

LABORAL
kutxa

Ikerketa Departamentua
Zuzendaria: Joseba Madariaga
Lan taldea: **IKEI** research & consultancy SA

© Laboral Kutxa

ISBN: 978-84-125750-7-1

1. LABURPEN EXEKUTIBOA	10
1. URTEKO LABURPENA.....	11
2. LABURPEN SEKTORIALA.....	15
2. ESPARRU OROKORRA.....	22
1. LABURPEN-BALANTZEA	23
2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA).....	32
2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA.....	32
2.2 ESPAINIAKO EKONOMIA	40
3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA.....	50
4. IKUSPEGI OROKORRA	58
4.1 PRODUKZIOA.....	59
4.2 ESKARIA.....	61
4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK.....	64
4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA	65
4.5 FINANTZA-SEKTOREA.....	71
5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA.....	88
5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK	88
5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA.....	90
5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK.....	92
5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITATEA.....	93
5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA.	
SINTESIA.....	93
5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK.....	94
3. LEHEN SEKTOREA.....	96
1. IKUSPEGI OROKORRA	97
1.1 BILAKAERA ESTATU MAILAN	97
2. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA.....	104
2.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK.....	105
2.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA.....	113
2.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA.....	115
3. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA.....	117
3.1 ABELTZAINZA-ERROLDA.....	119
3.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK.....	120
3.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK.....	126
4. INDUSTRIA	129
1. IKUSPEGI OROKORRA	130
1.1 JARDUERAREN BILAKAERA	130
1.2 ENPRESAK ETA ENPLEGUA.....	132
2. INDUSTRIA EGITURA.....	133
2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA.....	133
2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA	137
2.3 ENPRESA NAGUSIAK.....	139
3. SIDERURGIA.....	141
3.1 IKUSPEGI OROKORRA.....	141
3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA.....	143

4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA.....	147
4.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	147
4.2 SEKTOREA ESPAINIAN.....	148
4.3 SEKTOREA NAFARROAN.....	150
5. AUTOMOBILGINTZA.....	155
5.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	156
5.2 SEKTOREA ESPAINIAN.....	159
5.3 SEKTOREA NAFARROAN.....	167
6. PAPERA.....	172
6.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	172
6.2 SEKTOREA ESPAINIAN.....	174
6.3 SEKTOREA NAFARROAN.....	177
7. ERAIKUNTZA.....	179
7.1 IKUSPEGI OROKORRA.....	179
7.2 LIZITAZIOA, ETXEBIZITZA ETA ENPLEGUA.....	181
8. NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA.....	184
8.1 SARRERA.....	184
8.2 ENPRESEN KOPURUA.....	184
8.3 SEKTORE EKONOMIKOAK.....	186
8.4 SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK.....	188
5. ZERBITZUAK.....	190
1. IKUSPEGI OROKORRA.....	191
2. HEZKUNTZA.....	192
2.1 UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA.....	192
2.2 UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA.....	195
3. GARRAIOBIDEAK.....	198
3.1 ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA.....	198
3.2 AIRE BIDEZKO GARRAIOA.....	201
4. TURISMOA.....	203
4.1 NAZIOARTEKO EGOERA.....	203
4.2 TURISMOA ESPAINIAN.....	204
4.3 TURISMOA NAFARROAN.....	211

Koadroen aurkibidea

1. koadroa.	BPGaren eta enpleguaren bilakaera.....	23
2. koadroa.	Gizarte Segurantzako afiliazioaren eta erregistratutako kontratazioaren bilakaera.....	24
3. koadroa.	Gizarte Segurantzako afiliazioa, erregimenaren arabera.....	26
4. koadroa.	Gizarte Segurantzako afiliazioa, jarduera arloen arabera. Nafarroa.....	27
5. koadroa.	Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera.....	28
6. koadroa.	Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa.....	29
7. koadroa.	Prezioen bilakaeraren testuingurua.....	31
8. koadroa.	Egindako ekonomia-aurreikuspenak.....	31
9. koadroa.	Barne Produktu Gordinaren bilakaera.....	32
10. koadroa.	Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera.....	33
11. koadroa.	Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak.....	34
12. koadroa.	Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera.....	34
13. koadroa.	Langabezia-tasa.....	35
14. koadroa.	Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharra (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera).....	35
15. koadroa.	Adierazle nagusiak (EB).....	37
16. koadroa.	Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundea (Europar Batasuna).....	38
17. koadroa.	Europar Batasuneko <i>per capita</i> BPGa (PPS) 2024.....	39
18. koadroa.	Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak).....	40
19. koadroa.	Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza).....	42
20. koadroa.	Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta).....	42
21. koadroa.	Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI).....	44
22. koadroa.	Errenten eta soldata-kostuen adierazleak.....	45
23. koadroa.	Lan-magnitude nagusien bilakaera. Urteko batezbestekoak.....	46
24. koadroa.	Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu motaren arabera. Urteko batezbestekoak.....	46
25. koadroa.	Defizit publikoa.....	47
26. koadroa.	Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2025).....	49
27. koadroa.	Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2024.....	50
28. koadroa.	Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2024.....	50
29. koadroa.	Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2024.....	52
30. koadroa.	Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko.....	52
31. koadroa.	Bilakaera orokorra.....	58
32. koadroa.	Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera.....	60
33. koadroa.	Industria Sektoreko Adierazleak.....	60
34. koadroa.	Eraikuntza Sektoreko Adierazleak.....	61
35. koadroa.	Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak.....	61
36. koadroa.	Barne-eskariaren adierazleak.....	62
37. koadroa.	Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak.....	62
38. koadroa.	Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	62
39. koadroa.	Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera.....	63
40. koadroa.	Prezioen bilakaera Nafarroan.....	64
41. koadroa.	Soldata-adierazleak.....	65
42. koadroa.	Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia.....	66
43. koadroa.	Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak.....	67
44. koadroa.	Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoen arabera. Urteko batezbestekoak.....	67
45. koadroa.	SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak.....	68
46. koadroa.	Hitzarmen kolektiboak eta grebak.....	69

47. koadroa	Biztanleriaren mugimendu naturala.....	70
48. koadroa	Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak).....	70
49. koadroa.	Burtsa-indize nagusien bilakaera	72
50. koadroa.	Kreditu-erakundeak eta EFC	73
51. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua.....	73
52. koadroa.	Afiliazioa ⁽¹⁾ finantza-jardueretan.....	74
53. koadroa.	Kreditu-erakundeen aktiboaren osaera.....	74
54. koadroa.	Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera.....	75
55. koadroa.	Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	76
56. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	76
57. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera	78
58. koadroa.	Etxebizitzaren gaineko hipoteka berrien eraketa.....	79
59. koadroa.	Aldaketa notarialak erregistratu dituzten etxebizitzaren gaineko hipotekak.....	80
60. koadroa.	Hipoteka-betearazpena hasita duten etxebizitza partikularrak	80
61. koadroa.	Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak.....	81
62. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Zalantzakoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	82
63. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Kreditu zalantzarria eta berankortasun-tasa, helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	83
64. koadroa.	Kreditu-erakundeak. Gordailua, eragileen arabera.....	84
65. koadroa.	Kreditu-erakundeak. Gordailua, moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	84
66. koadroa.	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.....	85
67. koadroa.	Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezkia	86
68. koadroa.	Kreditu-erakundeak. Familietarako ⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR) ⁽¹⁾	87
69. koadroa.	Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia.....	88
70. koadroa.	Nafarroako enpresen balantze erantsia.....	91
71. koadroa.	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	92
72. koadroa.	Enpleguaren produktibitatea.....	93
73. koadroa.	Xehetasunak, jardueraren eta tamainaren arabera.....	95
74. koadroa.	Xehetasunak, jardueraren eta tamainaren arabera.....	95
75. koadroa.	Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnituteak.....	98
76. koadroa.	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa.....	101
77. koadroa.	Enplegua lehen sektorean*	102
78. koadroa.	Lur landuen erabilera.....	105
79. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak	108
80. koadroa.	Zereal-aleen azalera eta ekoizpena.....	109
81. koadroa.	Lekaleen azalera eta ekoizpena.....	109
82. koadroa.	Tuberkuluen azalera eta ekoizpena.....	110
83. koadroa.	Industria-laboreen azalera eta ekoizpena.....	110
84. koadroa.	Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena.....	111
85. koadroa.	Barazkien azalera eta ekoizpena.....	112
86. koadroa.	Labore zurkaren azalera eta ekoizpena.....	113
87. koadroa.	Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak.....	114
88. koadroa.	Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa.....	115
89. koadroa.	Abeltzaintza-errola (urte bakoitzeko azaroan).....	120
90. koadroa.	Esne-ekoizpena	121
91. koadroa.	Esnetarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak	122

92. koadroa.	Haragitarako behien eta ardien ustiaten batezbesteko emaitza ekonomikoak	123
93. koadroa.	INTIA-ITGk kontrolatutako kudeaketa tekniko-ekonomikoaren pean dauden txerri-ustiaten emaitzak.....	124
94. koadroa.	Nafarroan hildako azientaren kanaleko pisua.....	125
95. koadroa.	Animalia-produktuen prezioak Urteko batezbestekoak.....	128
96. koadroa.	Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera.....	130
97. koadroa.	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera.....	131
98. koadroa.	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jardueraren arabera.....	131
99. koadroa.	Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera.....	132
100. koadroa.	Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jardueraren azpisektoreen arabera, 2023.....	134
101. koadroa.	Jardueraren adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sareren guztizkoan duten partaidetza, 2023.....	135
102. koadroa.	Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jardueraren sektorearen arabera, 2024.....	138
103. koadroa.	Nafarroako industria-enpresa nagusiak, 2024.....	140
104. koadroa.	Altzairu gordinaren ekoizpena.....	142
105. koadroa.	Siderurgia-produktuen kontsumoa.....	143
106. koadroa.	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*.....	144
107. koadroa.	Inportatutako lehengaiak.....	145
108. koadroa.	Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera.....	147
109. koadroa.	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	149
110. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2024.....	150
111. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2024.....	151
112. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera.....	151
113. koadroa.	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	152
114. koadroa.	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	152
115. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 24 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua.....	153
116. koadroa.	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 24 enpresatako laginaren errentagarritasuna.....	154
117. koadroa.	Ibilgailuen ekoizpena. Herrialde nagusiak	157
118. koadroa.	Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak	159
119. koadroa.	Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza.....	161
120. koadroa.	Turismoen eta ibilgailuen ekoizpena, energia-iturriaren arabera, 2024*.....	162
121. koadroa.	Turismoen eta ibilgailuen matrikulazioa, energia-iturriaren arabera, 2024*.....	163
122. koadroa.	Turismoen matrikulazioa marken arabera	164
123. koadroa.	Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak.....	165
124. koadroa.	Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportazioak (ibilgailuak gehi osagarriak).....	166
125. koadroa.	Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak.....	167
126. koadroa.	Nafarroako enpresa aktiboak, jardueraren nagusia automobilgintza dutenak, 2023 eta 2024.....	168
127. koadroa.	Nafarroako enpresa aktiboak, 2023an eta 2024an jardueraren nagusia automobilgintza dutenak, enplegu-estratuaren arabera.....	169
128. koadroa.	Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2024.....	169
129. koadroa.	Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, pieza eta osagarriak*.....	170
130. koadroa.	Volkswagen Navarra SA enpresaren jardueraren magnitude nagusiak.....	171

131. koadroa.	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak).....	172
132. koadroa.	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka.....	173
133. koadroa.	Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera.....	174
134. koadroa.	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira.....	175
135. koadroa.	Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera.....	176
136. koadroa.	Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera.....	177
137. koadroa.	Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*).....	177
138. koadroa.	Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	178
139. koadroa.	Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak.....	178
140. koadroa.	Eraikuntza-sektoreko adierazleen bilakaera.....	179
141. koadroa.	Lizitazio ofizialaren banaketa Administrazio motaren eta Obra motaren arabera, 2024.....	181
142. koadroa.	Hasitako eta amaitutako etxebizitzak.....	182
143. koadroa.	Eraikuntzan lanean ari den biztanleria.....	183
144. koadroa.	Enpresak, sektore ekonomikoaren arabera. 2023-2024.....	186
145. koadroa.	Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2023-2024.....	187
146. koadroa.	Enpresak, soldatapekoen tartearen arabera. 2023-2024.....	188
147. koadroa.	Enpresak, soldatapekoen estratuen arabera. 2023-2024.....	189
148. koadroa.	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH.....	192
149. koadroa.	Euskalduntze maila Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH 2024/2025 ikasturtea.....	193
150. koadroa.	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera Heziketa-zikloak eta Batxilergoa.....	194
151. koadroa.	Euskalduntze maila Heziketa-zikloak eta Batxilergoa 2024/2025 ikasturtea.....	194
152. koadroa.	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean.....	196
153. koadroa.	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA).....	197
154. koadroa.	Nafarroako ibilgailuen parkea.....	198
155. koadroa.	Ibilgailuen, motozikleten, kamioien eta furgoneten parkea erregai motaren arabera.....	199
156. koadroa.	Motorizazio-indizeak.....	200
157. koadroa.	Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*.....	200
158. koadroa.	Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*.....	201
159. koadroa.	Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa.....	201
160. koadroa.	Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera.....	202
161. koadroa.	Nazioarteko turistak.....	203
162. koadroa.	Espainiara datozen bidaiariak, jatorriaren arabera.....	205
163. koadroa.	Eskari turistikoaren bilakaera Espainian.....	206
164. koadroa.	Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa).....	209
165. koadroa.	Eskaintza turistikoaren bilakaera Espainian.....	210
166. koadroa.	Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuen sareetan (urteko batez bestekoa).....	211
167. koadroa.	Bidaiarien sarrera, gualdiak eta batez besteko egonaldia Nafarroan, establezimendu turistiko motaren arabera. 2024 ⁽¹⁾	212
168. koadroa.	Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gualdiak eta batez besteko egonaldia, jatorriaren arabera.....	214
169. koadroa.	Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019, 2021, 2023 eta 2024 ⁽¹⁾	216
170. koadroa.	Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR). Hotelen sektorea Euroak.....	217

Grafikoen aurkibidea

1. grafikoa.	Gizarte Segurantzako afiliazioa eta erregistratutako kontratuak. Hileko bilakaera.....	25
2. grafikoa.	Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa.....	29
3. grafikoa.	Familien konfiantza-indizea. Nafarroa.....	30
4. grafikoa.	BPGaren hiruhilekoko bilakaera. Nafarroa.....	30
5. grafikoa	Interes-tasen aldakuntza.....	36
6. grafikoa	Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala.....	48
7. grafikoa.	BPGaren bilakaera.....	59
8. grafikoa.	Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*.....	71
9. grafikoa.	Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	77
10. grafikoa.	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera.....	78
11. grafikoa.	Euriborraren bilakaera ^(*) (hamabi hilabetera).....	79
12. grafikoa.	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen gordailuak.....	85
13. grafikoa.	Euriborraren bilakaera ^(*) (hamabi hilabetera).....	87
14. grafikoa.	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	92
15. grafikoa.	Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak.....	100
16. grafikoa.	Ehunekoaren arabera banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2024.....	107
17. grafikoa.	Nafarroako abere-azienden ehunekoaren bilakaera.....	119
18. grafikoa.	Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua).....	126
19. grafikoa.	Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2023.....	136
20. grafikoa.	Altzairuaren mundu mailako ekoizpena.....	142
21. grafikoa.	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak.....	144
22. grafikoa.	Metalurgiaren eta produktu metalikoen industria-ekoizpenaren indizea.....	146
23. grafikoa.	Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian.....	175
24. grafikoa.	Eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatua. Nafarroa.....	180
25. grafikoa.	Eraikuntzan lanean ari den biztanleria.....	183
26. grafikoa	Enpresa kopurua.....	185
27. grafikoa	Estatuko guztizkoaren gaineko pisua (%) (Estatua=100) 2023-2024.....	186
28. grafikoa.	Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan.....	195
29. grafikoa.	Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabeteka (Espainia, 2022-2024) Hotel-establezimenduak.....	207
30. grafikoa.	Hoteletan egondako bidaiarien hiruhilekoko egitura (Espainia, 2022-2024).....	208
31. grafikoa.	Bidaiariak eta gualdiak Nafarroan eta Espainian. 2024*.....	213

1. LABURPEN EXEKUTIBOA

URTEKO LABURPENA

2024ko egoera ekonomikoan, ekonomia nagusien portaeran egon den desoreka nabarmendu beharra dago. Gainera, tentsio geopolitikoek gora egin dute, eta ziurgabetasun politikoa sekulakoa izan da, 2024aren amaieran Estatu Batuetan egin diren hauteskundeen aurrean.

Hain zuzen ere, AEBren kasuan, haren ekonomiaren indarra azpimarratu behar da: BPGd-ak % 2,8ko hazkunde-tasa izan du, eta lan-merkatua sendoa izan da. Horren ondorioz, eta prezioen % 3ko hazkunde-tasa kontuan hartuta, FEDek atzeratu egin ditu tasa-jaitsierak, eurogunearekin alderatuta —adibidez—, non, itxura guztien arabera, ahultasuna egiturazkoa ari baita bilakatzen. BPGd-aren % 0,8ko hazkunde txikia, energia-kostu handiek industria-sektorean eragindako krisialdiaren ondoriozkoa, eta Txinaren eta beste eragile batzuen lehia direla eta, inflazioak % 2rantz egin du, eta, horren eraginez, EBZ interes-tasak jaisten hasi da ekitaldiaren erdialdean.

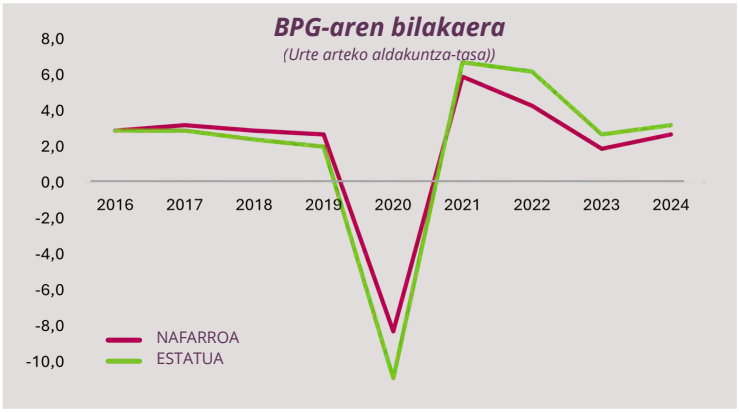
Gure erreferentziako eremu geografikoetan, ordea, ekonomiaren dinamismoa askoz handiagoa izan da, jarraian labur-labur azalduko ditugun adierazle nagusiek erakusten dutenez:

- 2024an, Nafarroako Foru Erkidegoan barne-produktu gordinak % 2,7 egin du gora. Estatuan, berriz, nabarmen handiagoa izan da barne-produktu gordinaren hazkunde: % 3,2(e)koa, hain zuzen.
- Lan-merkatuko magnitude nagusiek 2024an izandako bilakaera bat dator aipatutako barne-produktu gordinaren datuekin: enpleguaren hazkunde-tasa % 4,6koa izan da Nafarroako Foru Erkidegoan eta % 2,2koa Estatuan.
- Era berean, eraginik handiena duen magnitudea, langabezia-tasa, % 7,6koa izan da Nafarroako Foru Erkidegoan, portzentajezko 2,3 puntu txikitu ondoren, eta Espainian, % 11,3koa, 2023koa baino 9 hamarren txikiagoa.
- Eskaintzaren ikuspegitik, azpimarratzekoa da sektore guztiek balio erantsi gordinaren hazkunde-erregistro positiboak dituztela aztertutako bi eremu geografikoetan.
- Prezioetan, urteko batez besteko hazkunde-tasa % 2,7koa izan da abenduan Nafarroako Foru Erkidegoan, eta % 2,8koa Estatuan. Inflazioa EBZren helburuaren gainetik egon arren, irmoki egin du behera, % 2rantzko bidean, eta, lehen esan dugunez, ekainetik aurrera, EBZk 4 aldiz jaitsi ditu tasak.

Laburbilduz, magnitude nagusiak ikusita, eta inflazioaren portaera alde batera utzita, datuak, oro har, positiboak direla esan daiteke.

BPG-aren bilakera (%)	2022	2023	2024
Estatu Batuak	2,5	2,9	2,8
Japonia	0,9	1,4	0,2
Alemania	1,4	-0,1	-0,2
Frantzia	2,6	1,1	1,1
Italia	4,8	0,7	0,7
Erresuma Batua	4,8	0,4	1,1
Kanada	4,2	1,5	1,5
Eurogunea	3,5	0,5	0,8
ELGA guztira	3,2	1,8	1,8

Iturria: ELGA. Aurreikuspen ekonomikoak, 2025ko Ekaina.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

BPG-aren bilakera sektoreka (%)		2022	2023	2024
Nafarroa	• Nekazaritza	2,3	3,4	0,6
	• Industria	3,5	0,4	2,5
	• Eraikuntza	4,3	0,9	2,3
	• Zerbitzuak	5,2	2,6	2,9
	Guztira	4,3	1,9	2,7
Estatua	• Nekazaritza	-20,3	6,5	8,3
	• Industria	2,5	0,7	2,7
	• Eraikuntza	9,2	2,1	2,1
	• Zerbitzuak	8,5	3,3	3,7
	Guztira	6,2	2,7	3,2

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Enpleguaren bilakera sektoreka (milaka pertsona)					
		Lehen Sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Nafarroa	2023	10,3	74,9	17,2	196,4
	2024	▼ 10,0	▲ 83,7	▼ 16,4	▲ 202,4
Estatua	2023	767,3	2.814,5	1.398,0	16.202,4
	2024	▼ 752,1	▲ 2.886,8	▲ 1.463,8	▲ 16.551,1

Iturria: EIN, Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2021ko biztanleria-oinarria).

NAZIOARTEKO HAZKUNDEA

2024an, munduko ekonomiaren hedapen-erritmoak behera egin du berriro ere, eta % 3,3an kokatu da —% 6,6koa, % 3,6koa eta % 3,5koa izan ziren 2021ean, 2022an eta 2023an, hurrenez hurren—; izan ere, nazioarteko testuingurua korapilatsua izan da, arrazoi hauengatik: protekzionismo komertziala, interes-tasa handiak, inbertsio-gabezia, ziurgabetasun politiko eta geopolitikoa, zor publiko handia eta produktibitate txikia.

HAZKUNDEA
Estatua

Dinamismo ekonomiko txikiko nazioarteko agertoki horretan, Estatuko BPGd-aren hazkundera % 3,2koa izan da 2024an (% 2,7koa 2023an), aurreko ekitaldikoa baino portzentajezko puntu-erdi handiagoa. Bestalde, hiruhilekoko profila egonkorra eta sendoa izan da, ekitaldiko bigarren hiruhilekotik aurrera.

Gainera, azpimarratu behar da Estatuko lan-merkatuak bilakaera positiboa izan duela 2024an, eta biztanleria okupatuak % 2,2 egin duela gora.

BILAKAERA SEKTORIALA
Nafarroa eta Estatua

Era berean, Nafarroak ere aurreko ekitaldian baino indar handiagoa izan du 2024an, haren hedapen-erritmoa % 2,7raino hazi baita —% 1,9koa izan zen 2023an—. Jarduera-sektore nagusiei dagokienez, lehen sektoreak salbu, hazkunde bizia izan dute guztiek.

Dena den, Estatu osoarekin alderatuta, eraikuntzaren sektoreak ez beste guztiek bilakaera okerragoa izan dute Foru Erkidegoan (dinamismo txikiagoa).

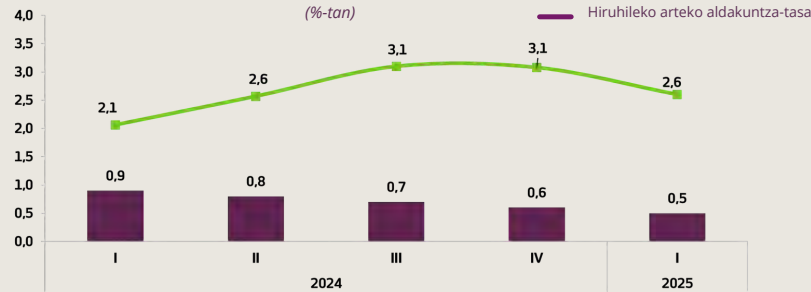
LAN-MERKATUA
Nafarroa eta Estatua

Hala eta guztiz ere, Nafarroako langabezia-tasa jaitsi egin da 2023ko % 9,9tik 2024ko % 7,6ra, eta landunen kopuruak gora egin du, 312,5 mila pertsonaraino.

Estatuan, berriz, langabezia-tasa 2023ko % 12,2tik 2024ko % 11,3ra jaitsi da.

Nafarroako BPGd-aren hazkunde-profilak jarduera hobea izan du urtearen bigarren erdialdean (% 3tik gorako urtetik urterako tasetan). Dena den, balantzea oso positiboa bada ere, hiruhilekoen arteko profila beherakor samarra da.

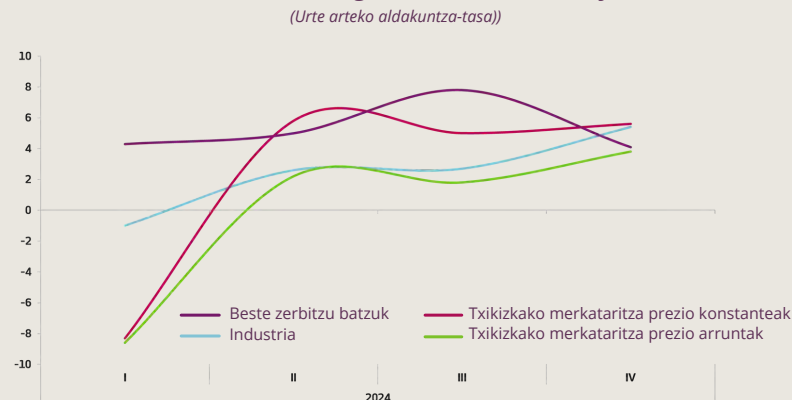
BPG-aren bilakera. Nafarroa

Oharra: Bolumen-indize kateatua; urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Hiruhilerako Kontu Ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua.

Sektorekako jardueraren balantzeak erakusten duenez, etengabeko hobekuntza izan du hiruhilekoz hiruhileko. Industria-jardueraren eta txikizkako merkataritzaren susperraldiak nabarmengarriak dira (prezio arruntetan eta konstanteetan); izan ere, hasiera negatiboa izan badute ere, hurrengo hiru hiruhilekoetan zuzendu egin dira. Beste zerbitzu batzuen jarduerak dinamismoari eutsi diote urte osoan, 2023ko hobekuntza-bideari jarraituta.

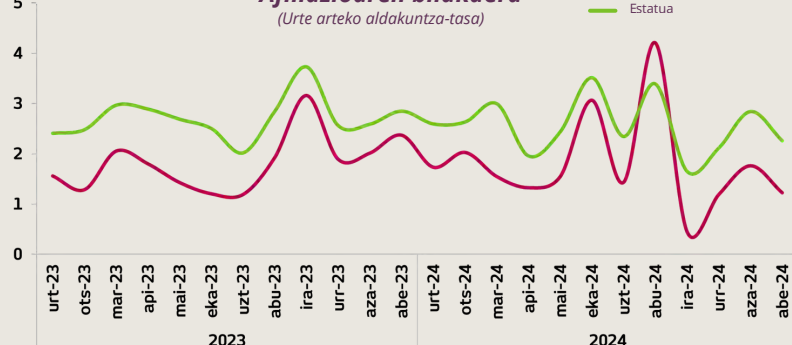
Sektoreko adierazle nagusien bilakera. Nafarroa

Oharra: Industria Ekoizpenaren Indizea (jatorrizko seriea), Txikizkako Merkataritzaren Indizea zerbitzugunerik gabe (urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta) eta Zerbitzuen Sektoreko Indizea (jatorrizko seriea).
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Afiliazioak Nafarroan eta Estatuan izan duen hileko bilakaerak adierazten duenez, enpleguak hazkunde-profil iraunkorra izan du urtean zehar: hileko batez besteko hazkundera (% 1,8koa eta % 2,6koa, hurrenez hurren) urtearen amaieran izandakoaren antzekoa da (% 1,2koa eta % 2,3koa).

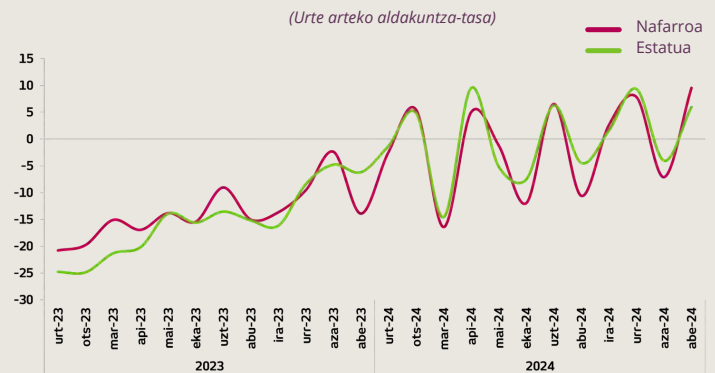
Afiliazioaren bilakera

Iturria: Gizarte Segurantzza.

Bestalde, kontratazio berriari dagokionez, hileko bilakaera desberdina izan dute Estatuak eta Nafarroak: goranzko profila du Estatuan —% 0,5ekoa da urtetik urterako hileko aldakuntza-tasaren batezbestekoa— eta negatiboa Nafarroan —% 1,0koa da urtetik urterako hileko aldakuntza-tasaren batezbestekoa—, martxoan, ekainean, abuztuan eta azaroan erregistratutako uzkurdu- inpaktuaren ondorioz.

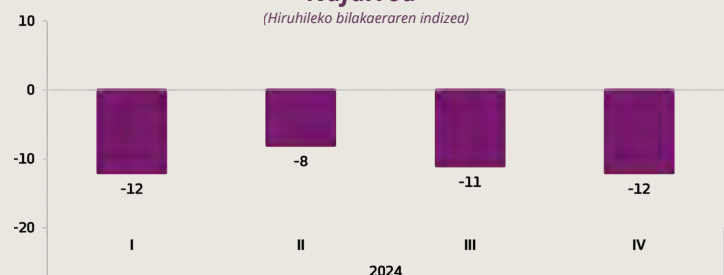
Erregistratutako kontratu berrien bilakera

Iturria: SEPE.

Nafarroako familien konfiantzak profil egonkorra erakusten du, ezkor samarra (-11koa), baina ez 2023an bezain ezkorra (-21koa). Hobekuntza hori familiek langabeziaren martxa egokiarekiko (-2, +5), beren aurrezki-ahalmenarekiko (-10, +19) eta ekonomia orokorraren egoerarekiko (-11, +6) duten konfiantzan oinarritzen da. Kopuruek konpentsatu egiten dute ekonomia orokorraren egoeraren balorazio negatiboa (-21, +9).

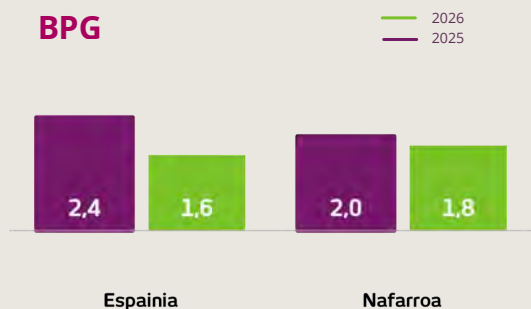
Familien konfiantza-indizea. Nafarroa

Oharra: Lortutako emaitzak honela interpretatu dira: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

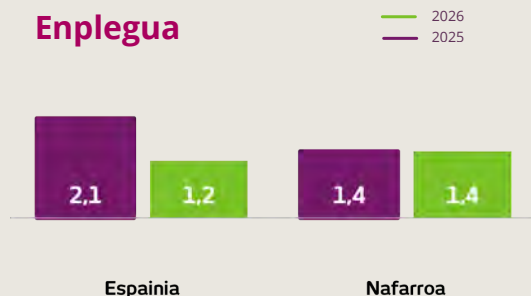
AURREIKUSPENAK

BPG

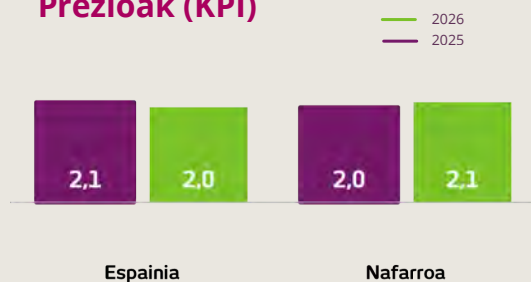
Baina 2024aren amaieran Donald Trumpek AEBko hauteskundeak irabazi izanak baldintzatu egin dezake etorkizuneko bilakaera ekonomikoa; hainbeste, ezen AEBko administrazioaren begirada protekzionistak munduko joko ekonomikoaren arauak aldatzea ekar baitezake. Eta, muga-zergez gain, AEBko agintariaren negoziatio-modu berezia aintzat hartzen badugu, haren atzera-aurrerekin, zalantzez jositako agertokia dugu, argi eta garbi. Esate baterako, Europar Batasunaren kasuan, muga-zergei buruzko erabakia uztailaren 9ra arte atzeratu da.

Enplegua

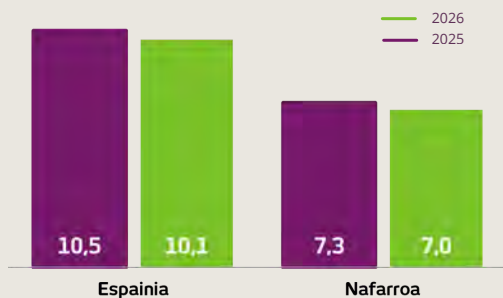
Hala eta guztiz ere, gure aurreikuspenen abiapuntuan ekonomia sendo bat dago bi eremu geografikoetan. 2024aren itxierako datuen arabera, Nafarroako Foru Erkidegoko eta Estatu osoko ekonomiak indartsu daude, zalantzarik gabe. Dena den, 2025eko bigarren erdian sartu ahala, munduko ekonomiaren egoera gero eta konplexuagoa eta zalantzarik handiagoa da, dezelerazio ziklikoaren, tentsio komertzial berrituen eta ezkutuko arrisku geopolitikoaren ondorioz. Faktore horiek osatzen dute gure ingurunerik hurbileneko aurreikuspen ekonomikoak interpretatzeko testuingurua. Zehazki, txosten hau amaitzean dugun informazioa kontuan hartuta, % 2,4ko hazkunde-tasa espero dugu Estatu osorako, eta % 2koa Nafarroako Foru Erkidegorako. Datu horiek gora egin dute, apur bat, pasa den abenduan eman genituenekin alderatuta.

Prezioak (KPI)

Azken batean, zenbait aldagai makroekonomikok egun erakusten duten erresilientzia gorabehera, munduko ekonomiaren egoera ahul samarra da. Merkataritza-tentsioek —Europaren kasuan, uztailaren 9a da mugarrria—, nazioarteko zatiketa politikoak eta abian dauden arrisku geopolitikoek zuhurtzia handiz jokatzen behartzen dute, ekonomia- eta enpresa-politikako erabakietan.

Langabezia-tasa

Nafarroak eta Espainiak hazkunde-posizio positiboetatik eta lan-merkatu sendo samarretatik egiten diete aurre erronka horiei, baina kutsatzeko arriskua dago oraindik ere, hurrengo hiru hilabeteetan nazioarteko ingurunea gehiago korapilatzen bada.

Iturria: Laboral Kutxa.

LABURPEN SEKTORIALA

Infografia honek Laboral Kutxak egindako eta Euskal Ekonomia txostenean jasotako jarduera-sektoreen bilakaera labur-labur aztertzen du, 2017-2024 aldian.

Aurkeztutako datuak Nafarroako Foru Erkidegoko eremu geografikoari dagozkio, eta aipatutako txostenetik atera dira, sektore bakoitzaren aldagai adierazgarriak hautatu direlarik. Hala ere, kasu honetan, azterketa azken ekitaldian lortutako jarduera sektorialaren maila aurreko zazpi urterekin alderatzean zentratzen da, honako hauek kontuan hartuta: aldiaren batez bestekoa, lortutako gutxieneko eta gehieneko mailak eta aldakuntza-tasak, bai oinarri-urteari dagokionez, bai aurreko ekitaldiari dagokionez.

Zehazki, honako kasu hauek gerta daitezke:

- Sektorea aldiko gehieneko jarduera-mailan dago. Balorazioa oso ona da.
- Sektorea ez dago aldiko gehieneko jarduera-mailan, baina aldi horretako batez bestekoa gainditzen du. Balorazioa aldekoa da.
- Sektorea ez dago aldiko gehieneko jarduera-mailan, eta ez du aldi horretako batez bestekoa gainditzen, baina bi aldakuntza-tasa horiek positiboak dira. Balorazioa nahiko ona da.
- Sektoreak aldi horretako gutxieneko jarduera-maila eta batez bestekoa gainditzen ditu, baina bi aldakuntza-tasa horiek negatiboak dira. Balorazioa nahiko txarra da.
- Sektorea ez dago aldiko gutxieneko jarduera-mailan, baina ez du aldiaren batez bestekoa gainditzen. Balorazioa txarra da.
- Sektorea aldiko gutxieneko jarduera-mailan dago. Balorazioa oso txarra da.

Jarraian, sintesi-taula honek kolore bat esleitzen die aurretik adierazitako irizpideak betetzen diren ala ez kontuan hartuta egindako balorazioei:

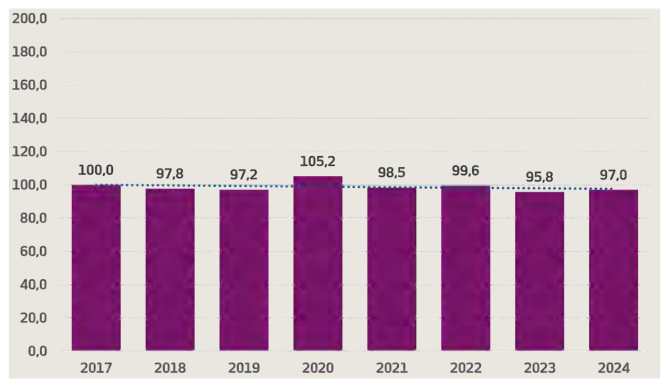
Kolore kodea	Aldiaren bilakaera	Irizpidea
	Oso ona	Azken datua=Maila maximoa
	Ona	Azken datua < Maila maximoa; Azken datua >bataz bestekoa
	Nahiko ona	Azken datua < Maila maximoa; Azken datua < bataz bestekoa; Urteko aldakuntza tasa>0; Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa>0
	Nahiko txarra	Azken datua > Maila minimoa; Azken datua > bataz bestekoa; Urteko aldakuntza tasa <0; Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa <0
	Txarra	Azken datua > Maila minimoa; Azken datua < bataz bestekoa
	Oso txarra	Azken datua =Maila minimoa

Azkenik, kontuan hartu behar da sektore bakoitzerako aurkeztutako balioak zenbaki indizeei dagozkiela, eta sektore bakoitzean 100 maila aztertutako aldiaren lehen ekitaldiko datuari dagokiola.

FINANTZA SEKTOREA

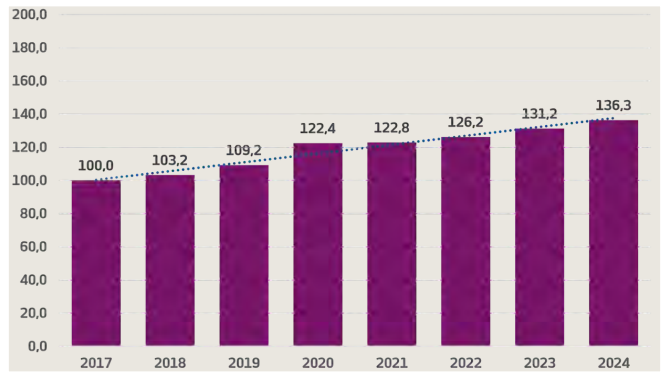

Kredituak guztira

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	95,8		Txarra
Gehieneko maila	105,2		
Bataz besteko maila	98,9		
Azken datua	97,0		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	1,2		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	-3,0		

Gordailuak guztira

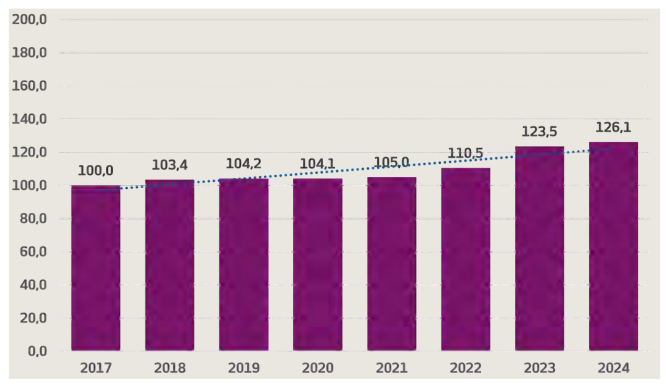

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	136,3		
Bataz besteko maila	118,9		
Azken datua	136,3		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	3,8		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	36,3		

LEHEN SEKTOREA

Lehen sektoreko BEG

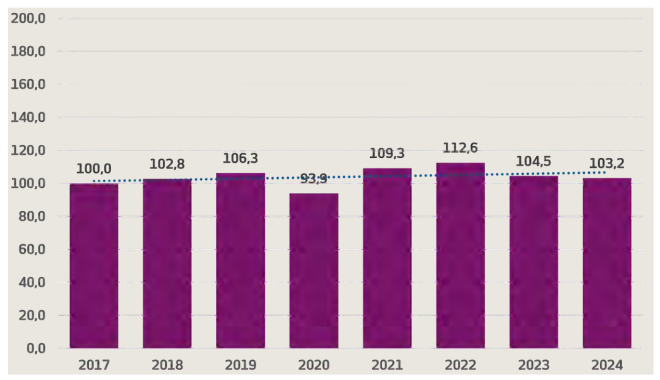
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	126,1		
Bataz besteko maila	109,6		
Azken datua	126,1		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	2,1		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	26,1		

INDUSTRIA

SIDERURGIA

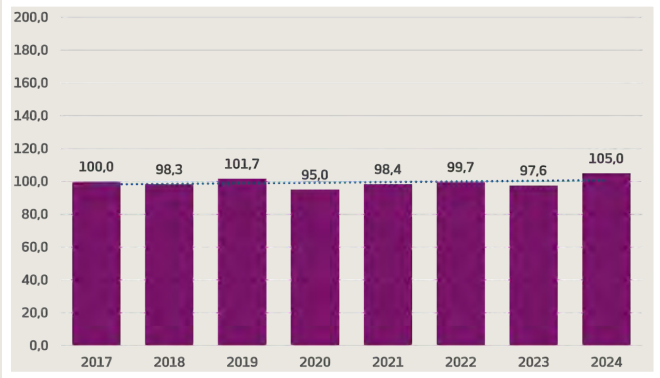
IPI Metalurgia eta metalezko produktuak

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	93,9		Txarra
Gehieneko maila	112,6		
Bataz besteko maila	104,1		
Azken datua	103,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	-1,2		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	3,2		

NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA

IPI Nekazaritzako elikagaien industria

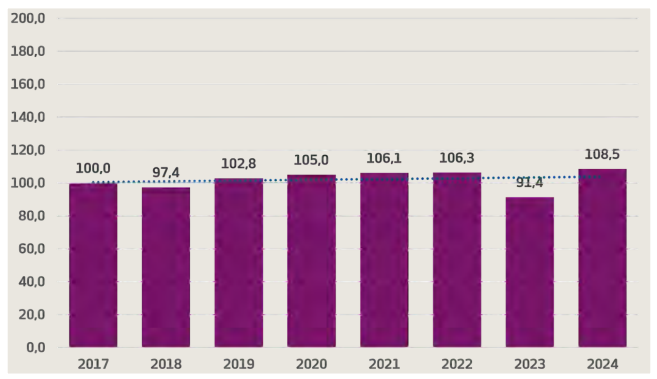
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	95,0		Oso ona
Gehieneko maila	105,0		
Bataz besteko maila	99,5		
Azken datua	105,0		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	7,5		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	5,0		

INDUSTRIA

PAPERA

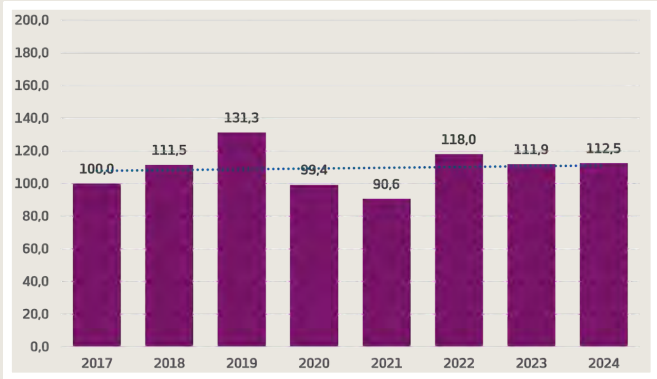
Paperaren eta kartoiaren ekoizpena

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	91,4		Oso ona
Gehieneko maila	108,5		
Bataz besteko maila	102,2		
Azken datua	108,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	18,7		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	8,5		

AUTOMOBILGINTZA

Ibilgailuen ekoizpena - Volkswagen Navarra

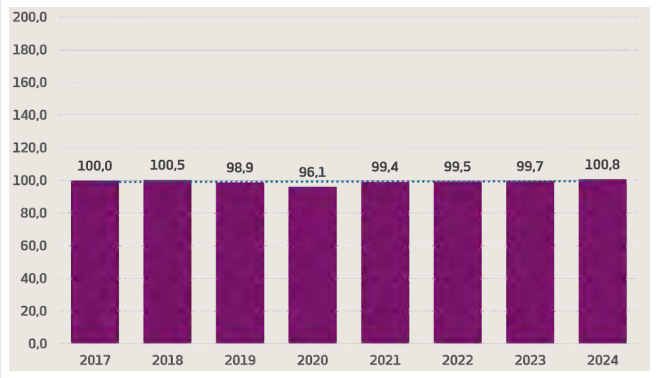

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	90,6		Ona
Gehieneko maila	131,3		
Bataz besteko maila	109,4		
Azken datua	112,5		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	0,5		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	12,5		

ERAIKUNTZA

Konfiantzaren Indize Harmonizatua
(Eraikuntzaren Koiunturako Inkesta)

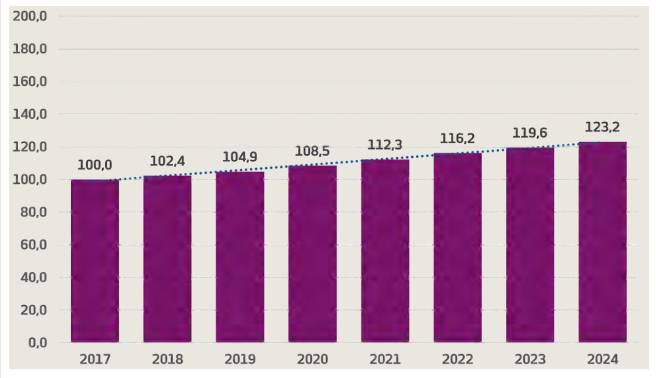
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	96,1		Oso ona
Gehieneko maila	100,8		
Bataz besteko maila	99,4		
Azken datua	100,8		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	1,1		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	0,8		

HEZKUNTZA

ZERBITZUAK

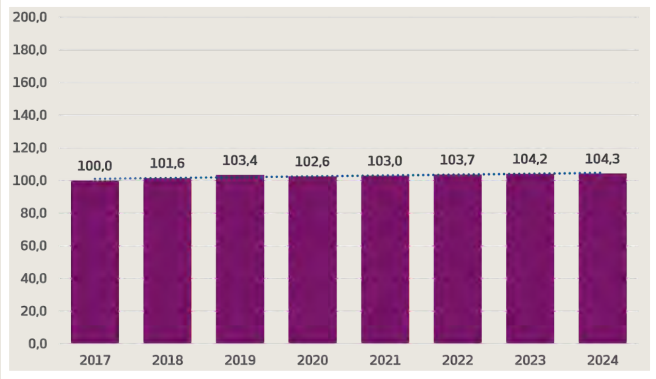

Unibertsitateko ikasleak

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	123,2		
Bataz besteko maila	110,9		
Azken datua	123,2		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	3,0		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	23,2		

Unibertsitatekoak ez diren ikasleak

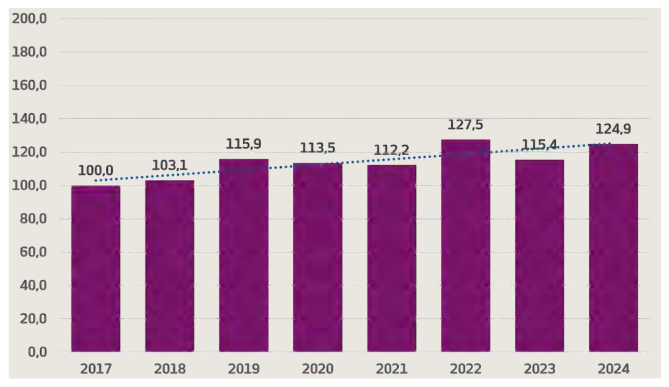
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Oso ona
Gehieneko maila	104,3		
Bataz besteko maila	102,8		
Azken datua	104,3		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	0,1		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	4,3		

ZERBITZUAK

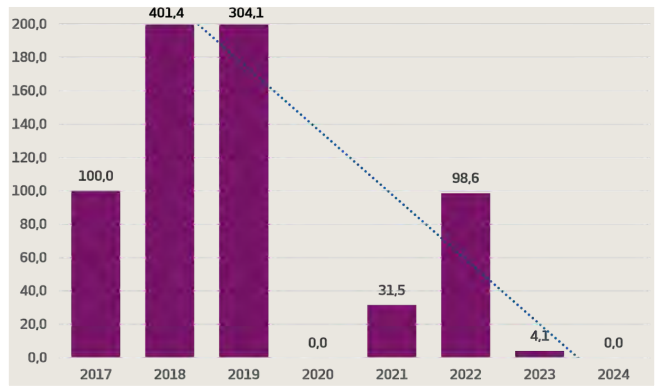
GARRAIOA

Errepedeko garraioa - Garraiatutako merkantziak

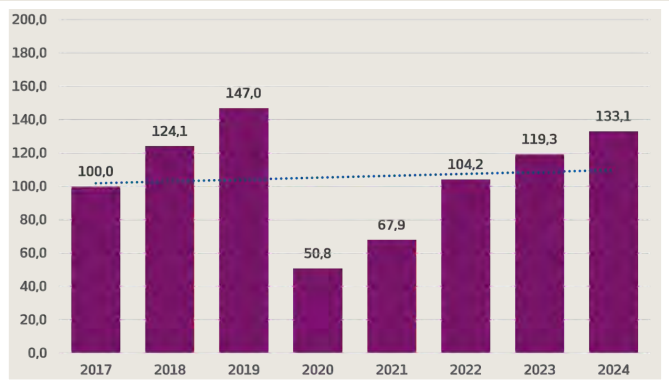
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	100,0		Ona
Gehieneko maila	127,5		
Bataz besteko maila	114,1		
Azken datua	124,9		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	8,2		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	24,9		

Aireko garraioa - Garraiatutako merkantziak

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	0,0		Oso txarra
Gehieneko maila	401,4		
Bataz besteko maila	117,5		
Azken datua	0,0		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	-100,0		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	-100,0		

Aireko garraioa - Bidaiariak

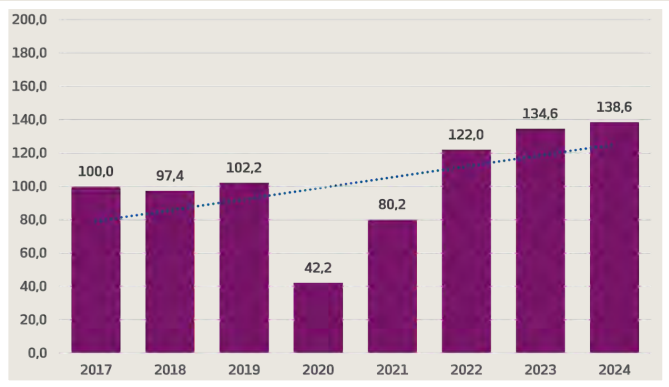
2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	50,8		Ona
Gehieneko maila	147,0		
Bataz besteko maila	105,8		
Azken datua	133,1		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	11,5		
Oinarrizko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	33,1		

ZERBITZUAK

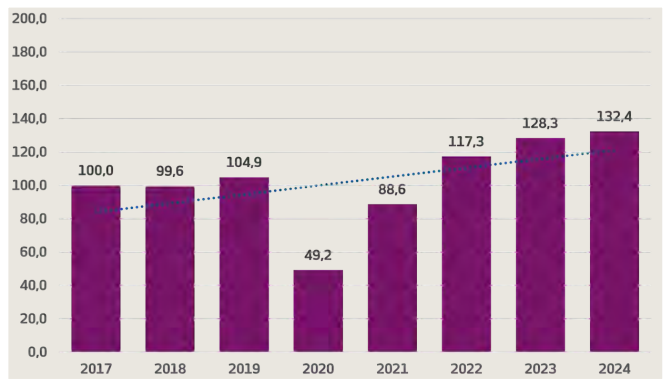
TURISMOA

Bidaiari kopurua

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	42,2		Oso ona
Gehieneko maila	138,6		
Bataz besteko maila	102,2		
Azken datua	138,6		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	3,0		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	38,6		

Gualdiak

2017-2024 aldia		Balorazio globala	
Gutxieneko maila	49,2		Oso ona
Gehieneko maila	132,4		
Bataz besteko maila	102,5		
Azken datua	132,4		
Urte arteko aldakuntza tasa (%)	3,2		
Oinarritzko urtearekiko aldakuntza tasa (%)	32,4		

1. LABURPEN-BALANTZEA

Nafarroak eta Estatuak ekitaldiaren hasieran aurreikusitakoa (+% 1,9 eta +% 2,5, hurrenez hurren¹) baino BPGaren hazkunde hobearekin itxi zuten 2024 urtea (+% 2,7 eta +% 3,2); urtean zehar aurreikuspenak hobetzen joan ziren. Lortutako emaitzaren gakoa barruko eskariaren —kontsumoa (familiak) eta inbertsioa— jarduera egokia izan zen, zeinak konpentsatu egin baitzuen kanpoko eskariaren (esportazioak) ekarpen txikiagoa, nahiz eta xede-merkatu nagusien ahultasunak zertxobait oztopatu zuen (EB-27 eta, zehazki, Alemania eta Frantzia).

2024ko BPGaren hazkundera % 2,7 eta % 3,2koa izan zen Nafarroan eta Estatuan. Hala, berretsi egin zen 2021ean hasitako hobekuntza-bidea, 2020ko zartadaren ondoren. Ondo ondoko lau ekitaldi positibo izan dira, hegakortasuneko eta ezjakintasuneko bi faktoreren eragina gainditu zutenak, zehazki hauena: 2021ean hasitako espiral inflazionista (badirudi 2025ean arinduko dela), eta bi gerra-gatazkek (Ukraina, Gaza) eragindako ezegonkortasun geopolitikoa —horiek ere ez ziren baretu 2024an—.

2025erako aurreikuspenek hazkunde leuneko joera iragartzen zuten, nazioarteko dinamismoaren testuinguruan —bereziki AEBrena—, eta Europako ekonomia handien susperraldian oinarrituta, 2024an emaitza apalagoak izan ondoren. Halere, Trumpen Administrazioa agintera iristeak (urtarrilaren 20a) bete-betean izan zuen eragina 2025ari zegokion edozein eszenatokitik, aurreikuspenetako agertokian nahiz agertoki errealean: Trumpen alde bakarreko muga-zergeren estrategiaren ondorioz burtsak hondoratu² egin ziren, eta, batez ere, nazioartean eztabaida sortu zuen, horri erantzuteko modurik onenari dagokionez.

1. koadroa. BPGaren eta enpleguaren bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Eremua	BPG		Enplegua (LOB)	
	2023	2024	2023	2024
Nafarroa	1,9	2,7	1,4	2,3
Estatua	2,7	3,2	3,2	2,4

Oharra: BPGa, kateatutako bolumenaren indizean oinarrituta; eta, enplegua, lanaldi osoko baliokidetasunean, Nafarroarako izan ezik (lanpostuen guztizkoa)

Segidaren haustura (aurreko txostenak), oinarri-urtea aldatu delako. EIN eta Nastat, 2020

Iturria: EIN eta Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

¹ Nafarroako Gobernu eta NDF, hurrenez hurren.

² Erabateko ziurgabetasuna, mezu kontraesankorrak direla eta; izan ere, «orduak edo minutuak» irauten duten pronostikoak sortzen dituzte eta burtsaren jardura tenkatzen dute. Ondorioz, historiako lau jarduketarik okerrenak izan zituen (apirilaren 3tik 8ra), ia 6 bilioi dolarreko galerekin (kapitalizazioa) S&P 500 indizearentzat.

2024ko emaitzen harira, enpleguak izandako bilakaera azpimarratu behar da (lanaldi osoko lanpostu baliokideak). Nafarroan, urtetik urterako igoera % 2tik gorakoa izan zen (+% 2,3), baita Estatuan ere (+% 2,4). Kopuruak enpleguaren inoizko maximoetara heldu ziren (328,2 eta 20.065,5 mila lanpostu baliokide), zeinak ez diren 2008az geroztik erregistratu. Oso datu garrantzitsua da barneko eskaera hobetzeko, ibilbide horrek baldintzatu egiten baititu familien gastu- eta inbertsio-erabakiak. Gainera, enpleguaren urte arteko hazkundea BPGa baino txikiagoa izan zen, eta produktibitatea (lan-faktorearena) areagotzea eragin zuen, +% 0,4 Nafarroan, eta +% 0,8 Estatuan.

Emaitza positibo horiek berretsi egiten dira Gizarte Segurantzako afiliazioak izandako ibilbidean. Nafarroan bigarren urtez jarraian hirurehun mila afiliazio baino gehiago izan ziren, eta, Estatuan, hirugarren urtez, 20 milioi afiliazio. Afiliazioak 2024an urte artean izandako hazkundearen ibilbidea Nafarroan (+% 1,2) 2023an baino neurrizkoagoa izan zen (+% 2,4), Estatuan gertatu zenaren antzera, aldea txikiagoa izan arren (+% 2,8 eta +% 2,3, 2023an eta 2024an).

2022ko martxoaren 30ean ezarritako araudiaren aldaketak 2023ko emaitzetan erakutsi zuen bere inpaktua, erregistratutako kontratu berriak murriztu ziren eta kontratu mugagabeak areagotu. 2024an, aldera daitekeen arau esparruarekin, ikusten da kontratazio berria mantsotu egin zela Nafarroan (-% 1,3) eta Estatuan (-% 0,2). Bestalde, mugagabeko modalitatea sendotu egin zen Nafarroan (% 21,6) eta estatuan (% 42,0), 2023ko pisuaren antzekoarekin (% 23,1 eta % 42,9). Egindako erreformaren helburua beteta legoke, beraz, eta mugagabeko modalitatearen pisu erlatiboa indartuta egongo litzateke. Ratioa % 10 txikitik aldentzen doa, zeina ohikoa baitzen erreforma horren aurretik.

2. koadroa. Gizarte Segurantzako afiliazioaren eta erregistratutako kontratazioaren bilakaera

Kontzeptua	Datua			Urte batetik besterako aldakuntza (%)		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Afiliazioa						
Nafarroa	296.178	303.200	306.917	1,3	2,4	1,2
Estatua	20.159.317	20.733.042	21.201.126	2,3	2,8	2,3
Kontratazioa						
Nafarroa	334.321	288.064	284.224	-7,7	-13,8	-1,3
Estatua	18.310.343	15.444.205	15.420.104	-5,5	-15,7	-0,2

Oharra: Urte bakoitzeko abenduaren 31ko afiliatu kopurua (erregimen guztietan) eta urte bakoitzaren itxieran metatutako kontratuak.

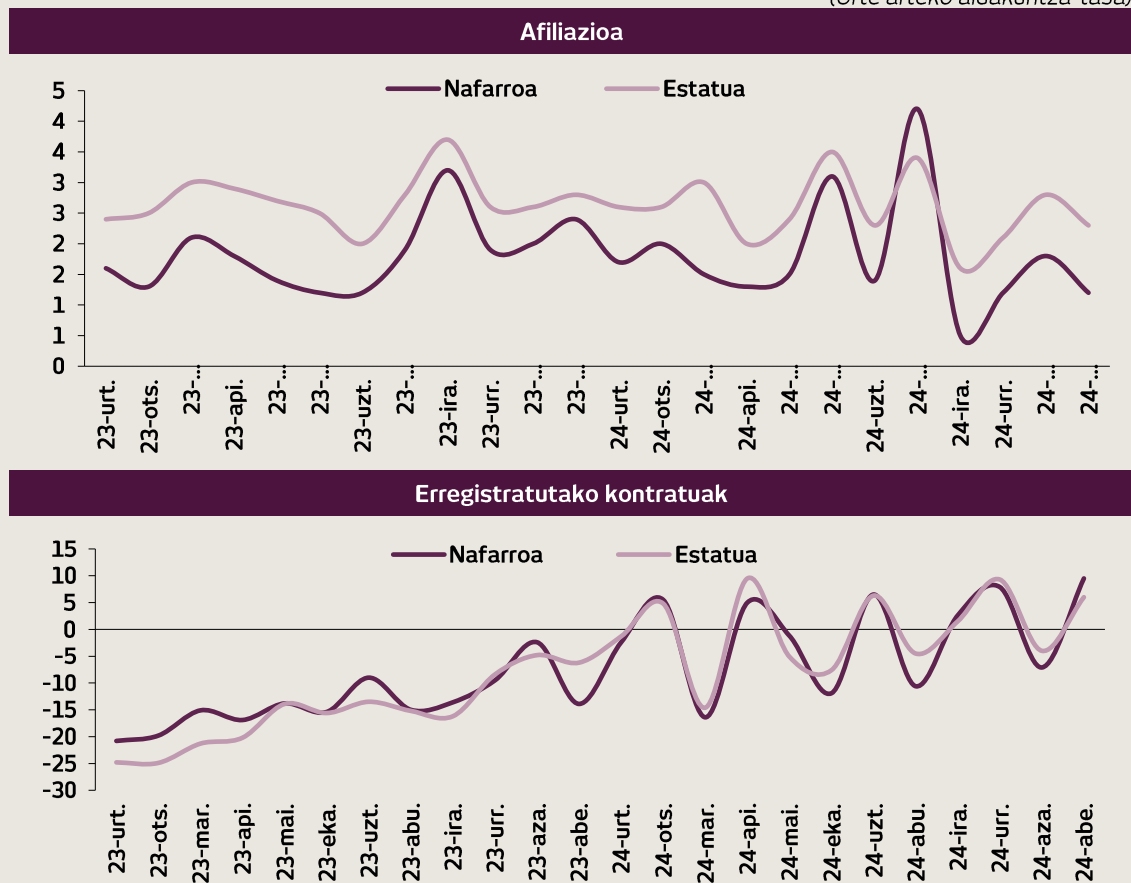
Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE. Geuk egina.

Nafarroako eta Estatuko afiliazioaren hileko bilakaera ikusita, enpleguaren hazkundea profil jarraitua izan zuen urtean zehar. Zehatz-mehatz, hileko batez besteko hazkundea (+% 1,8 eta +% 2,6) eta urte amaieran erregistratutakoa (+% 1,2 eta +% 2,3) antzekoak

izan ziren. Bestalde, kontratazio berriaren hileko bilakaera desberdina izan zen: gora egin zuen Estatuan (+% 0,5 urte arteko hilabeteko aldakuntza-tasaren batezbestekoa), eta Nafarroan, berriz, emaitza negatiboak izan zituen (-% 1,0 izan zen urte arteko aldakuntza-tasaren batezbestekoa); izan ere, beheranzko joera erregistratu zen martxoan, ekainean, abuztuan eta azaroan.

1. grafikoa. Gizarte Segurantzako afiliazioa eta erregistratutako kontratuak. Hileko bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Amaitzeko, gainerako erregimenekin¹ lotuta dagoen afiliazioak behera egin zuen Nafarroan eta Estatuan (-% 6,4 eta -% 1,7), eta bilakaera desberdina izan zen, 2023koaren aldean (+% 1,9 eta -% 2,3, hurrenez hurren).

Hala, soldatapeko langileen tasak finkatzen jarraitu zuen, eta erregimen orokorreko afiliazioa guztizko afiliazioaren % 81,3 izan zen (ehuneko +0,3 puntu) eta % 78,9 (ehuneko +0,4 puntu) Nafarroan eta Estatuan. Kasu bietan, autonomoen pisuak eutsi egin zion² joera honen efektu konbinatuarekin: batetik, soldatapeko erregimenaren dinamismoa gailendu zen berriro, eta bestetik, autonomoenak epe laburrera bere horretan jarraituko duela jo da³.

3. koadroa. Gizarte Segurantzako afiliazioa, erregimenaren arabera

Kontzeptua	Nafarroa			Estadua		
	2024	%	Δ 24/23	2024	%	Δ 24/23
Erregimen orokorra	249.412	81,3	1,9	16.722.107	78,9	2,7
Autonomia	46.337	15,1	-0,5	3.381.591	16,0	1,2
Gainerakoak ¹	11.168	3,6	-6,4	1.097.428	5,2	-1,7
Afiliazioa, guztira	306.917	100,0	1,2	21.201.126	100,0	2,3

(1): Barnean hartzen ditu: Itsasoko Langileen Erregimen Berezia, Erregimen Orokorreko Etxeko Langileen Sistema Berezia, Erregimen Orokorreko Nekazaritzako Langileen Sistema Berezia.

Oharra: Afiliatuak, urte bakoitzeko abenduaren 31n.

Iturria: Gizarte Segurantza. Geuk egina.

¹ Talde horretan, familien erregimen bereziaren afiliazioa jasotzen da, enplegatzaile gisa (Nafarroan, % 60,7, eta Estatuan, % 32,1). 2024an, 447 (-% 6,2) eta 18.847 afiliazio (-% 5,1) galdu zituen, hurrenez hurren.

² 2023an % 15,4 eta % 16,1 Nafarroan eta Estatuan.

³ Enplegutik ateratzeko unearen ondorioz (lan-bizitza amaitzea, familiako negozioekin lotuta dauden eta ordezkatzeko zailak diren jardueretan, ostalaritzan, txikizkako merkataritzan, etab.); aldi berean, lanpostuen eskaintza handiari eusten zaio (publikoa eta pribatua, soldatapeko modalitatean), eta horrek oraindik eta zailagoa egiten du norbere konturako lana aukeratzea.

4. koadroa. Gizarte Segurantzako afiliazioa, jarduera arloen arabera. Nafarroa

Kontzeptua	2023	2024		Δ 24/23
	Afiliazioa	Afiliazioa	%	
Lehen sektorea	11.437	11.105	3,6	-2,9
Erauzketa-industriak	273	276	0,1	1,1
Manufaktura-industria	69.205	69.870	22,8	1,0
Energia-hornidura	863	798	0,3	-7,5
Ur-hornidura eta hondakinak	2.701	2.772	0,9	2,6
Eraikuntza	17.993	18.400	6,0	2,3
Ibilgailuen merkataritza eta konponketa	37.153	37.067	12,1	-0,2
Garraioa eta biltegiatzea	12.564	13.055	4,3	3,9
Ostalaritza	18.532	18.621	6,1	0,5
Informazioa eta komunikazioa	4.265	4.231	1,4	-0,8
Finantza- eta aseguru-jarduerak	3.911	3.989	1,3	2,0
Higiezinaren arloko jarduerak	1.014	1.050	0,3	3,6
Jarduera profesional zientifiko-teknikoak	15.429	15.850	5,2	2,7
Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	15.988	16.010	5,2	0,1
Administrazio Publikoa eta Gizarte Segurantza	13.257	13.934	4,5	5,1
Hezkuntza	22.937	23.507	7,7	2,5
Osasungintzako jarduerak eta gizarte-zerbitzuak	33.921	34.847	11,4	2,7
Artearen, aisialdiaren eta entretenimenduaren arloko jarduerak	6.939	6.982	2,3	0,6
Beste zerbitzu batzuk	7.578	7.761	2,5	2,4
Etxeako langileak	7.225	6.778	2,2	-6,2
Lurraldez kanpoko erakundeak	15	14	0,0	-6,7
Afiliazioa, guztira	303.200	306.917	100,0	1,2

Oharra: Afiliatuak, urte bakoitzeko abenduaren 31n.

Iturria: Gizarte Segurantza. Geuk egina.

Afiliazioa ia jarduera-adar guztietan hobetu zen, salbuespen batzuekin. Lehen sektorea (-% 2,9, -332 afiliazio) eta enplegatzaile diren familiak (-% 6,2, -447 afiliazio) nabarmendu ziren, galdutako afiliazioen % 81 xurgatu zutelarik, eta gainerakoa jarduera hauen gain gelditu zen: energia-hornidura (-% 7,5, -65 afiliazio), merkataritza eta ibilgailuen konponketa (-% 0,2, -86 afiliazio) eta informazioa eta komunikazioak (-% 0,8, -34 afiliazio). Jarduerarik dinamikoenak hauek izan ziren: Eraikuntza (+% 2,3, +407), garraioa eta biltegiatzea (+% 3,9, +491), finantzak eta aseguruak (+% 2,0, +78), jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak (+% 2,7, +421), administrazio publikoak (+% 5,1, +677), hezkuntza (+% 2,5, +570), osasungintza eta gizarte-zerbitzuak (+% 2,7, +926) eta beste zerbitzu batzuk (+% 2,4, +183). Urtetik urterako tasa % 2tik gorakoa izan zen jarduera-adar guztietan. Jarduera-multzo horrek afiliazioa irabazi duten jardueren afiliazioaren % 78 eragin zuen. Horien artean dago manufaktura-industria osoa (+% 1,0, +665 afiliazio).

2024an ez zen aldatu enpleguaren konposizioa, eta, beraz, manufaktura-industria (% 22,8 guztira), ibilgailuen merkataritza, salmenta eta konponketa (% 12,1), osasungintzako eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak (% 11,4) eta hezkuntza-jarduerak (% 7,7), osotasunean, Nafarroan afiliatutako pertsonen erdiak ziren (% 54,0).

5. koadroa. Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera

	Datua			Urte batetik besterako aldakuntza (%)		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Erregistratutako langabezia (perts. kop.)						
Nafarroa	31.610	29.998	30.355	-1,3	-5,1	1,2
Estatua	2.837.653	2.707.465	2.560.718	-8,6	-4,6	-5,4
Langabezia-tasa (%)						
Nafarroa	10,3	9,3	6,7	0,2	-1,0	-2,6
Estatua	13,1	11,9	10,7	-0,5	-1,2	-1,2

Oharra: urte bakoitzeko abenduan erregistratutako langabezia eta urte bakoitzeko laugarren hiruhilekoko langabezia-tasa. Langabezia-tasaren aldakuntza ehuneko puntutan adierazi dugu.

Iturria: SEPE eta EIN (BAI, Biztanleria Aktiboaren Inkesta). Geuk egina.

Ikusirik Nafarroan erregistratu ziren langabezia eta langabezia-tasa, urteko balantzea bananduta geratu da. Alde batetik, langabeziak gora egin zuen (+% 1,2), eta, hortaz, beheranzko joera hautsi zuen. Eta beste aldetik, langabezia-tasa murriztu egin zen (% 6,7, ehuneko -2,6 puntu). Egin daitekeen irakurketa bakarra da enplegua handiagoa izan zela langabeziaren bilakaera baino. Era horretan zentzua izango luke langabezia-tasa hobetzeak, nahiz eta langabezia handitu. 2025eko emaitzak izan arte itxaron beharko da adierazle horiek Nafarroan duten bilakaera berresteko.

Bestalde, Estatuan bi adierazleek behera egin zuten (-% 5,4 eta ehuneko -1,2 puntu, erregistratutako langabeziaren kasuan eta langabezia-tasaren kasuan), enpleguaren dinamismoarekin bat etorrira. Hala ere, langabezia-tasaren aldeak positiboa izaten jarraitu zuen Nafarroan (% 6,7), Estatuko % 10,7ko tasa baino ehuneko lau puntu txikiagoa baitzen.

Sektoreko jardueraren balantzeak hiruhilekoz hiruhileko izandako hobekuntza jarraitua berretsi du. Industria-jarduera eta txikizkako merkataritza suspertu egin zirela azpimarratu behar da, prezio korrante eta konstantetan. Hasiera negatiboa izan zuten, baina zuzendu egin zen hurrengo hiru hiruhilekoetan. Beste zerbitzu batzuen jarduerak dinamikoak izan ziren urte osoan eta, horrenbestez, 2023an hasitako hobetzearen bidea berretsi da.

6. koadroa. Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

	2024ko I. hiruhilekoa	2024ko II. hiruhilekoa	2024ko III. hiruhilekoa	2024ko IV. hiruhilekoa
Industria	-1,0	2,6	2,7	5,4
Txikizkako merkataritza				
Prezio korronteak	-8,3	5,8	5,0	5,6
Aldaketarik gabeko prezioak	-8,6	2,2	1,8	3,8
Beste zerbitzu batzuk	4,3	5,0	7,8	4,1

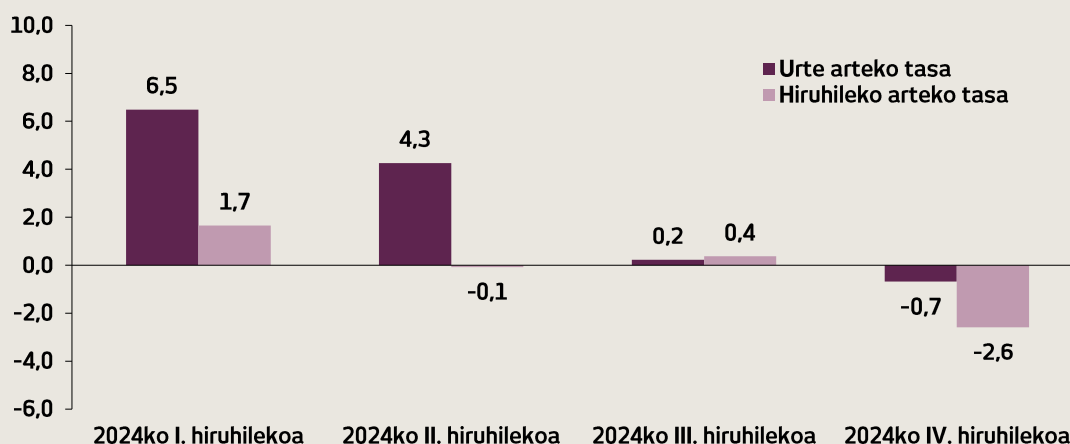
Oharra: Industria Ekoizpenaren Indizea (datuen jatorrizko segida), Txikizkako Merkataritzaren Indizea zerbitzugunerik gabe (egutegiaren eraginaren datuak zuzenduta) eta Zerbitzuen Sektoreko Jarduera Adierazlea (datuen jatorrizko segida).

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Alabaina, Nafarroako enpresen konfiantza mantsotzen joan zen, eta urtetik urterako hazkundea gutxiagotu egin zen urtearen bigarren erdian. Alde horretatik, indize horren batez besteko balioa 134 puntu izan zen (urtetik urterako +% 2,5), eta Estatuaren batezbestekotik hurbil jardun zuen (136 puntu). Dena den, Estatukoak neurri handixeagoan egin zuen gora (urtetik urterako +% 2,8).

2. grafikoa. Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa

(%)

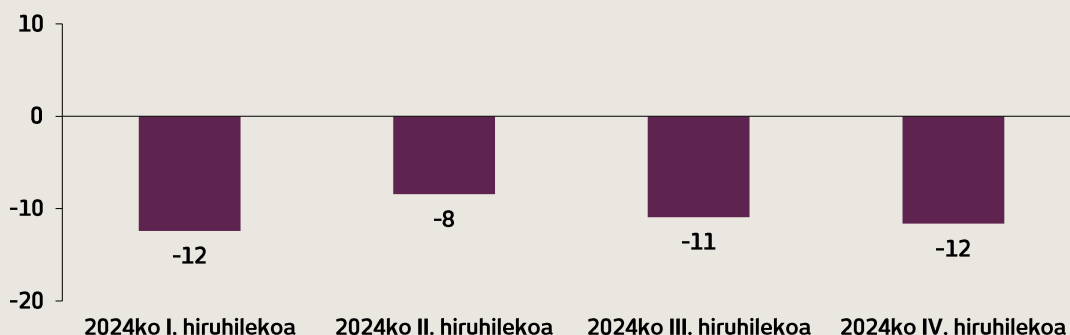

Oharra: Enpresa Konfiantzaren Adierazle Harmonizatua (EKAH) honakoetatik abiatuta eraikitzen da: amaitutako hiruhilekoko egoeraren adierazlea eta datorren hiruhilekorako igurikimenak. Oinarria, 2013ko 1. hiruhilekoa.

Iturria: EIN. Geuk egina.

Nafarroako familien konfiantzak profil egonkorra izan zuen, pixka bat ezkorra (-11), baina ez 2023an bezainbeste (-21). Hobekuntza horren oinarria familiek enpleguaren martxan duten konfiantza da (-2, +5). Ondoren, aurrezteko gaitasuna (-10, +19) eta ekonomia orokorraren egoera (-11, +6) datoz; horiek ekonomia orokorraren egoerari buruzko iritzia konpentsatu zuten (-21, +9 puntu).

3. grafikoa. Familien konfiantza-indizea. Nafarroa

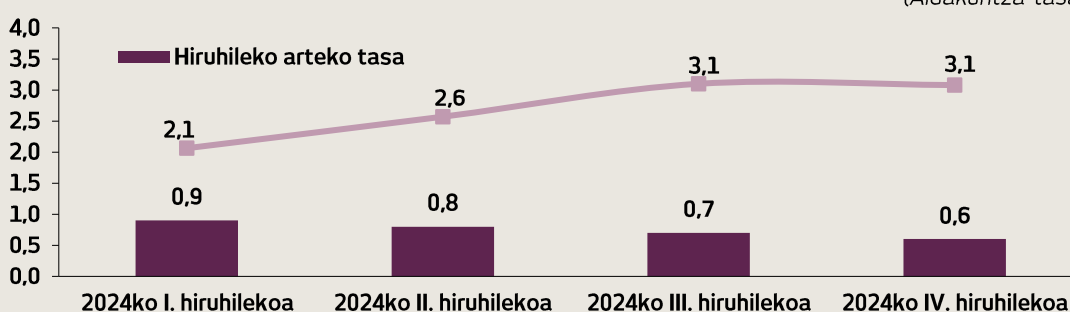

Oharra: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Azkenik, Nafarroako BPGak 2024an izandako hazkundeak jada adierazi dena berretsi du, eta hobeto jardun zuen urtearen bigarren erdian (urtetik urterako tasak % 3 baino handiagoak izan ziren). Guztiarekin ere, hiruhilekoen barruko profila beherantz joan zen leunki, oso positiboa izan zen balantze baten barruan.

4. grafikoa. BPGaren hiruhilekoko bilakaera. Nafarroa

(Aldakuntza-tasa)

Oharra: bolumen-indize kateatua, urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.
Iturria: Hiru hilez behingo kontu ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Koadroan ikus daiteke inflazioa arindu egin zela (2024an urte arteko hazkunde tasak % 2,4 eta % 2,7koak izan ziren EB-27n, KPI orokorrarentzat eta azpikoarentzat), baina lurraldearen arabera desberdintasun handiekin: % 2 baino tasa baxuagoak zituzten Frantziak (% 1,8), Italiak (% 1,4), Danimarkak (% 1,8) eta Suediak (% 1,6); bestalde, zifra hori gainditzen zuten oraindik Alemaniak (% 2,8), Espainiak (% 2,8), Herbehereek (% 3,9) eta Portugalek (% 3,1). Inflazioaren beherakada eta Europako jardura ekonomikoa dinamizatze beharra dela eta, interes-tasak murriztea zegokion¹.

¹ 2025eko apirilaren 17an EBZk erreferentziazko interes-tasa jaitsi zuen, eta % 2,40an geratu zen, 2023ko otsailetik izandako mailarik baxuenean. «Segurtasunezko murrizketatzat» hartu zen (tentsio komertzialek eragindako ondorio ekonomikoak). Izan ere, inflazioarekin lotuta ezarritako helburua (% 2) betetzea 2026ra atzeratu zen aurretik ere.

7. koadroa. Prezioen bilakaeraren testuingurua

	KPI orokorra ¹			Azpiko KPI ²		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Eurogunea	9,2	2,9	2,4	6,9	3,9	2,7
Alemania	9,6	3,8	2,8	7,3	3,7	3,3
Frantzia	6,7	4,1	1,8	5,4	3,8	1,9
Italia	12,3	0,5	1,4	6,5	3,2	1,8
Danimarka	9,6	0,4	1,8	7,4	2,5	1,4
Herbehereak	11,0	1,0	3,9	8,4	3,7	4,3
Portugal	9,8	1,9	3,1	8,0	3,1	3,0
Suedia	10,8	1,9	1,6	8,2	5,0	2,7
Espainia	5,5	3,3	2,8	6,7	4,0	2,6
EAE	5,4	3,1	3,6	6,7	3,9	3,3
Nafarroa	6,4	2,9	2,7	7,3	3,5	2,5

¹ (HICP) – KPI orokor bateratua ² (HICP) – KPI, prestatu gabeko elikagaiak eta produktu energetikoak barne hartu gabe.

Oharra: Urte arteko aldakuntza-tasa, urte bakoitzeko abendutik abendura.

Iturria: Eurostat eta EIN. Geuk egina.

8. koadroa. Egindako ekonomia-aurreikuspenak.

	ELGA			NDF		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026
Eurogunea	0,7	1,0	1,2	0,9	0,8	1,2
Alemania	-0,2	0,4	1,1	-0,2	0,0	0,9
Frantzia	1,1	0,8	1,0	1,1	0,6	1,0
Italia	0,7	0,7	0,9	0,7	0,4	0,8
Espainia	3,2	2,6	2,1	3,2	2,5	1,8
Munduko ekonomia	3,2	3,1	3,0	3,3	2,8	3,0
AEB	2,8	2,2	1,6	2,8	1,8	1,7
Txina	5,0	4,8	4,4	5,0	4,0	4,0

Iturria: ELGA (2025eko martxoa) eta NDF (2025eko apirila). Geuk egina.

Munduko ekonomia-hazkundearen aurreikuspenak % 3 ingurukoak dira 2025erako, puntu erdiko jaitsiera izan baitute 2024ko udazkenean egindakoekin alderatuta. Horrela, Trumpen Administrazioak sortutako merkataritza-tentsioen bilakaerak (batez ere) erabakiko du aurreikuspenen betetze-maila. Gaur-gaurkoz hondatu egin ditu ekonomia amerikarrarenak ez ezik, baita ekonomia guztien igurikimenak ere. Hala ere, Eurogunean % 1 baino tarte txikiagoari eutsi zitzaion, Alemaniako ekonomiaren dinamismo urriak oztopatua —Espainia da salbuespena, hurrengo biurtekorako aurreikusitako ibilbiderik onenarekin—.

2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA)

2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak: ekoizpen-jarduera

NDFren arabera, munduko ekonomiaren hazkunde-erritmoa jaitsi egin zen 2024an ere, baina % 3,3ra apaldu zen (2021ean, 2022an eta 2023an % 6,6ko, % 3,6ko eta % 3,5eko igoerak izan ziren, hurrenez hurren). Izan ere, nazioarteko testuingurua konplexua izan zen: merkataritzako protekzionismoa, interes-tasa altuak, inbertsioa geldituta, ziurgabetasun politiko eta geopolitikoa, zor publiko handia eta produktibitate baxua.

Termino orokorretan, hazkunde ahul hori orokorra izan zen, baina ekonomia aurreratuek apur bat indartu zuten hazkunde-erritmo txiki hori (2024an % 1,8 eta 2023an % 1,7). Merkatu berrietakoek eta garapen-bidean dauden merkatuetakoek, berriz, murriztu (% 4,3, eta aurreko ekitaldian % 4,7).

Arreta beste herrialde industrializatueta jarriz gero, ELGAren ekaineko aurreikuspenen arabera, aurreko ekitaldian lortutako dinamismo erlatiboa mantendu zuten horiek 2024an: % 1,8ko hazkundera izan zuten, bai 2023an, bai 2024an, eta Ipar Amerikako ekonomia izan zen indartsuena.

9. koadroa Barne Produktu Gordinaren bilakaera

				(% Δ)
Herrialdea	2022	2023	2024	
Estatu Batuak	2,5	2,9	2,8	
Japonia	0,9	1,4	0,2	
Alemania	1,4	-0,1	-0,2	
Frantzia	2,6	1,1	1,1	
Italia	4,8	0,7	0,7	
Erresuma Batua	4,8	0,4	1,1	
Kanada	4,2	1,5	1,5	
Eurogunea	3,5	0,5	0,8	
ELGA, guztira	3,2	1,8	1,8	

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Zehazki, Estatu Batuetako ekonomia % 2,8 hazi zen 2024an (aurreko ekitaldian baino ehuneko hamarren bat gutxiago), inbertsioaren eta kontsumo pribatuaren sendotasunak sustatuta eta, hein txikiagoan, kontsumo publikoarenak (% 4,3, % 2,8 eta % 2,5, hurrenez hurren).

Kontrara, Japoniak % 0,2ko hazkundera izan zuen soilik 2024an, kontsumo pribatua gelditu egin zelako (aldakuntza hutsala) eta inbertsioa ahula izan zelako (% 0,3ko aurrerapena), hala ere, kontsumo publikoak gorakada txiki bat izan zuen (% 0,9ko hazkundera 2023ko -% 0,3ko atzerakadarekin alderatuta).

Bestalde, merkatu berrien eta garapen-bidean dauden merkatuen ekonomiei dagokienez, Brasilen % 3,4 indartu zen hazkunde-erritmoa (aurreko ekitaldian % 3,2), Errusiak mantendu egin zuen erritmoa Ukrainarekin gatazka armatua izan arren (% 4,1eko aurrerapena 2023an zein 2024an) eta Indian jaitsi egin zen nabarmen (% 6,5, eta aurreko ekitaldian % 9,2).

10. koadroa Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera

(% Δ)

Herrialdea	Kontsumo pribatua			Kontsumo publikoa			Inbertsioa		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Estatu Batuak	3,0	2,5	2,8	-1,1	2,9	2,5	2,0	3,2	4,3
Japonia	2,1	0,8	0,0	1,4	-0,3	0,9	-0,6	1,5	0,3
Alemania	5,6	-0,2	0,2	0,1	-0,1	3,2	0,0	-0,7	-2,5
Frantzia	3,2	0,9	0,9	2,6	0,8	1,7	0,1	0,7	-1,4
Italia	5,3	0,4	0,4	0,8	0,6	1,1	7,4	9,0	0,5
Erresuma Batua	7,4	0,5	0,6	0,6	1,6	3,0	5,1	0,3	1,5
Kanada	5,5	1,9	2,4	3,2	2,2	3,2	-1,2	-1,6	0,1
Eurogunea	5,0	0,6	1,0	1,1	1,4	2,5	2,0	1,8	-1,8
ELGA, guztira	4,7	2,0	1,9	0,9	1,9	2,5	2,1	2,8	1,3

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Europar, Euroguneak apur bat handitu zuen bere hazkunde-erritmoa, baina ez zen % 1era iritsi (2023an % 0,5 eta 2024an % 0,8), bigarren ekitaldiz jarraian Alemaniako ekonomiak atzeraldia izan zuelako (-% 0,1eko eta -% 0,2ko atzeraldiak 2023an eta 2024an, hurrenez hurren). Horrez gain, alderdi negatibo adierazgarria da inbertsioa hazkunde negatibora igaro zela moneta bakarreko eremuan (-% 1,8, eta urtebete lehenago % 1,8).

Kanpo-merkataritza

Hazkunde ekonomiko neurritsuaren testuinguru horretan, kanpo-merkataritza ahula izan zen 2024an; ELGA osatzen duten herrialde guztien inportazioak hazkundera itzuli ziren arren (% 1,8 eta 2023an -% 0,4) eta esportazioek hazkunde handiagoa izan zuten arren (% 1,7 eta aurreko ekitaldian % 1), hazkundera oso diskretuak izan ziren eta aurreko etapetan erregistratutakoak baino askoz ere baxuagoak.

Herrialdearen arabera, adierazgarria da Estatu Batuetako salmentek zein kanpo-erosketek izandako sendotasuna (% 3,3 eta % 5,3ko aurrerapenak, hurrenez hurren) eta, kontrara, Alemaniako esportazioetan izandako beherakada (-% 1,7) eta Frantziako inportazioen atzerakada (-% 1,2).

11. koadroa Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak

(% Δ)

Herrialdea	Inportazioak			Esportazioak		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Estatu Batuak	8,6	-1,2	5,3	7,5	2,8	3,3
Japonia	8,3	-0,8	1,0	5,5	3,3	1,1
Alemania	7,1	-0,3	-0,6	3,2	0,2	-1,7
Frantzia	9,1	0,7	-1,2	8,4	2,4	1,6
Italia	12,9	-1,6	-0,7	9,9	0,2	0,4
Erresuma Batua	13,0	-1,2	2,7	12,6	-0,4	-1,2
Kanada	7,5	0,3	0,6	4,2	5,0	0,6
ELGA, guztira	8,5	-0,4	1,8	7,2	1,0	1,7

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Prezioak

Petrolioaren prezioak behera egin zuen (Brent upelak 82,5 dolar balio zuen 2023an, eta 80,5 dolar 2024an) eta lehengai jakin batzuen prezioak ere bai. Ondorioz, aztertutako herrialde guztietan, kontsumo-prezioen hazkundera desazeleratu egin zen, ia modu orokorrean.

Hala, ELGAren arabera, 2024an kontsumoko prezio-indizearen hazkundera % 3ra jaitsi zen Estatu Batuetan, eta % 2,4ra Eurogunean (% 4,1eko eta % 5,4ko hazkunderak izan zituzten, hurrenez hurren, 2023an).

12. koadroa Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera

(% Δ)

Herrialdea	2022	2023	2024
Estatu Batuak	8,0	4,1	3,0
Japonia	2,5	3,3	2,7
Alemania	8,7	6,0	2,5
Frantzia	5,9	5,7	2,3
Italia	8,7	5,9	1,1
Erresuma Batua	9,1	7,3	2,5
Kanada	6,8	3,9	2,4
Eurogunea	8,4	5,4	2,4

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Horri dagokionez, komeni da kontuan izatea Estatu Batuetako Erreserba Federalak zein Europako Banku Zentralak hainbat egokitzapen egin zituztela esku-hartzeen interes-tasetan 2024an zehar prezioei eusteko. Hala, ekitaldi horren amaieran, % 3,15ean geratu ziren finkatuta Europako Banku Zentralaren kasuan eta % 4,75ean Erreserba Federalaren kasuan (ehuneko -1,35 eta +0,25 puntu 2023ko ekitaldiaren amaierarekin alderatuta, hurrenez hurren).

Lan-merkatua

Agertoki horretan, herrialde industrializatueta lan-merkatuek bilakaera desberdina izan zuten 2024an: langabezia-tasa % 3,6tik % 4ra igo zen 2023tik 2024ra Estatu Batuetan eta Eurogunean berriz, % 6,6tik % 6,4ra jaitsi zen. ELGA osatzen duten herrialde guztietan aurreko ekitaldiko ia maila berean mantendu zen (2023an % 4,8 eta 2024an % 4,9).

13. koadroa Langabezia-tasa

(biztanleria aktiboaren %)

Herrialdea	2022	2023	2024
Estatu Batuak	3,6	3,6	4,0
Japonia	2,6	2,6	2,5
Alemania	3,1	3,0	3,4
Frantzia	7,3	7,4	7,4
Italia	8,1	7,7	6,5
Erresuma Batua	3,8	4,0	4,3
Kanada	5,3	5,4	6,4
Eurogunea	6,8	6,6	6,4
ELGA, guztira	5,0	4,8	4,9

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Diru- eta aurrekontu-politika

2024an Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrek bilakaera ezberdina izan zuten. Zehazki, Estatu Batuen defizita ehuneko hamarren bat jaitsi zen (2024an BPG nominalaren -% 7,4 eta 2023an -% 7,5), Eurogunekoa -% 3,6tik -% 3,1era pasatu zen urtebetean eta ELGA osoan -% 4,7ra igo zen (-% 4,6 aurreko ekitaldian).

14. koadroa Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharra (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera)

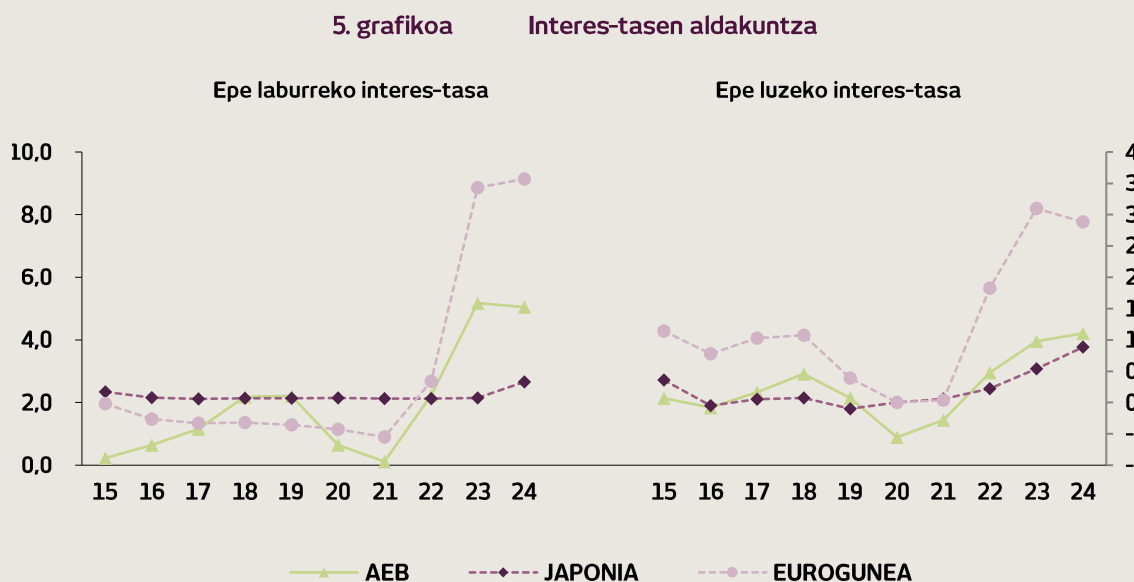
(BPGaren %)

Herrialdea	2022	2023	2024
Estatu Batuak	-3,7	-7,5	-7,4
Japonia	-4,2	-2,3	-2,0
Alemania	-2,2	-2,5	-2,7
Frantzia	-4,7	-5,4	-5,8
Italia	-8,1	-7,2	-3,4
Erresuma Batua	-4,6	-6,0	-6,0
Kanada	0,6	0,1	-2,1
Eurogunea	-3,5	-3,6	-3,1
ELGA, guztira	-2,9	-4,6	-4,7

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Moneta-politikari dagokionez, eta aurrez esan dugun moduan, 2024an egokitzapen ugari izan zituzten Erreserba Federalaren eta Europako Banku Zentralaren erreferentziazko interes-tasek (Europar beharantzkoak izan ziren aldaketa guztiak, eta, Ipar Amerikan,

goranzkoak zein beheranzkoak), eta ekitaldiaren amaieran % 3,15ean eta % 4,75ean kokatu ziren, hurrenez hurren.

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

Europar Batasuna

Europar Batasuneko udaberriko aurreikuspenen arabera, Europar Batasun guztiak indartu zuen apur bat bere hazkunde-erritmoa 2024an % 1era iritsi arte, aurreko ekitaldian erregistratutako desazelerazio nabarmenaren ostean (% 0,5eko igoera 2023an eta % 3,5ekoa 2022an). Izan ere, ziurgabetasunak markatu zuen argi eta garbi nazioarteko testuingurua.

Horri dagokionez, barne-eskaria hazkundera itzuli zen (% 0,7) aurreko ekitaldian apur bat atzera egin eta gero (2023an -% 0,3); kontsumo pribatua eta batez ere publikoa indartu egin zirelako (% 1,3 eta % 2,7ko aurrerapenak 2024an, hurrenez hurren), nahiz eta inbertsioa atzera egitera igaro (-% 1,8, urtebete lehenago izandako % 1,8ko hazkundearekin alderatuta).

Kanpo-merkataritzari dagokionez, Europar Batasuneko esportazioen erritmoa handitu egin zen (% 1,2 eta aurreko ekitaldian % 0,1) eta inportazioak hazkundera itzuli ziren (% 0,6 eta 2023an -% 1,3). Hala ere, komeni da kontuan izatea dinamismoa aurreko ekitaldietakoa baino askoz ere txikiagoa izan zela. Hala, kanpo-sektore guztiak ehuneko hiru hamarreneko ekarpen positiboa egin zion Batasunaren hazkunde orokorrari.

15. koadroa Adierazle nagusiak (EB)

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2022	2023	2024
Jarduera			
– Kontsumo pribatua	4,7	0,4	1,3
– Kontsumo publikoa	1,0	1,6	2,7
– Kapital Finkoaren Eraketa Gordina	2,1	1,8	-1,8
– Barne-eskaria	3,7	-0,3	0,7
– Esportazioak	7,4	0,1	1,2
– Inportazioak	8,3	-1,3	0,6
– BPG	3,5	0,5	1,0
Prezioak eta soldatak			
– BPGaren deflatoarea	5,8	6,1	3,1
– Kontsumo pribatuaren deflatoarea	7,4	6,6	2,7
– Banakako lan-kostu errealak	-1,9	0,6	1,7

Iturria: European Economy. Europako Batzordea (2025eko udaberria).

Batasuna osatzen duten herrialdeei dagokienez, 2024an portaera heterogeneoa izan zuten. Alemaniak bigarren ekitaldiz jarraian izandako atzeraldia izan zen puntu negatiborik adierazgarriena, Europar Batasuneko trakzio-herrialde nagusia baita (2023an -% 0,3 eta 2024an -% 0,2). Horrez gain, Austriak, Letoniak, Estoniak eta Finlandiak ere atzeraldia izan zuten, intentsitate desberdinekin (-% 1,2, -% 0,4, -% 0,3 eta -% 0,1, hurrenez hurren). Kontrara, Maltak, Kroaziak, Danimarkak, Ziprek eta Espainiak lortu zuten dinamismorik handiena (% 6, % 3,9, % 3,7, % 3,4 eta % 3,2ko hazkundeak hurrenez hurren) eta Espainiako ekonomia izan zen indartsuena Europako ekonomia nagusien artean. Gainera, bere hazkunde-erritmoa indartu zuen (% 3,2 eta 2023an % 2,7).

**16. koadroa Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundea
(Europar Batasuna)**

(Urte arteko aldakuntzaren %)

Herrialdea	2022	2023	2024
Malta	4,3	6,8	6,0
Kroazia	7,3	3,3	3,9
Danimarka	1,5	2,5	3,7
Zipre	7,2	2,8	3,4
Espainia	6,2	2,7	3,2
Polonia	5,3	0,2	2,9
Bulgaria	4,0	1,9	2,8
Lituania	2,5	0,3	2,8
Grezia	5,7	2,3	2,3
Eslovakia	0,4	2,2	2,1
Portugal	7,0	2,6	1,9
Eslovenia	2,7	2,1	1,6
Frantzia	2,6	0,9	1,2
Irlanda	8,6	-5,5	1,2
Txekiar Errepublika	2,8	-0,1	1,1
Belgika	4,3	1,2	1,0
EB	3,5	0,5	1,0
Herbehereak	5,0	0,1	1,0
Suedia	1,5	-0,1	1,0
Luxenburgo	-1,1	-0,7	1,0
Errumania	4,0	2,4	0,8
Italia	4,8	0,7	0,7
Hungaria	4,3	-0,8	0,5
Finlandia	0,8	-0,9	-0,1
Alemania	1,4	-0,3	-0,2
Estonia	0,1	-3,0	-0,3
Letonia	1,8	2,9	-0,4
Austria	5,3	-1,0	-1,2

Iturria: European Economy. Europako Batzordea (2025eko udaberria).

Per capita BPGari dagokionez, erosketa-ahalmenaren parekotasuna kontuan hartuta, 2024an oraindik ere ezberdintasun handiak zeuden Batasuneko herrialdeen artean. Hala, Luxenburgok zuen mailarik altuena (241; EB-27 osoari dagokion indizea 100 da), eta Bulgariak txikiena (66); hala, bata bestea baino ia lau aldiz handiagoa zen. Herrialde hauek gainditu zuten Batasuneko batezbestekoa (neurri ezberdinetan): Irlanda (211), Herbehereak (135), Danimarka (128), Belgika (117), Alemania eta Austria (115 bi kasuetan), Suedia (114), Malta (109), eta Finlandia (103). Gainerako herrialdeak batezbestekotik behera geratu ziren. Horrekin lotuta, aipatzekoa da EBn bata bestearen segidan kide berriak sartzearen ondorioz nabarmen jaitsi zela Batasuneko batez besteko per capita BPGa, beste urte batez.

17. koadroa Europar Batasuneko *per capita* BPGa (PPS) 2024

Herrialdea	EB-27=100
Luxenburgo	241
Irlanda	211
Herbehereak	135
Danimarka	128
Belgika	117
Alemania	115
Austria	115
Suedia	114
Malta	109
Finlandia	103
EB-27 guztira	100
Frantzia	99
Italia	98
Zipre	95
Espainia	92
Txekiar Errepublika	91
Eslovenia	91
Lituania	87
Portugal	82
Estonia	79
Polonia	79
Errumania	79
Kroazia	77
Hungaria	77
Eslovakia	75
Letonia	71
Grezia	70
Bulgaria	66

Iturria: Eurostat (2025eko maiatza).

Aurreikuspenak

Ekonomia globalak oreka zaila izan zuen 2025ean; alde batetik, tentsio geopolitikoak eta komertzialak luzatu egin zirelako denboran; eta, bestetik, trantsizio energetikoaren moduko faktoreek eskaintzen dituzten aukera eraldatzaileengatik. Nolanahi ere, mugazergen, moneta-politiken eta nazioarteko lankidetzaren arloan etorkizunean hartzen diren erabakiak garrantzitsuak izango dira desazelerazio sakonagoa lortzeko.

Testuinguru honetan, nazioarteko erakunde nagusien aurreikuspen ekonomikoen arabera, hazkundea txikia izango da. NDFk 2025eko apirilean aurreikusi zuenez, munduko ekonomia % 2,8 haziko da ekitaldi honetan, eta 2026an, % 3.

ELGAren ekaineko aurreikuspenen arabera, herrialde industrializatuen hazkundea % 1,4ra mugatuko da 2025ean, eta % 1,5era 2026an. Inflazio-tasek behera egiten jarraituko dute, antza denez (2025ean Estatu Batuetan prezioak % 3,6 haziko direla aurreikusten da, eta Eurogunean % 2,2). Hala ere, aipatu dugun moduan, egungo ziurgabetasun maila altuak

eta sor daitezkeen gatazka belikoek nabarmen okertu dezakete aurreikusitako agertoki ekonomikoa.

18. koadroa Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak)

			(%)
Kontzeptua	2025	2026	
– BPG erreala (% Δ)			
Estatu Batuak	1,6	1,5	
Japonia	0,7	0,4	
Eurogunea	1,0	1,2	
ELGA, guztira	1,4	1,5	
– Inflazioa (kontsumoaren prezio-indizea) (%Δ)			
Estatu Batuak	3,6	3,1	
Japonia	2,8	2,0	
Eurogunea	2,2	2,0	
– Langabezia-tasa (biztanleria aktiboaren %)			
Estatu Batuak	4,2	4,3	
Japonia	2,5	2,5	
Eurogunea	6,4	6,2	
ELGA, guztira	5,0	4,9	
– Defizit publikoa (BPGaren %)			
Estatu Batuak	-7,5	-8,1	
Japonia	-1,6	-1,2	
Eurogunea	-3,1	-3,2	
ELGA, guztira	-4,6	-4,7	

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2025eko ekaina)

2.2 ESPAINIAKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak

2024an, Espainiako ekonomiaren hazkunde-erritmoa hazi egin zen %3,2ra iritsi arte, aurreko ekitaldian baino ehuneko puntu erdi gehiago (2023an %2,7). Hala, Europako ekonomia nagusietan indartsuena izan zen.

Eskariaren ikuspegitik, 2024an Espainiako ekonomiaren hazkundeari ekarpen positiboa egin zioten barne-eskariak zein kanpo-sektoreak. Barne-eskaria ehuneko 2,8 puntutan kokatu zen (aurreko ekitaldian ehuneko 1,7 puntu positibo), eta kanpo-sektorea ehuneko 0,4 puntu positibotan (2023an ehuneko puntu positibo bat).

Lan-merkatuari dagokionez, lehen sektorean izan ezik (-%2), gainerako lau sektore handietan enpleguak gora egin zuen 2024an, eta, ondorioz, biztanleria okupatuaren kopurua %2,2 hazi zen (aurreko ekitaldian, %3,1). Bestetik, langabetuen kopurua -%5,7 murriztu zen; hala, 2.770.700 pertsona langabetu zenbatu ziren 2024an, hau da, langabezia-tasa %11,3koa izan zen (2023an %12,2koa).

Prezioei dagokienez, 2024aren itxieran (abendutik abendura), KPlaren urte batetik besterako aldakuntza % 2,8koa izan zen (aurreko ekitaldiaren itxieran, % 3,1ekoa zen). Urteko batezbestekoa ere maila horretara jaitsi zen (% 2,8, eta 2023an, guztira, % 3,5ekoa izan zen).

Azkenik, aurrekontuen gauzatzeari dagokionez, Administrazio Publikoek BPGaren -% 3,15eko defizita izan zuten 2024an (DANA denboralearen eragina barne); hala, aurreko ekitaldiko emaitza baino ehuneko 0,37 puntu hobea izan zen (2023an -% 3,52ko defizita izan zen).

Agregatu makroekonomiko nagusiak

2024ko ondoz ondoko hiruhilekoetan zehar, Espainiako ekonomiak profil sendoa izan zuen. Estatuko BPGaren urte arteko aldakuntza % 2,7koa izan zen lehen hiruhilekoan, eta % 3,3koa hurrengoetan.

Txosten honen aurreko edizioetan egin bezala, jarraian ikuspegi hauen arabera aztertuko dugu jardueraren bilakaera: eskaria (norakoa), eskaintza (jarduera) eta errenta (banaketa).

- 2024an, Estatuko guztizko BPGa 1.591.627 milioi eurokoa¹ izan zen. Azkeneko kontsumoari dagozkio 1.197.616 milioi (871.791 familia, 17.269 familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko gizarte-erakundeena eta 308.556 administrazio publikoena), inbertsioari 310.915 (165.117 eraikuntzan, 87.292 ekipondasunetan eta armamentu-sistemetan, 2.790 landatutako baliabide biologikoetan eta 55.716 jabetza intelektualaren produktuetan) eta izakinen aldakuntzari 14.966. Hala, barne-eskaria 1.523.497 milioi eurokoa izan zen. Esportazioak (593.562 milioi euro) eta inportazioak (525.432 milioi euro) ere kontuan izanda, haien arteko aldea kanpo-eskaria izanik, guztizko eskaria kalkulatzeko da.
- Barne-eskariak hazkunde orokorrari egindako ehuneko 2,8 puntuko ekarpen positiboari, kanpo-eskariak egindako ehuneko 0,4 puntuko ekarpen positiboa gehitu behar zaio. Barne-eskariari dagokionez, kontsumo pribatuaren hazkundera handitu egin zen (2024an % 2,8ko hazkundera eta 2023an % 1,7koa), kontsumo publikoa, aldiz, jaitsi egin zen (% 4,1, eta aurreko ekitaldian % 5,2) eta inbertsioaren hazkundera sendotu egin du igoera % 3ra arte (2023an % 2,1ekoa izan zen).
- Sektorearen arabera banaketari erreparatuta, 40.412 milioi euro egokitu zitzaizkion lehen sektoreari, 225.799 milioi euro industriari, 84.606 milioi euro eraikuntzari eta 1.099.074 milioi euro zerbitzuei. Zifra horiek zerga garbiei (141.736 milioi euro) gehituta, guztizko ekoizpena kalkulatzeko da.

¹ Prezio korranteak.

- Eraikuntzan izan ezik (aurreko ekitaldiko dinamismoa mantendu zuen, % 2,1eko aurrerapena 2023an zein 2024an), gainerako sektoreetan indartu egin zen hazkunde-erritmoa: lehen sektorean % 6,5etik % 8,3ra, industrian % 0,7tik % 2,7ra eta hirugarren sektorean % 3,3tik % 3,7ra.

19. koadroa Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza)

(urte arteko tasaren %, bolumen kateatua)			
Eragiketak		2023	2024
ESKARIA	Azken kontsumoaren gastua	2,7	3,2
	– Etxebizitzena	1,7	2,8
	– EZIAGGE-ena	4,9	5,2
	– Administrazio publikoena	5,2	4,1
	Kapital finkoaren eraketa gordina	2,1	3,0
	– Eraikuntza	3,0	3,5
	– Ekipo-ondasunak eta armamentu-sistemak	1,1	2,8
	Izakinen aldakuntza*	-0,8	-0,2
	Barne-eskaria*	1,7	2,8
	Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	2,8	3,1
ESKAINTZA	Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	0,3	2,4
	Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan	2,7	3,2
	Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	6,5	8,3
	Industria	0,7	2,7
	Eraikuntza	2,1	2,1
	Zerbitzuak	3,3	3,7
	Produktuen gaineko zerga garbiak	0,5	-1,0

(*): Merkatuko prezioen BPGaren hazkundeari egindako ekarpena.
Iturria: EIN.

Errentaren ikuspegitik, 2024an, guztizko BPGaren % 48,4 hartu zuen soldatapekoen ordainketak, % 41,8 ustiapenaren soberakin gordinak eta, gainerako % 9,8a, ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiek.

20. koadroa Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta)

(% Δ nominala)				
Eragiketak	2022	2023	2024	2024 (M eurotan)
Soldatapekoen ordainketa ⁽¹⁾	8,6	9,1	7,7	770.480
Ustiapenaren soberakin gordina ⁽²⁾	16,1	9,2	4,1	665.546
Ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiak ⁽³⁾	4,3	8,4	8,4	155.601
Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan ⁽⁴⁾	11,2	9,1	6,2	1.591.627

(4) =(1)+(2)+(3).
Iturria: EIN.

Kanpo-merkataritza

Mundu mailan ziurgabetasun handia egon arren, estatuko esportazioen zein inportazioen hazkunde-erritmoa indartu egin zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zehazki, kanpo-

salmenten hazkundera % 2,8koa izan zen 2023an, eta % 3,1koa izatera pasatu zen 2024an. Kanpo-erosketen hazkundera, berriz, % 0,3tik % 2,4ra pasatu zen.

Hala, inportazioen hazkundeak esportazioenak baino gorakada handiagoa izan zuela kontuan izanda, kanpo-eskariak hazkunde orokorrari egindako ekarpena ehuneko 0,4 puntu positibora jaitsi zen (2023an ehuneko puntu positibo batekoa izan zen). Hiruhilekoaren arabera, kanpo-eskariak hazkunde globalari egindako ekarpena positiboa izan zen lehen hiru kasuetan (ehuneko 0,3, 0,7 eta 0,5 puntu, hurrenez hurren) eta apur bat negatiboa azken kasuan (ehuneko -0,1 puntu).

Laneko prezioak eta kostuak

Oro har, 2024an zehar, prezioen hazkundearen profila nahiko beheranzkoa izan zen estatuan, baina hiru fase desberdin izan zituen (urtarriletik maiatzera, ekainetik irailera eta urritik abendura). Hala, KPlaren urte batetik besterako aldakuntza % 3,4koa izan zen urtarilean, % 2,8koa otsailean, % 3,2koa martxoan, % 3,3koa apirilean, % 3,6koa maiatzean, % 3,4koa ekainean, % 2,8koa uztailean, % 2,3koa abuztuan, % 1,5koa irailean, % 1,8koa urrian, % 2,4koa azaroan eta % 2,8koa abenduan.

Gauzak hala, 2024aren amaieran (abendutik abendurako urte arteko tasa) % 2,8ra jaitsi zen inflazioa (2023aren amaieran, % 3,1). Aldi berean, prezioen batez besteko hazkundera % 2,8ra murriztu zen 2024an (aurreko ekitaldian % 3,5). Horrez gain, adierazgarria da inflazioaren goranzko joera eten egin zela, % 2,9an geratu baitzen (2022an % 5,2 eta 2023an % 6) eta elikagaien kategoriako hazkundera % 3,6ra jaitsi zela (2023an % 11,1).

ELGAren arabera, 2024an Eurogunearen inflazio-tasa (kontsumo-prezioen indizearen aldakuntzaren bidez neurtua) % 2,4koa izan zela kontuan izanda (2023an % 5,4koa), euroa duten herrialdeen blokea baino ehuneko 0,4 puntu handiagoa izan zen Espainiako ekonomia (aurreko ekitaldian ehuneko -1,9 puntukoa izan zen).

Azterketa hainbat interes-talderengan zentratuz, hotelak, kafetegiak eta jatetxeak; edari alkoholduak eta tabakoa; elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak; etxebizitza eta beste batzuen taldea izan ziren prezioen hazkunderik handiena izan zutenak, % 3tik gorakoa guztien kasuan (% 4,8, % 4, % 3,6 bi kasuetan eta % 3,2, hurrenez hurren). Atzetik zeuden irakaskuntza (% 2,8), aisialdia eta kultura (% 2,5) eta osasuna (% 2). Aldiz, jantziak eta oinetakoak; etxeko tresneriak, garraioak eta komunikazioak erregistratu zituzten prezioen hazkunderik txikienak (% 0,9, % 0,8, % 0,7 eta % 0,1eko hazkundeak, hurrenez hurren).

21. koadroa Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI)*(Urte arteko aldakuntza-tasa)*

Kontzeptua	2022	2023	2024
KPI			
– Indize Orokorra ⁽¹⁾	5,7	3,1	2,8
– Indize Orokorra ⁽²⁾	8,4	3,5	2,8
Elikagaiak	10,7	11,1	3,6
Elikagaiak ez direnak	7,6	1,0	2,5
Elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak	11,6	11,7	3,6
Alkoholodun edariak, tabakoa	3,9	7,6	4,0
Jantziak eta oinetakoak	2,7	2,2	0,9
Etxebizitza	15,5	-11,0	3,6
Etxeko tresneria	6,3	5,0	0,8
Osasuna	1,1	1,9	2,0
Garraioak	12,1	-0,4	0,7
Komunikazioak	-1,3	3,1	0,1
Aisialdia eta Kultura	2,8	4,4	2,5
Irakaskuntza	1,2	2,0	2,8
Hotelak, kafetegiak eta jatetxeak	6,4	6,8	4,8
Beste batzuk	3,5	4,7	3,2
Azpikoa	5,2	6,0	2,9
IPRI			
– Indize orokorra	35,5	-4,7	-3,7
Kontsumo-ondasunak	10,8	10,3	2,5
Ekipo-ondasunak	5,4	3,3	2,1
Bitarteko ondasunak	20,0	-2,2	-2,6
Energia	84,8	-19,9	-12,2

*(1): Abendutik abendura.**(2): Urteko batez besteko aldakuntza.**Iturria: EIN.*

Industriako prezioei dagokienez, indize orokorraren beherakada-erritmoa -% 3,7koa izan zen 2024an (2023an -% 4,7koa) eta energia-prezioen atzeraldiari eutsi zitzaion (2024an -% 12,2 eta 2023an -% 19,9), bitarteko ondasunen prezioen beherakada handitu egin zelako (-% 2,6, eta aurreko ekitaldian -% 2,2). Aldiz, kontsumo-ondasunen zein ekipo-ondasunen kasuan, prezioen hazkundea neurritsuagoa izan zen (2024an % 2,5 eta % 2,1 eta 2023an % 10,3 eta % 3,3, hurrenez hurren).

2024an laneko kostuek izandako bilakaerari dagokionez, laneko kostu unitarioa hazi egin zen, % 4,1 (2023an % 6,3ko hazkundea). Izan ere, produktibitatea % 0,8 hazi zen, jarduera (% 3,2) gehiago hazi zelako enplegu baliokidea baino (% 2,4), eta soldatapeko bakoitzeko ordainketa % 4,9 hazi zen.

22. koadroa Errenten eta soldata-kostuen adierazleak

(% Δ)

Kontzeptua	2022	2023	2024
BPG erreala	6,2	2,7	3,2
Enplegua guztira*	4,1	3,2	2,4
Produktibitatea	2,1	-0,5	0,8
Soldatapekoen ordainketa	8,6	9,1	7,7
Soldatapeko enplegua*	4,5	3,3	2,8
Soldatapeko bakoitzeko ordainketa	4,1	5,8	4,9
Lan-kostu unitarioa	2,0	6,3	4,1

(*): Kontabilitate Nazionaleko enpleguaren datuak erabili dira: Lanaldi osoko lanpostu baliokideak.
Iturria: Guk geuk eginiko balioespena, EINen datuetatik abiatuta.

Lan-merkatua

Estatuko KPla hazteko erritmoa handitu egin zen 2024an eta gora egin zuen okupazioak, eta behera langabeziak. Ondorioz, langabezia-tasa murriztu egin zen.

Zehazki, Estatistikako Institutu Nazionalaren (EIN) Biztanleria Aktiboa Inkestaren (BAI) arabera, biztanleria okupatuak % 2,2 egin zuen gora 2024an (2023an, % 3,1). Biztanleria aktiboaren guztizkoak, berriz, % 1,3 egin zuen gora.

Nolanahi ere, jarduera-tasa apur bat jaitsi zen: 2024an % 58,8koa zen, eta 2023an % 58,9koa. Gizonen tasa ez zen aldatu (% 63,9 bi ekitaldietan), eta emakumeenak behera egin zuen zertxobait (% 54tik % 53,9ra).

Sektorearen arabera, 2024an % 2,2 hazi zen okupazioa, 21.653.900 langilera iritsi arte. Sektore guztiek egin zuten gora, lehen sektoreak izan ezik (-% 2). Eraikuntzako langile kopuruak % 4,7 egin zuen gora, industriakoak % 2,6 eta zerbitzuen sektorekoak % 2,2.

Horrekin lotuta, kontuan izan behar da, termino absolutuei dagokienez, hirugarren sektoreak izan zuela sektoreko enpleguaren hazkunderik handiena (2023an baino 348.700 pertsona okupatu gehiago). Hala, 2024an sortutako enpleguaren % 75 baino gehiago hirugarren sektoreari zegokion.

23. koadroa Lan-magnitude nagusien bilakaera. Urteko batezbestekoak

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2024	2022	% Δ	
			2023	2024
Biztanleria aktiboa	24.424,6	1,4	2,1	1,3
Biztanleria okupatua	21.653,9	3,6	3,1	2,2
– Nekazaritza, abeltzaintza, arrantza	752,1	-2,4	-3,9	-2,0
– Industria	2.886,8	2,5	1,3	2,6
– Eraikuntza	1.463,8	3,0	3,2	4,7
– Zerbitzuak	16.551,1	4,2	3,8	2,2
Biztanleria langabetua	2.770,7	-11,4	-4,6	-5,7
Langabezia-tasa*	11,3	-12,6	-6,5	-6,9

(*): Biztanleria aktiboaren %.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2021. 2025eko otsaileko datuak).

Biztanleria okupatuaren esparruan, soldatapeko langileak %2,7 ugaritu ziren, eta soldatapekoak ez zirenak, aldiz, -% 0,2 murriztu ziren. Kontratu motari dagokionez, kontratu mugagabea zuten soldatapekoen kopuruak % 4,3 egin zuen gora 2024an eta aldi baterako kontratua zutenen kopuruak -% 5,4 behera. Lanaldi motaren arabera, hazkunde handiagoa izan zuen lanaldi partzialeko enpleguak (% 4,1) lanaldi osokoak baino (% 1,9).

Biztanleria langabetua -% 5,7 murriztu zen 2024an, eta 2.770.700 langabetu zenbatu zituzten. Hala, langabezia-tasa % 11,3ra jaitsi zen 2024an (2023an % 12,2koa zen), baina Europako altuenetakoa izaten jarraitu zuen.

24. koadroa Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu motaren arabera. Urteko batezbestekoak

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2024	2022	% Δ	
			2023	2024
Biztanleria okupatua	21.653,9	3,6	3,1	2,2
Soldatapekoak	18.439,8	4,3	3,4	2,7
– Sektore pribatua	14.879,5	5,0	3,9	3,0
– Sektore publikoa	3.560,2	1,3	1,6	1,1
Soldatapekoak ez direnak*	3.214,1	0,2	1,3	-0,2
– Enplegu-emaileak	960,9	4,4	2,6	-5,8
– Autonomoak	3.206,5	0,2	1,5	-0,2
– Kooperatibistak	24,8	2,7	-8,6	0,8
– Familia-laguntza	61,8	-7,2	-18,2	-2,5
Soldatapekoak, kontratu mugagabea	15.509,9	9,7	8,8	4,3
Soldatapekoak, aldi baterako kontratua	2.929,9	-11,9	-16,4	-5,4
Lanaldi osoko okupazioa	18.719,6	4,0	3,4	1,9
Lanaldi partzialeko okupazioa	2.934,3	1,2	1,2	4,1

(*): Batura ez dator bat guztizkoarekin, bertan sailkatu ezin direnak ere sartu baitira.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2021. 2025eko otsaileko datuak).

Sektore publikoa eta interes-tasak

2025eko martxoaren amaieran Ogasun Ministerioak emandako informazioaren arabera, 2024an BPGaren $-\% 3,15$ adinako defizita erregistratu zuten administrazio publikoek (DANA denboralearen eragina barne hartuta). Hala, ia ehuneko lau hamarrenetan hobetu zen aurreko ekitaldian erregistratutako saldo negatiboa: $-\% 3,52$ ko defizita 2023an.

Erakunde guztiak aintzat hartuta, tokiko erakundeek izan ezik (superabit txikia izan zuten, $\% 0,41$ koa), guztiek izan zuten saldo defizitarioa kontuetan 2024an. Eraitza negatiborik handiena Administrazio Zentralak izan zuen ($-\% 2,91$) eta, gero, Gizarte Segurantzak ($-\% 0,54$) eta Autonomia Erkidegoek ($-\% 0,12$). Urte arteko terminoetan, Administrazio Zentralaren saldo defizitarioak gora egin zuen eta Autonomia Erkidegoetakoak eta Gizarte Segurantzakoak, berriz, jaitsi egin ziren. Halaber, Tokiko Erakundeak superabit txiki bat izatera igaro ziren.

25. koadroa Defizit publikoa

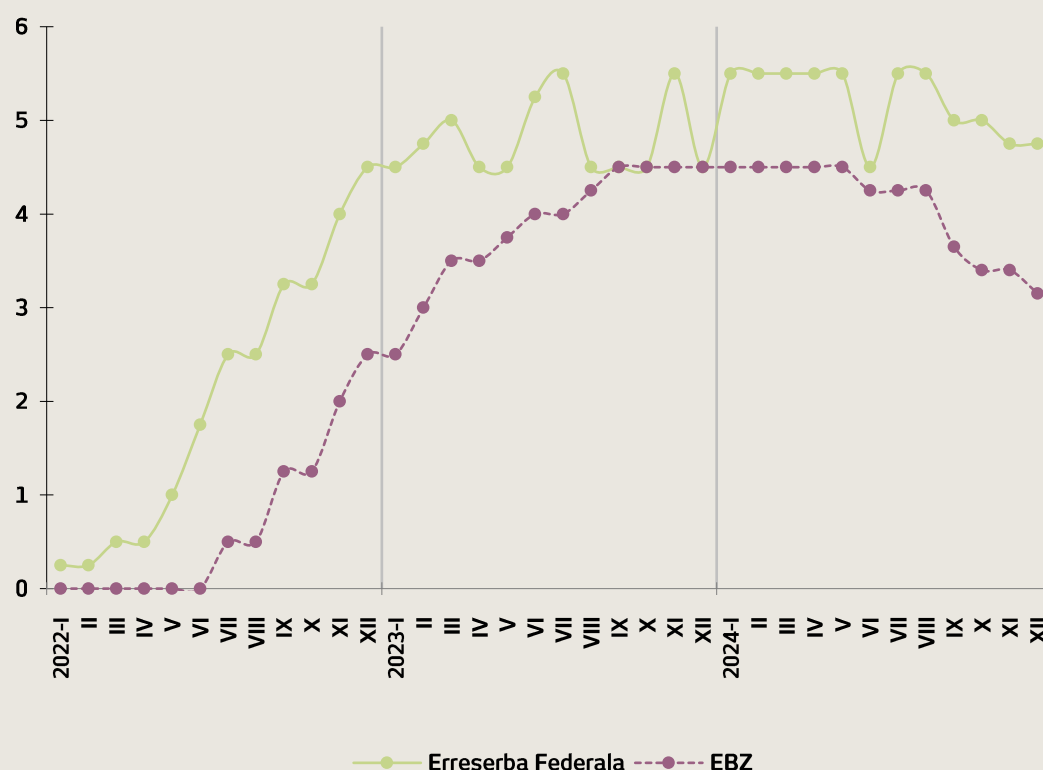
Kontzeptua	(BPGaren %)	
	2023	2024
Administrazio zentrala	-2,02	-2,91
Autonomia-erkidegoak	-0,92	-0,12
Tokiko udalbatzak	-0,02	0,41
Gizarte Segurantza	-0,56	-0,54
DANAK denboralearen inpaktua izan zuten Administrazio Publikoak, guztira	-3,52	-3,15

Iturria: Ogasun Ministerioa (2025eko martxoak 27).

Azkenik, 2024aren itxieran Europako Banku Zentralaren eta Erreserba Federalaren erreferentziazko tasak $\% 3,15$ ekoak eta $\% 4,75$ ekoak izan ziren, hurrenez hurren, ekonomia dinamizatzeko egindako ekintza ugarien ondoren.

6. grafikoa

Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala

Iturria: EBZ, Erreserba Federala

Aurreikuspenak

Ziurgabetasun politikoek, tentsio komertzial iraunkorrek eta mundu mailako baldintza finantzarioak gogortu izanak eragina dute nazioarteko organismo nagusien aurreikuspen ekonomikoetan. Hortaz, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioak 2025eko apiril amaieran argitaratu zuen agertoki makroekonomikoak aurreikusten du Espainiako ekonomiak indarra galtzen jarraituko duela 2025ean zein 2026an.

Hala, aurreikuspenen arabera, 2025ean BPGa % 2,6 haziko da (2026an % 2,2), lanaldi osoko enplegu baliokidea % 2,5 haziko da (2026an % 2,3) eta langabezia-tasa % 10 ingurukoa izango da (2025ean % 10,3 eta 2026an % 9,6).

26. koadroa Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2025)

Kontzeptua	Urte arteko aldakuntza-tasa
BPG eta ESKARI-AGREGATUAK	
Nazio mailako azken kontsumo pribatuaren gastua	3,2
Administrazio publikoen azken kontsumoko gastua.	2,3
Kapital finkoaren eraketa gordina	4,3
– Barne-eskaria (BPGaren hazkundeari egindako ekarpena)	3,1
– Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	1,2
– Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	2,7
– Kanpo-saldoa (BPGaren hazkundeari egindako ekarpena)	-0,4
– BPG	2,6
LAN MERKATUA	
– Enpleguaren aldakuntza %-tan(*)	2,5
– Langabezia-tasa	10,3

(*): Lanaldi osoko enplegua edo baliokidea

Iturria: Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa (2025eko apirilak 30).

3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA

Jarraian, Nafarroako egitura ekonomikoa aztertuko dugu. Ekonomia garatu guztietan bezala, zerbitzuen sektoreak du presentziarik handiena. Jarraian manufaktura-industriak du hurrengo presentzia garrantzitsuena, eskualdeko ekonomiaren motor handietako bat baita.

27. koadroa. Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2024

Sektorea	1960		1975		1990		2005		2024	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	33,0	22,6	14,1	9,7	4,9	4,9	4,8	4,1	3,0	2,8
Industria	27,5	31,5	37,4	31,8	38,7	27,5	34,3	20,7	31,2	15,6
Eraikuntza	5,3	5,3	6,4	7,3	7,8	9,7	8,5	10,0	6,2	5,8
Zerbitzuak	34,2	40,6	42,1	51,2	48,6	57,9	52,4	65,2	59,6	75,8
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

28. koadroa. Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2024

Sektorea	1960		1975		1990		2005		2024	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	41,1	41,7	20,9	23,4	7,2	11,0	5,0	5,3	3,0	3,4
Industria	23,1	23,2	36,8	27,2	35,7	22,6	25,6	17,3	27,8	13,4
Eraikuntza	7,2	6,8	8,8	9,6	8,5	9,4	11,0	12,4	5,3	6,8
Zerbitzuak	28,6	28,3	33,5	39,8	48,6	57,0	58,4	65,0	63,9	76,5
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

Nafarroako ekoizpenaren eta enpleguaren sektorearen bilakaeraren azterketak erakusten du ekonomiaren tertziarizaziorako joera egon dela modu jarraituan. Zerbitzuen sektoreak protagonismoa hartu du modu jarraituan eta hazkundeak izan ditu bai ekoizpenean, bai enpleguan. Kontrara, lehen sektoreak garrantzia galdu du pixkanaka, batez ere enpleguari eta nekazaritzako lurzoruari dagokionez. Hala ere, ekoizpenak handitzen jarraitu du azken urteetan zehar.

Industriari dagokionez, bultzada handia zuen 1960tik aurrera, eta Nafarroako ekonomikaren motor garrantzitsu gisa finkatu da. Hirurogeita hamarrek hamarkadaren erdialdean izan zuen pisu erlatiborik handiena eta estatuko batezbestekoaren gainetik egotera iritsi zen. Ordutik aurrera, pixkanakako beheranzko prozesua hasi zen, baina inguruko erkidegoetan baino txikiagoa izan zen. Egun duen pisu erlatiboa Estatu osokoaren bikoitza da eta egonkor mantendu da. Horrek agerian uzten du industria-sektoreak duen garrantzia, handitzen jarraitzen baitu bai ekoizpenean, bai enpleguan.

Eraikuntza-sektoreak, bestalde, portaera ziklikoagoa erakutsi du. XXI. mende hasierako gorakadan zehar, erkidegoaren hazkunde ekonomikoaren motor nagusietako bat bihurtu zen, estatu mailan hautemandako joerarekin bat etorriz. Hala ere, dinamika hori eten egin zuen "adreiluaren krisia" izenekoak. Azken hamarkadan, ekoizpena eta enplegua pixkanaka suspertu diren arren, sektoreak pisua galtzen jarraitu du Nafarroako egitura ekonomiko guztiaren barruan.

Xeheago aztertuta, ekoizpenaren eta enpleguaren egitura sektoriala antzekoa izan da Nafarroan eta Estatuan, baina, alde batzuk ikus daitezke bi egitura ekonomikoen artean. Zehazki, Nafarroako nekazaritzako ekoizpena apur bat jaitsi zen termino absolutuetan, baita haren partaidetza ere, eta % 3,0an kokatu zen 2024an (2023an % 3,1koa izan zen). Estatuan, berriz, % 2,8ko partaidetza izan zuen sektore horrek (aurreko ekitaldian % 2,6). Gauza bera gertatu zen nekazaritzako enpleguarekin; izan ere, 2024an, jaitsiera nominala izateaz gain, jaitsi egin zen Nafarroako egitura ekonomikoan zuen partaidetza ere, % 3,0ra arte (2023an % 3,3). Estatuan hazkunde apur bat handiagoa izan zuen (% 3,4).

Zerbitzuen kasuan, ekoizpenaren partaidetzak hazten jarraitu zuen Nafarroan eta Estatuan. Zehazki, Estatuan, hirugarren sektoreko ekoizpenaren partaidetza % 75,8ra igo zen 2024an (2023an % 75,2), eta Nafarroan % 59,6ra (2023an % 58,9). Enpleguari dagokionez, parte-hartzeak gora egin zuen Estatuan eta % 76,5ean kokatu zen (2023an % 76,4), baina Nafarroaren kasuan, behera egin zuen apur bat, % 63,9ra (2023an % 67,1).

Azkenik, Nafarroako industriako ekoizpenaren partaidetza Estatukoaren bikoitza izan arren, 2024an apur bat murriztu zela nabarmendu behar da. Zehazki, 2024an % 31,2ko partaidetza izan zuen Nafarroan (2023an % 31,7), eta % 15,6koa Estatuan (2023an % 16,7). Enpleguaren kasuan, aurkako portaera izan zen. Nafarroan % 27,8ra arte igo zen (2023an % 24,4) eta Estatuan % 13,4an (2023an % 13,3).

Hortaz, nekazaritzak eta eraikuntzak antzeko partaidetza dute Nafarroako eta Estatuko ekonomietan, baina aldea handiagoa da industria-sektorean eta zerbitzuen sektorean.

Zehazki, industriako ekoizpenaren kasuan, 2024an hazten joan zen Nafarroan zuen pisu erlatiboa, eta Estatukoa baino ehuneko 15,6 puntu handiagoa zen (2023an ehuneko 15,0 puntu handiagoa). Aitzitik, zerbitzuen kasuan, Estatuan duten pisua ehuneko 16,2 puntu handiagoa zen (2023an ehuneko 16,3 puntu).

29. koadroa. Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2024

Sektorea	% Nafarroa/Espainia	
	BEGa	Enplegua
Nekazaritza	1,84	1,29
Industria	3,41	3,04
Eraikuntza	1,81	1,14
Zerbitzuak	1,34	1,22
Guztira	1,70	1,46

Iturria: EIN.

30. koadroa. Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko

(Espainiako batez besteko oinarriaren indizea=100)

Urtea	BEG biztanle bakoitzeko
2014	123,5
2015	123,2
2016	124,4
2017	123,8
2018	123,3
2019	123,7
2020	130,8
2021	133,2
2022	131,9
2023	125,9
2024	122,0

Iturria: EIN.

Era berean, azken urteetan Nafarroako ekonomiak izandako hazkundearen ondorioz, biztanle bakoitzeko balio erantsia Estatuan baino handiagoa da Nafarroan, baina azken urteetan erregistratutakoa baino txikiagoa da aldea (2024an % 22,0 handiagoa eta 2023an % 25,9). Estatu mailan, Nafarroako ekonomia industrian espezializatu da, eta horrek eragin du Nafarroako industriaren garapena eta ongizatea Espainiakoak baino handiagoak izatea.

Lehen sektorea

Sektore honek lurraldeko enpleguari eta ekoizpenari egiten dion ekarpena beste sektore batzuen baino baxuagoa den arren, Nafarroako ekonomiaren oinarritzko jarduera bat izaten jarraitzen du. 2024an enpleguaren % 3,0 eta eskualdeko BEGaren % 3,0 lehen sektoreari zegozkion. Horrez gain, nekazaritzako elikagaien industria sostengatzen du, eta industria horrek garrantzi eta dinamikotasun handiak ditu Nafarroan, lurraldeko ekonomiaren hazkundeari eragiten baitio.

Hain zuzen ere, Nafarroako lehen sektorea –nekazaritza, abeltzaintza eta basoak–, historikoki, Nafarroako oinarri ekonomikoetako bat izan da. XIX. mendean zehar, foru-erkidegoak egitura nekazaria zuen argi eta garbi eta ekonomia nekazaritzako eta

abeltzaintzako ekoizpenean oinarritzen zen. Egoera hori asko hasi zen aldatzen 1960 eta 1975 artean, Nafarroako industrializazio-prozesu handia bizi izan baitzuen. Hamabost urtetan, lehen sektorean enplegatutako biztanleria % 42 izatetik % 5 izatera igaro zen, nekazaritzaren mekanizazioaren, landa-eremuaren pixkanakako abandonuaren eta bigarren sektorearen eta zerbitzuen sektorearen gorakadaren ondorioz. Joera hori mantendu egin da hamarkadetan zehar, eta asko murriztu da lehen sektoreak Nafarroako produkzioaren egituran duen pisu ekonomikoa.

Egun, tokiko dinamizazio-motorra izaten jarraitzen du nekazaritza- eta abeltzaintza-sektoreak eta erkidegoko elikagaien nekazaritza garatzeko oinarria da. Nafarroako Nekazaritza Behatokiaren azken estatistikek erakusten dute pisu erlatibo txikia izan arren, sektoreak zifra errekorrak lortu zituela 2024an, nekazaritzako kanpaina batzuek izan zituzten emaitza onen eta abeltzaintzako sektoreak merkatuen aldakortasunaren aurrean izandako erresilientziaren ondorioz.

Nekazarien zahartzea da egiturazko erronka handienetako bat. Nafarroako nekazaritzako ustiategiaren erregistro-datuen arabera, Nafarroako nekazari eta abeltzainen % 46k 55 urte baino gehiago ditu eta horrek arriskuan jartzen du belaunaldi-txandaketa. Egoera horri aurre egiteko, gazteak sektorean integratzeko programak sustatu ditu Nafarroako Gobernuak, INTIA erakunde publikoaren bidez. 2024an, Nafarroako 44 gaztek (36 gizon eta 8 emakume, 27 urteko batezbestekoarekin) amaitu zuten nekazaritzako profesional gisa jarduteko beharrezko prestakuntza. Neurri horien helburua da sektorearen etorkizuneko bideragarritasuna bermatzea, zerga-pizgarriekin eta dirulaguntza ekonomikoekin batera.

Zergen arloan, 2024an proposamen garrantzitsu bat egin zuen Foru Gobernuak nekazaritzako sektorearen gaineko zergen karga arintzeko. Planteatutako neurrien artean zeuden NPBren dirulaguntza batzuen gaineko zergak ez ordaindu behar izatea (adibidez, FEAGA dirulaguntzak eta eko-erregimenak), landa-errentamenduetan atxikipena % 19tik % 5era murriztea eta nekazari gazteentzako 100.000 eurora bitarteko dirulaguntzak eskaintzea. Proposamen horiek ondo hartu zituen sektoreak, baina asko tramitazio-fasean daude oraindik.

Urteko beste mugarrietako bat izan da Nafarroako Kanalaren bigarren fasean aurrerapausoak egitea. Kanal hori gakoa da ureztatzeko eta sektorea modernizatzeko. Inbertsioen Europako Bankuaren maileguarekin finantzatzeko inbertsio partzialari esker, obra horrekin uraren sarbidea hobetuko da nekazaritzako 56.000 hektareako lurzoruarentzat eta Nafarroako biztanleriaren % 60ri ekarriko dizkio onurak. Inbertsio horrekin sektorearen lehiakortasuna handitzea espero da, batez ere, Erriberako eskualdeetan.

Era berean, nekazaritza ekologikoak presentzia handiagoa hartzen jarraitu zuen Foru Erkidegoan. 2024an, ekoizpen ekologikoko ziurtatutako 73.000 hektareara iritsi ziren

Nafarroan, hau da, nekazaritzako lurzoru osoaren % 7,91. Operadoreen kopurua apur bat jaitsi egin zen arren, negozio-bolumena 160 milioi eurora iritsi zen eta horrek berretsi egiten du sektore ekologikoa ingurumena errespetatzen duen eta ekonomikoki bideragarria den alternatiba gisa finkatu dela.

Ondorioz, lehen sektoreak denboran zehar protagonismoa galdu duen arren, elementu estrategikoa izaten jarraitzen du Nafarroan. Landa-eremuaren zaintzan, elikagaien segurtasunean, ingurumenaren jasangarritasunean eta kultur identitatean duen rola eztaba daezina da. Azpiegituran egindako inbertsioen, gazteak mundu horretara sartzeko politiken, zerga-pizgarrien eta ekoizpen ekologikoaren sustapenaren arteko konbinazioa inflexio-puntua izan daiteke sektorea indartzeko datozen urteetan.

Industria

Espainiako eremu industrializatuenetako bat da Nafarroa. Azken hamarkadetan, funtsezko ekoizpen-jarduera bilakatu da lurralderako. 2024an nekazaritzaren pisuak pixka bat behera egin zuen arren, BPGaren % 31,2 izan zen (2023an % 31,7) eta % 27,8ra igo zen erkidegoko enpleguaren pisua (% 24,4 izan zen 2023an).

Estatistika Institutu Nazionalak emandako datuen arabera, honako hauek dira jarduera-sektore nagusiak: Elikagaien industria; Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa; Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen izan ezik; eta Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa. Hain zuzen ere, lau jarduera horiek Nafarroako industria-sektoreko enpleguaren % 57,9 eta sortutako diru-sarreraren % 61,7 bildu zuten 2023an.

Comerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberek osatzen duten sozietatea) datu-baseak 2024rako emandako datuen arabera, Nafarroan ETEak ziren nagusi eta 250 langiletik gorako 23 enpresa zeuden (horietatik 9k 500 langiletik gora dituzte). 2023an, 250 langiletik gorako 36 enpresa zeuden, eta horietako 14 ziren 500 langiletik gorakoak, hortaz, industria-ehunaren tamaina asko murriztu zen urte bakar batean.

Industria-enpresa gehienak Iruñean, Nafarroako ipar-mendebaldean, Erriberagoitian eta Tuteran kokatzen dira.

2024an, sektorearen alderdirik kritikoenetako bat ABEEak izan ziren. Nafarroa izan zen aldi baterako enplegua erregulatzeko espediente zuten industriako langile gehien izan zituen erkidegoa: sektorea osoaren % 20,3 ABEEen egon zen 2024ko uneren batean. Zifra hori estatuko batezbestekoa baino altuagoa da. Datu horrek erakusten du industriako adar batzuk oso sentiberak direla hainbat faktorekiko, hala nola kostuen igoerarekiko, hornikuntza faltarekiko edo kanpo-eskariaren moteltzearekiko.

Aldi berean, Foru Gobernuak aurrerapausoak eman zituen industria deskarbonizatzeko agendan eta Energi Berri 2024 programa eguneratu zuen. Programa horrek 103 milioi euro baino gehiago mobilizatu zituen komunitate energetikoak sustatzeko, bizitegien sektorearen efizientzia sustatzeko eta enpresa-inbertsio berdeak egiteko dirulaguntzetan. Horrez gain, Industriako Foru Lege berriaren aurreproiektua aurkeztu zuen, lege-esparrua industriako ekosistemaren egungo errealitatera egokitzeko eta azkartasun administratibo handiagoa, gobernantza publiko-pribatua, digitalizazioa eta ekonomia zirkularra sustatzeko.

Enpresa-jarduerari dagokionez, 2024an inbertsio hauek nabarmendu ziren; AR Racking Tuteran (20 milioi euro eta 35 enplegu berri) edo 95 startup berri CEINen laguntzarekin.

Horrez gain, Europako Industria Erkidegoa 2025 aitortza jaso zuen Nafarroak, hein batean, bere ekosistema dibertsifikatuarengatik eta automatizazioari eta robotikari emandako bultzadarengatik.

Hortaz, datozen urteetarako erronka izango da sektore erresilienteagoa, berritzaileagoa eta trantsizio ekologikorekin konprometituagoa finkatzea, Nafarroan aberastasuna sortzeko eta lurralde-kohesioa sustatzeko duen gaitasuna ahaztu gabe.

Eraikuntza

Nafarroako eraikuntza-sektoreak eraldaketa sakonak izan ditu azken hamarkadetan zehar eta ingurune aldaketa sozialetara, ekonomikoetara eta teknologikoetara egokitu da.

1960ko eta 1970eko hamarkadetan, eskualdearen industrializazioak hiri-hazkunde indartsua eragin zuen, batez ere Iruñean eta inguruan. Auzo berriak eraiki ziren, hala nola Txantrea, Arrotxapea edo San Jorge, landa-eremuetatik zetozen langileentzat. 80 eta 90eko hamarkadetan zehar, hiriaren zabalpenak industriguneak birgaitzen eta auzo berriak planifikatzen jarraitu zuen eta zerbitzuak eta azpiegitura modernoak integratu zituen.

2008ko krisi ekonomikoarekin, asko murriztu zen eraikuntza-jarduera, baina Nafarroan beste erkidego batzuetan baino inpaktu txikiagoa izan zuen. 2015etik aurrera hasi zen sektorea pixkanaka suspertzen, obra berriari eta birgaitzeari esker.

Sektoreak enpleguaren eta BEGaren guztizkoan zuen pisuak aurreko urtekoaren berdinean jarraitu zuen 2024an. Guztizko enpleguaren % 5,3 (2023an ere % 5,3) eta eskualdeko BEGaren % 6,2 (2023an ere % 6,2) ordezkatu zuen.

Ikuspegi estrategikotik, sektorea eraldaketa betean dago. Industrializazioaren, digitalizazioaren (BIMren moduko tresnekin), ekonomia zirkulararren eta berrikuntza teknologikoaren aldeko apustua handitu egin zen. Building & Architecture Institute (BAI) zentro nazionala Iruñean egitea onartu zen. Eraikuntza industrializatuan eta robotikan espezializatuta dago zentro hori eta bilakaera horren adibide argia da. Nafarroako Gobernuak eta Europako funtsek finantzatu dute zentro hori eta 2025ean hasiko da funtzionatzen, arkitekturako eta ingeniariatzako profesionalentzako graduondoko prestakuntza-eskaintzarekin.

Sektorearen etorkizun hurbila da etxebizitzaren eskari geroz eta handiagoari erantzutea, batez ere babestutakoari, lurzoru urbanizagarriaren eskaintza mugatuaren aurrean. Hainbat hirigintza-proiektuk aurrerapausoak egin dituzte norabide horretan, eredu jasangarriagoak eta irisgarriagoak bilatuz. Era berean, trantsizio ekologikorako agendak sektoreak eraikuntza-jardunbide berriak aplikatzea, ingurumen-aztarna murriztea eta eraikinen efizientzia energetikoa hobetzea eskatzen du.

Azken batean, Nafarroako eraikuntza-sektorea hazkunde-etapan dago eta berrikuntzari eta jasangarritasunari lotutako aukera argiak ditu, baina baita arreata eskatzen duten egiturazko erronkak ere: enpleguaren profesionalizazioa, kontratazio publikoaren kalitatea hobetzea eta eraikuntza-eredu industrializatuagoa, inklusiboagoa eta efizienteagoa lortzeko aurrerapauso errealak ematea.

Zerbitzuak

Historikoki, Nafarroako ekonomia nekazaritzako oinarri indartsua izatetik egitura industrialagoa eta zerbitzuetara bideratua izatera igaro da. 60ko hamarkadan, nekazaritzako sektoreak biztanleria aktiboaren ia erdia inguru enplegatzen zuen, baina XX. mendearen azken hamarkadetan ehuneko hori nabarmen murriztu zen eta eredu ekonomiko dibertsifikatuagoa sortu zen. Une horretatik aurrera, zerbitzuen sektorea pisua lortzen hasi zen, batez ere, merkataritzaren, bankuaren, hezkuntzaren, osasunaren eta turismoaren arloetan.

Azken hamarkadetan, Nafarroak zerbitzuen sektore indartsua izan du, erkidegoko ekonomian duen geroz eta rol handiagoak markatuta. Hain zuzen ere, 2024an enpleguaren % 63,9 (2023an % 67,1) eta BEGaren % 59,6 (2023an % 58,9) zegozkion zerbitzuen sektoreari, eta enpresen ia erdiak Iruñean eta Iruñeko eskualdean zeuden.

Osasun-zerbitzuak, hezkuntza, merkataritza, bankuak eta aholkularitzak nabarmentzen dira Nafarroan, haien kalitateagatik eta garrantziagatik. Azken urteetan, internetek eta teknologia berriek izan duten gorakadaren ondorioz, gero eta enpresa gehiago espezializatu dira eremu horretan.

Turismoari dagokionez, Nafarroako turismo-sektoreak errekorra egin zuen 2024an jarduera turistikoan. Izan ere, nazioarteko turismoa handitu egin zen, bisitarien gastu zuzena ere handiagoa izan zen, sasoikotasunak behera egin zuen eta kongresuen turismoa finkatu egin zen. Zehazki, % 4,5eko hazkundea izan zen establezimendu turistikoetan ostatu hartu zuten pertsonen kopuruan (2.037.477 izan ziren) eta % 7,5era arteko hobekuntza gaualdietan (4.179.980).

Gainera, turista eta txangozale guztien gastua 1.500 milioi eurotik gorakoa izan zen; hau da, 2023an baino % 30,4 handiagoa eta 2019an baino % 51,4 handiagoa.

Txikizkako merkataritzaren arloan, 2024an, alde batetik, Foru Erkidegoaren Sustapen Ekonomikorako Arloen Foru Legearen proiektu berria onartu zen, APE Legea izenez ere ezagutzen dena, eta horrek Nafarroako txikizkako merkataritza sustatuko du. Lege horren helburu nagusia da Foru Erkidegoan Ekonomia Sustatzeko Arloak sortzea, hiri-erdiguneak biziberritzeko ekimen ekonomikoak sustatzeko eta beste ingurune batzuk hobetzeko eta sustatzeko, besteak beste, industriguneak edo turismoguneak.

Bestalde, Nafarroako Merkataritza Elkartek eta Foru Gobernuak CAMVIO – Renovando raíces kanpaina sustatu zuten, komertzio bideragarrien eskualdaketa sustatzeko, titular asko laster erretiratuko baitira (% 30 inguru, 1.500 denda inguru).

Gainera, Nafarroako Gobernuaren Hurbileko Xeheko Merkataritza Bultzatzeko Plana nabarmendu behar da. Sektorearen digitalizazioa eta lehiakortasuna dira planaren ardatzak, eta 2025era arte 8,6 milioi euroko aurrekontu-inbertsioa egitea aurreikusten du, salmentarako espazio fisikoak lineako beste merkaturatze-kanal batzuekin osatzeko eta eredu jasangarri bat sustatzeko.

Zehazki, dokumentuak proposatzen dituen neurrien artean daude sektorearen beharrei egokitutako esparru erregulatzaile egoki bat ezartzea edo merkataritza-ehuna modernizatzea, lehiakorragoa izan dadin. Hala, saltoki fisikoak mantendu nahi dira, eta salmentarako beste kanal batzuk batuko litzaizkieke horiei, esaterako, online merkataritza, eredu jasangarriago eta inklusiboago baterantz pausoak emateko. Halaber, tokiko merkataritzaren gaineko konfiantza-irudia sortu nahi da, produktuen kalitateagatik, zerbitzuaren bikaintasunagatik eta bidezko prezioengatik. Hala, xeheko eta hurbileko dendak herri eta auzoetako erreferentzia gisa erakutsi nahi dira.

Laburbilduz, sektorearen digitalizazioa desorekatua, erosketa-patroien aldaketa, landa-eremuetan eta herri txikietan izandako merkataritza-ehunduraren zatiketa eta belaunaldi-txandaketa dira txikizkako merkataritzak datozen urteetan dituen erronka nagusiak. Horiei aurre egiteko, Nafarroako Gobernuaren babesa du sektoreak eta hainbat ekimen eta politika publiko lantzen ari da dagoeneko enpresa-jarduera bultzatzeko.

4. IKUSPEGI OROKORRA

Nahiz eta hazkunde ekonomikoa ahula izan den nazioartean, Nafarroako BPGak handitzeko erritmoa indartu zuen 2024an, % 2,7raino. Hala, aurreko ekitaldian lortutako erregistroa ehuneko zortzi hamarren hobetu zen (2023an, % 1,9).

31. koadroa.		Bilakaera orokorra			
		(Urte arteko aldakuntza-tasa)			
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
NAFARROA					
– BPG	-8,3	5,9	4,3	1,9	2,7
– Enplegua	-3,6	2,7	3,4	1,1	4,6
– Langabezia-tasa ⁽¹⁾	10,1	10,7	9,7	9,9	7,6
– KPI ⁽²⁾	-0,6	6,6	6,4	2,9	2,7
ESPAINIA					
– BPG	-10,9	6,7	6,2	2,7	3,2
– Enplegua	-2,9	3,3	3,6	3,1	2,2
– Langabezia-tasa ⁽¹⁾	15,5	14,9	13,0	12,2	11,3
– KPI ⁽²⁾	-0,5	6,5	5,7	3,1	2,8

(1): Biztanleria aktiboaren %.
(2): Aldakuntza abendutik abendura.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN (BAI, 2020rako Biztanleria Oinarria 2011 eta 2021etik aurrerako Biztanleria Oinarria 2021).

Hala, aintzat hartuta Foru Erkidegoko hazkundea handiagoa izan zela Eurogunekoa baino (% 0,8ko hazkunde txikia, ELGAren arabera), 2024an aurrera jarraitu zuen Europako ekonomia nagusiekin bat etortzeko prozesuak.

Bestalde, BBVA Researchen eskualdeko behatokiak 2025eko martxoan egin zituen aurreikuspenen arabera, 2024an, Autonomia Erkidego guztiek izan zuten hazkunde orokorra, eta aurrerapenik handienak egin zituztenak Kanariak, Murtzia (% 3,7 bi kasuetan) eta Balearrak (%3,5) izan ziren, eta txikienak egin zituztenak Kantabria (% 2,7), Asturias (% 2,5) eta Euskadi (% 2,4; % 2,2 Eustaten arabera).

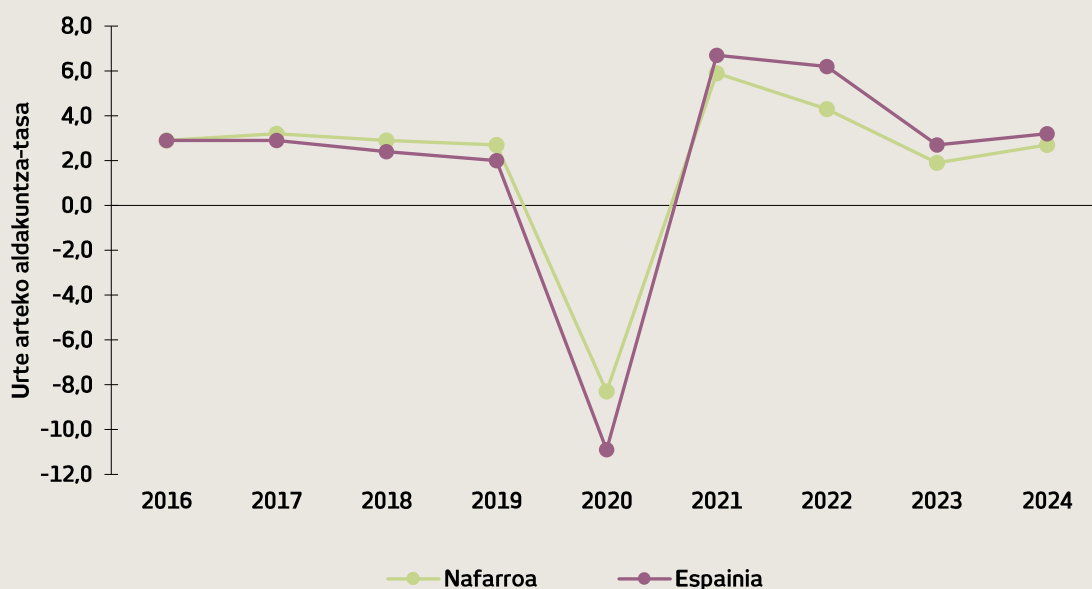
Lan-merkatuari dagokionez, EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera, 2024an % 4,6 igo zen okupazio-tasa Nafarroan; Estatuan (% 2,2) izandako gorakada baino handiagoa. Gauzak hala, langabezia-tasak behera egin zuen modu orokortuan: Foru Erkidegoan, % 9,9koa zen 2023an eta % 7,6ra jaitsi zen 2024an; eta, Estatuan, % 12,2tik % 11,3ra jaitsi zen.

Prezioei dagokienez, 2023an apaldu egin ziren dagoeneko 2022ko hazkunde-erritmo handiak eta 2024an ere intentsitate txikiagoarekin igo ziren prezioak. Hala, 2024an, inflazio-tasa metatua (abendutik abendura) % 2,7ra jaitsi zen Nafarroan eta % 2,8ra Estatuan (2023aren itxieran % 2,9 eta % 3,1ekoak ziren, hurrenez hurren).

Azkenik, aipatzekoa da 2025eko lehen hiruhilekoan Nafarroako ekonomiak urte arteko % 2,6ko igoera izan duela. Hala, aurreko bi hiruhilekoetako aurrerapen-erritmoa apaldu egin da (urte arteko % 3,1 2024ko hirugarren eta laugarren hiruhilekoetan).

7. grafikoa. BPGaren bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

4.1 PRODUKZIOA

2024an hazkunde ekonomikoa hazi egin zen Nafarroan eta Estatuan. BPGaren hazkundea % 2,7ra igo zen Foru Erkidegoan (aurreko ekitaldian % 1,9) eta % 3,2ra Estatuan (aurreko ekitaldian % 2,7).

Horrekin lotuta, hiruhilekoen araberrako azterketak erakusten du Nafarroako BPGaren hazkunde-erritmoak profil altuagoa izan zuela. Hala, urte arteko aldakuntza-tasak % 2,1, % 2,6 eta % 3,1ekoak izan ziren azken hiruhilekoetan, hurrenez hurren.

Eskaintzaren ikuspegiari erreparatuz, lau sektore handiek hazkunde orokorra izan zuten 2024an kontuan hartutako bi eremu geografikoetan; baina dinamismoan izandako bilakaera desberdina izan zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Nafarroan, lehen sektorean izan ezik (% 0,6ra jaitsi zen hazkundea eta 2023an % 3,4koa izan zen), gainerako sektoreetan gora egin zuen hazkundeak. Zerbitzuen sektorea izan zen hazkunderik handiena izan zuena, % 2,9koa (aurreko ekitaldian % 2,6); eta, gero,

industriako sektorea, % 2,5ekin (aurreko ekitaldian % 0,4) eta eraikuntzakoa, % 2,3rekin (2023an % 0,9).

32. koadroa. Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa erreala)

Kontzeptua	2022	2023	2024
NAFARROA(*)			
– Nekazaritza	2,3	3,4	0,6
– Industria	3,5	0,4	2,5
– Eraikuntza	4,3	0,9	2,3
– Zerbitzuak	5,2	2,6	2,9
– Guztira	4,3	1,9	2,7
ESPAINIA(*)			
– Nekazaritza	-20,3	6,5	8,3
– Industria	2,5	0,7	2,7
– Eraikuntza	9,2	2,1	2,1
– Zerbitzuak	8,5	3,3	3,7
– Guztira	6,2	2,7	3,2

(*): Oinarritzeko prezioetarako balio erantsi gordina sektoreen kasuan, merkatu-prezioetarako BPGa guztizkoaren kasuan.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Azterketa honetan industriari erreparatuz, Industria Produkzioaren Indizeak (IPI) % 2 egin zuen gora Foru Erkidegoan (aurreko ekitaldian, -% 5,5). Hala ere, industriako giroak zein oraingo eta aurreikusitako eskariak bilakaera negatiboa izan zuten aurreko ekitaldiarekin alderatuta: saldoak 2023an -1 izatetik 2024an -2ra; -8tik -9ra; eta 11tik 9ra igaro ziren, hurrenez hurren. Dena den, Nafarroako industriako enplegua % 11,7 handitu zen.

33. koadroa. Industria Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2022	2023	2024
Industria Produkzioaren Indizea (IPI) ⁽¹⁾	4,3	-5,5	2,0
Industria-giroa ⁽²⁾	-2	-1	-2
Egungo eskaerak ⁽²⁾	-6	-8	-9
Aurreikusitako eskaerak ⁽²⁾	3	11	9
Industria-enplegua	-3,1	-1,6	11,7

(1): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

(2): Erantzunen saldoak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Eraikuntzari dagokionez, lizitazio ofizialek zein amaitutako etxebizitzek beherakada nabarmena izan zuten (2024an -% 25,3 eta -% 33,1 eta 2023an % 37,4 bi kasuetan) eta hasitako etxebizitzek, berriz, % 18,7ko hazkundea izan zuten. Hala, Nafarroako sektore horretako enpleguaren beherakada neurritsuagoa izan zen, -% 4,7koa (aurreko ekitaldian -% 16,9koa).

34. koadroa. Eraikuntza Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2022	2023	2024
Zementuaren ageriko kontsumoa ⁽¹⁾	2,8	-4,3	8,1
Lizitazio ofiziala ⁽²⁾	15,5	37,4	-25,3
Hasitako etxebizitzak ⁽³⁾	-10,0	-13,0	18,7
Amaitutako etxebizitzak ⁽³⁾	-18,5	37,4	-33,1
Enplegua	11,3	-16,9	-4,7

(1): Oficemen-eko bazkideen (Ipar Eremua: Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa) zementuaren itxurazko kontsumoari egiten dio erreferentzia.

(2): Seopan.

(3): Etxebizitza Ministerioa.

Iturria: Nafarroako Gobernua, EIN.

Zerbitzuekin lotuta, aurreko txostenetan egin izan den moduan, gogoratu behar da sektorearen heterogeneotasunak zaildu egiten duela sektorearen analisi bateratua egitea. Dena den, makaltasun erlatiboa izan zen 2024ko joera nagusia.

Hala, Nafarroan, hoteletako gauvaldiek eta aireko trafikoko bidaiariak aurreko ekitaldian baino dinamismo txikiagoa izan zuten (% 4,2ko eta % 11,4ko hazkundeak 2024an eta % 5,3ko eta % 14,5ekoak 2023an, hurrenez hurren). Nolanahi ere, Nafarroako sektoreko enplegua % 3,1 hazi zen.

35. koadroa. Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2022	2023	2024
Hoteletako gauvaldiak	37,5	5,3	4,2
Aire-trafikoko bidaiariak	53,3	14,5	11,4
Enplegua	6,0	3,1	3,1

Iturria: AENA, Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

4.2 ESKARIA

Barne-eskaria

Izandako hazkunde ekonomiko handiagoarekin bat etorrita (2024an % 2,7ra igo zen Nafarroako BPGaren hazkunde-erritmoa; aurreko ekitaldian % 1,9koa izan zen), barne-eskariak hazkunde orokorrari egindako ekarpen positiboa ehuneko 2,8 puntura iritsi zen (2023an ehuneko 2,4 puntu positibokoa izan zen ekarpena).

Osagaien arabera, orokorrean indar handiagoa izan zuten. Bereziki, kontsumo pribatuak, publikoak eta inbertsioak ere handitu egin zuten aurrerapen-erritmoa: % 3,5, % 2,2 eta % 2, eta aurreko urtean % 3,2, % 1,8 eta % 1,4, hurrenez hurren.

36. koadroa. Barne-eskariaren adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)			
Kontzeptua	2022	2023	2024
Kontsumo pribatua	4,0	3,2	3,5
Kontsumo publikoa	-0,1	1,8	2,2
Kapital Eraketa Gordina	4,6	1,4	2,0
Barne-eskaria*	3,2	2,4	2,8

*Hazkunde orokorrari egindako ekarpena.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Kontsumo- eta inbertsio-adierazleen harira, turismoen matrikulazioa nabarmen handitu zen (2024an, % 10,7, 2023ko -% 0,8ko beherakada txikia eta gero). Aldi berean, industria-ibilgailuen matrikulazioetan handitzeko erritmoa biziagotu zen, baita % 23,1eraino ere (aurreko ekitaldian, % 11,4); hain zuzen ere, inflazioa pixka bat baretu zen eta hitzarmenetan itundutako soldata-igoera % 3,57raino jaitsi zen.

37. koadroa. Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)			
Kontzeptua	2022	2023	2024
Turismoen matrikulazioa	-7,0	-0,8	10,7
KPI ⁽¹⁾	6,4	2,9	2,7
Soldata-igoera ⁽²⁾	4,38	4,29	3,57
Ibilgailu industrialen matrikulazioa	-13,0	11,4	23,1

(1): Aldakuntza-tasa abendutik abendura.
(2): Hitzarmenetan itundua.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN eta Enplegu eta Gizarte Ekonomiako Ministerioa.

Kanpo-merkataritza

Nazioarteko ziurgabetasun handiaren aurrean, Nafarroak kanpoaldearekin dituen merkataritza-trukeek behera egin zuten, eta joera hori gailendu zen 2024an. Esportazioak jaitsi ziren, baina, batez ere, Nafarroako inportazioak: -% 1,4 eta -% 8,1, hurrenez hurren.

38. koadroa. Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

(M euro)				
Kontzeptua	2022	2023	2024*	% Δ 24/23
Esportazioak, guztira	10.769,5	10.256,2	10.112,0	-1,4
Inportazioak, guztira	7.360,8	7.045,1	6.475,0	-8,1
Saldoa, guztira	3.408,7	3.211,1	3.637,0	13,3

(*): Behin-behineko datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Zehazki, 2024an, Nafarroako esportazioak 10.112 milioi eurora arte murriztu ziren, eta inportazioak, 6.475 milioi eurora arte.

Hala, merkataritza-balantzaren saldo positiboa 3.637 milioi eurora arte hazi zen 2024an (2023an 3.211,1 milioi eurokoa zen). Inportazioen gaineko esportazioen estaldura-tasa ere igo egin zen (% 156,2, eta aurreko ekitaldian % 145,6).

Merkataritza-bloke nagusiak aintzat hartuta, Europa (EB-27) izan zen Nafarroako kanpo-merkataritzaren jatorri eta helmuga nagusia. 2024an, Europara egin zituzten esportazioen % 70,9, eta handik inportatu zuten guztizkoaren % 72,2. Zentzu horretan, Frantziara eta Alemaniara egin ziren kanpo-salmenten % 17,5 eta % 16,2, eta handik egin ziren kanpoko erosketen % 10,7 eta % 24,1, hurrenez hurren.

Muga-zergen partidei dagokienez, 2024an garraiorako materiala izan zen adierazgarriena, alde handiarekin, esportazioen % 37,7 eta inportazioen % 17 hartu baitzuen. Horrek neurri handian baldintzatu zuen Nafarroako kanpo-merkataritzaren etorkizuna.

39. koadroa. Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera

(M euro)

Kontzeptua	ESPORTAZIOAK					INPORTAZIOAK				
	2022	2023	2024*	%	% Δ 24/23	2022	2023	2024*	%	% Δ 24/23
GUZTIRA	10.769,5	10.256,2	10.112,0	100,0	-1,4	7.360,8	7.045,1	6.475,0	100,0	-8,1
HERRIALDEAREN ARABERA										
– Frantzia	2.037,5	2.084,3	1.770,6	17,5	-15,1	776,2	839,4	692,1	10,7	-17,5
– Alemania	1.654,2	1.541,2	1.642,7	16,2	6,6	1.703,7	1.580,0	1.562,9	24,1	-1,1
– Italia	971,4	884,4	998,5	9,9	12,9	456,9	464,7	431,6	6,7	-7,1
– Erresuma Batua	600,0	492,2	461,5	4,6	-6,2	117,8	96,5	77,8	1,2	-19,4
– Portugal	605,3	649,1	640,8	6,3	-1,3	314,3	277,9	297,3	4,6	7,0
– EB-27 guztira	7.611,5	7.504,7	7.170,7	70,9	-4,5	5.334,3	5.258,5	4.676,6	72,2	-11,1
– Europako gainerakoak	1.054,4	815,1	860,5	8,5	5,6	357,9	331,8	277,2	4,3	-16,5
– Estatu Batuak	480,5	417,9	367,5	3,6	-12,1	187,6	96,9	132,2	2,0	36,4
– Beste helmuga batzuk	1.623,1	1.518,5	1.713,3	16,9	12,8	1.481,0	1.357,9	1.389,0	21,5	2,3
SEKTOREAREN ARABERA										
– Lehen sektorea	995,7	995,6	1.064,5	10,5	6,9	615,1	780,4	611,2	9,4	-21,7
– Nekazaritzako elikagaien industria	656,2	735,6	763,0	7,5	3,7	251,2	250,6	207,2	3,2	-17,3
– Industria kimikoa	266,3	211,0	253,0	2,5	19,9	798,2	591,7	349,3	5,4	-41,0
– Material plastikoak, kautxua	459,9	445,2	436,4	4,3	-2,0	386,3	373,5	360,2	5,6	-3,6
– Metal komunak	1.101,3	1.050,1	961,5	9,5	-8,4	934,7	844,2	799,2	12,3	-5,3
– Makinak, material elektrikoak	2.254,0	2.207,8	1.957,8	19,4	-11,3	2.289,0	2.226,8	2.327,6	35,9	4,5
– Garraiorako materiala	4.110,6	3.689,5	3.815,0	37,7	3,4	1.227,9	1.271,7	1.099,2	17,0	-13,6
– Gainerakoak	3.639,4	921,4	860,8	8,5	-6,6	858,4	706,2	721,1	11,1	2,1

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK

2021 amaieran hasitako prezioen goranzko espirala batez ere 2022an handitu zen inbasioa dela-eta, eta, 2023an baretu bazen ere, 2024an prezioak handitzeko erritmoak jarraitu zuen.

Horrela, Brent upelaren prezioa %2,4 jaitsi zen 2024an zehar, eta prezioek goranzko profila erakutsi zuten urte arteko gorakadetan Nafarroan, urtarrila eta maiatza artean. Ekaina eta iraila bitarte beheranzko joera argia izan zuten, eta urritik abendura, berriz, igoera txiki bat.

Hala, 2024an metatutako inflazio-tasa (abendutik abendura) % 2,7ra jaitsi zen Foru Erkidegoan (aurreko ekitaldiaren amaieran % 2,9koa zen), eta ekitaldi osoko urteko batez besteko tasa % 2,6ra arte jaitsi zen (% 3,6koa izan zen 2023an).

40. koadroa Prezioen bilakaera Nafarroan

(Urte arteko aldakuntza-tasa)			
NAFARROA	2022	2023	2024
KPI			
Orokorra ⁽¹⁾	8,8	3,6	2,6
Orokorra ⁽²⁾	6,4	2,9	2,7
– Elik. eta alkoh. gabeko edariak	15,9	7,3	2,0
– Alkoholdun edariak, tabakoa	7,7	3,5	5,2
– Jantziak eta oinetakoak	3,5	1,7	2,0
– Etxebizitza	0,1	-6,3	6,7
– Etxeko tresneria	9,8	1,8	1,7
– Osasuna	1,2	2,2	1,8
– Garraioak	4,6	4,1	0,6
– Komunikazioak	-2,0	2,7	-0,2
– Aisialdia eta Kultura	4,3	2,0	3,3
– Irakaskuntza	2,4	3,2	3,4
– Hotelak eta jatetxeak	6,2	5,4	2,6
– Beste batzuk	4,1	3,2	3,8
Nekazariak Jasotako Prezioen Indizea			
Orokorra	18,3	16,7	-2,5
– Nekazaritza-produktuak	22,9	9,4	-7,2
– Baso-produktuak	21,5	43,2	2,5
– Animalia-produktuak	11,5	29,7	1,8

(1): Urteko batez besteko aldakuntza.

(2): Abendutik abendura.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua eta EIN.

Azterketa 2024ko abenduko urte arteko aldakuntzan zentratuta, eta ondasunen taldeei dagokienez, Nafarroan etxebizitzaren prezioa igo zen gehien (% 6,7) alkohola eta tabakoa izan ziren bigarrena (% 5,2), jarraian beste ondasun eta zerbitzu batzuk (% 3,8), eta komunikazioetan, aldiz, -% 0,2 murriztu ziren prezioak.

Nafarroako nekazariek 2024an jasotako prezioei dagokienez, indize orokorra $- \% 2,5$ jaitsi zen (2023an $\% 16,7$ areagotu zen). Nekazaritza-produktuen prezioak jaitsi ziren ($- \% 7,2$) eta basoko produktuen zein animalia-produktuen prezioen hazkundera baretu zen (2023an $\% 43,2$ tik $\% 2,5$ era, eta 2024an $\% 29,7$ tik $\% 1,8$ ra, hurrenez hurren).

Azkenik, laneko kostuei dagokienez, 2024an Nafarroan hazi egin zen soldata-kostua ordu efektibo bakoitzeko, baita soldata-kostua langile eta hilabete bakoitzeko ere. Zehazki, lehenengoa $\% 3,9$ hazi zen, eta bigarrena $\% 3,3$. Tasa horiek 2023koak baino txikiagoak izan ziren.

41. koadroa	Soldata-adierazleak		
Kontzeptua	2022	2023	2024
Soldata-kostuak (urte arteko aldakuntza-tasa)			
– Soldata-kostua ordu efektibo bakoitzeko	2,5	5,5	3,9
– Soldata-kostua langile eta hilabete bakoitzeko	3,8	6,3	3,3
Hitzarmenak			
– Hitzarmen kopurua	204	191	148
– Eragina jasandako langileak	118.964	118.711	106.428
– Adostutako soldata-igoera	4,38	4,29	3,57

Iturria: Lan Kostuaren Hiruhilekoko Inkesta (EIN) eta Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa (2025eko urtarrileko hitzarmenetako datuak).

4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA

Lan-merkatua Nafarroan

2024an hazkunde ekonomikoa heterogeneoa izan zen aztertutako bi geografia-eremuetan, okupazioa hazi egin zen bai Nafarroan, bai Estatu osoan; aldi berean, biztanleria langabetuak behera egin zuen bi geografia-eremuetan.

Lehenik eta behin, biztanleria aktiboa aztertuko dugu. 2024an $\% 2$ hazi zen biztanleria aktiboa Nafarroan, eta 338.400 pertsonara iritsi zen. Horietatik 312,5 mila pertsona okupatuak ziren (aurreko ekitaldian baino $\% 4,6$ gehiago) eta 25,8 mila pertsona langabezian zeuden (aurreko urtean baino $- \% 21,8$ gutxiago). Halaber, estatu mailan ere hazi egin ziren biztanleria aktiboa ($\% 1,3$) eta okupazioa ($\% 2,2$) 2024an, eta langabetuen kopurua, berriz, jaitsi egin zen ($- \% 5,7$).

Testuinguru horretan, jarduera-tasa hazi egin zen Nafarroan 2024an ($\% 59,3$ eta 2023an $\% 58,8$). Gora egin zuen gizonezkoen jarduera-tasak ($\% 63,6$ eta aurreko urtean $\% 63,5$), baita emakumezkoenak ere ($\% 55$ eta aurreko ekitaldian $\% 54,2$). Hala, 2024an murriztu egin zen bi sexuen arteko aldea (2024an ehuneko 8,6 puntu eta 2023an 9,3). Bestetik, Estatuko jarduera-tasak behera egin zuen, 2023ko $\% 58,9$ tik 2024ko $\% 58,8$ ra.

Foru Erkidegoko langabetu kopurua aztertuko dugu orain. 2024an -% 21,8 murriztu zen, 25,8 mila pertsona langabera arte; horrela, aurreko ekitaldian erregistratutako igoera eten zen (% 3,4ko errebotea 2023an), eta murriztu egin zen hala gizonen nola emakumeen kasuan (-% 23,5 eta -%20,2, hurrenez hurren). Era berean, estatuan biztanleria langabetua -% 5,7 murriztu zen (-% 3,5 gizonezko langabetuak eta -% 7,6 emakumezko langabetuak).

Hori horrela, 2024an langabezia-tasak behera egin zuen orokorrean: % 9,9tik % 7,6ra Nafarroan eta % 12,2tik % 11,3ra Estatuan, eta murriztu egin ziren bai gizonezkoen, bai emakumezkoen tasak bi geografia-eremuetan. Zehazki, gizonezkoen langabezia-tasa 2023ko % 9,2tik % 7ra murriztu da 2024an, eta emakumezkoena, berriz, % 10,8tik % 8,4ra.

42. koadroa Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia

(urteko batezbestekoak, milakotan)

Eremua		2023			2024		
		Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Nafarroa	Potentzialki aktiboak	277,8	286,5	564,3	281,5	289,4	570,9
	Aktiboak	176,4	155,3	331,7	179,0	159,3	338,4
	Okupatuak	160,2	138,5	298,8	166,6	145,9	312,5
	Langabeak	16,2	16,8	33,0	12,4	13,4	25,8
	Jarduera-tasa	63,5	54,2	58,8	63,6	55,0	59,3
	Langabezia-tasa	9,2	10,8	9,9	7,0	8,4	7,6
	Erregistratutako langabezia*	12,0	18,0	30,0	11,9	18,4	30,4
Espania	Potentzialki aktiboak	19.914,2	21.068,5	40.982,7	20.209,0	21.356,7	41.565,8
	Aktiboak	12.734,8	11.384,9	24.119,7	12.912,6	11.512,0	24.424,6
	Okupatuak	11.376,7	9.805,5	21.182,2	11.601,4	10.052,5	21.653,9
	Langabeak	1.358,1	1.579,4	2.937,5	1.311,2	1.459,5	2.770,7
	Jarduera-tasa	63,9	54,0	58,9	63,9	53,9	58,8
	Langabezia-tasa	10,7	13,9	12,2	10,2	12,7	11,3
	Erregistratutako langabezia*	1.090,5	1.617,0	2.707,5	1.029,2	1.531,6	2.560,7

(*): Abendua.
Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2021. 2025eko otsaileko datuak) eta SEPE.

Puntu honetara iritsita, txostenaren aurreko edizioetan bezala, jarraian langabeziaren bilakaera aztertuko dugu, Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoan (SEPE) erregistratutako langabeziaren ikuspegitik. Horretarako, aintzat hartu beharko da, kasu zehatz honetan, eskainitako informazioa abenduari dagokiola, eta ez ekitaldi osoari.

Alde horretatik, aipatutako iturriaren arabera, SEPEren Nafarroako bulegoetan 30,4 mila langabetu zeuden erregistratuta 2024ko abenduan, 2023aren amaieran baino % 1,3 gehiago. Bestalde, Estatu mailan, 2024ko abenduan erregistratutako langabeziak -% 5,4 egin zuen behera, 2.560,7 mila pertsonara iritsi arte.

Biztanleria Aktiboaren Inkesta berriro ere aintzat hartuta (urteko batezbesteko datuak), argitu behar da langabezia-tasa nabarmen aldatzen dela adinaren arabera; hala,

gazteenek dituzte maila altuenak. Hala, Nafarroan, 16 eta 19 urte artekoen artean langabezia-tasa % 34,1ekoa zen 2024an. Zerrendan hurrengoak 20 eta 24 urte artekoak izan ziren (% 20,7), ondoren 25 eta 54 urte artekoak (% 6,8) eta, azkenik, 55 urte edo gehiago zituztenak (% 5).

43. koadroa Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak

(%)

Eremua	Urtea	16-19	20-24	25-54	55 eta gehiago	Guztira
Nafarroa	2022	43,8	19,1	9,4	6,6	9,7
	2023	45,0	21,9	9,3	6,9	9,9
	2024	34,1	20,7	6,8	5,0	7,6
Espainia	2022	45,0	26,3	11,9	11,4	13,0
	2023	43,1	25,6	10,9	11,1	12,2
	2024	40,6	23,4	10,1	10,2	11,3

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2021. 2025eko otsaileko datuak).

Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, bilakaera antzekoa izan da Nafarroan eta estatuan, eta bi kasuetan behera egin du tasak orokorrean, adin-talde guztietan. Zehazki, Nafarroan behera egin dute langabezia-tasa hauek: pertsona gazteenak (% 45etik % 34,1era), 20 eta 24 urte artekoak (% 21,9tik % 20,7ra), 25 eta 54 urte artekoak (% 9,3tik % 6,8ra) eta adin nagusikoak (% 6,9tik % 5era).

Biztanleria okupatuaren bilakaera sektoreen arabera aztertuta, 2024an Nafarroan hazi egin zen sektoreko enpleguaren bolumena industrian eta zerbitzuetan (% 11,7 eta % 3,1, hurrenez hurren). Eraikuntzan eta lehen sektorean, berriz, eutsi egin zioten (-% 4,7 eta -% 2,9, hurrenez hurren). Kopuru absolutuei dagokienez, industrian igo zen gehien enplegua (2023an baino 8.800 pertsona okupatu gehiago). Nafarroako enpleguaren % 26,8 dagokio sektore horri.

Estatu mailan, 2024an lehenengo sektorean baino ez zen murriztu enplegua (-% 2). Gainerako sektoreetan gora egin zuen: eraikuntzan % 4,7, industrian % 2,6, eta zerbitzuetan % 2,2. Kasu honetan ere, hirugarren zerbitzuan izan zen hazkunde absoluturik handiena (aurreko ekitaldian baino 348.700 okupatu gehiago).

44. koadroa Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoen arabera. Urteko batezbestekoak

(m pertsona)

Eremua	Urtea	Lehen sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Nafarroa	2022	8,2	76,1	20,7	190,5
	2023	10,3	74,9	17,2	196,4
	2024	10,0	83,7	16,4	202,4
Espainia	2022	798,5	2.779,1	1.355,0	15.614,9
	2023	767,3	2.814,5	1.398,0	16.202,4
	2024	752,1	2.886,8	1.463,8	16.551,1

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2021. 2025eko otsaileko datuak). (EJSN-09).

Azterketa SEPEn erregistratutako kontratazioan ardaztuta, 2024an behera egin zuten aztertutako bi eremu geografikoetan. Hala, ekitaldi horretan 284.224 kontratu jakinarazi zituzten Foru Erkidegoan, aurreko ekitaldian baino -% 1,3 gutxiago. Estatuan, berriz, 15.420.104 kontratu jakinarazi zituzten, aurreko ekitaldian baino pixka bat gutxiago (-% 0,2).

Kontratu motari erreparatuta, 2024an kontratu mugagabeek behera egin zuten, eta aldi baterakoek, ordea, gora (lehenengoak -% 7,7 Nafarroan eta -% 2,1 Estatuan, eta bigarrenak, berriz, % 0,6 eta % 1,3, hurrenez hurren), eta, beraz, aldi baterako kontratuak pisu erlatiboa hartu zuen guztizkoan kontratu mugagabearen aldean. Halaber, gogoratu 2022an indarrean sartu zela lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko presazko neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege Dekretua, eta horrek eragin zuela urte horretan kontratazio mugagabea horrenbeste haztea. Haren bidez, arau berriak ezarri zituzten aldi baterako kontrataziorako, eta mugatu egin zuten.

45. koadroa SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak

Eremua	Urtea	Mugagabeak			Aldi baterakoak				Kontratuak, guztira
		Hasierako mugagabea	Konbertsioak	Guztira	Obra eta Zerbitzua	Produktzio-baldintzak	Gainerakoak	Guztira	
Nafarroa	2022	56.455	16.682	73.137	12.869	158.570	89.745	261.184	334.321
	2023	58.201	8.241	66.442	0	134.509	87.113	221.622	288.064
	2024	53.973	7.343	61.316	0	132.366	90.542	222.908	284.224
Espainia	2022	5.694.246	1.332.914	7.027.160	1.305.148	7.746.692	2.231.343	11.283.183	18.310.343
	2023	6.130.189	490.794	6.620.983	0	6.484.917	2.338.305	8.823.222	15.444.205
	2024	6.037.338	444.654	6.481.992	0	6.544.824	2.393.288	8.938.112	15.420.104

Iturria: SEPE.

Bestetik, aipamen txiki bat egin behar dugu autonomoen eboluzioari buruz. Horrekin lotuta, EINEK egindako BAIren arabera, Estatuan 5.700 pertsonako jaitsiera izan zuen norberaren konturako langileen kopuruak 2023 eta 2024 artean (urteko batezbestekoak kontuan hartuta). Nafarroan, aldiz, 2.200 pertsonako igoera izan zuen kopuru horrek.

Negoiazio kolektiboari dagokionez, 2024an hitzarmen gutxiago negoziatu zituzten, eta aztertutako bi eremu geografikoetako langile gutxiagori eragin zieten hitzarmen horiek. Zehazki, 2024an negoziatutako hitzarmenek urte arteko jaitsiera hauek izan zituzten: Nafarroan -% 22,5 eta Estatuan -% 13,9. Bestalde, hitzarmen horien eraginpeko langileak -% 10,3 murriztu ziren Foru Erkidegoan eta -% 11,2 Estatu osoan. Era berean, hitzartutako soldataren igoera jaitsi egin da bi kasuetan: % 4,29tik % 3,57ra Nafarroan eta % 3,73tik % 3,1era Estatuan.

46. koadroa Hitzarmen kolektiboak eta grebak

Eremua	Urtea	Hitzarmen kolektiboak				Grebak*		
		Kopurua	Eragindako langileak	Adostutako soldata-igoera	Langile kopurua	Parte-hartzaileak	Greba bakoitzeko langileak	Lan egin gabeko lanaldiak
Nafarroa	2022	204	118.964	4,38	58	2.911	50	11.964
	2023	191	118.711	4,29	53	6.129	116	11.673
	2024	148	106.428	3,57	54	10.343	192	15.439
Espainia	2022	5.045	12.849.558	3,21	679	192.751	284	709.099
	2023	4.525	12.384.688	3,73	778	294.760	379	988.129
	2024	3.894	10.994.253	3,10	707	231.739	328	703.178

* 2022 eta 2023 ekitaldientz ez dituzte barne hartzen greba orokorretako datuak. 2024ko datuak urtarrila-abendua bitarteko aurrerapenari dagozkio.

Iturria: Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa. 2025eko otsaileko hitzarmenen datuak. 2025eko martxoko greben datuak.

Laneko gatazkei dagokienez, 2024an Foru Erkidegoan hazi egin ziren bai grebak, bai haietan parte hartutako pertsonak, baita horiek lan egin gabeko lanaldiak ere, (% 1,9, % 68,8 eta % 32,3ko hazkundeak, hurrenez hurren); Estatuan, berriz, behera egin zuten (-% 9,1, -% 21,4 eta -% 28,8, hurrenez hurren).

Biztanleria

Eskuragarri dagoen behin betiko azken informazioaren arabera, Nafarroako biztanleria % 1,1 hazi zen 2023an, eta Estatukoa % 1,2. Zehazki, Foru Erkidegoan 671.746 biztanlera iritsi ziren, eta Estatuan 48.022.515 biztanlera.

2023an 4.496 jaiotza (urte arteko -% 5,5eko jaitsiera) eta 5.847 heriotza (aurreko ekitaldian baino % 7,4 gutxiago) erregistratu ziren Nafarroan. Hori kontuan hartuta, saldo begetatiboa negatiboa izan zen, -1.351 pertsonakoa. Hala, apaldu egin zen 2022an erregistratutako saldo begetatibo negatiboa (-1.558 pertsona).

Estatuan, 320.656 jaiotza jakinarazi ziren 2023an (-% 2,6 gutxiago) eta 436.124 heriotza zenbatu ziren (-% 6,1 gutxiago). Horrenbestez, saldo begetatiboa negatiboa izan zen, -115.468 pertsonakoa (aurreko ekitaldian -135.166 pertsonakoa izan zen saldo begetatibo negatiboa).

47. koadroa Biztanleriaren mugimendu naturala.

Eremua	Urtea	Biztanleria	Ezkontzak	Jaiotzak	Jaiotza-tasa (‰)	Heriotzak	Heriotza-tasa (‰)	Hazkunde begetatiboa
Nafarroa	2019	654.214	2.050	5.371	8,2	5.568	8,5	-197
	2020	661.197	1.279	5.036	7,6	6.662	10,1	-1.626
	2021	661.537	1.932	5.113	7,7	5.771	8,7	-658
	2022	664.117	2.321	4.759	7,2	6.317	9,5	-1.558
	2023	671.746	2.162	4.496	6,7	5.847	8,7	-1.351
Espainia	2019	47.026.208	161.389	360.617	7,7	418.703	8,9	-58.086
	2020	47.450.795	87.481	341.315	7,2	493.776	10,4	-152.461
	2021	47.385.107	143.515	337.380	7,1	450.744	9,5	-113.364
	2022	47.475.420	172.871	329.251	6,9	464.417	9,8	-135.166
	2023	48.022.515	165.658	320.656	6,7	436.124	9,1	-115.468

Iturria: Biztanleriaren mugimendu naturala eta Errolda (EIN).

Hala, Nafarroako jaiotza-tasak murrizten jarraitu du (2023an ‰ 6,7 eta 2022an ‰ 7,2). Era berean, heriotza-tasa jaitsi egin da (2023an ‰ 8,7 eta aurreko ekitaldian ‰ 9,5). Estatuan, ordea, handiagoak izan ziren bai jaiotza-tasa (‰ 6,7), bai heriotza-tasa (‰ 9,1).

Ezkontza kopurua murriztu egin zen 2023an Foru Erkidegoan; urte arteko -% 6,9ko beherakada izan zuen eta 2.162 ezkontza izan ziren. Estatuan, berriz, 165.658 erregistratu zituzten, aurreko ekitaldian baino -% 4,2 gutxiago.

Nolanahi ere, zehaztu behar da ezkontzak ezin izan zirela normaltasunez gauzatu 2020an eta 2021aren zati batean, pandemiaren mugen ondorioz. Hortaz, 2022ko ezkontza batzuk aurreko bi ekitaldietan gauzatu gabe geratu zirenak izan ziren.

Azkenik, nabarmendu behar da 2023an Nafarroak migrazio-saldo (autonomia artekoa) negatiboa izan zuela, -5 pertsonakoa, immigrazio kopurua txikiagoa izan zelako emigrazio kopurua baino. Adin txikiaren estratua 116 pertsonako migrazio-saldo positiboa izan zen; 15 eta 64 urtekoen artean, -228ko saldo negatiboa, eta adin nagusienekoaren artean, 107 pertsonako saldo positiboa.

48. koadroa Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak)

Urtea	Adin estratuak*			Guztira
	-15 urte	15-64 urte	+ 64 urte	
2016	--	--	--	1.174
2017	--	--	--	625
2018	--	--	--	691
2019	--	--	--	384
2020	--	--	--	682
2021	216	171	53	440
2022	281	-214	-7	60
2023	116	-228	107	-5

* 2021etik aurrera, "Migrazioen eta Bizileku Aldaketen Estatistikak" ordezkatzen du "Migrazioen Estatistika", hortaz, adin-tarteak ez dira homogeneoak.

Iturria: Migrazio-saldoak (EIN).

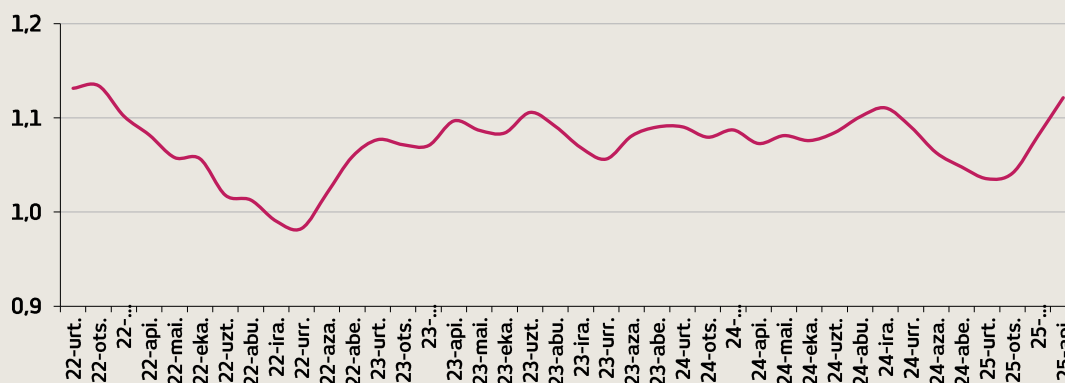
4.5 FINANTZA-SEKTOREA

Ikuspegi orokorra

2024. urtean, azkenik, hobetu egin ziren hasierako aurreikuspenak, ekonomia-hazkundean emaitza esanguratsua izan zen, eta, batez ere, berretsi egin ziren enpleguaren balio maximoak. Deflazio-prozesuak aurrera jarraitu zuenez, horrek lagundu zuen diruaren prezioa jaisten, eta, beraz, 2025 hasita¹ (apirila), besteak beste, gordailuaren erraztasunerako, finantzaketa-eragiketa nagusietarako eta kredituaren erraztasun marjinalerako aplikatzekoak diren interes-tasak ehuneko hauetara murriztu dira, 2025eko apirilaren 23tik aurrera: % 2,25, % 2,40 eta % 2,65, hurrenez hurren.

Garrantzitsua da EBZk azpimarratutako argudioak kontuan izatea, hau da «desinflazio-prozesuak aurrera jarraituko duela», eta % 2 inguru egonkortuko dela epe laburrera. Bestalde, honako hau ere azpimarratzen du: «hazkundearen aurreikuspenak hondatu egin dira merkataritza-tentsioak handitu egin direlako... eta... oraingo izugarritzko ezjakintasunaren egoeraren aurrean, datuen mendeko ikuspegi bat aplikatuko da, eta, bertan, bilera bakoitzean hartuko dira erabakiak, moneta-politikaren orientazio egokia zehazteko». Horrela, inflazioa kontrolatzeko helburua gaindituta, tasen murrizketa hori «segurtasunezko murrizketa» gisa interpretatu da, babes moduan, Trumpen Administrazioaren kanpoko muga-zergen merkataritza-estrategiak hazkunde ekonomikoan eragingo duen narriaduraren aurrean².

8. grafikoa. Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*

(*): Eguneko datuen hileko batezbestekoa.

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina.

Hazkunde ekonomikoko ibilbideek, interes-tasen murrizketa-estrategietan bat egiteak eta deflazio-prozesuak izandako ondorio bateratua dela eta, kanbio-tasa oso parekoa

¹ 2025eko apirilaren 17a. EBZ

² Erreserba Federalak % 4,25ean mantendu zituen interes-tasak, inflazio-aurreikuspenak (okerrenak) eta Estatu Batuetako ekonomiako (balizko) enplegu-narriaduraren aurreikuspenak aintzat hartuta (2025eko maiatzaren 7a).

izan zen azken hiru urteetan (2022an 1,05 eta 2023an eta 2024an 1,08). Halere, 2025 hasierak aldaketa bat erakusten du; euroak balioa irabazteko prozesua izan baitu, apirila amaitzean jada 1,12koa den kanbio-tasa lortuta —2022 hasieran ez zen lortu zifra hori—.

Atxikitako koadroak burtsa-indize nagusien bilakaeraren emaitza jasotzen du. Ikus daitekeenez, nabarmen egin zuten gora 2024 amaieran, honako hauen ibilbidea nabarmenduta: Ibex-35 (+% 14,8), Dax-Xetra (+% 18,9), Nikkei (+% 19,2) eta Nasdaq Composite (+% 28,6), % 15 baino indize handiagoak baitituzte, eta balantze negatibo bakarra CAC-40 indizearena izan zen (-% 2,2).

Hobekuntza-ibilbide horrek aldakortasun handia izan zuen batez ere 2025eko apirilaren 4 eta 10 bitartean; erorketa nabariak izan zituen eta, segidan, nolabaiteko susperraldia. Egiaz, apirila amaieran, eta 2024ko abenduaren amaierarekin alderatuta, ikusten da Europako burtsek aurrera egiten jarraitzen zutela, eta, funtsean, Estatu Batuetako indizeak ziren negatiboak; hala, murrizketak izan ziren Dow Jones (-% 4,4) eta Nasdaq Composite (-% 11,4) indizeetan, eta emaitza horiei gehitu zitzaien Japoniako indizea (-% 9,6).

49. koadroa. Burtsa-indize nagusien bilakaera

(puntuak)								
Urtea	Ibex-35 (Madril)	CAC-40 (Paris)	Dax-Xetra (Frankfurt)	FTSE 100 (Londres)	Dow Jones (New York)	Nikkei (Tokio)	Eurostoxx 50	Nasdaq Composite
2022	8.229,1	6.473,8	13.923,6	7.451,7	33.147,3	26.094,5	3.793,6	10.466,5
2023	10.102,1	7.543,2	16.751,6	7.733,2	37.689,5	33.464,2	4.521,7	15.011,4
2024	11.595,0	7.380,7	19.909,4	8.173,0	42.544,2	39.894,5	4.896,0	19.310,8
Urte batetik besterako aldakuntza (%)								
2022	-5,6	-9,5	-12,3	0,9	-8,8	-9,4	-11,7	-33,1
2023	22,8	16,5	20,3	3,8	13,7	28,2	19,2	43,4
2024	14,8	-2,2	18,9	5,7	12,9	19,2	8,3	28,6
2025eko apirila	14,6	4,1	13,0	3,9	-4,4	-9,6	5,4	-11,4

Oharra: Urte bakoitzeko azken egunean.
Iturria: Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa. Analisi Makroekonomikoaren Zuzendaritza Nagusia.

Estatuko kreditu-erakundeen sareak (221 erakunde) jaisten jarraitu zuen (-2 erakunde), eta egoera hori berriro aldatuko da 2025ean, abian dauden eragiketek aurrera eginez gero (BBVA-Sabadell). 2024an, 221 erakunde zeuden aktibo, bat gutxiago aintzat hartutako azpitaldeetako bakoitzean: gordailu-erakundeak eta EFC/ECAOL.

50. koadroa. Kreditu-erakundeak eta EFC

(erakunde kopurua)

Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Erakunde kopurua. Guztira	226	228	227	223	221
Gordailu-erakundeak	191	194	190	185	184
Espainiako gordailu-entitateak	113	110	110	109	108
EFC/ECAOL	34	33	34	35	34

Oharra: guztizkoarekiko aldea Kreditu Erakunde Ofizialei eta ESIS sistemikoei dagokie.

Iturria: Espainiako Bankua.

Bulegoen sareak ere atzera egin zuen; izan ere, finantza-erakundeek orokorrean harreman digitalaren aldeko apustua egiten dute. Horrela, jaitsiera izan zen sarean berriro ere 2024an Estatuan (-% 1,3), eta Nafarroan, aldiz, eutsi egin zitzaion (-% 0,2). Jaitsiera horrekin batera kutxazainen kopurua ere murriztu egin zen¹, eta galera hori ez zuen konpentsatu salmenta-puntu terminalen (ST) sarearen hazkundeak.

51. koadroa. Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua

(bulego kopurua)

Urtea	Nafarroa	Espainia
2022	406	17.648
2023	403	17.603
2024	402	17.379
2024/2023; %	-0,2	-1,3
2024/ 2008,%	-43,9	-61,9

Iturria: Espainiako Bankua.

Horrekin guztiarekin, eta nahiz eta aurrez aurreko bulegoen sarea gutxitu, banku-zerbitzuen erabiltzaileek baliabide hauek erabiltzen jarraitzen dute batez ere²: % 84k kutxazain automatikoa erabili du, % 64 sukurtsal batera joan da eta % 58k online kanala erabili du, eta emaitza hori handitu egingo da arrakala digitala gaingitu ahala.

Azkenik, eta bulego-sarea murriztu arren, egiaz areagotu egin zen finantza-jardueren lotutako enplegua, eta, beraz, 2024an langile gehiago zeuden Nafarroan (+% 2,0) eta Estatuan (+% 2,6). Horrekin guztiarekin, badirudi sarea egokitzen ari dela, finantza-erakundearen batez besteko tamaina³ indartuta.

¹ Espainian 37.473 kutxazain daude (urte arteko tasa: -% 1,9), 4,7 milioi salmenta-puntu terminal (urte arteko tasa: +% 14,0) eta 103 milioi ordainketa-txartel (urte arteko tasa: +% 4,5) Ordaintzeko bitartekoen gaineko estatistika, 2024ko lehenengo hiruhilekoa. Espainiako Bankua (2025eko otsaila).

² «Banku-zerbitzuetarako irisgarritasun presentziala Espainian: 2024ko jarraipen-txostena». Espainiako Bankua, 2025eko otsaila.

³ Horri banku-bulegoko eskaintza izan denaren beste faktore bereizgarri bat gehitzen zaio, eta irekitzeko ordutegi zabalagoa izatea da (normalean, astelehen eta ostegun artean irekitzen da, erakundearen eta bulegoaren arabera).

52. koadroa. Afiliazioa⁽¹⁾ finantza-jardueretan

(afiliatu kopurua)

Urtea	Finantza- eta aseguru-jarduerak		Finantza-jarduerak ⁽²⁾	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2022	3.172	312.214	2.171	190.528
2023	3.282	320.826	2.242	194.768
2024	3.365	327.836	2.287	199.736
2024/2023; %	2,5	2,2	2,0	2,6
2024/ 2008,%	-25,1	-15,4	-31,2	-29,4

(1): Urte bakoitzeko abenduaren 31n. Erregimen orokorra

(2): Aseguruak eta pentsio-funtsak izan ezik

Iturria: Gizarte Segurantzaz.

Kredituaren bilakaera Nafarroan

Esparru orokorra

Estatuko kreditu-entitatearen balantzeak 3.062.986 milioi euroko aktiboen bolumena du; izandako urte arteko hobekuntzak (+% 3,2) azken hamarkadako mailarik altuenean kokatu du. Horrela, 3 bilioi euroren atalasea gainditu zuen. Ez zen iristen zifra horretara 2013tik (3.025.756 M €), nahiz eta izan den mailarik altuena —2012an erregistratutako 3.422.611 M €— baino baxuagoa den.

Osagai guztiek lagundu zuten aktiboa areagotzen. Kreditu-saldoaren bilakaera positiboa (+% 2,2) nabarmendu zen bereziki, partida nagusi gisa finkatu baitzen (guztiaren % 68,7) eta bi bilioi euroak gainditu baitzituen. Era berean, akzioak eta partaidetzak (+% 2,1), eta beste era bateko baloreak (+% 11,1) ere hobetu ziren, 251.673 eta 413.389 milioi euroko saldoarekin (guztizkoaren % 8,2 eta % 13,5, hurrenez hurren), sektorizatu gabeko aktiboetan erregistratutako igoerarekin (+% 1,7) batera —294.853 milioi euro, guztizkoaren % 9,6—.

53. koadroa. Kreditu-erakundearen aktiboaren osaera

(M euro)

Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	2.822.182	2.937.622	2.929.279	2.967.128	3.062.986
Kredituak	1.926.930	2.101.592	2.012.799	2.058.594	2.103.071
Akzioak eta partaidetzak ez diren balioak	345.785	315.637	365.811	372.205	413.389
Akzioak eta partaidetzak	250.781	242.290	235.027	246.379	251.673
Sektorizatu gabeko aktiboak	298.686	278.104	315.642	289.950	294.853

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kreditu-saldoaren erdia baino zertxobait gehiago (% 56,4) beste sektore egoiliar batzuei dagokie¹ (sektore pribatua; enpresak eta familiak) —urte arteko hobekuntza txikiarekin (+% 0,3)— eta laurden bat beste sektore ez-egoiliar batzuei dagokie (% 25,9); horien artean urte arteko igoera handia (+% 18,2) nabarmendu zen. Sistemaren beraren (-% 12,2) eta administrazio publikoen (-% 2,6) kreditu-saldoan erregistratutako murrizketa konpentsatu zuten bi epigrafeek, ekarpen nabarmen txikiagoarekin (% 14,1 eta %3,7, hurrenez hurren). Laburtuz, kreditu-saldo bizia areagotu egin zen 2024an, eta laugarren urtez jarraian 2 bilioi euroak gainditu zituen. Hala, azken biurtekoan izandako erregistroak hobetu ziren, ekonomiako eta enpleguko dinamismoak eta finantzaketaren irisgarritasunaren hobekuntzak (interes-tasen jaitsiera) sustatuta.

54. koadroa. Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera

Kontzeptua	(M euro)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	1.926.930	2.101.592	2.012.799	2.058.594	2.103.071
Kreditu-sistema	328.166	452.347	319.260	337.538	296.255
Administrazio Publikoak	77.198	81.491	81.978	78.998	76.930
Beste sektore egoiliar batzuk	1.224.440	1.223.700	1.219.477	1.181.269	1.185.262
Beste ez-egoiliar batzuk	297.126	344.053	392.083	460.788	544.624

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren jomuga Estatuan

2024ko abenduaren 31n, beste sektore egoiliar batzuen kreditu-saldo bizia (sektore pribatua; enpresak eta familiak) apenas hobetu zen urtetik urtera (+% 0,3), eta horrek aurreko hirurtekoan erregistratutako beheranzko profila hautsi zuen (-% 0,1, -% 0,3, eta -% 3,1, 2021ean, 2022an, eta 2023an). Ildo horretatik, urteko emaitzak erreferentziazko interes-tasak jaistearen (EBZ) eragina baieztatu zuen, hobekuntza horretan faktore lagungarri moduan², eragiketa berriak baldintza hobeetan izaten lagundu baitzuen. Egiaz, interes-tasek mailarik altuena 2023ko irailean lortu zuten (% 4,50), jaisten hasi ziren 2024an (% 3,15 abenduan) eta profil horrek jarraitu egin zuen 2025ean (% 2,40 apirilean).

¹ Barne hartzen ditu finantza-erakunde ez-monetarioak, aseguruak eta pentsio-funtsen enpresak, finantzarioak ez diren erakundeak eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeak.

² Beste arrazoi batzuen artean enpleguaren dinamismoa dago (maximo historikoetan), familien gastuari eta inbertsioari laguntzen baitio.

55. koadroa. Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)					
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	1.224.440	1.223.700	1.219.477	1.181.269	1.185.262
Merkataritza-kreditua	42.162	47.169	55.056	51.733	50.246
Eperako beste zordun batzuk	1.077.559	1.070.780	1.066.951	1.032.228	1.037.221
Beste mailegu batzuk	104.719	105.750	97.470	97.308	97.795

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuko erakundeei atxikitako 2024ko kreditu-saldo biziaren bilakaerak (+% 0,4) segmentu ia guztien dinamismoa baieztatzen du¹; urte arteko zifrak hobetu egin ziren jarduera produktiboei eta etxebizitzak erosi eta birgaitzeari bideratutako kredituan (+% 0,5 bi kasuetan), kontsumo-kredituaren igoerarekin batera (+% 7,1) —horiek beste kreditu batzuen murrizketa konpentsatu zuten (-% 5,9)—.

56. koadroa. Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

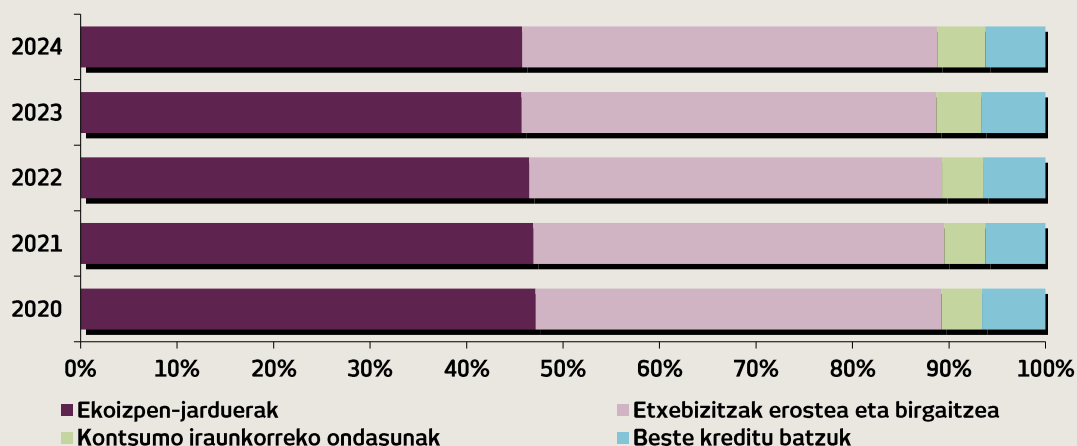
(M euro)					
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	1.174.945	1.173.435	1.166.763	1.126.785	1.130.821
Ekoizpen-jarduerak	554.073	550.342	542.154	514.953	517.471
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	493.951	500.045	499.417	484.126	486.364
Kontsumo iraunkorreko ondasunak	49.727	49.688	49.545	52.564	56.316
Beste kreditu batzuk	77.194	73.360	75.647	75.142	70.671

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kreditu-saldo biziaren zatirik handiena jarduera produktiboen (% 45,8) eta etxebizitzak erosi eta birgaitzearen (% 43,0) artean banatzen da. Hori kontsumo iraunkorreko ondasunei (% 5,0) edo beste helburu batzuei (% 6,2) zuzendutako kredituarekin osatzen da. Bosturteko honetan egitura nahiko egonkorra izan da, eta aipatzekoa da soilik familiei esleitutako kreditua ari dela pisu erlatiboa irabazten, eta, batez ere, etxebizitzak erostea eta birgaitzea (ehuneko +1,0 puntu); aldiz, jarduera produktiboetan jaitsiera izan zen (ehuneko -1,4 puntu).

¹ Maileguak emateko irizpideek egonkor jarraitu zuten eta eskaria modu orokortuan areagotu zen (Bankuko maileguen inkesta, 2024ko laugarren lauhilekoa, Espainiako bankua) <https://www.bde.es/f/webbe/GAP/Secciones/SalaPrensa/NotasInformativas/25/presbe2025-07.pdf>

9. grafikoa. Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren bilakaera Nafarroan

2024a amaitu zenerako, Nafarroak kreditu-saldoa handitu zuen (+% 1,2), Estatuan erregistratutako bilakaera indarturik (+% 0,2). Horrenbestez, Estatuko kreditu-jardueran duen pisua sendotu zuen (% 1,3).

Kreditu-saldo biziaren bilakaerak barne hartzen du administrazio publikoen eta beste sektore egoiliar batzuen (BSE) segmentuen jardura. Azken horrek biltzen du eragiketaren zatirik handiena (guztizkoaren % 90 inguru) aintzat hartutako bi geografia-eremuetan. 2024aren amaieran, Nafarroan ezarrita dauden beste sektore batzuei esleitutako kreditu-saldo bizia handitu egin zen (+% 1,5), Estatukoa gainditzen duen dinamismoarekin (+% 0,4). Ostera, administrazio publikoen kasuan, saldo horren doikuntza nagusitu zen. Nafarroan urtetik urtera gertatutako jaitsierak (-% 3,5) Estatukoak (-% 1,8) baino handiagoak izan ziren.

Hala ere, Estatuko kreditu-jardura osoaren aldean, Nafarroak antzeko ekarpena egin zuen segmentu publikoan (% 1,1), pribatuan (% 1,3) eta kreditu osoan (% 1,3).

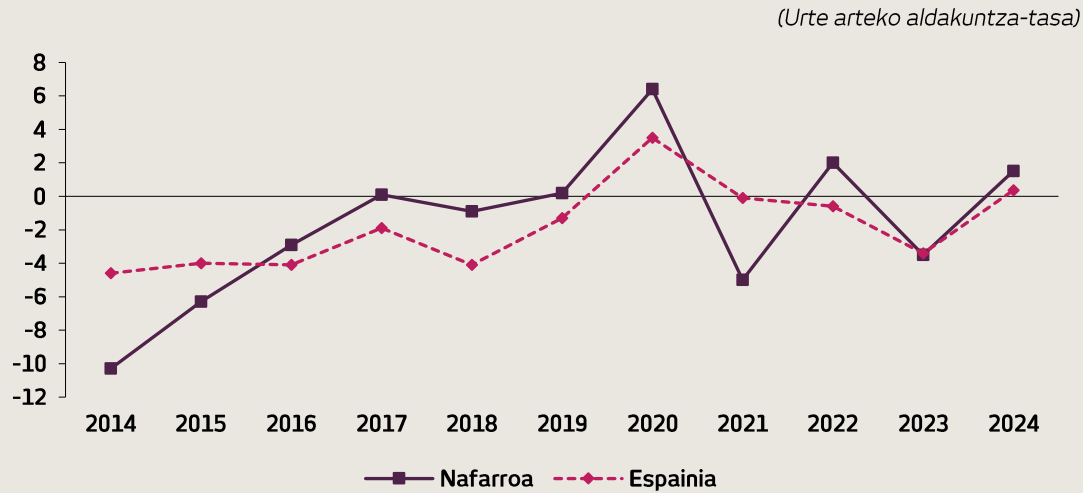
57. koadroa. Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera

(M euro)

Lurraldea	Urtea	AP	BSE	GUZTIRA
Nafarroa	2022	901	15.552	16.453
	2023	820	15.009	15.829
	2024	791	15.235	16.026
Espainia	2022	79.811	1.166.763	1.246.574
	2023	75.167	1.126.785	1.201.952
	2024	73.820	1.130.821	1.204.641

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

10. grafikoa. Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste adierazle batzuk: hipoteken eraketa eta ibilgailuen matrikulazioa

2024an etxebizitzaren hipoteka berrien eraketa ugartu egin zen (+% 21,2 eta +% 11,2 Nafarroan eta Estatuan), 2023an erregistratutako beherakadarik suspertuta —interes-tasa altuen egoerak bultzatuta—, baina 2022an lortutako mailara iritsi gabe Estatuan (-% 8,7); Nafarroan, berriz, gaintitu egin zen (+% 5,7). Halere, aipatu behar da 2024an sinatutako hipoteka berrien kopurua (5.519 eta 423.761, Nafarroan eta Estatuan) 2006an erregistratutako kopuru maximoa baino txikiagoa dela oraindik (13.292 eta 1.342.171).

58. koadroa. Etxebizitzaren gaineko hipoteka berrien eraketa

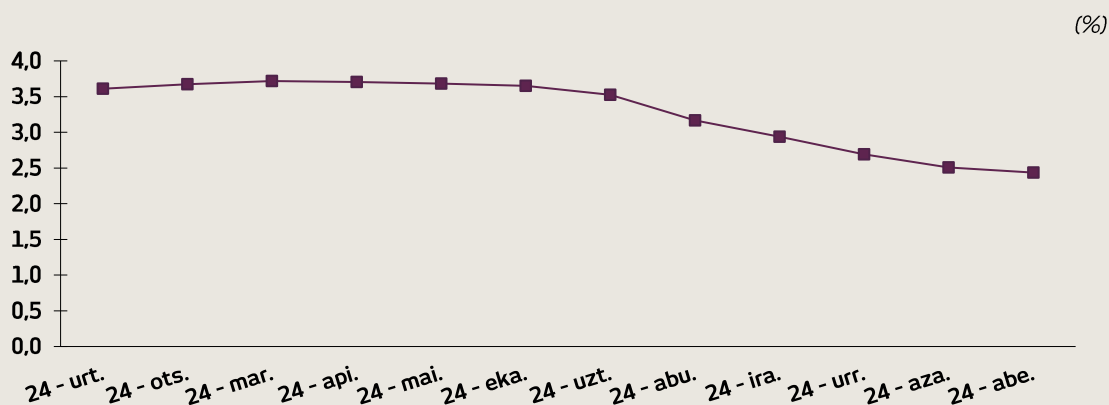
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Espainia					
Hipoteka kopurua	337.752	418.058	464.107	380.966	423.761
Zenbatekoa guztira (milioi €)	45.508	57.493	67.256	54.031	61.731
Batez besteko zenbatekoa (€)	134.738	137.523	144.914	141.827	145.673
Nafarroa					
Hipoteka kopurua	4.201	5.190	5.219	4.555	5.519
Zenbatekoa guztira (milioi €)	488	640	681	609	708
Batez besteko zenbatekoa (€)	116.280	123.380	130.508	133.714	128.299

2024: behin-behineko datuak.

Iturria: Hipoteken Estatistika. EIN. Geuk egina.

Hipoteka berrien eraketan izandako gorakada bat dator interes-tasak jaistearekin¹, urtearen azken hiruhilekoan hipoteka gehiago sinatuta —tasa baxuagoak—. Interes-tasen gorabehera horrek Estatuan hipoteka aldakorren kuota areagotzea ekarri du² (% 39,8 eta % 41,2 2023an eta 2024an) eta 2022ko zifra gainditu zuen (% 29,0). Azken hori interes finkoko tasen hipoteken aldeko apustuak markatu zuen (% 71,0); horiek pisu txikiagoa izan zuten 2023an eta 2024an (% 60,2 eta % 58,8).

11. grafikoa. Euriborraren bilakaera^(*) (hamabi hilabetera)

(*): Hilabete bakoitzaren itxierako datua da.

Iturria: Europako Banku Zentrala. Geuk egina.

Hipoteka-jardueraren hobekuntza 2024an emandako guztizkoan ikusten da (+% 16,3 eta +% 14,2 Nafarroan eta Estatuan). Batez besteko kantitatea handiagoa izan zen Estatuan (145.673 €) Nafarroan (128.299 €) baino, eta hurbiltzen doa 2008an lortutako balioetara

¹ Hamabi hilabeteko Euriborra txikiagoa (2023ko abenduan % 3,679 eta 2024ko abenduan % 2,436).

² Informazio hori ez dago eskuragarri Nafarroaren kasuan, baina eremu horren egoera islatzen duela uste dugu.

(148.865 € eta 149.172 €, hurrenez hurren), 2013 eta 2016 artean erregistratutako balio minimoetaraino¹ beheranzko prozesu jarraitu baten ondoren.

59. koadroa. Aldaketa notarialak erregistratu dituzten etxebizitzaren gaineko hipotekak

Kontzeptua	(Hipoteka kopurua)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Espainia	65.692	207.381	113.050	102.364	121.631
Nafarroa	215	1.024	557	457	1.227

2024: behin-behineko datuak.

Iturria: Hipoteken Estatistika. EIN. Geuk egina.

Aldaketa notarialak erregistratu dituzten hipotekak² gora egin zuten Nafarroan eta Estatuan, eta azken hamarkadako zifrarik altuenetako bat izan zen. Nafarroako gorakada handia (+% 168,5) nabarmentzen da, aldatutako 1.200 hipoteka baino gehiagorekin, Estatu (+% 18,8), datua hobetu arren, ez da iritsi 2021eko zifrara, 200.000 hipoteka baino gehiago aldatu baitziren urte horretan —espiral inflazionista kontrolatzeko interes-tasen igoerak baldintzatuta, eta aldaketa horiek justifikatu zituen etxebizitzaren gaineko indarreko hipoteketan—.

Perspektiban begiratuta, agerikoa da finantza-kostuaren aldaketak eragina izan zuela aldaketa notarialak erregistratu zituzten hipoteken kopuruan (1.227 eta 121.631 Nafarroan, eta Estatuan). Interes-tasen igoerak izandako eraginik gabeko urte normalizatu baten erreferentzia gisa 2019a hartuta, orduan baino zifra handiagoak izan ziren argi eta garbi (184 eta 39.543, hurrenez hurren).

60. koadroa. Hipoteka-betearazpena hasita duten etxebizitza partikularrak

Kontzeptua	(Etxebizitza kopurua)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Espainia	9.692	15.138	14.343	11.369	10.713
Nafarroa	56	85	75	55	55

2024: behin-behineko datuak.

Iturria: Hipoteka Betearazpenen Estatistika. EIN. Geuk egina.

Hipoteka-betearazpenek³ urte arteko profil ezberdina erregistratu zuten 2024an; izan ere, ez ziren aldatu Nafarroan (% 0,0) eta jaitsi egin ziren Estatuan (-% 5,8). Halere, 2019 urteari

¹ Balio minimoak Estatuan 2013an (100.011 €) izan ziren, eta Nafarroan, 2016an (101.449 €), hogeita hamar (2005-2024) urtean balio txikienak bildu dituen laurteko batekin (2013-2016).

² Hauei egiten die erreferentzia: nobazioa (hipoteka kontratatu ondoren egiten den eta kontratua berriro negoziatzeko aldean borondateen akordio berri bat eskatzen duen edozein aldaketa), hartzekodunaren subrogazioa (banketxez aldatzea, eta, beraz, kontratuak baldintza berriak izatea) eta zordunaren subrogazioa (hipotekaren titularra aldatzea, titular berriaren onarpenarekin; kontratuaren baldintzetan aldaketak egon daitezke edo ez). Hauek dira egindako aldaketen alderdi nagusiak: epea, zenbatekoa, erreferentzia mota eta/edo aplikatutako diferentziala.

³ Hipoteka baten karga ezarrita duen ondasun higiezin baten salmenta agintzen duen prozedura exekutiboa, zordunak hipotekan ezarritako betebeharrak ez betetzeagatik.

dagokionez, bi eremuetan igo ziren etxebizitzaren gaineko hipoteka-betearazpenak, (+% 66,7 eta +% 45,1 Nafarroan eta Estatuan); horrek are gehiago nabarmendu zuen 2019tik bizitako egoeraren eragina, baina 2014an¹ lortutako mailetara iritsi gabe (-% 82,3 eta -% 76,2 Nafarroan eta Estatuan, urte horretan hasitako betearazpenei dagokienez).

61. koadroa. Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak

(Unitate kopurua)

Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Espainia	851.210	859.477	813.376	949.362	1.016.885
Nafarroa	8.381	7.228	6.329	7.173	7.321

Iturria: Anfac. Geuk egina.

Etxebizitza arloari buruz aurkeztutako informazioa (hipotekak) ibilgailu berriak erostearen ingurukoarekin osatzen da (matrikulazioa). 2024an, 7.321 eta 1.016.885 ibilgailu berri matrikulatu ziren Nafarroan eta Estatuan. Urte arteko hobekuntza hori (+% 2,1 eta +% 7,1), 2023ko emaitzari gehitzen zaio (+% 13,3 eta +% 16,7). Halere, 2019an baino gutxiago dira oraindik (-% 36,1 eta -% 19,2), eta espero da ibilgailuak erosteko laguntzen programak² martxan jarri izanak sustatuko duela parke mugikorra erosi eta berritzea³.

Bigarren eskuko merkatua⁴ ere hobetu zen 2024an, unitate gehiago saldu zituzten (+% 5,7 eta +% 8,6 Nafarroan eta Estatuan) eta ibilgailu berrien merkatua gainditu zuten (31.149 eta 2.114.396 unitate Nafarroan eta Estatuan).

Berankortasunaren bilakaera⁵

Kobrantza zalantzarikako kredituak berriz jaitsi ziren (-% 5,6 urte artean). Hala, saldoa 36.600 eurora arte murriztu zen eta 2013tik erregistratutako balio maximotik (191.748 milioi euro) izandako beheranzko profila finkatuz % 80,9ko murrizketa metatuarekin. kreditu-saldoa pixka bat areagotu arren (+% 0,4) gertatu zen kreditu zalantzarikaren murrizketa hori; hortaz, zalantzarikaren tasa jaitsi⁶ egin zen eta % 3,24an kokatu zen. Azken urteotako ratorik baxuena da, 2013an lortu zenetik oso urrun (% 13,77).

¹ Eskuragarri dagoen lehen urtea, EINEK ez du lehenagoko informaziorik argitaratzen. Eskuragarri dauden datuen arabera, 2014an 311 hipoteka-betearazpen hasi zituzten Nafarroan eta 44.939 Estatuan.

² Espainiako Gobernuak martxan jarritako MOVES III Plana, ibilgailu elektrifikatuak erosteko.

³ 14 urte baino gehiagoko batez besteko antzintasuna dute Nafarroan eta Estatuan.

⁴ Iturria: Ganvam (<https://ganvam.es/el-mercado-de-ocasion-cumple-las-previsiones-y-cierra-2024-superando-los-dos-millones-de-unidades/>).

⁵ Ez dugu autonomia-erkidegoen arabera bereizitako informaziorik.

⁶ Ordaindu gabeko edo kobrantza zalantzarikako kredituen ehunekoa, emandako finantzaketa osoari dagokionez.

62. koadroa. Gordailu-erakundeak. Zalantzazkoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Urtea	Kreditu zalantzagarrak	Kreditua guztira	Zalantzagarren tasa (%)
2020	52.224	1.174.945	4,44
2021	49.378	1.173.435	4,21
2022	40.276	1.166.763	3,45
2023	38.768	1.126.785	3,44
2024	36.600	1.130.821	3,24

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Segmentu guztiek murriztu zuten kreditu zalantzagarren saldoa, baina hauek nabarmenduta: ekintza produktiboak (-% 4,9), saldo horren erdia baino zertxobait gehiago osatzen baitzuten (20.116 milioi euro); familiak (-% 6,3), pisu handiarekin epigrafe horretan (16.291 milioi euro); eta gainerako eragileekin osatzen da¹ (193 milioi euro), beheranzko profil partekatuarekin (-% 18,5). Segmentu bakoitzaren xehetasunak baieztatzen du zerbitzuen sektoreak zer pisu duen produktiboen artean (13.011 milioi euro; -% 7,8), eta etxebizitzak eskuratu eta birgaitzeak (10.783 milioi euro; -% 6,0) familien kasuan.

Jaitsiera partekatua den arren, berankortasun-mailan dauden aldeak mantendu egin ziren. Jarduera produktiboek (% 3,9) munduko berankortasun-tasa gainditu zuten, bereziki eraikuntzak² (% 8,1), emaitza bikoiztu baitzuen, eta zerbitzuen artean, hauek, besteak beste: ostalaritza (% 5,8), merkataritza eta konponketak (% 5,9). Bestalde, familiek batez bestekoa baino zalantzagarren tasa txikiagoa zuten (% 2,7), batez ere, etxebizitzak eskuratu eta birgaitzearekin lotuta (% 2,2), eta beste balio batzuetan, berriz, —batez ere kontsumoan— balio askoz handiagoa zuten (% 4,6). Eragileen sendotasunean eta fidagarritasunean sostengatzen da joera hori, eta tasa horrek jaisten jarraitzen du, 2025 hasieratik (% 3,21 otsailean).

¹ Hauek barne: familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeak, kreditu zalantzagarren 129 milioi euroko saldoarekin (-% 0,0), eta sailkatu gabeko taldea, 64 milioi euroekin (-% 41,3).

² Sektore honek kalte handia jasan zuen 2008ko krisialdiaren aurreko kreditu-hedapenagatik eta jarduera horren ondorengo gainbeheragatik (aktiboen balio-galera, salmenten beherakada, enpresa-likidazioak, etab.).

63. koadroa. Gordailu-erakundeak. Kreditu zalantzarria eta berankortasun-tasa, helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

Kontzeptua	Kreditu zalantzarria (milioi euro)			Ratio zalantzarriak (%)		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Zalantzarria guztira	40.276	38.768	36.600	3,5	3,4	3,2
Ekoizpen-jarduerak	23.075	21.145	20.116	4,3	4,1	3,9
Nekazaritza eta arrantza	1.097	1.115	1.104	4,9	5,4	5,5
Industria	4.126	3.973	4.092	3,9	4,0	4,2
Eraikuntza	2.029	1.942	1.908	8,1	8,3	8,1
Zerbitzuak	15.822	14.114	13.011	4,1	3,8	3,5
Higiezinak	2.768	2.050	1.678	3,7	3,0	2,4
Finantza (ez banka)	195	283	261	0,3	0,4	0,4
Merkataritza eta konponketak	4.660	4.577	4.561	5,6	5,8	5,9
Garraioa eta biltegiratzea	1.365	1.351	1.088	4,0	4,2	3,5
Ostalaritza	2.411	1.852	1.584	8,0	6,5	5,8
Beste zerbitzu batzuk	4.422	4.002	3.840	4,2	4,0	3,5
Beste helburu batzuk / familiak	16.938	17.386	16.291	2,8	2,9	2,7
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	10.723	11.467	10.783	2,1	2,4	2,2
Beste batzuk	6.215	5.919	5.507	5,5	5,1	4,6
Gainerakoak	263	237	193	2,3	1,9	2,5

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuen bilakaera Nafarroan

Estatuko kreditu-erakundeetako gordailuak

2024an kreditu-erakundeetako gordailuen saldoa handitu egin zen (+% 3,6), bi etaparak markatutako laurteko baten ondoren: lehenengoan (2020-2021) gordailuak igo ziren (+% 11,4 eta +% 5,7 2020an eta 2021ean), bizitako paralisia (aurrezpen behartua) eta espiral inflazionista (aurreikuspenetako aurrezkitza) baldintzatuta; eta bigarrenengan (2022-2023) murriztu egin ziren (-% 2,5 eta % 0,0, 2022an eta 2023an), suspertze ekonomikoarekin eta interes-tasen igoerarekin bat etorrira. Edonola ere, interes-tasen igoera hori ez zen islatu gordailuen ordainketan beste elementu batzuekin alderatuta.

2024 urtean gordailuen dinamismoan (+% 3,6) lagundu zuten beste elementu batzuk¹ izan ziren. Hala, gordailuak 2,2 bilioi eurotara iritsi ziren ia; 2012tik lortu ez gabeko zifra da hori. Igoera hori familien eta enpresen segmentuan sostengatzen da, 1,5 bilioi euroko saldo historikoarekin² (+% 5,2), administrazio publikoek erregistratutako hobekuntzaz gain (+% 44,7) —alderatuz gero, pisu marjinala du (139.717 milioi euro)—. Bi segmentu horiek konpentsatu zuten kreditu-sistemaren saldoak (-% 11,1) eta beste sektore ez-egoiliar

¹ Batzuk positiboak: esaterako, enpleguaren hobekuntzak (maximo historikoak) eta inflazioaren moderazioak, familietako errenta gordin erabilgarriari laguntzen diote. Eta beste batzuk, aldiz, negatiboak: hala nola ezegonkortasun politikoak eta hazkunde ekonomikoa moteltzeak, zuhurtziazko aurrezkiari, laguntzen diote, besteak beste.

² Lehenago ez zen inoiz gainditu 1,5 bilioi euroren atalasea.

batzuek (-% 6,1) erregistratutako murrizketa. Horiek batera saldo osoaren lauren bat hartu zuten (% 5,8 eta % 18,9, hurrenez hurren).

64. koadroa. Kreditu-erakundeak. Gordailua, eragileen arabera

(M euro)					
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	2.059.571	2.177.660	2.122.526	2.122.928	2.198.682
– Kreditu-sistema	369.741	409.433	241.691	143.641	127.656
– Administrazio Publikoak	80.754	96.988	96.028	96.545	139.717
– Beste sektore egoiliar batzuk	1.369.548	1.425.055	1.441.212	1.441.390	1.516.688
– Beste ez-egoiliar batzuk	239.526	246.183	343.595	441.352	414.622

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Familien eta enpresek gordailuen saldoa areagotzea bat dator aintzat hartutako elementuen hobekuntza orokortuarekin; eperako gordailuen igoera (+% 23,1) nabarmentzen da bereziki, «*funtsak ageriko kontuetatik ordainketa handiagoa eskaintzen duten eperako gordailuetara aldatuta*» (Espainiako Bankua). Horrela, epigrafe horrek pisua handitu zuen (% 16,1; ehuneko +2,3 puntu), zatirik handiena ageriko gordailuei badagokie ere (% 80,4) —horiek ere hobetu ziren (+% 2,1)— eta beste batzuen taldearekin osatzen da¹ (+% 9,1).

65. koadroa. Kreditu-erakundeak. Gordailua, moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)					
Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	1.369.548	1.425.055	1.441.212	1.441.390	1.516.688
– Agerikoa edo aurrezkia	1.164.411	1.264.798	1.293.722	1.194.511	1.219.518
– Eperakoa	160.440	117.220	109.395	198.269	243.976
– Beste batzuk	44.697	43.037	38.095	48.609	53.194

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuen bilakaera Nafarroan

2024 amaieran, Estatuan jarduten diren gordailu-erakundeei² atxikitako gordailuen saldoa handitu zen (+% 7,8) , eta horrek horien posizioa indartu zuen, kreditu-erakundeek erregistratutakoa halako bi izan baitzen³ (+% 3,6), 1,6 bilioi euroko saldo biziarekin —seriearen erregistrorik handiena da—. Hobekuntza hori Nafarroan ere gertatu zen (+% 3,8), gordailuen saldoa inoizko handiena izan baitzen (22.948 M€). Halaber, % 1,4ko ekarpena egin zuen, Estatuko jarduera osoa kontuan izanik.

¹ Barne hartzen ditu aktiboen aldi baterako lagapena (20.363 M€; +% 35,3 urte arteko tasan), finantza-pasibo hibridoak (17.152 M€; -% 6,0), aktiboen transferentziagatik eratutako pasiboak (15.446 M€; +% 2,4), eta mendeko gordailuak (232 M€; +% 5,0).

² Kreditu-erakundeen azpitaldea, bankuek, aurrezki-kutxek eta kreditu-kooperatibek osatua.

³ Aurreko atalean jasoa.

66. koadroa. Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.

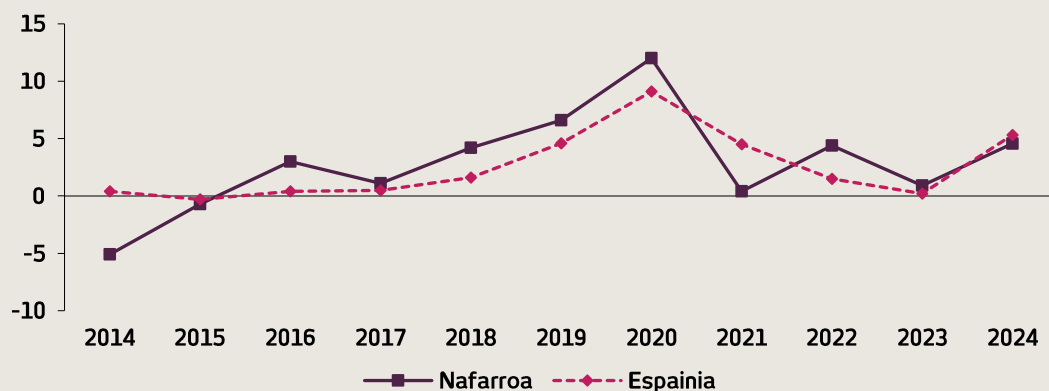
(M euro)

Lurraldea	Urtea	AP	BSE	Guztira
Nafarroa	2022	711	20.543	21.253
	2023	1.367	20.733	22.099
	2024	1.271	21.677	22.948
Espainia	2022	95.644	1.410.799	1.506.442
	2023	96.123	1.413.514	1.509.637
	2024	139.040	1.488.666	1.627.706

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

12. grafikoa. Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen gordailuak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuaren zatirik handiena beste sektore egoiliar batzuei zegokien (familiak eta enpresak), eta saldo osoaren gutxienez % 85 bildu zuen aztertutako bi eremuetan. Gainera, grafikoa ikusten da saldo hori handitu egin zela 2024an. Ezberdintasuna sektore publikoko gordailuetan dago, jaitsi egin baitziren Nafarroan (-% 7,0), nahiz eta orokorrean goranzko joera erakutsi (+% 44,6 Estatuan).

Aurrezkiaren beste adierazle batzuk

Estatuko¹ familien² aurrezkiarekin lotutako beste adierazle batzuen bilakaera ikus daiteke atxikitako koadroan. Lehenik eta behin, 2024an, errenta gordin erabilgarria³ nabarmen hobetu zen (+% 8,7), bilioi bat euroren atalasea gaindituta; hori bat dator enpleguaren sustapenarekin (maximo historikoak) eta inflazioaren moderazioarekin. Faktore horiek

¹ Informazio hori ez dago eskuragarri Nafarroaren kasuan, baina haren egoera islatzen duela uste dugu.

² Familiei buruzko eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeei buruzko informazioa hartzen du barne.

³ Lanetik datozen diru-sarreraren batura da, kapitalaren errentak, prestazio sozialak eta transferentziak gehituta, eta hauek kenduta: familiak ordaindutako zerga zuzenak eta gizarte segurantzak ordaindutako kuotak. Errenta gordin gisa eskuratzen da, transferentzia arrunten saldoa gehituta.

familien aurrezteko (eta kontsumitzeko) gaitasuna hobetu zuten. Horrela, aurrezki gordina areagotzeak¹ (+% 23,0) familien aurrezki-tasa² sustatu zuen, % 13,6 arte, eta zifra hori 2020-2021 biurtekoan bakarrik gaingitu zen (% 17,5 eta % 14,2) «behartutako aurrezkia» izan zelako.

67. koadroa. Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezkia

Kontzeptua	(M euro)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Errenta gordin erabilgarria	772.992	811.179	853.864	945.071	1.027.715
Aurrezki gordina	135.541	115.395	77.192	113.739	139.917
Aurrezki-tasa (%)	17,5	14,2	9,0	12,0	13,6

Iturria: EIN. Espainiako Kontabilitate Nazionala. Kontu ez-finantzarioak. Geuk egina.

Interes-tasaren, kostuaren eta ordainketaren bilakaera

Inflazioa mugatu eta % 2tik gertuko mailan geratu zen. Aldi berean, Europako panoramako jardura ekonomikoa ere moteldu egin zen (Alemaniakoa, batez ere). Bi faktore horiek justifikatu zuten Europako Banku Zentralak erreferentziazko interes-tasak murriztea. Estrategia horren eragina ikusten da Euriborrak hamabi hilabeteen izandako bilakaeran, jaitsi egin baitzen 2024an (% 3,274), 2023an erregistratutako igoeraren ondoren (% 3,865). Gainera, aipatzekoa da 2024 amaierako datuak (% 2,436 abenduan) are gehiago³ murriztu zuela erreferentziazko indizearen balioa. Horrek agerian utzi zuen EBZk aplikatutako jaitsieren segida.

Atxikitako koadroak erakusten du maileguen eta gordailuen eragiketei aplikatutako tasak jaitsi egin zirela orokorrean, eta hobekuntza bakarrak hauek izan dira: sozietate ez-finantzarioen epe luzerako gordailuei aplikatutakoak (% 0,36tik % 0,79ra), eta familien ageriko gordailuei aplikatutakoak (% 0,15tik % 0,17ra).

¹ Azken kontsumoko gasturako erabiltzen ez den errenta gordin erabilgarriaren zatia da.
² Familien aurrezki gordinaren eta errenta gordin erabilgarriaren arteko zatidura.
³ Eta jaisten jarraitu du 2025ean (% 2,143 2025eko maiatzean, azken datu eskuragarria).

13. grafikoa. Euriborraren bilakaera^(*) (hamabi hilabetera)

(%)

(*): Hileko datuen batezbestekoa
Iturria: Europako Banku Zentrala. Geuk egina.

68. koadroa. Kreditu-erakundeak. Familiatarako⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR)⁽¹⁾

(%)

	2020	2021	2022	2023	2024
FAMILIETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK⁽²⁾					
– Etxebizitza ⁽³⁾	1,51	1,38	2,96	3,78	2,90
– Kontsumoa ⁽³⁾⁽⁴⁾	6,32	6,10	7,13	7,69	6,97
– Beste helburu batzuk ⁽³⁾	2,77	2,44	4,78	5,66	4,73
SOZIESTATE EZ-FINANTZARIOETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK					
– Zorpekoak	1,44	1,55	2,68	4,79	4,22
– 250.000 €-ra arteko kredituak ⁽³⁾	1,87	1,69	3,53	5,33	4,14
– 250.000 eta 1.000.000 € arteko kredituak ⁽³⁾	1,51	1,29	3,36	5,08	3,85
– 1.000.000 € baino gehiagoko kredituak ⁽³⁾	1,37	1,04	3,26	4,99	4,01
FAMILIEN GORDAILUAK⁽²⁾					
– Agerikoak	0,01	0,02	0,04	0,15	0,17
– Eperakoak ⁽³⁾	0,02	0,06	0,72	2,58	2,15
• 1 urte arte	0,01	0,01	0,51	2,60	2,11
• 2 baino gehiago	0,15	0,03	1,05	1,25	1,13
SOZIESTATE EZ-FINANTZARIOEN GORDAILUAK					
– Agerikoak	0,01	0,03	0,11	0,69	0,63
– Eperakoak ⁽³⁾	0,01	0,45	1,60	3,52	2,73
• 1 urte arte	0,01	0,45	1,60	3,56	2,75
• 2 baino gehiago	0,13	0,55	0,79	0,36	0,79

(1): TEDR: Definizio mugatuko tasa efektiboa, hau da, komisorik gabeko UTB.

(2): Familiak eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeak.

(3): Batez besteko tasa haztatua, produktu desberdinei dagokienez, epearen arabera. Abenduaren 31n.

(4): 2010eko maiatzetik, kreditu-txartelen bidez emandako kreditua ere sartzen da.

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA

Kapitulu honetan Nafarroako enpresen bilakaera ekonomiko-finantzarioaren azterketa egingo dugu, baita enpleguaren produktibitateari buruzko zenbait gairena ere.

Urtero Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralari informazioa bidaltzen dioten Nafarroako enpresen gaineko ustiapen espezifiko batetik atera dugu azterketa honetarako erabilitako informazioa. 160 enpresak eman zuten informazioa 2022ko eta 2023ko ekitaldietan.

5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK

Aztertutako Nafarroako 160 enpresen emaitzen kontu bateratuaren analisiak, lehenik eta behin, enpresen magnitude esanguratsuenek 2022an eta 2023an izandako bilakaera erakusten du, diru-sarrerei, gastuei eta emaitzei dagokienez.

Enpresa horien guztizko fakturazioaren arabera, 2023a ustiapen-urte ona izan zen, eta diru-sarrerak % 0,3 hazi ziren. Zehazki, 2023an ustiapenaren diru-sarrerak 15.355.282 mila eurokoak izan ziren, eta 2022an 15.314.044 mila eurokoak.

69. koadroa. Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia

(m euro)

Aldagaia	2022		2023		Aldakuntza-tasa % Δ 23/22
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	15.314.044	100,0	15.355.282	100,0	0,3
Bitarteko kontsumoak	12.462.278	81,4	12.001.925	78,2	-3,7
Balio erantsi gordina	2.851.766	18,6	3.353.357	21,8	17,6
Langile-gastuak	1.878.308	12,3	2.032.655	13,2	8,2
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	973.458	6,4	1.320.702	8,6	35,7
Amortizazioak eta hornidurak	686.394	4,5	690.757	4,5	0,6
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	287.064	1,9	629.945	4,1	119,4
Finantza-karga garbia	-187.527	-1,2	-169.737	-1,1	-9,5
Ohiko jardueren emaitza	474.591	3,1	799.682	5,2	68,5
Ezohiko jardueren emaitza	-439.833	-2,9	-907.797	-5,9	106,4
Zergen aurreko emaitza	34.758	0,2	-108.115	-0,7	-411,1
Zergak	378.916	2,5	142.694	0,9	-62,3
Ekitaldiko emaitza garbia	-344.158	-2,2	-250.809	-1,6	-27,1
Cash-flow	342.236	2,2	439.948	2,9	28,6

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Kostuen egituraren bilakaerari dagokionez (kostuen partida bakoitzak fakturazioaren gainean duen partaidetza), bitarteko kontsumoek jaitsiera txikia izan zuten: 2023an -% 3,7 egin zuten behera 2022arekiko. Hala, fakturazioaren gainean zuten partaidetza ere jaitsi egin zen: 2023an % 78,2koa izan zen, eta, 2022an, aldiz, % 81,4koa. Horren ondorioz, balio erantsi gordina nabariki handitu zen termino nominaletan (% 17,6).

Bestalde, langile-gastuen analisiak erakusten duenez, termino nominaletan hazteaz gain (% 8,2) 2022arekiko, fakturazioaren gainean zuten pisua ere hazi egin zen, % 13,2ra iritsi arte (aurreko urtean % 12,3koa zen).

Hori guztia kontuan hartuta, enpresen errentagarritasuna nabarmen hazi zen. Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina % 8,6koa izan zen 2023an (diru-sarreraren gainean), eta % 6,4koa 2022an. Termino nominaletan, % 35,7 hazi zen.

Halaber, amortizazioak eta hornidurak egonkortu zirela azpimarratu behar da. Fakturazioan izandako pisua % 4,5 izan zen 2023an, eta termino nominaletan gutxi handitu zen (% 0,6). Ondorioz, ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia dezente handitu zen, bai nominalki (% 119,4), bai diru-sarreraren gaineko partaidetzan (2023an, % 4,1, eta 2022an, % 1,9).

Finantza-karga garbia (finantza-emaitza) zertxobait jaitsi zen 2023an (-% 9,5) 2022arekin konparatuta. Eta pisuak ere behera egin zuen pixka bat: 2022ko -% 1,2tik 2023ko -% 1,1era.

Horren ondorioz, jarduera arrunten emaitzak hobetu egin ziren eta % 68,5 handitu ziren 2023an. Hala, handitu egin zen diru-sarreraren gainean zuten pisua ere: 2023an % 5,2koa zen eta 2022ean % 3,1ekoa.

Ohiko jardueraren goranzko joera ez bezala, ezohiko jardueren emaitzak igoera negatiboa izan zuen 2023an (% 106,4), besterentzeen eta narriaduren partida handitu zelako. Igoera horren eraginez, zergen aurreko emaitzak nabarmen jaitsi ziren 2023an: -% 411,1, 2022rekiko.

Hori guztia kontuan hartuta, eta aurrez aipatu ditugun partiden bilakaera dela eta, 2023an jaitsi egin ziren errentagarritasuna eta ekitaldiko emaitza garbia (-% 27,1 termino nominaletan). Ondorioz, 2023an fakturazioaren -% 1,6 ordezkatzan zuen, eta 2022an -% 2,2.

Laburbilduz, aipatu behar da ustiapenaren diru-sarrerak pixka bat hobetu zirenez eta bitarteko kontsumoek behera egin zutenez, ohiko jardueraren errentagarritasuna hobetu egin zela. Nolanahi ere, ezohiko jardueren portaera negatiboa izan zenez, emaitza hobe horiek ez dira Nafarroako enpresen emaitza garbian ikusten.

5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA

2022-2023 aldian aztertutako Nafarroako enpresen laginaren balantze bateratuaren azterketak enpresen magnitude esanguratsuenen bilakaera erakusten du, egindako inbertsioei eta finantzaketari dagokienez.

Egindako inbertsioei dagokienez, honako alderdi hauek nabarmendu ziren:

- 2023an igo egin zen aktibo finkoak guztizko aktiboaren gainean zuen partaidetza (2023an % 52,8ko ordezkartza, eta 2022an % 49,4koa). Halaber, % 13,5eko igoera nominala erregistratu zen.
- Ibilgetu finantzarioak nabarmen egin zuen gora, eta horrek eragin zuen aktibo finkoek pisua handitzea. Zehazki % 26,0ko igoera izan zuen termino nominaletan eta % 33,2ko ordezkartza izatera iritsi zen 2023an (2022an % 28,0koa zuen). Aldiz, ibilgetu materialak (magnitude honek inbertsioaren bilakaera neurtzen du, ondasun finkoei eta ukigarriei dagokienez), berriz, termino nominaletan % 0,4ko igoera izan zuen, baina haren pisu erlatiboa % 15,2ra arte jaitsi zen (2022an % 16,1koa), Bestalde, ibilgetu immateriala -% 12,6 jaitsi zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta, eta guztizko aktiboaren gainean zuen pisua jaitsi egin zen: 2023an % 4,4ko pisua zuen, eta 2022an % 5,3koa.
- Aktibo zirkulatzailleak guztizko aktiboaren gainean izan zuen partaidetza jaitsi egin zen (% 47,2ko partaidetza 2023an, eta % 50,6koa 2022an), eta termino nominaletan ere jaitsiera izan zuen: -% 0,9koa, hain zuzen ere.
- Izakinen partidak (2023an % 10,9 eta 2022an % 11,7; eta -% 0,6ko jaitsiera nominala) eta zordunen partidak (2023an % 32,4 eta 2022an % 34,7; eta -% 0,8ko jaitsiera nominala) zein altxortegiak (% 3,9 2023an eta % 4,2 2022an; termino nominaletan -% 2,3ko jaitsiera) modu orokortuan egin zuten behera, eta testuinguru horretan jaitsi egin zen aktibo zirkulatzailleak guztizko aktiboaren gainean zuen pisua.

Finantzaketarekin lotutako daturik esanguratsuenei dagokienez, honakoa nabarmendu behar da:

- Pasibo finkoak guztizko pasiboaren gainean zuen pisu erlatiboa nabarmen hazi zen (2023an % 48,5 eta 2022an % 45,6). Izan ere, behera egin zuten ondare garbiaren partaidetzak (pasibo finkoaren guztizkoaren % 34,1 izatera pasatu zen; 2022an % 35,0), baina nabarmen igo zen epe luzerako besteren baliabideen partaidetza (2023an % 14,2 eta 2022an % 10,6). Termino nominaletan, bi partiden igoera azpimarratu behar da, bereziki epe luzerako besteren baliabideena (% 43,4).

- Kostua duten baliabideek hazkundera izan zuten 2023an, hain zuzen ere, % 4,5koa termino nominaletan (2023an pasiboaren guztizkoaren % 27,2 izatera pasatu zen, eta 2022an % 27,7koa zen). Kosturik gabeko baliabideek, berriz, -% 5,6ko jaitsiera nominala izan zuten (2023an guztizko pasiboaren % 20,4 eta 2022an % 23,0). Testuinguru horretan, epe laburreko finantzaketa jaitsi egin zen (-% 0,1, termino nominaletan).
- Halaber, hornidura hazi egin zen, bai termino nominaletan (% 11,4), bai haren pisu erlatiboari dagokionez (2023an guztizko pasiboaren % 3,9 ordezkatzeko, eta 2022an % 3,7).
- Azkenik, maniobra-funtsak (aktibo zirkulatzailea ken epe motzeko hartzekodunak) saldo negatiboaren igoera handia izan zuen termino nominaletan, % 683,3koa, hain zuzen ere, eta hala, guztizko pasiboaren gainean zuen partaidetza pixka bat hazi zen, -% 0,4ra arte (2022an -% 0,1koa zen).

70. koadroa. Nafarroako enpresen balantze erantsia

Aldagaia	2022		2023		Aldakuntza-tasa % Δ 23/22
	(m euro)	%	(m euro)	%	
AKTIBOA, GUZTIRA	20.161.907	100,0	21.416.212	100,0	6,2
AKTIBO FINKOA	9.961.479	49,4	11.308.449	52,8	13,5
Ibilgetu immateriala	1.069.502	5,3	934.641	4,4	-12,6
Ibilgetu materiala	3.246.423	16,1	3.259.308	15,2	0,4
Ibilgetu finantzarioa	5.645.554	28,0	7.114.500	33,2	26,0
ZIRKULATZAILEA	10.200.428	50,6	10.107.763	47,2	-0,9
Izakinak	2.349.419	11,7	2.334.605	10,9	-0,6
Zordunak	7.002.623	34,7	6.944.025	32,4	-0,8
Diruzaintza	848.386	4,2	829.133	3,9	-2,3
PASIBOA, GUZTIRA	20.161.907	100,0	21.416.212	100,0	6,2
PASIBO FINKOA	9.200.318	45,6	10.379.185	48,5	12,8
Ondare garbia	7.053.246	35,0	7.300.322	34,1	3,5
Epe luzerako besteren baliabideak	2.147.072	10,6	3.078.863	14,4	43,4
EPE MOTZEKO HARTZEKODUNAK	10.212.499	50,7	10.202.320	47,6	-0,1
- Kostua dutenak	5.575.448	27,7	5.824.020	27,2	4,5
- Kosturik gabekoak	4.637.051	23,0	4.378.300	20,4	-5,6
HORNIDURAK	749.090	3,7	834.707	3,9	11,4

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK

Aztertutako Nafarroako enpresen laginaren errentagarritasun ekonomikoari dagokionez (zergen aurretik kalkulatuta), 2019an hasitako beheranzko ibilbideari jarraitu ziola ikus daiteke. Hala, 2023an % 0,1eko errentagarritasuna erregistratu zen, eta 2022an % 1,0koa izan zen.

71. koadroa. Nafarroako enpresen errentagarritasuna

Ratioak (%)	2019	2020	2021	2022	2023
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	5,1	4,2	3,2	1,0	0,1
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	2,6	2,3	3,0	1,6	1,4
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	6,8	6,0	3,4	0,5	-1,5
Zorpetze-ratioa	43,8	58,4	51,5	77,6	79,4
Apalankamendu finantzarioa*	2,5	1,9	0,1	-0,6	-1,3

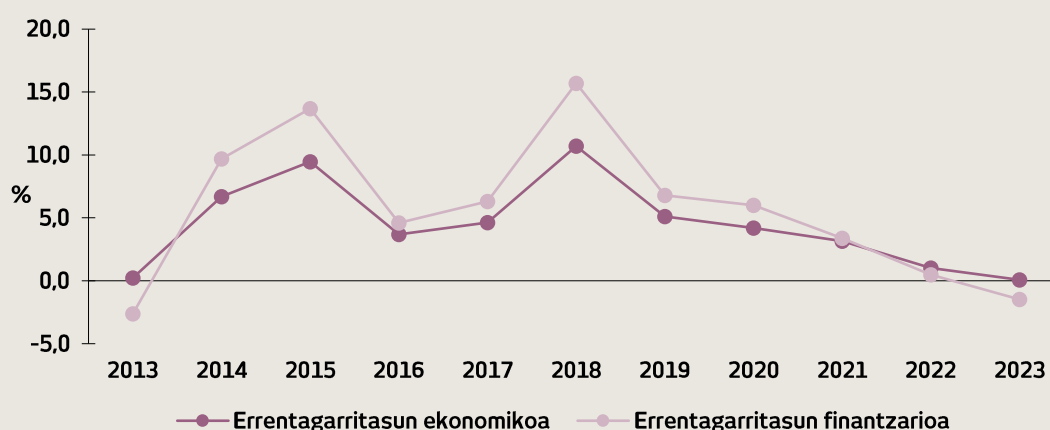
(*): Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Errentagarritasun finantzarioak (zergen aurretik kalkulatuta) antzeko joera izan zuen: 2022an erori ondoren (% 0,5),-% 1,5 erregistratu zen 2023an.

Errentagarritasun finantzarioaren beherakada, batez ere, zorraren kostuaren jaitsiera arinaren testuinguruan gertatu zen (2023an % 1,4koa zen eta 2022an % 1,6koa). Aldiz, apalankamendu finantzarioa nabarmen jaitsi zen 2023an, -% 1,3ra arte (2022an -% 0,6koa zen), eta zorpetze-ratioa nabarmen igo zen (2023an % 79,4koa eta 2022an % 77,6koa).

14. grafikoa. Nafarroako enpresen errentagarritasuna

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITEA

Aurreko ataletan egindako analisi ekonomiko-finantzarioa osatzeko, aztertutako Nafarroako enpresen lagineko enpleguaren produktibitatearekin lotutako alderdi batzuk aipatuko ditugu labur.

72. koadroa. Enpleguaren produktibitatea

(m euro)					
Ratioak	2019	2020	2021	2022	2023
BEG/langile	77,8	74,5	75,9	75,6	85,8
Enpleguaren batez besteko kostua	48,6	48,9	48,3	49,8	52,0

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Alde horretatik, enplegatuko balio erantsiak igotzen jarraitu zuen 2020az geroztik. Zehazki, 2023an 85,8 mila eurokoa zen, hau da, 2022ekoarekin alderatuta % 13,4ko igoera. Enpleguaren batez besteko kostuak ere hazten jarraitu zuen eta 52,0 mila eurora iritsi zen 2023an; hortaz, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, % 4,4ko hazkundea izan zuen.

5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA. SINTESIA

Amaitzeko, Nafarroako enpresen 2023ko egoera ekonomiko-finantzarioarekin lotuta identifikatu ditugun aldeko eta aurkako alderdi nagusiak aipatuko ditugu. Hala, enpresen egoera ekonomiko-finantzarioak nolabaiteko gainbehera izan duela esan dezakegu.

Aldeko alderdien artean, hauek nabarmentzen dira:

- Ustiapeneko diru-sarrerek gora egin zuten.
- Bitarteko kontsumoak uzkurdu egin ziren.
- Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia hobetu egin zen.
- Finantza-karga asko jaitsi zen.
- Ohiko jardueren emaitzak hobetu egin ziren.
- Kostua duten epe motzeko hartzekodunen garrantzi erlatiboak behera egin zuen.
- Zorpetze-kostua jaitsi egin zen.
- Enplegatu bakoitzeko balio erantsi gordina igo egin zen.

Aurkako alderdiei dagokienez, aipatzekoak dira:

- Ibilgetu immateriala jaitsi egin zen eta ibilgetu materiala mantendu egin zen. Hala, inbertsio-maila doia izan zen.

- Epe luzerako besteren baliabideak igo egin ziren, kostuarekin.
- Hornidurak igo egin ziren.
- Errentagarritasun ekonomikoa zein finantzarioa jaitsi egin ziren.
- Zorpetze-ratioa nabarmen hazi zen.
- Enpleguaren batez besteko kostua igo egin zen.

5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK

Azkenik, Espainiako enpresa ez-finantzarioen 2024ko emaitzen inguruko alderdi nagusiak aipatuko ditugu, labur. Horretarako, Espainiako Bankuaren Hiruhilekoko Balantzeen Zentrala¹ izango da informazio-iturri nagusia. Hark emandako informazioa Estatuko egoerari buruzkoa da, baina ongi erakusten ditu Nafarroako enpresek 2024ko ekitaldian izandako joerak.

CBT enpresen negozioen zenbateko garbiak %1,4 egin zuen behera 2024ko lehen sei hilekoan. Aitzitik, %5,5 erori zen 2023ko aldi berean. 2024ko jaitsiera uler daiteke energiaren sektoreko salmentak %21,3 jaitsi zirelako. Gainerako sektoreek joera positiboak erakutsi zituzten, 2023ko lehen sei hilekoan gertatutakoa ez bezala. Orduan, energiaren sektoreaz gain, industriak, merkataritzak eta ostalaritzak ere beherakadak izan zituzten negozioen zenbatekoetan.

Ohiko emaitza garbia %7,9 handitu zen 2024ko lehen sei hilekoan; 2023ko aldi berean, aldiz, %11,5 igo zen. Tasa negatiboak ikusi ziren energiaren sektorean (-%10,5) eta informazioaren eta komunikazioen sektorean (-%13,7). Gainerako sektoreek tasa positiboak izan zituzten, eta gainerako jardueren sektorea nabarmendu zen (garraio-enpresen martxa bikainarengatik eta holdingen bilakaerarengatik): %36,2ko aldakuntza-tasa izan zuen. Lagin osoaren ohiko emaitza garbiak bilakaera positiboa izaten lagundu zuten balio erantsi gordina (BEG) %5,3 hazteak eta diru-sarrera finantzarioak %25 hazteak. Aldiz, langile-gastuek eta finantza-gastuek eragin negatiboa izan zuten haren bilakaeran, %4,6ko eta %21,7ko hazkunde-tasak izan baitzituzten, hurrenez hurren.

Aktiboaren errentagarritasun-ratioa (R.1) %5,1era heldu zen 2024ko lehen sei hilabeteetan, eta 2023ko aldi berean, %4,6ra. Goranzko bilakaera hori jarduera-sektore guztietan gertatu zen.

¹ 2024ko lehen sei hilekoetako informazioa bidali duten Espainiako 906 enpresa ez-finantzariok osatutako lagin baten emaitzak (lagin hori ezberdina izaten da urtero, eta manufaktura-industriak izaten du ordezkartzarik handiena). Enpresa ez-finantzarioen sektorearen balio erantsi gordinaren %11,9 ordezkatzeko dute.

73. koadroa. Xehetasunak, jardueraren eta tamainaren arabera

	Negozio-zifra (aldakuntza-tasak)				Balio erantsi gordina faktoreen kostuarekiko (aldakuntza-tasak)				Emaizta ekonomiko gordina (aldakuntza-tasak)			
	CBI		CBT (*)		CBI		CBT (*)		CBI		CBT (*)	
	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era
GUZTIRA	20,3	-8,7	-5,5	-1,4	13,2	5,9	11,1	5,3	20,8	3,8	12,5	6,0
Tamaina												
Txikiak	13,4	--	--	--	11,5	--	--	--	10,0	--	--	--
Ertainak	13,4	9,0	12,1	3,7	9,2	14,1	17,1	9,8	10,6	24,4	33,5	12,2
Handiak	23,9	-8,9	-5,6	-1,4	14,7	5,8	11,0	5,3	26,1	3,7	12,4	5,9
Jardueraren arabera zehaztuta												
Energia	41,1	-25,4	-16,6	-21,3	27,4	3,9	54,0	-6,8	36,3	3,5	69,1	-8,3
Industria	21,7	-6,4	-6,9	4,0	9,3	-5,8	-19,8	10,6	13,0	-17,6	-38,9	15,6
Komertzioa eta ostalaritza	19,3	-8,1	-6,1	2,1	13,1	4,2	-0,1	9,0	16,1	-3,2	-13,5	19,2
Informazioa eta komunikazioak	7,6	4,3	5,0	2,9	8,3	8,1	11,0	3,3	7,3	7,5	10,6	5,6
Gainerako jarduerak	15,5	11,2	18,6	6,5	14,1	18,8	29,1	10,8	28,8	46,6	100,6	20,3

(*) Zutabe horietako datu guztiak hiru hilabetezko datuen batezbesteko haztatu moduan kalkulatu dira.

Iturria: Espainiako Bankua.

74. koadroa. Xehetasunak, jardueraren eta tamainaren arabera

	Ohiko emaitza garbia (aldakuntza-tasak)				Aktiboaren ohiko errentagarritasuna (R.1) (ratioak)				Aldea: errentagarritasuna - kostu finantzarioa (R.1. - R.2.) (ratioak)			
	CBI		CBT (*)		CBI		CBT (*)		CBI		CBT (*)	
	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era	2022	2023	2023 ko I.hh- tik II.era	2024 ko I. hh- tik II.era
GUZTIRA	40,6	5,3	11,5	7,9	5,0	6,9	4,6	5,1	2,8	3,9	2,0	1,8
Tamaina												
Txikiak	11,6	--	--	--	4,0	--	--	--	2,0	--	--	--
Ertainak	13,2	34,9	48,3	9,5	7,3	8,0	8,4	9,0	4,9	5,3	6,3	5,7
Handiak	56,1	5,2	11,2	7,9	5,2	6,8	4,6	5,1	3,0	3,9	2,0	1,8
Jardueraren arabera zehaztuta												
Energia	56,1	1,5	114,9	-10,5	8,0	10,1	9,7	10,0	6,5	8,0	7,9	7,5
Industria	21,3	-35,5	-54,9	22,4	8,0	8,0	7,2	9,1	5,7	3,8	3,5	4,5
Komertzioa eta ostalaritza	25,6	7,5	-28,4	30,9	8,3	11,4	7,4	9,8	5,9	7,1	3,5	5,0
Informazioa eta komunikazioak	41,9	10,0	29,4	-13,7	6,8	11,1	9,2	9,7	4,4	7,8	6,4	4,9
Gainerako jarduerak	47,2	97,4	157,6	36,2	3,4	5,1	2,3	2,8	1,2	2,3	-0,2	-0,4

(*) Zutabe horietako datu guztiak hiru hilabetezko datuen batezbesteko haztatu moduan kalkulatu dira.

Iturria: Espainiako Bankua.

3.LEHEN SEKTOREA

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1 BILAKAERA ESTATU MAILAN

2024an, estatuko nekazaritzako eta abeltzaintzako sektoreak tentsio eta birdefinizio sakonetan murgilduta jarraitzen zuen, baina nabarmen aldatu zen eztabaiden fokua. Europar Batasuneko Nekazaritza Politika Bateratuaren (NPB) etapa berria 2023an hasi zen eta sektore politiko eta ekonomikoek kritika irekiak egin dizkiote, ingurumen- eta administrazio-eskakizun gutxiagoko eredua erreklamatzeko eta kanpo-konpetentziaren aurrean babes handiagoa lortzeko. Eskari horiek mobilizazioetan eta proposamenetan artikulatu ziren, lehentasunak aldatzeko, testuinguru geopolitiko eta komertzial geroz eta ziurgabeago honetan.

Halaber, azken urteetako sargaien krisia —batez ere energiaren, pentsuen, ongarrien eta beste oinarritzko elementu batzuen kasuan— bideratzen joan zen eta kostuak eta eskuragarritasuna egonkortu egin ziren, baina ez zen pandemiaren eta Ukrainako gerrak eragindako krisiaren aurreko mailetara itzuli. Ziurgabetasun klimatikoa, berriz, handitu egin zen: lehorte luzeagoak, muturreko fenomeno ohikoagoak eta ereiteko eta hazteko egutegiak kolokan jartzen dituzten sasoiko alterazioak.

Horri arintzen ez den egiturazko krisia gehitu behar zaio: belaunaldi-txandaketa bermatzea geroz eta zailagoa da landa-eremuan; araudien presioak, prezioen aldakortasunak eta exigentzia teknikoek oztopatu egiten baitute ustiategi berriak sartzeara. Bitartean, sektorea etengabe berrikusten ari diren arau-esparrura egokitzen saiatzen ari da, lehiakortasuna, jasangarritasuna eta elikagaien segurtasuna orekatzen saiatuz, baina emaitzak desberdinak dira azpi-sektorearen eta eskualdearen arabera.

Europar Batasunaren eredua idealista eta utopikoa dela kritikatzeko dute askok, ikuspegi ekologikoa nagusitzen dela eta hornigaiaren kalitatearen, barietatearen eta segurtasunaren helburu oso altuak lortzeko presio geroz eta handiagoa dagoela argudiatuz. Halaber, irizpide oso zorrotzeko kontrolak maiz egiten dituztela diote. Ekoizpen askok kostuen eta prezioen krisiak (nabarmenak izan dira oliba-olioarenak, beste oleaginoso batzuenak, irinenak edo arrautzenak), sanitarioak (klimarekin batera mutatzen diren plaga berriak geroz eta mehatxu handiagoa dira barazkientzat eta abereentzat) eta kanpo-merkatuaren gorabehera handiak (txerria, zerealak, ardoa...) pasatu dituzte. Merkatuak euren gain hartzen ari dira kostu horiek eta, ondorioz, hazi egin dira sektoreak eta negozioak, gorabeherak eta ezusteak izan arren. Baina horrek esan nahi du baliabide gutxien dituzten kontsumitzaileak sufritzen ari direla, kalitate onaren (produktu osasungarria) edo bidezko prezioaren artean aukeratu behar baitute maiz.

Estatuko ekoizpen-kategoria bakoitzaren datuak dira osoenak gure ingurune hurbila erronka horiei nola erantzuten ari den jakiteko eta hain baloratua zein eztabaidatua den nekazaritzako eta abeltzaintzako sektorea zer norabide hartzen ari den ikusteko.

Sektorearen epe luzeko bilakaeraren grafikoan arabera, ekoizpen-beheraldiak izan ziren nekazaritzan eta abeltzaintzan –oso konektatuta daude elkarren artean– dagoeneko 2006an, 2008an hasitako krisi orokorraren aurretik, eta antzeko beste krisi bat izan zen 2009an, ekonomiaren beherakada orokorraren oldarraldiaren ondoren. Ondoren, negozioen hazkundea nahiko lineala eta homogeneoa izan zen (barazkiak, frutak eta txerria, sektorerik handienak, are gehiago indartu ziren beste kategoriekin alderatuta), berriz ere geldialdian sartu arte. Orduan, bazirudien krisi orokorrari aurre hartu ziola; izan ere, 2019an izan zen eta 2020an jarraitu egin zuen, pandemia indarrean zegoenean. 2021ean, hazkunde-ibilbide arrunta zirudienara itzuli zen sektorea, baina 2022an ezohiko inflazioa izan zuen Ukrainako krisiaren ondorioengatik, batez ere, aurretik aipatutako kostu motekiko mendekotasun handiena zuten negozioen trakzioarengatik. Orduan, barazkiek izan zuten gorakadarik handiena (frutek izan ezik) eta animalien produktuek gutxiago (txerriak izan ezik).

75. koadroa. Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnitudeak

(Milioi €)

Kontzeptua	2023	2024*	% Δ 2024/2023		
	Balioa	Balioa	Balioa	Kopurua	Prezioa
A.- Nekazaritza-adarreko ekoizpena	65.612,8	67.483,4	2,9	10,9	-7,3
– Landare-ekoizpena	35.645,8	37.729,1	5,8	18,8	-10,9
– Animalia-ekoizpena	28.458,5	28.241,3	-0,8	1,6	-2,3
– Zerbitzu-ekoizpena	1.508,5	1.513,0	6,2	4,2	1,9
– Bigarren mailako jarduerak, ez- nekazaritzakoak, ez-bereizgarriak	750,2	707,8	-5,7	-5,1	-0,6
B.- Bitarteko kontsumoak	31.592,7	28.966,4	-8,3	2,0	-10,1
C.- (A-B) Balio erantsi gordina	34.020,1	38.517,0	13,2	-18,9	-5,0
D.- Amortizazioak	6.493,7	6.914,9	6,5	--	--
E.- Beste dirulaguntza batzuk	6.012,4	5.636,3	-6,3	--	--
F.- Beste zerga batzuk	470,7	478,2	1,6	--	--
G.- (C-D+E-F) Nekazaritza-errenta	33.068,1	36.760,2	11,2	--	--

(*): 2025eko urtarrileko "2. estimazioa". Ekoizleak jasotako oinarritzko prezioen arabera. Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

2023an eta 2024an, azpi-sektoreek hazten jarraitu zuten oro har, baina geroz eta modu neurritsuagoan. Hala, aurreko hamarkadako erritmorik normalizatuenean sartzen hasi direla dirudi. 2023an ezohikoena olioaren eta zerealen beherakada izan zen, baina 2024an suspertu egin ziren eta hainbat ekoizpen krisiaren aurreko bolumenik altuenetan egonkortu ziren: behia (esnea eta haragia), olio edo oiloen arrautzak. Hala ere, aurretik aipatutako ekoizpen nagusiak (frutak, barazkiak eta txerria) ez ziren moteldu; eta hegazti-haragiaren, ardoaren edo zerealen eboluzioa ez zen hain dinamikoa izan. Badirudi 2019an hasitako kurba hori normalizatu egin zela 2024an, sektore osoaren balioaren urte arteko

ehunekoetan ikus daitekeen moduan: 2019an -% 2,9koa izatetik, % 2,4, % 7,8 eta % 9,9ko puntu gorenera igaro zen 2022an, eta, ondoren, moteldu egin zen erritmoa, % 4,0ra (2023a). 2024an, % 2,9koa izan zen. Hala ere, barazkien ekoizpenean, 2019ko "oztopoa" handiagoa izan zen eta goren unea 2021ean izan zen (+% 10,7). Ondoren, 2023an, -% 4,1eko atzeraldia izan zuen (zerealaren eta olioaren inportazio handien ondorioz) eta azken urtean % 5,8eko hazkundea izan zen. Oso desberdina izan da animalia-ekoizpenaren kasuan: aldaketa gutxi izatetik, 2022an % 18,7ko eta 2023an % 16,5eko hazkunde handia izatera igaro zen, eta 2024an -% 0,8ko geldialdia izan zen.

Landareen atalean, geldialdia izan zen ekoizpen nagusian (barazkietan, -% 7), baina ez hurrengo bietan (frutetan, % 1,6 eta zerealetan +% 56,8). Animalien atalean, aldiz, lehen bi produktuek geldialdia izan zuten (txerriak -% 4,6 eta behi-esneak -% 7,4), baina ez hurrengo biek (behi-haragia +% 12,8 eta hegaztiak +% 8,6). Oliba-olioa ere suspertu zen (+% 48,8) izandako beherakadaren ostean, bai eta ardoa ere (+% 17,6) eta industriako laboreak ere, hala nola erremolatxa (+% 21,2). Arrautzek, aldiz, beherakada (-% 5) izan zuten, aurreko urtean izandako % 61eko balio-jauziaren ondoren.

Prezioen beherakadarik handienak bazketan izan ziren (-% 45,9) eta zerealek, barazkiek, frutak eta industriako laboreek % 11 inguru egin zuten behera. Oliba (% 17,2), ardoa (% 6,5) eta patata (% 12,4) garestitu egin ziren.

Kopuruetan (tonak), asko igo ziren zerealak (% 77,2), bazkak (% 44,9), industrialak (% 36,3), olioak (% 27), fruta (% 14,1), ardoa (% 10,3) eta barazkiak (% 4,8). Animalia-ekoizpeneko kopuru-aldaketarik handiena hegaztietan izan zen, +% 6,2rekin.

Egiturari dagokionez, landare-ekoizpena estatuko nekazaritza eta abeltzaintza osoaren % 55,9 izan zen; barazkiak % 18,1, frutak % 17,3, zerealak % 6,7 eta nekazaritzako gainerako kategoriak horren azpitik. Guztizko hori osatzen zuten animalia-produktuek, hala nola txerri-haragiak (% 16,5), behiaren produktuek, haragiak eta esneak, % 7 ingururekin bakoitza, eta gainerako produktuek.

Ezin da aipatu gabe utzi nekazaritzako kostuen erdia pentsuengatik izan zela: 10.000 eta 11.000 milioi euroren artean egon ziren 2011 eta 2017 artean eta 18.363 milioira iritsi ziren 2022an, Ukrainako gerraren ostean -inpaktu handia izan zuen 2022ko eta 2023ko abeltzaintzako kostu eta balio handietan-. 2024an, berriro itzuli ziren 2021eko mailara, 14.584 milioi euroko zifrarekin.

Bilakaera Nafarroan

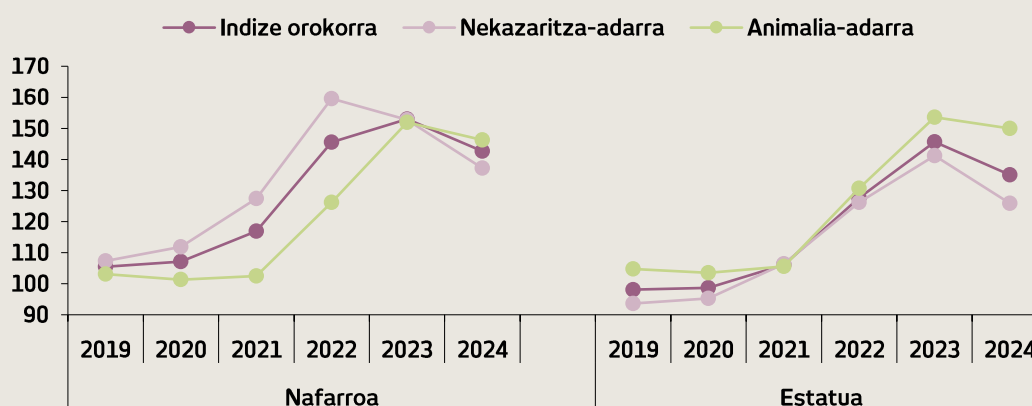
Nafarroa ere ez da aldendu agertoki gorabeheratsu horretatik, eta 2024rako eskuragarri dagoen informazioaren zati batean islatzen da hori dagoeneko. Hala ere, estatu osorako aipatutako datu espezifikoak ez dira denbora-desfase berarekin argitaratzen. Oraingoz,

bolumenetan, prezioetan edo balioetan izandako bariazioak zeharka ondorioztatu behar dira erregistro mikroagoetatik. Erregistro horiek hileroko jarraipena dute Nafarroako Gobernuaren buletinaren bitartez. Horiek sakonago aztertu dira nekazaritzako eta abeltzaintzako azpisektoreei eskainitako ataletan, baina, hala ere, sektorearen "normaltasunera itzulera" Foru Erkidegoan zer nolako eragina izaten ari den ikusteko eboluzio batzuk aurreratu daitezke hemen, amaierako termino ekonomikoetan behintzat.

Nekazaritzako Balio Erantsi Gordina erabili izan da, Estatuarenarekin alderatu daitekeelako. Estatuko adierazleak gorabehera hauek izan zituen: 2020an -% 0,4, 2021ean +% 8,9, 2022an -% 3,1; 2023an +% 15,8 eta 2024an +% 13,2. Bestalde, Nafarroako Gobernuaren hiruhilekoko kontabilitate ekonomikoan, urte arteko nekazaritzako ratioak -% 0,1, +% 0,9, +% 5,2, +% 11,7 eta +% 2,1 izan ziren. Hortaz, sektore osoaren aldakuntza txikiagoa izan zen. Bosturtekoan, konparazio gisa, aipatu behar da Nafarroako ekonomia osoaren BEG -% 7,5koa izan zela 2020an, +% 8,6koa 2021ean, +% 9,6koa 2022an, +% 5,5koa 2023an eta +% 5,9koa 2024an. Hortaz, hazkundeak lehen sektorekoak baino handiagoak izan ziren, nekazaritzako kostuek inflaziorik handiena izan zuten urtean izan ezik. Hala, nekazaritzako eta abeltzaintzako sektore osoak % 2,7ko pisua izan zuen Nafarroako ekoizpen-jarduera osoaren gainean.

15. grafikoa. Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak

(Indizea 2017=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Nafarroako Gobernuaren Coyuntura Agraria-ren buletinak oso gertutik jarraitzen ditu tokiko merkatuetako prezioak eta, hala, indize bat osatzen du. Urtero argitaratzen da indize hori, nekazaritzako eta abeltzaintzako kategoria bakoitzarentzat eta sektore osoarentzat. Hori da Estatuarekin aldera dezakegun beste adierazlea eta hala egin da kapitulu honetan, 2017ko balioaren erreferentzia erabiliz 100eko oinarri gisa. Bi lurralde-eremuetan ikus daiteke prezioen balio gorena jaitsi egin dela: Nafarroan landare-adarraren maila gorena 2022an lortu zen, estatuko grafikoan ez bezala.

Buletinaren arabera, 2024an -% 6,7ko beherakada izan zen prezio agregatuen indizean bi azpisektoreetan; -% 10,2koa nekazaritzan eta -% 3,7koa abeltzaintzan. Gehien merkatu zena ardoa izan zen, -% 30,4rekin, eta, gero, bazkak (-% 20,1), labore industrialak (-% 18,8), zerealak (-% 15,8), lekaleak (-% 13,7), fruitu lehorrak (-% 7) eta barazkiak (-% 2,1). Fruten indizeak (+% 4,3) eta batez ere patatak gora egin zuten, % 36,9rekin.

Indize horiek azterketa jarraituari aplikatuz gero, ikus daiteke patataren hazkunde hori ez dela batere ohikoa, baina 2015ean ere antzeko jauzi bat erregistratu zen. Zerealean eta labore industrialetan (ekilorearen edo koltzaren moduko oleaginosoak barne) ikus daiteke 2022ko hazkundea ez zela ohikoa izan, eta ordutik normalizatu egin zela, gaur egunera arteko beherakadekin. Bazken kasuan, geroago gertatu zen efektu hori, topera iritsi zen 2023an eta behera egin zuen 2024an. Fruten artean, bilakaera desberdina izan da: 2020an jauzia izan zen eta ordutik hazkunde etengabea izan da, nekazaritzari eskainitako atalean xeheago ikus daitekeen moduan.

Nafarroako barazkien kategoria "erreginaren" hazkunde neurritsu eta etengabea aldatu egin zen 2023ko gorakadarekin eta, 2024an, apaldu egin zen apur bat. Hortaz, aurreikus daiteke dinamika ohikoagoa izan dezakeela berriro ere. Lekaleen portaera antzekoa da, baina urtebete lehenago (2022) iritsi zen topera. Fruitu lehorrek baheranzko joera geldoa izan dute eta mahastiena da jokabiderik gorabeheratsuen. 2018ko maximoaren ostean, beheranzko joera orokorra izan zuten eta 2024an minimo berri batera iritsi ziren. Hala, sektorea ez dago bere unerik onenean, beste sektore batzuek baino gehiago pairatzen dituelako erronkak, besteak beste, kontsumo-ohituren aldaketa, kostu altuak eta muturreko klima. Abeltzaintzako prezioen eboluzioa ere xeheago aztertu da azpisektore horri eskainitako atal espezifikoan. Azpisektore horretan, beherakada neurritsuak dira nagusi produktu guztietan eta aurreko urteetako hazkunde handiak eten egin dira, hegazti-haragiaren kasuan eta behi-haragiaren kasuan izan ezik. Lehenengoa egonkortu egin da eta bigarrenak hazkunde handia izan du, besteekin alderatuta.

Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza

76. koadroa. Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa

(Milioi €)

Muga-zergen atala	Esportazioak		Inportazioak	
	2023	2024	2023	2024
Animalia biziak eta animalia-erreinuko produktuak	333,4	351,0	224,0	236,9
Landare-erreinuko produktuak, gantzak eta olioak	662,2	713,6	556,4	425,4
Elikagaien industrietako produktuak	735,6	763,0	250,6	207,2
Nekazaritzako elikagaien sektorea	1.731,2	1.827,5	1.031,0	869,5
Nekazaritzako elikagaien sektoreak esportazio-inportazioen guztizkoan duen partaidetzaren %	16,9	18,1	14,6	13,4

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetatik abiatuta.

Aipatu dugun moduan, ezohiko gertakari bat izan zen 2023an nazioartean eta eragina izan zuen nekazaritza-sektoreetan, baita Nafarroan ere. Panorama orokor horretan egin diren esportazioen eta inportazioen azterketetan, hazkundera izan zen barazkien inportazioetan. Horrek ez zuen inolako loturarik izan atal horren edo aztertutako besteen (animalia-adarra eta industria prozesatzailea) ibilbidean izandako ohiko hazkunde neurritsuekin.

2022an izandako hazkundeak bere erritmoarekin jarraitu zuen 2023an, eta 2024an partzialki murriztu zen, atzerriko landare-produktuen sarrerak 2022ko mailatik gora geratu baitziren. Kontrara, landare-produktuen esportazioek aurreko hamarkadarekin bat datorren hazkunde-ibilbidea izan zuten. Merkataritza-balantza punturik positiboenera iritsi zen 2021ean, ahuldu egin zen ondorengo bi urteetan, eta orain 2020ko eta aurreko urteetako egoera antzekoan dago. Nafarroako superabitak handia izaten jarraitzen du landare-adarraren kasuan eta, batez ere, animalia-adarrarenean, eta txikiagoa baino geroz eta handiagoa da elikagaien industriaren adarrean. Coyuntura Agraria-ren buletinaren muga-zergen gaineko datu-bilketak erakusten du inportazioen hazkunde horrek lotura zuela abereentzako pentsuetarako lehengai-osagarriekin: irinak eta oleaginosoak, besteak beste, ekilorea. Labore horren kasuan, nazioarteko merkataritza eten egin zen Ukrainako krisiaren ondorioz.

Biztanleria okupatua

77. koadroa. Enplegua lehen sektorean*

(m pertsona)

Urtea	Nafarroa	Espainia
2014	13,4	739,3
2015	9,4	740,4
2016	9,8	760,2
2017	10,1	832,6
2018	14,2	822,5
2019	12,5	809,3
2020	9,6	763,4
2021	9,2	811,1
2022	6,9	789,3
2023	9,8	749,7
2024	9,6	772,0

(*): Ekaineko datuak aurkeztu dira, uste baita adierazgarriagoak direla sektoreko enpleguaren urtarobilakaeraren barruan.

Iturria: Biztanleria Aktiboaren Inkesta. EIN.

Estatistika Institutu Nazionalaren Biztanleria Aktiboaren Inkestak hiru hilean behi argitaratzen du lurralde bakoitzean nekazaritzako eta abeltzaintzako jardueretan lan egiten duten pertsonen kopurua. Urtekari honetarako erreferentziatzat hartu den datua urte erdialdekoa da eta kanpainaren une jakin batean zegoen egoeraren argazkia eskaintzen du; nekazaritza eta sektore osoarentzat bereizgarria den azpisektoreen eta

jardueren dibertsitatearekin. Bilketarako —eta hortaz sasoiko langileak kontratatzeko— garai optimoak aurreikustea geroz eta zailagoa da eta, hortaz, logikoa da lagin hain txiki batean, hala nola Nafarroakoan, gorabehera handiak egotea. Aipatu zen dagoeneko 2022ko zifra ezohikoa izan zitekeela egoera puntualen ondorioz, eta badirudi berretsi egin dela hori, azken adierazlea 2020 eta 2021eko maila antzekoetara itzuli delako. 2023ko ekainean, 2019az geroztik izandako baliorik altuena izan zuen Nafarroak hiruhileko horretarako. Espainiak, aldiz, 2015etik erregistratutako zifrarik baxuena izan zuen. Ondoren, 2024ko ekainean, muturreko bi gorabeherak arindu egin ziren hein batean.

2. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA

2024. urteak baieztatu egin zuen nekazaritza-sektorea gero eta zentralagoa dela Europako eztabaida politiko, sozial eta ekonomikoetan. Nekazaritza Politika Bateratuaren (NPB) Plan Estrategikoaren aplikazioak –2023an hasi zuen ziklo berria– egokitzapen handiak sortzen jarraitu zuen nekazaritza ekoizteko moduan, eta Europar Batasuna, berriz, legealdi berri batean sartzen ari zen, jasangarritasunaren, lehiakortasunaren eta ustiategiatarako bideragarritasun ekonomikoaren arteko tentsio berrituekin. Testuinguru horretan, sektoreak Europako hainbat herrialdetan egin berri zituen protesten presioak markatuta, Europar Batasuneko erakundeak aldaketak planteatzeko hasi ziren baldintza- eta ingurumen-betekizunen ezarpenean, aplikazio malguagoa eta errealistagoa lortzeko helburuarekin.

Arau-aldaketa horiei egiturazko faktore batzuk gehitu behar zitzaizkien, eta horiek oraindik iraun egin zuten edo larriagotu egin ziren. Aldakortasun klimatikoa agerian geratu zen berriro 2024ko ekitaldian. Izan ere, muturreko fenomeno meteorologikoekin, kanpainak planifikatzea zaildu egin zen eta nekazariei gaitasun taktiko gero eta handiagoa behar izan zuten. Krisiek ekarri zuten disrupzioaren oihartzunak ere mantendu egin ziren neurri batean, hala nola pandemiaren krisiak eta batez ere Ukrainako gerrarenak, hornidura-kateak, kostuen egiturak eta oreka komertzialak aldatu baitzituzten. Aldi berean, klima-aldaketari, ingurumen-presioari, landa-digitalizazioari edo nekazaritzako elikagaien kontsumoaren joera berriei lotutako ibilbide luzeko eraldaketak sendotu ziren.

Euskal Herrian, dinamika global horiek eragina izan zuten familia-ustiategiak nagusi diren ekoizpen-mosaikoan, laborantza- eta errealitate-aniztasun handiarekin. Eskakizun tekniko eta merkatu-eskakizun berrietara egokitzea ez zen homogeneoa izan: ekoizpen tradizional batzuek beren espazioa mantentzea lortu zuten bitartean —kalitateari eta prestigioari esker—, edo, are gehiago, aukera komertzial berrien bidez errentagarritasunak hobetzea lortu zuten bitartean, beste batzuek geldialdiak edo atzerapenak jasan zituzten zenbait faktore tarteko, hala nola kanpo-lehiak edo ingurumen-asalduren aurreko erresilientzia txikiagoak.

Belaunaldi-erleboaren gaiak egiturazko erronka izaten jarraitu zuen, eta politika publikoek pizgarriak, profesionalizazioa, laguntza-zerbitzuak eta antolaketa-erreformak konbinatuz heldu nahi izan zioten. Panorama konplexu eta aldakor horretan, sektorearen etorkizuna malgutasunez eta berrikuntzaz egokitzeko duen gaitasunaren araberakoa izan zen, lurraldearekiko lotura eta kalitate bereziak eta epe luzearako iraunkortasunak dakarten balio erantsia galdu gabe.

Aurreko urteetan, toki-mailako adierazleek agerian utzi zituzten, batzuetan, aldaketa eta konbultsio horiekin guztiekin lotutako gorabehera atipikoak, hala nola Ukrainako gerrak merkatuak aztoratu izanak zerealetan eragindako prezioen gorabeherak, izurriteen ondoriozko barazkien aldaketak, edo zailtasunak labore zurkaretan, adibidez fruta-arboletan, mahastietan edo olibadietan, kudeatzeko zailagoak baitira plangintza ziklo luzeagoak behar dituztelako, eta ez baitira hain errazak eskariaren edo prezioen gorabeheretara egokitzeko (energiarenak barne, uztetarako funtsezko baliabidea baita).

Gastronomia-lehentasunetan eta ontziratze-industriaren, teknologien, kanpo-lehiaren edo meteorologiaren interesetan gertatzen diren aldaketek asko baldintzatzen dituzte ekoizleak, eta erakunde publikoen laguntzarekin etengabe berritu behar dute, egokitzeko eta, batzuetan, lursailen erabilera produktu batetik bestera txandakatzeko. Hala ere, Euskal Herriko produktuen panelak sendoa izaten jarraitu zuen, agian joeran dauden produktu berrien unean uneko gehikuntzekin, baina kalitate handiko ekoizpen tradizionalen erresilientzia nahiko handiarekin; nahiz eta ezaugarri oso desberdinak izan eremuen izaeran eta profilean, batean eredu atlantikoa nagusitzen baita, eta bestean, berri, mediterraneo.

2.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK

Nafarroako Gobernuak Erkidegoko laborantzaren jarraipena egin eta argitaratzen du hilero, Coyuntura Agraria-ren buletinaren bitartez. Lehen lauhilekoaren amaieran ezagutu daitezke gutxi gorabehera produktu nagusi bakoitzarentzako aurreko urteko behin betiko azalerak eta tonak, eta, halaber, Nekazaritza Ministerioko estatistika-autoritateei igortzen zaie informazio hori, produktuz produktu eta data bakoitzerako. Produktuen panela oso egonkor mantentzen da, eta tarteka labore berriak sartzen dira. Hala, denbora-serie luzeak aztertu daitezke. Hala ere, ez da guztiz zorrotza, produktu bakoitzaren definizioarekin bat egiten ez duten, baina landatu eta jasotakoaren gehiengoa barne hartzen duten beste txikizkako ekoizpen batzuk edo aldagai batzuk ere egon daitezkeelako, Foru Erkidegoko nekazaritzaren argazkia eskaini ahal izateko moduan.

78. koadroa. Lur landuen erabilera

(m Ha)

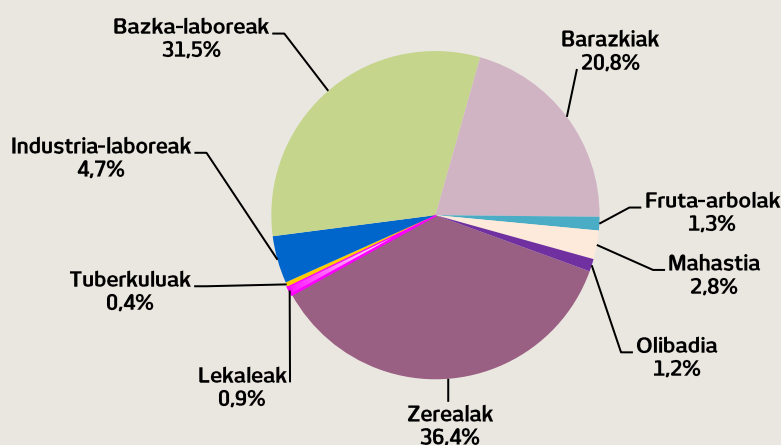
Kontzeptua	2023			2024			% Δ 24/23		
	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira	Lehorrekoa	Ureztatua	Guztira
Labore belarkarak	172,4	84,9	257,3	167,1	87,9	255,0	-3,0	3,5	-0,9
Labore zurkarak	11,5	18,1	29,6	11,1	19,1	30,2	-3,1	5,1	1,9
Guztira	183,9	103,0	286,9	178,2	107,0	285,2	-3,0	3,8	-0,6

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. Katetoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.

Produktuak kategoriaren arabera sailkatzen dira, eta kategoria horiek, halaber, belarkaren eta zurkaren arabera. Bigarren horiek, lehen aipatutako zuhaizkarak, ez dira hain ugariak. Hala ere, Nafarroako nekazaritzako habitat nagusi guztietan daude, klima atlantikoagoetan fruta-arbola asko daude; erdiko eremuan, olibondo geroz eta gehiago daude, nahiz eta oraindik mugatuak izan; eta Ebroko erriberan mahastiak dira nagusi, bai Tokiko Jatorri Deiturakoak, bai Errioxakoak. 2024an zenbatutako belarkarek eta zurkarek 285.200 hektarea hartu zituzten guztira, hau da Nafarroako azaleraren % 27,4.

Halaber, lehorrean eta ureztatuta egiten diren produktu beraren landaketak ere bereizten dira panel horretan. 2024an, azken urteetako ohiko joera betikotu zen koadroan, baina areagotuta: ureztatutako produktuen kasuan, 2015tik izandako aurrerapenik handiena izan zen eta lehorreko produktuek izandako atzeraldiak ez zuen zerikusirik azken hamarkadakoarekin. Bi aldakuntza horiek halaber askoz ere nabarmenagoak izan ziren zurkaren eta belarkaren arteko balantzea baino, gutxi aldatzen baita normalean. Urteak daramatza bigarren mota horrek lehenengoa baino 8 edo 9 aldiz handiagoa izaten. Lurzoruetako lehorreko produktuen eta ureztatuko arteko ratioa 2tik 1ekoa zen 2013an, baina 1,7ra jaitsi zen azken urtean. Jatorrizko taulak aukera ematen du ikusteko kategoria batzuk lehorrean oso bideratuta zeudela, adibidez zerealak, eta beste batzuk ureztatzeetara bideratuta zeudela ia erabat, adibidez, barazkiak. Hala ere, kasu askotan salbuespenak zeuden, adibidez, zerealen artean arroza ureztatutakoa da; edo zainzuria da lehorreko ekoizpen jakin bat duen barazki bakarra. Ekiloreak, bazkek, fruta-arbola batzuek edo mahastiek nahiko banatuta zituzten zenbatekoak bi modalitateen artean. Lurzoruei dagokienez, zerealak panelaren % 70 hartzetik % 61,9ra igaro ziren 2024an, eta goranzko joerarik argiena barazkiek izan zuten, % 8,8ko maximo berrira iritsi baitziren. Horrez gain, aztertutako seriearen maximoan daude olibondoak % 2,9rekin eta industriako laboreak % 5,2rekin.

16. grafikoa. Ehunekoen arabera banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2024

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. Kategoría bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.

Tonei dagokienez, 2016tik lehen aldiz handiagoa izan zen zerealen kopurua bazkena baino, lehenengok % 34,7 egin baitzuten gora eta bigarrenek % 11. Bi moten artean, nekazaritza osoaren bi heren baino gehiago hartu zuten barne. Barazkiek tonen kuotan izandako irabaziei dagokienez, bost urtez gora egin zuten irabazi horiek, baina bigarren urtez jarraian geldialdia izan da. Industriako laboreek lortutako ehunekoa gora egin zuen bigarren urtez eta hori ez da ohikoa eskuragarri dagoen seriearen arabera. Mahastien kuotaren galera ere ezohikoa izan zen.

Izatez, mahastia izan zen urte arteko beherakadarik handiena izan zuena, % 23, eta fruta-arbolak izan ziren tonetan beherakada izan zuen beste kategoría, -% 6,4ekin. Olibondoak izan ziren zirkularren hirugarren azpikategoría, eta horien uza handitu egin zen, % 15,4 gehiagorekin. Belarkaren artean, industriakoek % 107,2ko hazkundea izan zuten, hau da, bikoiztu egin ziren azukre-erremolatxaren gorakada azkarrarengatik. Lekadunek ere % 72,2ko hazkundea izan zuten, eta atzetik jarraitu zieten tuberkuluek (% 36,1), zerealek (% 34,7), barazkiek (% 21,6) eta bazkek (% 11).

Serie osoan zehar, industrialen hazkundea guztiz ezohikoa izan zen; barazkien kasuan, aurreko urtean behera egin eta gero, hazkunde oso nabarmena izan zen eta 2013-16 hirurteko hazkunde-erritmo handia gairitu zuen. Lekaleen gorakada aurreko urteen jarraipena izan zen eta ilar lehorren aldeko apustuarekin du lotura. EBk produktu hori landatzea gomendatu du azkenaldian, lurzoruen kalitatea babesteko eduki proteaginosoa duelako. Mahastiek azken 6 urtetako beherakadarik handiena izan zuten, baina aurretik hautemandako beheranzko joeraren barruan sartzen da, nahiz eta gorabeherak izan. Motelagoak, baina argiak dira fruta-arbolak beheranzko eta olibondoetako goranzko

epe luzeko joerak. Guztiaren hazkundera ezohikoa izan zen; % 22,4ko aurrerapena izan zen, urte arteko gorakadaren azken goren unearen oso gaintik, % 8,2koa izan baitzen 2015ean. Aurten Buletinaren panelean irabazitako milioi erdi tonatik, erdia baino gehiago zerealenak izan ziren, bosten bat barazkienak eta zerbait gutxiago bazkenak eta erabilera industrialerako landareenak.

Lurzoruen kategoriaren arabera urte arteko aldakuntzei dagokienez, adierazgarria da lekaleek izandako geldialdia, aurreko urtean gora egin eta eskaintako lurzorua bikoiztu ostean. Bereziki adierazgarria da tonek handitzen jarraitu zutelako. Beherakada -% 12,3koa izan zen eta mahastien kasuan soilik errepikatu zen hori (-% 2,4), baina hein askoz ere txikiagoan. Horrez gain, kontrastea dago fruta-arbolentzako tonen bilakaerarekin; izan ere, % 13,7ko hazkundera izan zen hektareetan. Tuberkuluen hedapenak soilik gaintitu zuen kopuru hori (% 16,9). Gainerako kategoriek % 5tik beherako hazkundera izan zuten.

79. koadroa. Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak

(Tm)

Kontzeptua	2023	2024	% Δ 24/23
Zerealak	736.810	992.669	34,7
Lekaleak	14.082	24.249	72,2
Tuberkuluak (patata)	8.579	11.673	36,1
Industria-laboreak	61.470	127.384	107,2
Bazka-laboreak	772.235	857.471	11,0
Barazkiak	467.575	568.469	21,6
Labore zurkarak	168.132	147.175	-12,5
– Fruta-arbolak	38.950	36.464	-6,4
– Mahastiak	99.835	76.839	-23,0
– Olio-olibadia	29.347	33.872	15,4
– Guztira	2.228.882	2.729.090	22,4

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. Katagoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.

Zerealetan izandako hazkunderaren ondorioz, aurreko hamarkadako batezbestekoetan kokatu da berriro ere katagoria hori, 2022 eta 2023 ezohiko ekitaldiak izan baitziren, Ukrainako gerrak nazioarteko merkatuan izan zuen eraginarengatik. Aldi berean, bazkek behera egin zuten eta orain tonek gora egin dute berriro ere baina askoz modu arinagoan. Hala, maila gertuago dago 2014kotik, 2015 eta 2020 artean katagoria horrek erregistratutako milioi bat inguru tonatik baino.

80. koadroa. Zereal-aleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Garia	82.440	320.738	77.820	433.002	-5,6	35,0
Garagarra	70.523	239.495	70.897	354.501	0,5	48,0
Oloa	10.949	40.221	11.013	53.116	0,6	32,1
Arroza	1.371	7.863	1.874	10.727	36,7	36,4
Artoa	11.538	124.917	12.303	133.361	6,6	6,8
Zekalea	137	178	192	282	40,2	58,4
Tritikalea	2.361	3.397	2.476	7.680	4,9	126,1

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Kategoriaren araberrako azterketak erakuts dezake ea hazkundeen patroia orokor hori produktu jakin batzuetan oinarritzen den edo gutxi gorabehera orokorra den. Zerealen koadroan, adierazgarriena da gariak eta garagarra izan zutela hazkunderik handiena, gariak beherakada txikia izan zuela hirugarren urtez jarraian eta 2021eko gorakadaren aurreko batezbestekoan kokatu zela, baina, hala ere, garagarren gainetik jarraitzen zuela. Badirudi garagarra azken hamarkadan izandako beheranzko joera eten zuela. Hala ere, tonei dagokionez, bi produktuek goranzko joera oso nabarmena izan zuten eta, gariaren kasuan, aztertutako seriearen maximoetan jarri zen. Garagarren kasuan, orain arteko beheranzko joera argi etetea lortu zuen. Bi produktuek 2016an izandako goranzko joeraren antzekoa da. Artoak beherakada eten zuen eta oloak ere hazkunde nabarmena izan zuen. Txikizkako ekoizpena bikoiztu egin zen, adibidez, tritikalearena, gari eta zekalearen arteko hibridoarena.

Lekaleen kasuan, panelean ageri diren hiru produktuk kontrako alderdi berdea zuten barazkietan: ilarrak, lekak eta babak. Zalke aleak ere zenbatu dira Buletinean bazkarako. Adierazi dugun moduan, ilar lehorrak balio nutrizional berezia du lurzoruentzat eta badirudi ohikoa zena baino garrantzi handiagoa lortu duela horregatik: tonen kasuan, ekoizpenak asko egin zuen gora, aurreko urtean bezala, baina azalerak behera egin zuen. Kontrastea egiten du horrek baba lehorrarekin, heren bat baino gehiagoko azalera galdu zuelako, baina ez zuelako tonarik galdu apenas ekoizpenean.

81. koadroa. Lekaleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Babarrun lehorra	106	222	118	233	11,3	5,1
Baba lehorra	2.906	3.223	1.854	3.173	-36,2	-1,5
Ilar lehorra	7.153	10.099	6.998	20.463	-2,2	102,6
Zalkea	666	539	529	380	-20,6	-29,5

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Patataren kasuan, bilakaera oso laua izan da duela hamarkada batetik, bai azaleran, bai tonatan, eta epe laburreko gorabehera batzuk izan dira sasoi erdiko barietatean. Barietate berantiarra are egonkortuago dago. Bi modalitateek antzeko jarduera estentsiboa dute. Bi tuberkuluak gehituta, gorakadak izan ziren bai tonatan, bai azaleran, bi urtez jarraian beherakada izan ondoren bi adierazleetan. Nolanahi ere, oszilazioaren ustezko goranzko indarrak ez du bermatzen aztertutako azken 15 urteetan tonatan izandako beheranzko joera orokorrekin amaituko denik.

82. koadroa. Tuberkuluen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Sasoi erdiko patata	138	5.687	182	8.342	31,9	46,7
Patata berantiarra eta hazitarakoa	146	2.891	150	3.331	2,7	15,2
Patata (guztira)	284	8.578	332	11.673	16,9	36,1

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Industrialen kategorian, Buletinak azukrea lortzeko produktu bat, erremolatxa eta bi oleaginoso, ekilorea eta koltza, jasotzen ditu. Hektarea bakoitzeko tona oso desberdinak dituzte: lehenengoa laborantza intentsiboa da eta beste biak estentsiboak. Aipatu dugun moduan, 2024an erremolatxak Nafarroan izan zuen hazkundera ez da ohikoa aztertutako seriean: aurreko urtean hazkundera izan zen eta joera apurtu zuen horrek, baina ez zen epe luzeko batezbestekoetatik ateratzen. Koltzaren kasuan, eskainitako azalera murriztu egin zen bigarren urtez jarraian, aurreko urtean pixkanakako goranzko joera izan ondoren; eta ekilorearen kasuan, hedapena egonkortuta dago ia erabat eta aurreko urtean erregistratutako hedapen-jauzia finkatu egin zen hein handi batean. hori ere ezohikoa izan zen, baina ez zen hazkunderik izan tonatan.

83. koadroa. Industria-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Azukre-erremolatxa	374	34.258	1.208	99.038	223,0	189,1
Ekilorea	7.461	11.288	7.207	10.486	-3,4	7,1
Koltza	7.023	15.924	6.546	17.860	-6,8	12,2

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Animaliak elikatzeko erabilitako laboreen artean, hau da bazketan, zerealak (artoa) eta lekaleak (zalkea) eta azken kategoria horretan barazki gisa kontabilizatutako produktuak (ilarak) daude, bai eta hainbat belar idor mota ere, alpapa, ray-grassa eta "aldi baterako belardia" izeneko beste barietate belarkara bat. Ilarra izan ezik, minoritarioagoa baita helburu horietarako, beste 5 ekoizpenak oso egonkortuta zeuden eta eskainitako azalera antzekoa izan zuten aztertutako serie ia osoan zehar. Tonatan ere bat egin zuten, nahiz

eta alpaparen tona kopurua askoz ere garrantzitsuagoa izan duela 15 urte eta askoz ere txikiagoa zalkearena. Aldiz, 2023an, hazkunde adierazgarria izan zuen zalkeak bazketan eta "aldi baterako belardiak", berriz, antzeko beherakada izan zuen. 2024an, apur bat zuzendu ziren bi jauziak, modu simetrikoan. Tonei dagokienez, bigarrenak beherakada handia etetea lortu zuen, eta zalkeak hazten jarraitzen du, ia alpapa edo artoa berdinduz tonatan.

84. koadroa. Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Bazka-artoa	4.848	202.343	5.070	208.454	4,6	3,0
Ray-Grass	4.307	136.266	4.121	133.650	-4,3	-1,9
Alpapa	4.627	157.185	4.993	191.718	7,9	22,0
Bazka-zalkea	10.301	159.234	9.742	179.966	-5,4	13,0
Bazka-ilarra	1.894	29.724	1.926	35.273	1,7	18,7
Aldi baterako belardia	2.280	87.484	2.769	108.410	21,5	23,9

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Nafarroako nekazaritzaren kategoria nagusian, barazkietan, izandako hazkundearen zatirik handiena ekoizpen nagusienaren, hau da tomatearen, suspertzearengatik izan da, tonei dagokienez. 100.000 tonako hazkundearen barruan, 40.000 baino gehiago produktu horrenak izan ziren, 14.000 baino gehiago piperrarenak, 12.000 brokoliarenak, 11.000 azalorearenak eta 3.000 eta 6.000 artean beste batzuenak, besteak beste, karduenak, kuiarenak, kuiatxoarenak, tipularenak eta ilar berdearenak. Kontrara, beherakadarik handiena ez zen hain garrantzitsua izan kuantitatiboki: 881 tonako beheraka izan zen orburuetan. Ehuneko batzuk asko egin zuten gora: %85 azak, %60 baino gehiago azaloreak edo kuiatxoak, %50etik gora piperrak eta kuiak, %40 baino gehiago kardua, %20 eskarolak, errukulak, tipulak eta ilar berdeak eta %10 baino gehiago letxugak, endibiak edo brokoliak. Kontrara, %40 egin zuen behera ardi-mihien ekoizpenak, %20 porruarenak eta %10 baino gehiago zainzuriarenak edo orburuenak.

Epe luzeko panoraman, aztertutako serieko maximo berria markatu zuen tomateak eta brokolia maximo horretatik gertu dago. 2016an izan zuen aurreko goraldia. Adierazgarriak dira piperraren eta arto gozoaren hazkundera eta kuiatxoak izandako ezohiko hazkundera; azalorearen suspertzea edo ilar berdearen, tipularen eta ziazerbaren egonkortzea.

1.124 hektarea irabazi ziren azaleran, 25.096ra arte guztira, eta heren bat baino gehiagoko hazkunde hori brokoliaren hazkundearen (+488 ha.) ondorio izan zen, eta gero, ilararen (423), tomatearen (385), azalorearen (317) eta piperraren (215) ondorio. Hala ere, lekek eta baba berdeek edo orburuek beherakada handia izan zuten. Bi digituko ehuneko aurrerapenak izan ziren kuian (%43), karduan (%32,2), azalorean (%31,8), piperrean (%24,8), endibian (%17), tomatean (%16,2), ilar berdean (%14,9) eta porruan (%12). Bi

digituko galerak izan ziren hedapen hauetan: ardi-mihian (-% 57,7), alberjinian (-% 37,9), lekan (-% 25,2), baba berdean (-% 21,8), orburuetan (-% 14,9), borrajan (-% 14,3) eta eskarolan (-% 11,3). Epe luzean, 4 produktu nabarmendu ziren hedapenen hazkunde-erritmoarengatik: brokolia, tomatea, ilar berdea eta tipula.

85. koadroa. Barazkien azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Azak	75	1.573	74	2.921	-1,3	85,7
Zainzuria	1.648	6.520	1.616	5.854	-1,9	-10,2
Letxuga	564	10.836	598	12.312	6,0	13,6
Eskarola	80	2.010	71	2.553	-11,3	27,0
Espinaka	1.024	20.158	934	20.253	-8,8	0,5
Zerba	170	5.042	158	4.547	-7,1	-9,8
Ardi-mihiak	104	426	44	220	-57,7	-48,4
Errukula	147	1.226	155	1.533	5,4	25,0
Kardua	174	7.847	230	11.431	32,2	45,7
Borraja	49	2.362	42	2.290	-14,3	-3,1
Endibia	53	1.431	62	1.674	17,0	17,0
Kuia	207	7.261	296	11.366	43,0	56,5
Kuiatxo	153	9.485	156	15.209	2,0	60,3
Alberjina	87	2.671	54	2.419	-37,9	-9,4
Tomatea	2.372	158.013	2.757	198.297	16,2	25,5
Piperra	940	26.501	1.173	40.586	24,8	53,1
Orburua	696	8.352	592	7.471	-14,9	-10,6
Azalorea	998	18.165	1.315	29.325	31,8	61,4
Brokolia	5.885	71.416	6.373	83.421	8,3	16,8
Tipula	367	22.021	376	26.864	2,5	22,0
Porrua	92	2.576	103	2.060	12,0	-20,0
Leka	1.361	12.678	1.018	12.276	-25,2	-3,2
Ilar berdea	2.835	18.401	3.258	22.806	14,9	23,9
Baba berdea	1.485	6.089	1.162	6.159	-21,8	1,2
Arto gozoa	2.406	44.511	2.479	44.622	3,0	0,2

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Labore zirkarek dagokienez, ehunekoen bilakaerak erakusten du gorabehera handiak izan zirela; izan ere, zuhaizkarak direnez, labore horien uztak ez datoz beti urteko ekitaldiekin bat. Hala ere, fruta-arbolen, mahastien eta olibondoen kasuan joerak argiak dira: lehen biek behera egin zuten eta azkenak gora, nahiz eta presentzia txikiagoa izan.

86. koadroa. Labore zirkaren azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2023		2024		% Δ 24/23	
	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoizp. (Tm)
Sagarrondoa	435	13.334	420	10.983	-3,5	-17,6
Udareondoa	643	12.727	631	9.382	-1,9	-26,3
Gereziondoa	240	1.216	254	1.585	5,8	30,4
Mertxika	299	6.809	317	6.310	6,0	-7,3
Aranondoa	60	512	62	491	3,3	-4,1
Elorri beltza	93	522	101	399	8,6	-23,6
Arbendolondoa	3.156	3.407	3.854	6.861	22,1	101,4
Intxaurreondoa	307	424	312	453	1,6	6,8
Errioxa jatorri-izendapeneko mahastia	7.040	43.254	7.201	32.423	2,3	-25,0
Nafarroa jatorri-izendapeneko mahastia	9.257	56.163	8.715	43.998	-5,9	-21,7
Olio-olibadia	8.023	29.347	8.269	33.872	3,1	15,4

Oharra: Ez dira sartu zuhaitz sakabanatuak.

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Mahastien kasuan, beherakada handia izan zen. Hala ere, fruta-arbolek beherakada izan eta gero aurreko urtean azalerei dagokienez, maila nahiko egonkorra berreskuratu dute eta, are, hazkundera ere izan dute. Beste bi produktuen joerak, berriz, oso antzekoak eta erregularrak izan ziren, eta bat zetozen ekoiztitako masaren adierazlearekin: mahastiek lurzorua galdu zuten, olibondoek irabazi eta zirkara guztien azalera osoa azken 15 urtekoaren oso antzekoa izan zen. Mahastien artean salbuespena da Errioxa Jatorri Deiturakoek hazten jarraitu zutela pixkanaka, Nafarroako Jatorri Deiturakoei lekua kenduz.

Fruta-arbolen artean kontrasteak daude: sagarraren, udarearen eta melokotoiaren ekoizpen nagusiek beherakada oso argia izan zuten azken hamarkadan, baina sagarrak ezohiko susperraldia izan zuen 2023an eta azken urtean partzialki finkatu zen, geldialdi txiki bat izan arren. Melokotoiak 4 ekitaldi daramatza beherakadan eta udareak behera egiten jarraitu zuen eta sagarrak baino tona gutxiago lortu zituen bigarren urtez jarraian. Bestalde, jauzi ezohiko eta bat-batekoa izan zen arbendolondoaren kasuan, uzta bikoiztu eta melokotoia gainditu baitzuen amaierako masa osoan. Horrez gain, hedapen handiagoa lortu zuen eta duela 15 urteko maximoetara iritsi zen ia. Azalera hori gainerako fruta-arbolena baino handiagoa da, espezie horrek dituen berezitasunengatik.

2.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA

Coyuntura Agraria-ren buletinak Foru Erkidegoko merkatuetako produktu batzuen batez besteko prezioak ere jasotzen ditu modu erregularrean. Abendu bakoitzeko kilogramo bakoitzeko prezioa aintzat hartuta, masa ekonomikoen estimazioak kalkulatu ahal izan dira, eta koadroan gehitu dira, bai tonen kopurua, bai kotizazioarena duten produktuak.

Zerealen prezioen kasuan, oso antzekoak dira mailari eta bilakaerari dagokionez: 2012an goraldia izan ondoren, behera egin zuten urte horren eta 2020aren artean, orduan asko igo ziren, eta 2022an prezioa bikoiztera iritsi ziren kasu batzuetan. Ordutik izandako beherakadaren ondorioz, balioak gertuago geratu dira 2012koetatik 2020koetatik baino. Arroza izan zen salbuespena, prezio askoz ere altuagoa izan zuelako. Hala ere, behera egin zuen, bazken modura, zerealen prezioaren azpitik. Ekiloreak, bestalde, hazkunde handia izan zuen.

87. koadroa. Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak

Produktua	Nekazariak jasotako prezioak (euro/100 kg)			Ekoizpenaren balio estimatua (m euro)		
	2023	2024	% Δ 24/23	2023	2024	% Δ 24/23
Garia	26,50	21,98	-17,1	84.995,69	95.173,84	12,0
Garagarra	23,71	20,39	-14,0	56.784,34	72.282,75	27,3
Oloa	26,65	20,30	-23,8	10.718,93	10.782,55	0,6
Arroza	54,50	52,05	-4,5	4.285,45	5.583,40	30,3
Artoa	26,29	22,35	-15,0	32.840,58	29.806,18	-9,2
Alpapa	19,02	15,56	-18,2	29.896,50	29.831,32	-0,2
Bazka-zalkea	15,25	11,50	-24,6	24.283,15	20.696,09	-14,8
Zalkea aleetan	50,87	41,28	-18,9	274,00	156,86	-42,8
Babarrun lehorra	435,00	455,00	4,6	964,55	1.060,15	9,9
Baba lehorra	38,00	27,70	-27,1	1.224,60	878,92	-28,2
Ekilorea	43,50	46,00	5,7	4.910,55	4.823,56	-1,8
Zainzuria	277,15	260,83	-5,9	18.071,24	15.268,99	-15,5
Letxuga	85,48	83,27	-2,6	9.262,72	10.252,20	10,7
Espinaka	63,84	81,80	28,1	12.869,03	16.566,95	28,7
Zerba	65,78	68,34	3,9	3.316,72	3.107,42	-6,3
Tomatea	15,97	17,47	9,4	25.234,71	34.642,49	37,3
Piperra	90,40	94,17	4,2	23.957,35	38.219,84	59,5
Orburua	103,80	122,59	18,1	8.669,53	9.158,70	5,6
Azalorea	94,10	69,90	-25,7	17.092,93	20.498,18	19,9
Brokolia	82,50	71,55	-13,3	58.918,18	59.687,73	1,3
Porrua	65,75	70,00	6,5	1.693,91	1.442,00	-14,9
Tipula	21,50	20,00	-7,0	4.734,62	5.372,80	13,5
Leka	49,62	40,41	-18,6	6.290,77	4.960,73	-21,1
Ilar berdea	27,47	26,39	-3,9	5.054,71	6.018,50	19,1
Baba berdea	75,40	88,20	17,0	4.591,09	5.432,24	18,3
Sagarra	66,20	56,24	-15,0	8.826,93	6.176,84	-30,0
Udarea	72,44	79,00	9,1	9.219,10	7.411,78	-19,6
Mertxika	70,51	84,09	19,3	4.801,10	5.306,08	10,5
Arbendola	90,08	83,42	-7,4	3.069,02	5.723,45	86,5
Gerezia / ginga	270,76	312,60	15,5	3.292,07	4.954,71	50,5
Arana	164,00	213,02	29,9	839,67	1.045,93	24,6
Sasoï erdiko patata	35,33	49,62	40,4	2.009,29	4.139,30	106,0
Patata berantiarra	36,00	46,01	27,8	1.040,94	1.532,59	47,2
Ardo beltz berria (€/Hl)	69,37	51,80	-25,3	--	--	--
Ardo gorri berria (€/Hl)	80,13	80,41	0,3	--	--	--

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Kilogramo bakoitzeko prezioa ere antzekoa izan zen fruten artean. Izan ere, arbendolaren prezioa egungoa bikoizten zuen prezio-tartean egon zen duela hamarkada bat, baina bat egin zuen beste fruta batzuen prezioarekin, adibidez, sagarrarekin, udarearekin eta melokotoiarekin, goranzko joera izan baitzuten. Altuagoa izan zen aranaren prezioa, hazkunde handia izan baitzuen, eta are altuagoa gereziarena eta gingarena, garestitu egin baitziren horiek ere. Substantzia delikatu eta baloratua duten produktuak dira, haien kategoriakoekin alderatuz gero. Gauza antzekoa gertatzen da barazkien kasuan zainzuriarekin: beste barazkiek baino prezio altuagoa du, baina prezioak jaitsi egin ziren apur bat azken urtean. Hala ere, horrek ez zuen hazkunde handia eten epe luzeko analisisian. Hazkunde handiko beste bi barazki izan zituen atzetik prezioan; eskarola eta orburua. Bigarren produktuaren kasuan, ekoizpenak behera egin zuen prezioa igotzearekin batera, eta azeleratu egin zen azken biurtekoan. Piperrak, letxugak edo ziazerbak ere epe luzeko hazkunde nabarmenak izan zituzten eta azaloreak 2023an izandako ezohiko hazkunde zuzendu egin zen partzialki. Patatak geldialdia eten zuen eta garestitu egin zen haren prezioa. Ardoaren kasuan berriz, beltzak behera egin zuen, baina gorriak egonkor jarraitu zuen.

Balioari dagokionez, estimazioek erakusten dute Nafarroako ekoizpenik garrantzitsuenen rankingean hauek direla nagusi: garia, garagarra, brokolia, piperra, tomatea, alpapa, artoa, bazka-zalkea eta azalorea. Zerrenda horretan aipatutako barazkiak dira aztertutako denbora-seriean hazkunderik handiena izan dutenak. Zerealek, berriz, gorabehera handiak izan dituzte, baina hazkunde handiak ere izan dira epe luzean.

2.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA

88. koadroa. Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa

(m euro)

Kontzeptua	2023	2024	% Δ 24/23
Traktoreak	25.679	31.892	24,2
Motokultoreak eta autopropulstsatuak	11.704	12.020	2,7
Atoiak	1.236	1.675	35,5
Arrastatutako nekazaritzako makinak	11.695	15.820	35,3
Makinak, guztira	50.314	61.407	22,0

Oharra: Makineriaren balioan BEZa sartu gabe dago.

Iturria: Coyuntura Agraria-ren buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Nekazaritzako atal hau amaitzeko, adierazle erabat desberdin bat jaso da kontsultatutako iturritik: ekoizpenean izandako hazkundeekin bat etorriz, ez da harritzekoa makinetan egindako inbertsioek azelerazioa izatea, nahiz eta prezioen inflazioak eragina izan, sektore ia guztietan bezala. Izan ere, adierazlea urtean egindako erosketa berrien inbertsio-balioarena da. Epe luzeko azterketak erakusten du makinak

berritzeko joera natural eta jarraitua izan dela, eta bereziki argia izan da traktoreen kategoria nagusian izandako goranzko joera. Ibilgailuen kasuan gorabehera handiagoak izan dira, eta bien arteko tarteko eboluzioa izan da arrastatzeko makinen kasuan. Kategoria txikiaren kasuan, hau da atoienean, gutxiago garestitu dira prezioak.

3. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA

Abeltzaintza ibilbide luzeko sektore garrantzitsu bat da Euskal Herrian eta estatuan. Herritarrek balio handia ematen diote oraindik ekoizpenari, eguneroko gastronomiaren parte baita. Hala ere, badira urteak panorama ziurgabea dela, eta zailtasun ekonomikoak daude negozioetako askotan. Arazo ugari ditu inguruan: animalien gaixotasunak; belaunaldi-txandarik eza; haragiaren irudiaren gainbehera elikagai gisa iritzi publikoaren zati batentzat; gantz-edukiari buruzko kezka; kanpoko lehia globalizazioaren ondorioz; animalien ustiapenarekin lotutako mesfidantza; edota ingurumenaren eraginak (adibidez, klima-aldaketak eragindako isuriak). Ustiatzearen jabeak behin eta berriz kexatu dira, Europako, estatuko eta autonomia-erkidegoetako agintariek ez dietelako entzuten.

Gure eremuko habitat atlantikoan, behi-esnea eta -haragia oso garrantzitsuak izan dira urtetan, baita ardi-haragia ere. Alabaina, ekoizleek aldaketa gogor-gogorak bizi izan dituzte; lehenik, negozio horiek eta animalien erabilerak egokitzapen eta modernizazio ugari eskatu izan dituzte. Bigarrenik, esnekigintzan kuotak daude, eta, duela ez hainbeste arte, prezioak ezin ziren igo kostuak behar bezala estaltzeko. Eta harakintzan, berriz, produktuek behera egin dute txerrikien edo hegaztien aldean.

Nolanahi ere, berri onak iritsi dira azken urteotan. Estatuko ekoizpenari ematen zaion balio onaren eraginez, txerrikigintzak bilakaera ona izan du, Nafarroan batez ere. Eta berdina gertatu da hegaztiekin: arrautzen balioa handitu da, eta garrantzia hartu dute sektorearen mixean. Bestalde, behi-esneak goranzko kotizazio-elastikotasun handiagoa lortu du azken bost urteetan. Eta, oro har, ekoizpen espezializatuari balioa ematen ari zaie, kalitate onarekin lotzen direlako; hala gertatzen ari da ardi- eta ahuntz-esnekiekin. Aldeko beste faktore batzuk ere suertatu dira: industriaren elikagai-berrikuntza, dibertsifikazioari begira; aurrerapauso teknologikoak; laguntza publikoa; esportazioen gorakada; eta hurbileko ekoizpena ziurtatzen duten zigiluak. Dena den, oraindik ez dute lortu aipatu diren ziurgabetasunen itzala orekatzea; horien artean ez da hutsala osasun-krisiak gertatzeko aukera: esate baterako, hegazti-gripea edota fauna harrapakariak abeltzaintza estentsiboari dakarkion mehatxua.

Hori gutxi ez eta, pandemia bat nota onarekin gaingitu ostean, sektoreak energiaren eta pentsuen kostuei egin behar izan zien aurre. Ohi ez bezala igo ziren kostuak 2022an, testuinguru geopolitikoaren eraginez. Hala ere, zorionez abeltzaintzentzat, 2024ari begira ondoriozta daiteke merkatuak onartzen ari direla prezioak igotzea, gastuak jasanarazita, eta kolpearen eraginak gero eta neurritsuagoak dira ekonomia eta egiturak egoerara egokitu ahala, hartutako neurriak tarteko. Horregatik, produktuen adierazleek erlaxazio horren eragina erakutsiko digute sarri kapitulu honetan. Esate baterako, estatuko abeltzaintzaren ekoizpen osoak urtetik urterako bi igoera izan zituen: % 18,7 eta % 16,6.

Funtsean, prezioetan kostuak jasanarazi izanagatik, eta 2024an gelditu egin zen, -% 0,8rekin.

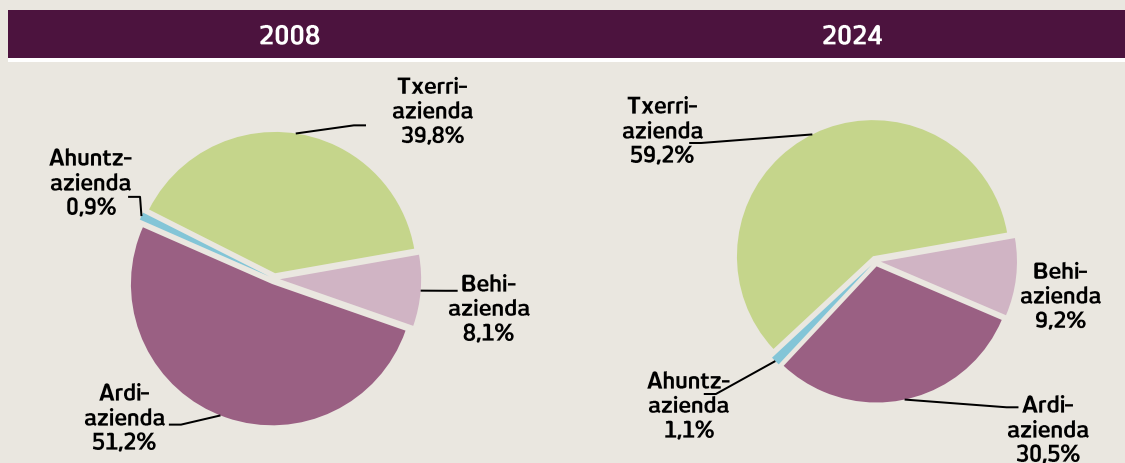
Arlo berean, urtetik urterako aldakuntzaren adierazleak ikusirik, abeltzaintzako produktuen kategoriak nahiko egonkor egon ziren epe luzerako kantitateei dagokienez, azken hamarkadaren esparruan. Aldi horretan, goranzko jauzirik handiena oilo-arrautzek izan zuten; ondoren txerri-haragia dator, nahiz eta hedatzeko erritmoa leuntzen ari zaion. Aitzitik, ardi-haragiak izandako beheranzko joera argia da, beste -% 5,6 erori baitzen 2024an. Tonatan aztertutik, estatuan hegazti-haragiak egin zuen aurrera gehien, % 6,2rekin.

Prezioen bilakaerek eraginda (ondoren zehaztuko dira), balioaren bilakaera gehienak kategorien arabera negatiboak izan ziren estatuan: txerria, -% 4,6; zaldia, -% 7,2; espezie txikien haragia, -% 15; esnea, -% 7,4; eta arrautzak, -% 5 (garestitzea lasaitu zen azkenean). Haatik, hegaztien salmentak izandako azken emaitza hobetu egin zen (+% 8,6), eta behi-haragiak ere gora egin zuen % 12,8, neurri batean, pentsuen kostuak gelditu izana ez delako hainbeste islatu behien kudeaketa konplexuagoan, eta prezioak ez du behera egin. Abeltzaintzako elikagai horiek sektoreko kostuen bostena baino gehiago dira, eta balio osoaren -% 18,2 egin zuen atzera nekazaritzako errentarako estatuko kontuetan. Energiarena ere gastu garrantzitsua da, eta behera egin zuen orobat (-% 3,2).

Datuak xehakatuago daude estatuan. Testuinguru horri dagokionez aipatu behar da abeltzaintzaren egitura ekonomikoan, kategorien arabera, txerria nagusitu zela, negozioaren % 39,5ekin. Ondoren, esnea dago, % 17,5 bere gain hartuta; behi-haragia, % 16rekin; hegaztiak, % 13,6; eta arrautzak, % 7,6. Amaieran ardi- eta ahuntz-haragia geratu zen, % 4,3rekin. Hortaz, Espainian, grosso modo, abeltzaintzaren negozioko 10 eurotik lau txerriari egokitu zitzaizkion; hiru euro, behiari; eta bi euro, hegaztiei.

3.1 ABELTZAINZA-ERROLDA

17. grafikoa. Nafarroako abere-azienden ehunekoen bilakaera

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Estatuko abeltzaintzaren azken banaketa eta bloke honen hasieran dagoen grafikoa ikusita, ez da harritzekoa Nafarroako ardi-aziendak kuota galdu izana: 16 urtetan, abeltzaintza-kuotaren bosten bat ardietatik txerrietara transferitu da. Lehen, jarduera nagusia izaten zen. 2008an, 700.000 ardi baino gehiago zeuden Foru Erkidegoan. 2024an, aldiz, 400.000 ardien langa beherantz hautsi zen: ondoz ondoko 14 jaitsiera gertatu dira, eta 2024an -% 2,9koa izan zen. Dena den, ehunekoa zertxobait hobetu zen, eta lehen aldia izan zen 2018az geroztik. Zehazki, % 30etik beherakoa izan zen iaz.

Erroldaren arlo horretan gertatutako zerbaiten ondorio da hori: Nafarroako txerri-aziendan 2011tik aurrerako uzkurduarik handiena erregistratu zen, -% 6,8 galdu baitzen, gehi aurreko urteko -% 1,8ko galera. Ezein kasutan ere, goranzko ezohiko jauzi bat gertatu zen 2021ean, % 20,9koa hain zuzen ere, eta badirudi jauzi hori neurrira ekartzeko modu bat izan dela. Antzeko zerbait gertatu zen ahuntzekin. Urte horretan, % 11,9 egin zuen gora, eta horren ostean jaitsi egin zen bi urtez, lehen aldiz aztertu den segidan. Ostera, behi-aziendaren hiru urteko beherakadak gelditu eta % 1,1 egin zuen aurrera. Oro har, kopurua oso egonkorra da. Estatuan, behien eta ardien jaitsiera pixka bat moteldu zen (-% 1,9 eta -% 0,9), eta ahuntz zein txerrien datuak positiboak izan ziren, hiru eta bi urteko atzeraldiak eta gero, hurrenez hurren (% 2,9 eta % 2,3). Izan ere, lau espezieek ondoz ondo egin zuten behera 2 aldiz 2021-23 eta 2010-12 biurtekoetan.

89. koadroa. Abeltzaintza-errola (urte bakoitzeko azaroan)

(unitateak)

Eremua	Urtea	Behi-esnea	Ardi-esnea	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda
Nafarroa	2020	123.450	467.020	12.755	685.605
	2021	123.384	460.620	14.270	828.608
	2022	120.404	419.842	15.354	841.662
	2023	118.760	409.599	15.195	826.141
	2024	120.107	397.799	14.979	769.890
Espainia	2020	6.636.428	15.439.218	2.651.041	32.676.652
	2021	6.922.951	15.081.347	2.589.761	34.454.090
	2022	6.455.125	14.452.585	2.463.451	34.073.380
	2023	6.294.640	13.596.561	2.293.470	33.803.040
	2024	6.173.955	13.476.030	2.360.952	34.565.283
% Nafarroa/Espainia	2024	1,9	3,0	0,6	2,2

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Txerriak errentagarriagoak dira eta ez dute abeltzaintza estentsiboa behar. Behien ingurukoa teknifikatu eta errentagarri egin daiteke ardiekin baino askoz neurri handiagoan, haragiak trakzioa galdu baitu. Bestalde, ahuntzena gorakada bidean da, dibertsifikazioa eskaintzen baitu; halaber, negozio-nitxo espezializatua da. Estatuan, hauek dira kuotak, hurrenez hurren: % 61,1, % 10,9, % 23,8 eta % 4,2. Ardien beherapena lineala da, txerrien igoera bezain lineala ia-ia, edo beste bi kuoten egonkortasuna bezainbestekoa. Estatuko kopuruen aldean, Nafarroako proportzioak ez dira askorik aldatu 15 urtetan. Hona hemen 2009ko kopuruak: % 1,9 (behia), % 3,2 (ardia), % 0,4 (ahuntza) eta % 2,2 (txerria). Eta 2024an, hurrenez hurren: % 1,9, % 3, % 0,6 eta % 2,2.

3.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK**Esne-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak**

Lehenago aipatu bezala, esnekigintzak oso fase konplikatuak izan ditu, enpresa banatzaileen lehia ikaragarriagatik eta Europako beste toki batzuetako jardueragatik, ekoizpena eraginkorra izateko aurrerapen teknikoetan aurrerago baitzeuden. Geldirik zeuden prezioen arazoa konpontzen hasi zen 2021 eta 2022 inguruan. Ondoren, zertxobait erlaxatu ziren, baina azken urtean argiago ikusi zen prezio-multzoa egonkorra zela eta igoera berriak egiteko gaitasuna dagoela. Baliteke igoera berriak suspertu izana horregatik.

Nafarroako esne-ekoizpenak (litrotan) urtetik urterako igoerarik handiena izan zuen 2024an, eta baliteke aurrekoa honekin lotuta egotea. Igoerarik handiena izan da, aztertu den segida osoaren aldean: guztira, % 7,6. Zehatz-mehatz, horren % 7,3 behiari dagokio; % 11,7, ardiari; eta % 2,8, ahuntzari. % 7,6ko igoera garrantzitsua izan zen, batik bat kontuan hartuz gero 2015etik 2023ra arteko igoera % 10ekoa besterik ez zela izan. Behi-esnearen ia % 99 esne-zentraletara bideratzen da. Haatik, ardi-esnearen ekoizpenaren

% 7,2 esnekiak egiteko gordetzen da; gazta egiteko, adibidez. Erabilera hori ez da ahuntz-esnearekin jaso, Nafarroan. Azken horren kasuan, % 20 kontsumitzaileei saltzen zaie zuzenean, esne-zentralek parte hartu gabe.

90. koadroa. Esne-ekoizpena

(m litro)

Urtea	Behia	Ardia	Ahuntza	Guztira
2015	233.074	12.460	348	245.882
2016	239.499	15.432	255	255.185
2017	238.643	15.043	297	253.984
2018	241.712	15.752	274	257.738
2019	242.154	14.661	270	257.085
2020	246.329	14.564	200	261.093
2021	247.830	15.905	368	264.103
2022	243.892	16.935	388	261.215
2023	253.579	16.530	422	270.430
2024	272.109	18.459	434	291.002

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Igoera hori aldeko ratio ekonomikoekin lotuta ote dagoen jakiteko, negozioaren egoera xehetasun gehiagorekin azter daiteke ustiattegietan zuzenean egindako laginketetan, batez besteko adierazle ekonomikoen bidez bereziki. Alde horretatik, INTIAko (Nekazaritzako Elikagaietarako Teknologia eta Azpiegituren Nafarroako Institutua, Nafarroako Gobernuaren mendeko erakundea) Berrikuntza, Teknologia eta Kudeaketa Sailak (ITG) egindako lana azpimarratu behar da. Esnetarako behi eta ardiei buruzko datu xeheak ematen ditu urtero, baita haragitarako behi, ardi eta txerriei buruzkoak ere.

91. koadroa. Esnetarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Esnetarako behiak		Esnetarako ardiak ^(*)	
	2023	2024	2023	2024
DATU TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Lagineko ustiatze kopurua	36	35	25	27
Eskulana (GLU)	3,5	3,6	1,8	1,9
Behi/ardi kopurua ustiatzeko	142	145	364	373
Azalera (Ha.)	58,7	59,2	24,0	25,3
Esnea/animalia ekoizpena (litroak)	9.788	10.741	146	152
Esnearen prezioa (euro/1.000 litro)	580,30	559,86	1.915,00	2.306,00
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (euro)				
Produktu gordina	763.363	840.217	115.528	123.248
+ Diru-laguntzak	29.311	24.384	9.943	7.645
- Elikadura-gastuak	371.516	323.195	43.824	35.389
- Gastu aldakorak	114.474	120.222	10.452	10.364
= Marjina gordina	454.619	426.110	71.195	85.140
- Gastu finkoak, eskulana	222.395	225.567	43.818	47.169
= Marjina garbia	232.223	200.543	27.377	37.970
EMAITZA UNITARIOAK (euro)				
Marjina garbia / animalia	1.639,60	1.386,70	75,14	101,74
Marjina garbia (GLU)	117.664,00	103.069,00	14.878,80	20.524,32

(*): Latxa ardiaren ustiatzeak: 15 esnearenak, 6 eraldatutako gaztarenak eta 6 bienak. Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Behien artean, INTIA-ITGren laginek epe luzerako joera argi-argiak erakusten dituzte: gero eta etxalde gutxiago daude, baina bakoitzak animalia eta hektarea gehiago ditu. Esnetarako behien elikagaien aurreko bi urteetako kostua igotzen ari zen eta iaz gelditu egin zen joera, argi eta garbi, batezbestekoa 2022koa baino txikiagoa izateraino. Alabaina, prezioa kostu hori baino hein txikiagoan jaitsi zen, baina behi bakoitzeko diru-sarrerek igotzen jarraitu zuten, nahiz eta aurreko biurtekoan baino txikiagoa izan. Hain zuzen ere, hamarkada batez, elikagaien gastuek beherantzko joera izan zuten Nafarroan, 2022-23ra arte. Behi bakoitzeko litro kopurua motel eta modu linealean igo zen 2023ko estutasunera arte. Joera horren arabera espero zen maila berreskuratu zuten iaz, ordea. Esnetarako behiei dagokienez, 2023ko marjina garbia aurreko hamarkadako batezbestekoa halako hiru izan zen, oso geldi egon baitzen hamarkada horretan. 2024an neurrira ekarri zen zertxobait, aurreko bi urteetan kostuak xurgatzeko aplikatu behar izan zen gehiegizko ekoizpena lasaitu egin baitzen. Dirulaguntzak ere normaldu ziren, 2022ko ezohiko laguntzen ostean; orduan, Ukrainako krisia hasi berria zen eta eragina izan zuen zerealen, bazkaren eta oleaginosoen merkatuetan.

Esnetarako ardien harira, alde bat ikusten da. Prezioa ez zen iaz jaitsi; horren ordez, igotzen jarraitu zuen, nahiz eta kostuak jaitsi. Horrenbestez, marjina gordina are gehiago hobetu ahal izan zen. Azpisektore horretan, ratioa ez zegoen geldirik lehengo hamarkadan, beherantz ari zen, oszilazioekin izanik ere. Ez zen 2024ra arte igo, eta horrek arnasa eman zien ekoizleei. 2015eko marjina garbia (dirulaguntzak kontuan izan gabe) 27.000 euro

ingurukoa izan zen, eta 17.000 eurokoa 2023an, gutxi gorabehera. Gerora egin zuen jauzi, 30.000 euro ingurura iritsi arte.

Haragi-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak

Aldeak izan ziren harakintzaren eta esnekigintzaren artean. Harakintzak, gainera, eragina du batzuetan esnea ere ekoizten duten etxaldeetan. Aldea sortu zen, baita ere, behien eta ardien artean. Bi haragi motek oso prezio geldiak izan zituzten hamarkada osoan, harik eta, Ukrainako krisia baino lehen ere, ardi-haragian igoera handia gertatu zen arte (2021). Ondoren ere jarraitutasuna izan zuen, antzeko jauzia gertatu zen-eta 2023an. Haatik, esneak ez bezala, haragiak beheranzko errebotea izan zuen 2024an. Behi-haragiaren igoera 2022-23an gertatu zen, eta beheranzko errebotea 2024an, baina arinagoak izan ziren biak. Dirulaguntzak txikiagoak izan ziren bietan, eta inoizko txikiena izan zen berriro behien kasuan.

92. koadroa. Haragitarako behien eta ardien ustiatgien batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Haragitarako behiak		Haragitarako ardiak	
	2023	2024	2023	2024
DATU TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Lagineko ustiategi kopurua	18	19	20	23
Eskulana (GLU)	1,2	1,0	1,3	1,2
Behi/ardi kopurua ustiategiko	83	60	726	715
Azalera (Ha.)	38,4	30,2	43,6	39,4
Txahal/arkume ekoizpena, kg. behi/ardiko(*)	215,0	194,9	15,5	17,4
Txahal/arkume salneurria €/kiloko	5,41	4,77	6,22	5,55
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (€)				
Produktu gordina	121.254	88.273	77.041	86.725
+ Diru-laguntzak	19.352	9.711	24.942	17.430
- Elikadura-gastuak	65.070	42.490	47.909	43.824
- Gastu aldakorak	22.165	17.259	12.576	13.813
= Marjina gordina	53.371	38.235	41.498	46.518
- Gastu finkoak	43.716	36.040	31.176	31.191
= Marjina garbia	9.654	2.194	10.321	15.326
EMAITZA UNITARIOAK (€)				
Marjina garbia / animalia	116,89	36,44	14,22	21,42
Marjina garbia (GLU)	9.195	2.236	9.737	14.214

(*): Haragi-kiloak: behi azientaren kasuan, kanaleko kiloak. Ardi-azientaren kasuan, kiloak bizirik. Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Alabaina, haragitarako ardien batez besteko etxaldeek ekoizpenaren igoera mantendu zuten eta salmentari eutsi zioten, 2023koa baino handiagoa izateko moduan. Kostuak neurritsuagoak izan zirenez, marjina garbiak hobera egiten jarraitu zuen, nahiz eta, zenbait ekitalditan, dirulaguntzei esker soilik goiari eutsi. Bestalde, marjina garbiaren ratioa (dirulaguntzak baino lehen) positiboa izateko bidean ari dela ematen du (2015ean lortu zen, oso tarte labur batean). Behien kasuan, ekoizpenaren 2023ko ezohiko igoera beherantz zuzendu zen, 2022koaren antz handiagoa duen mailara itzulirik. Marjina garbia

(dirulaguntzekin) tarte positiboan mantendu zen, nahiz eta 2023an baino dezente txikiagoa izan (aurretik, bost urtez galerak izan ziren). Dirulaguntzarik gabeko marjina garbia tarte negatiboan egon da segida osoan. Dena den, inoiz baino gertuago egon zen iaz zero euroren marratik. Haragitarako behien negozioa eta haragitarako ardiena desberdinak dira, behienak errazago orekatu ditzakeelako galerak esnegintzarekin lortzen duen marjinaren bidez.

93. koadroa. INTIA-ITGk kontrolatutako kudeaketa tekniko-ekonomikoaren pean dauden txerri-ustiategien emaitzak

Kontzeptua	Txerrikumeen ekoizpena ⁽¹⁾		Ziklo itxia ⁽²⁾	
	2023	2024	2023	2024
EZAUGARRI TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Aztertutako ustiategi kopurua	6	4	8	9
Urdanga kopurua ustiategiko	82	103	653	575
Urdanga bakoitzeko saldutako txerrikumeak	23	22	0,5	1,1
Urdanga bakoitzeko saldutako txerri gizenduak	0,04	0,10	22,2	21,4
Urdanga bakoitzeko saldutako txerriak, guztira	23,4	22,1	23	23
Saldutako txerrikumeen batezbesteko pisua (kg)	7,1	7,0	8,6	6,8
Saldutako txerri gizenduen batezbesteko pisua (kg)	120,0	125,5	111,8	114,3
Saldutako txerrikume + txerri gizendu kopurua	1.925	2.269	14.807	12.949
Txerrikumearen batezbesteko salneurria (€)	44,03	51,46	34,30	47,57
Txerri-kiloaren batezbesteko salneurria (€/kiloko)	1,83	1,69	1,82	1,70
GLU (Gizakiaren Lan Unitateak), guztira	0,5	0,6	4,7	4,3
EMAITZA EKONOMIKOAK (€)				
Produktu gordina	95.333	127.778	3.066.372	2.410.412
- Gastu aldakorak	58.922	64.315	2.022.431	1.533.162
Marjina gordina	36.411	63.464	1.043.941	877.249
- Gastu finkoak	20.969	24.109	453.398	411.359
Marjina garbia	15.441	39.355	590.543	465.891

(1): titia kendu osteko salmentan diharduten ustiategiak, 7,04 kg/txerrikume. (2): Ustiategi horiek saltzen duten % 80 baino gehiago txerri gizendua da. Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Txerriek presentzia handia dute Nafarroan. Batez beste, ustiategiak ardi eta behienak baino handiagoak dira, nahiz eta gutxiago ere badiren. Laginketa ekonomikoetan ez da dirulaguntzarik jaso; aitzitik, txerri helduen eta txerrikumeen ekoizpenaren ratio teknikoei jarraipen nabaria egiten zaie. Azken animalia mota horren ekoizpena ere kontzentratu egin zen iaz, jardueraren laginketan sei ustiategitik laura soilik pasatu dela ikusirik. Hala eta guztiz ere, ez zen erregistratu eremu txiki horretan 2023an gertatutako ekoizpen-beherakada zorrotza (2022a defizitarioa izan ostean, ezohikoa izanik ere). Horren orde, neurrian suspertu zen, saldutako animalia bakoitzeko prezioa igo izanak lagunduta.

Dena den, koadroko ekoizpenik garrantzitsuena ziklo osoko ustiategiarena da (txerrikumeak ere saltzen dituztenak). Hala, ratorik garrantzitsuena kilo bakoitzeko prezioa da, iaz jaitsi egin zena gorakada handiko bi urteen ostean, ardi eta behien etxaldeetan ikusi bezala.

Aurreko hamarkadan, prezioak oszilazio gehiago izan zituen, baina tarte egonkor baten barruan. Zertxobait mugatu eta gero, itxuraz handiagoa den prezioen maila sendotu zen iaz, eta ikusi beharko da ea ohiko tartera itzultzen diren datozen ekitaldietan. Nolanahi ere, jarduera horretako produktu gordinak dezente egin zuen gora 2020an, 2023ko jauzi handiagoa baino lehen, garai hartan bertan abiarazitako gastu aldakorra igo zela eta. Urtetan, marjina garbia etekin txikieneko marrara hurbildu zen behin eta berriz, galeretan erori gabe. Errentagarritasun maila arrazoizkoagoa izan zen 2023an, eta ia-ia berdindu egin zen 2024an.

Abereen hilketa

94. koadroa. Nafarroan hildako azientaren kanaleko pisua

(Tm)

Urtea	Behi-esnea	Ardi-esnea	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda	Zaldi-azienda	Hegaztiak	Untxiak	Guztira
2020	9.522,2	2.780,3	33,3	1.961,7	3.789,7	86.930,5	2.957,0	107.974,7
2021	13.403,0	2.369,5	38,2	2.051,0	3.336,9	85.273,8	3.126,2	109.598,6
2022	17.123,0	2.342,1	32,8	2.127,4	3.587,5	93.925,7	2.641,8	121.780,5
2023	17.649,9	2.091,2	42,2	2.192,8	3.792,0	95.083,1	2.904,6	123.755,8
2024	19.680,6	2.002,2	34,3	2.021,2	3.510,7	95.897,0	3.048,4	126.194,4
% Nafarroa/Espainia	2,7	2,0	0,4	0,04	45,4	5,3	9,0	1,7

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Era berean, abeltzaintza-sektorea hiltegieta adierazleen bidez ere monitoriza daiteke. Hartara, fokua zabaltu eta orain oso garrantzitsuak diren ekoizpenak sar daitezke; adibidez, hegaztien haragiarena. Txikiagoak diren beste batzuk ere sar daitezke, beraz; esate baterako, zaldia eta untzia. Aitzitik, animalia bakoitza non hil den adierazten dute datuek; hortaz, ez dira zertan Foru Erkidegoan hazi izan. Lehen aipatu da txerrigintza garrantzitsua dela, baina ez da koadro honetan neurri berean islatu. Izan ere, hiltegien negozioa espezie horretan beste eremu batzuetara lekualdatu zen duela zenbait urte.

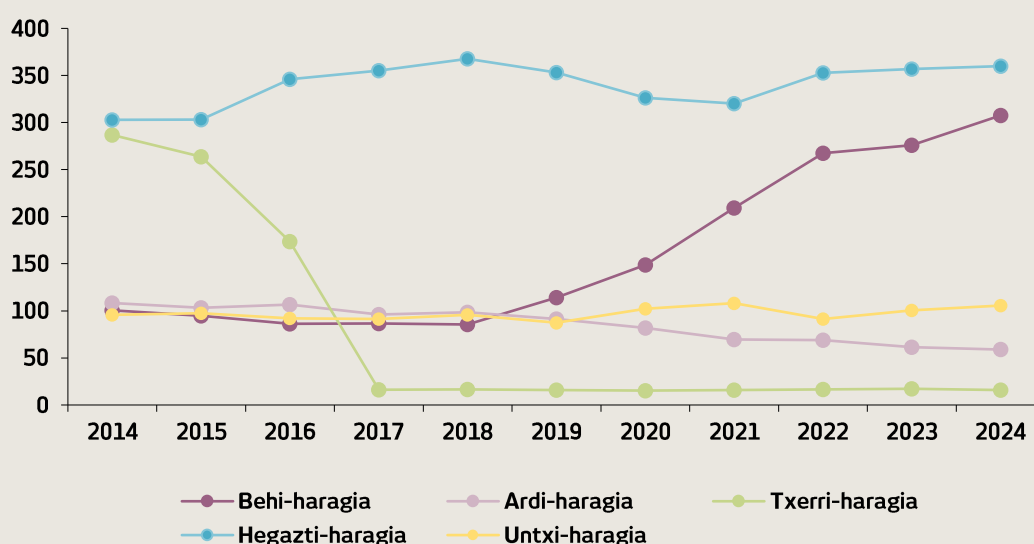
Hegaztien tona kopuruak gorakadari ekin dio azken bi urteetan. 2024an ez zen aurreko urtean bezainbeste handitu, baina 2019ko maximo historikora hurbiltzen ari da. Pentsuen mende dago neurri handian, bazkarik ezean, beste espezie batzuetan erabiltzen baitira. Hala, lehengai horren prezioak lasaitu direnez, ekoizpena berraktibatu ahal izan da. 2006tik ordura bitarte, urteko 40.000 tonatik (txerrien tona kopurutik behera) ia 100.000 tonara pasatu da. Beste albiste garrantzitsua da hazteko erritmoa berreskuratu zutela behiek: 2023koa baino bizkorragoa izan zen, baina ez 2020tik 2022ra artekoa bezain bizkorra. 2004 eta 2018 artean, joera beheranzkoa izan zen. Ardiena motela da, baina uzurtzen ari da, zalantzarik gabe, eta jarraitutasuna du. Gainerako hiru espezieak oso egonkortuta daude Foru Erkidegoko hiltegieta. Horien artean, deigarria da Nafarroako zaldiak estatuko guztizkoaren % 45,4 izan zirela. Hala ere, kuotarik handiena 2023koa izan zen,

% 45,9rekin. Behiei eta untxiei dagokienez, Nafarroa protagonismoa hartzen joan da estatuko testuinguruan azken hamarkadan, orobat.

Datu horiek beste ikuspegi batetik irudikatu dira hurrengo grafikoa. Zehazki, kanaleko pisuaren oraingo mailak Nafarroako 1990ekoekin erkatu dira. Urte horretako mailaren datua 100 da. Txerriak hiltzeko jarduera nabarmen murriztu zen urtea ongi islatu da (2017). Era berean, beste gertaera hauek agertzen dira: ardien gainbehera, behiek azken bost urteetan izandako igoera eta hegazti zein untxien egonkortzea. Zaldiak ez dira ageri, oinarritzat hartu den erreferentziazko urteko daturik ez dagoelako, negozioa berri samarra baita.

18. grafikoa. Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua)

(Indizea 1990=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

3.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK

Estatuan, 2024ko makromagnitudeen arabera, abeltzaintzako prezioek urtetik urterako aldakuntza hauek izan zituzten: animalia-ekoizpen osoa, -% 2,3; haragia eta abere bizidunen salmenta, -% 0,2; behia, +% 10,3; txerria, -% 5,5; zaldia, -% 0,3; ardia eta ahuntza, +% 9,7; hegaztiak, +% 2,2; beste haragi txiki batzuk (adibidez, untxia), -% 7; animalia-produktuak oro har, haragia ez direnak, -% 8; esnea (hainbat espezie), -% 8,6; arrautzak, -% 7,5 (azkenean, beheranzko zuzenketa bat egin zen, aurreko urteetan oso kotizazio handia izan ondoren); eta beste ekoizpen txiki batzuk, aipatutakoak ez direnak, +% 0,5. Azken hamarkadan erregistratu diren aldakuntzak modu kateatuan aztertu dira, eta, horri jarraikiz, ia produktu guztiek goranzko joera jarraitua izan zuten. Hazkunderik handiena

arrautzei egokitu zitzairen, eta neurritsuena, berriz, hegaztien haragiari. Aurreko bi urteetan azelerazioaren irudi bera ikusten da kasu guztietan, 2024an lasaiturik edo, behintzat, moteldurik. Salbuespena behi-, ardi- eta ahuntz-haragia izan ziren, goranzko erritmo jarraitua izan zuten eta. Estatuko estatistikan ere bitarteko kontsumo-prezioak jasotzen dira. Hala, energiaren prezioa lasaitu egin zen 2023an, eta pentsuen beherakada nabaria iritsi zen 2024an, azkenean.

Nafarroako Coyuntura Agraria-ren buletinaren arabera, abeltzaintzako prezioen indize orokorrak $-3,7\%$ egin zuen behera, baina ez zuen ia eraginik izan 2022ko ($23,2\%$) eta 2023ko ($20,4\%$) igoerekin erdietsitako maila berrian. Bost urtez ia geldialdia izan ondoren erregistratu ziren igoera horiek.

Produktuen arabera, iturri horrek aditzera ematen du, hain zuzen ere, behiak gora jarraitzen duela eta, gainera, hornidurarako behiak $20,7\%$, $10,2\%$ eta $18,5\%$ ko igoerak izan zituela hiru urtez, hots, $57,6\%$ ko igoera metatuta hiru urtetan. Ez da hala gertatu gainerako produktuetan, baina argitu behar da prezioak txikiak zirela eta geldirik zeudela aurreko fasean. Ardiaren kasuan, estatuko adierazlean ez bezala, beherakada gertatu zen ($-2,5\%$), aurreko urteetako igoeren ostean. Patroi hori neurri handiagoan dator bat gainerako produktuekin eta sektorearen ildo orokorrenekin. Ahuntzak behera egin zuen 2024an eta $13,6\%$ an geratu zen; txerria, $8,7\%$; untxia, $9,8\%$; eta esnea, $-7,3\%$. Arrautzen kasuan, ia 8% , eta abere bizidunak, $4,6\%$. Bestalde, hegaztiekin geldirik jarraitu zuten, $0,3\%$ ko igoerarekin. Haragi horietako dezentek 40% inguru egin zuten gora hamarkada osoan. Txerria batezbesteko horretatik gora geratu zen, eta horren azpitik geratutako salbuespenak ahuntza eta hegaztiak izan ziren, geldialdia izan baitzuten. Produktu espezifikoaren amaierako koadroari lotutako segidan ere ikus daiteke geldialdia. Iturri horretan, abereen beste elikagai baten prezioak datoz: bazkarenak. Bilakaerak ere jasotzen ditu. Hemen aipatzea garrantzitsua da, bazkaren kostuak haragiaren prezioan eragina izan dezakeelako. Gainera, eragin hori guztiz bat dator animalien espezieetarako deskribatu denarekin.

Horrez gain, prezioak are espezifikoagoak eskaintzen ditu iturriak produktu bakoitzeko eta prezio horiek bat datoz dagoeneko adierazitakoarekin. Hala ere, produktu motaren arabera banakapenetik eratorritako ñabardura batzuk daude, guztiek ez dituztelako lehen aipatutako kategoriak barne hartzen. Behiaren datua txahalaren eta behiaren artean dago bereizita koadroan eta eboluzio oso desberdinak izan dituzte. Behi zaharra askoz gehiago garestitu da eta behi gaztea oso gutxi. Behi zaharraren kasuan, deigarria da kostu handiko urteetan amaierako prezioa ez zela igo, baina orain hauteman da eragin hori. Beste haragi batzuetan hauteman izan da efektu hori (txerria, untxia), batez ere arkumearen kasuan. 2024an, behera egin zuten guztiek eta gauza bera hauteman zen arrautzen kasuan, prezio egonkorra izan baitzuten 2022ra arte. Bestalde, esnea behi- eta ardi-jatorriaren arabera bereizita dago eta ikus daiteke bigarren horrek hazkundearekin

jarraitu duela, esne mota nagusiak ez bezala, prezioen beherakadak eragina izan baitu. Ustiatgien jarduera ekonomikoaren koadroetan islatzen zen hori dagoeneko.

95. koadroa.		Animalia-produktuen prezioak Urteko batezbestekoak			
Produktua		2022	2023	2024	% Δ 24/23
Hornidurarako azienda (€/100 kg)					
– Txahala		263,36	287,97	297,32	3,2
– Behia		118,62	131,18	201,07	53,3
– Arkumea		440,85	519,75	503,88	-3,1
– Antxumea		527,89	593,15	512,35	-13,6
– Txerri gizendua		152,00	185,83	171,75	-7,6
– Baserriko oilaskoak		132,42	132,33	132,75	0,3
– Untxiak		246,33	249,83	225,42	-9,8
Abere-produktuak					
– Behi-esnea (100 litro)		43,53	55,48	50,22	-9,5
– Ardi-esnea (100 litro)		109,17	124,08	134,65	8,5
– Oilo-arrautzak (100 dozena)		157,34	191,02	175,77	-8,0

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1 JARDUERAREN BILAKAERA

Nafarroako industria-sektorearen jarduera apur bat hobetu zen 2024an, egindako analisiak erakusten duenez. Analisi horren arabera, 2023an baino erritmo hobea izan zuen ekoizpenak.

Zentzu horretan, Nafarroako industriaren balio erantsi gordinak % 2,5eko hazkundera izan zuen, 2023an izandakoa (% 0,4) baino handiagoa eta Estatuan izandakoaren antzekoa (2024an, % 2,7, aurreko urtean, aldiz, %0,7).

2024ko hiruhilekoei begiratuta, oro har, goranzko bilakaera nabarmendu zen, eta bereziki, urteko bigarren seihilekoan, % 3,0ko balio erantsi gordinarekin (% 1,3; % 2,4; % 3,3; % 3,0). Nafarroan bezalaxe, 2024an Estatuan ere joera ona ikusi ahal izan zen 2023arekiko, are igoera handiagoekin, % 4,0 ingurukoak hirugarren hiruhilekoan (% 1,3, % 3,4, % 3,7 eta % 2,6).

96. koadroa. Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera

			(%)
Urtea	IPI* - Nafarroa	IPI* - Estatua	
2017	1,5	2,9	
2018	-0,1	0,6	
2019	9,8	0,6	
2020	-11,4	-9,3	
2021	10,5	7,3	
2022	4,3	2,5	
2023	-5,5	-1,6	
2024	2,0	0,5	

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Nafarroako Gobernuako Ekonomia eta Ogasun Departamentua (NEI) eta EIN.

Industria Produkzioaren Indizeari (IPI) dagokionez, 2024an ekoizpen-erritmoak gora egin zuen aurreko urtearekin alderatuta, Estatuan erregistratutakoaren gainetik.

Zehazki, % 2,0ko hazkundera erregistratu zen, 2023ko -% 5,5etik urrun. Estatuan antzekoa izan zen bilakaera, baina apalagoa, eta IPIa % 0,5 hazi zen (2023an -% 1,6).

97. koadroa. Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera

	(%)		
Kontzeptua	2022	2023	2024
Bitarteko ondasunak	-3,9	-6,5	4,3
Ekipo-ondasunak	12,5	-1,4	4,3
Kontsumo-ondasunak	2,7	-3,0	5,9
Energia	6,6	-18,4	-15,8

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua (NEI).

Helmuga ekonomikoen arabera, Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) portaera berretsi zen, eta Nafarroan produkzio-jardueraren eritmoaren hobekuntza orokorra erregistratu zen.

Bereziki nabarmentzekoa da bitarteko ondasunetan erregistratutako susperraldia, 2024an ekoizpena berreskuratu baitzuen (% 4,3, eta 2023an, berriz, -% 6,5). Bestetik, ekipa-ondasunen ekoizpena hazi egin zen, baina ez hainbeste: % 4,3 (2023an -% 1,4) eta kontsumo-ondasunen ekoizpena % 5,9 hazi zen (2023an -% 3,0). Azkenik, energiak ez zuen lortu 2022ko ekoizpena berreskuratzea, eta 2024an hobekuntzak izan arren, balio negatiboetan jarraitu zuen (-% 15,8 2024an, eta -% 18,4, berriz, 2023an).

98. koadroa. Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jarduera-adarraren arabera

	(%)		
Kontzeptua	2022	2023	2024
Nekazaritzako elikagaien industria	1,4	-2,1	7,5
Metalurgia eta produktu metalikoak	3,0	-7,2	-1,2
Papera, zura eta altzariak	-2,4	-8,8	5,2
Garraiorako materiala	13,5	3,2	8,5
Beste manufaktura-industria batzuk	-1,4	-5,1	8,3

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua (NEI).

Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera jarduera-adarren arabera aztertuta, sektore industrialetan ekoizpenak hobekuntza izan zuela ikus daiteke.

Zehazki, bereziki nabarmendu zen sektore hauetako produkzio-jardueraren hobekuntza: Nekazaritzako elikagaien industria, Papera, zura eta altzariak, eta Beste manufaktura-industria batzuk, haien IPIak 2023an -% 2,1 izatetik 2024an % 7,5 izatera, -%8,8tik % 5,2ra eta -% 5,1etik % 8,3ra pasatu baitziren, hurrenez hurren.

Metalurgia eta produktu metalikoak izan ziren produkzioa balio negatiboetan mantendu zuten sektore bakarra (-% 1,2), nahiz eta aurreko urtearekiko hobekuntza erregistratu (-% 7,2).

1.2 ENPRESAK ETA ENPLEGUA

EINek emandako datuen arabera, 2024an murriztu egin zen sektoreko enpresa-ehuna. Deigarria da, ordea, sortutako enpleguak hazkundera izan zuela.

99. koadroa. Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera				
Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua*	% Δ
2014	2.460	0,2	66,9	-0,6
2015	2.447	-0,5	64,4	-3,7
2016	2.436	-0,4	67,2	4,3
2017	2.438	0,1	75,0	11,6
2018	2.445	0,3	75,2	0,3
2019	2.451	0,2	74,9	-0,4
2020	2.350	-4,1	75,7	1,1
2021	2.318	-1,4	78,8	4,1
2022	2.320	0,1	76,1	-3,4
2023	2.295	-1,1	73,4	-3,5
2024	2.282	-0,6	83,7	14,0

(*): Enplegua, langileen milakotan.
Iturria: INE eta geuk egin.

Zehazki, EINek emandako informazioaren arabera, 2024an % 0,6 egin zuen behera industriako enpresen kopuruak, 2.282 enpresara iritsi arte (2023an 2.295 zenbatu ziren). Enpleguaren kasuan, ordea, dinamika kontrakoa izan zen eta sektoreko langile kopuruak gora egin zuen (% 14,0). 83,7 mila langile erregistratu ziren 2024an, eta 2023an 73,4 mila langile.

2. INDUSTRIA EGITURA

Nafarroako industriaren sektorekako azterketa egingo dugu jarraian, Nafarroako ekonomian garrantzi handiena duten industria-sektoreak zein diren ezagutzeko helburuz. Analisi hori egiteko, lehenik eta behin, azpisektore bakoitzak sortzen dituen enplegua eta diru-sarrerak aztertuko ditugu alde batetik, eskuragarri dauden EINen industria-inkestaren azken datuetan oinarrituta (2023). Ondoren, enpresaren tamainaren arabera aztertuko ditugu industriako enpresak eta langileak. Azkenik, eskualdeko industria-enpresa nagusiak zerrendatuko ditugu.

2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA

EINen industria-inkestak bildutako datuen arabera, 2023an (eskuragarri dagoen azken datua) 77.737 langile zituen Nafarroako industria-sektoreak eta 27.824 milioi euro fakturatu zituen. 2024an Nafarroako industria-sektorean lan egiten zuten pertsonak Estatuko industria-sektoreko langileen % 3,0 osatzen zuten (2023an % 2,6), eta fakturazioa Estatukoaren % 3,4koa zen (2023an % 3,3koa).

Nafarroako industria-sektoreko jarduera-azpisektore bakoitzaren partaidetzari dagokionez, eta EJSN-2009ren datuen arabera, honakoak izan ziren jarduera nagusiak: Elikagaien industria (% 21,5), Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa (% 15,6), Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineria eta ekipoen fabrikazioa (% 10,9) eta Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoen izan ezik (% 9,9). Sektore horietan bildu zen Nafarroako industria-enpleguaren % 57,9.

Honako hauek izan ziren rankingean hurrengoak: Material eta ekipoen elektrikoen fabrikazioa (% 6,4), Metalurgia (% 4,2), Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 3,8), Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 3,3), Paperaren industria (% 3,0), Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,6), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire hornikuntza (% 2,6), Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena (% 2,2) eta Edarien fabrikazioa (% 2,2). Gainerako jardueren garrantzia, berriz, % 2tik beherakoa izan zen.

100. koadroa. Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jarduera-azpisektoreen arabera, 2023

Sektorea (EJSN-2009)	Enplegua Kopurua	Diru-sarrerak (m euro)
Elikagaien industria	16.689	5.868.605
Edarien fabrikazioa	1.717	525.431
Ehungintza	411	59.214
Jantzigintza	283	36.660
Larrugintza eta oinetakogintza	138	24.132
Zuraren eta kortxoaren industria	1.158	233.943
Papergintza	2.345	900.445
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa	1.020	192.029
Industria kimikoa	1.244	464.329
Farmazia-produktuen fabrikazioa	0	0
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	2.921	722.489
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2.041	733.624
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	3.253	1.324.593
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	7.731	2.001.790
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	750	118.607
Material eta ekipo elektrikoen fabrikazioa	4.975	905.654
Makineria eta ekipoen fabrikazioa	8.486	2.612.325
Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoen fabrikazioa	12.132	6.686.422
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0	0
Altzarien fabrikazioa	588	63.162
Beste manufaktura-industria batzuk	859	76.933
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	2.562	291.154
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	2024	2.815.496
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	303	103.827
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1.747	381.097
Gainerako jarduerak	2.360	681.588
Industria, guztira	77.737	27.823.549

Iturria: EIN, Industria Inkesta.

Jarduera sektore bakoitzaren diru-sarrerei dagokienez, honako hauek izan ziren sektore nagusiak: Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoen fabrikazioa (% 24,0), Elikagaien industria (% 21,1), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 10,1), eta Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineria eta ekipoen fabrikazioa (% 9,4). Lau sektore horiek bildu zuten Nafarroako industriak 2023an sortutako balio erantsiaren % 60 baino gehiago (% 64,6, zehazki).

Sektore hauen partaidetza ere esanguratsua izan zen: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak izan ezik (% 7,2), Metalurgia (% 4,8), Material eta ekipo elektrikoen fabrikazioa (% 3,3), Papergintza (% 3,2), Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,6) eta Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 2,6). Gainerako jarduera-sektoreen garrantzia ez zen % 2ra iritsi.

101. koadroa. Jarduera-adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2023

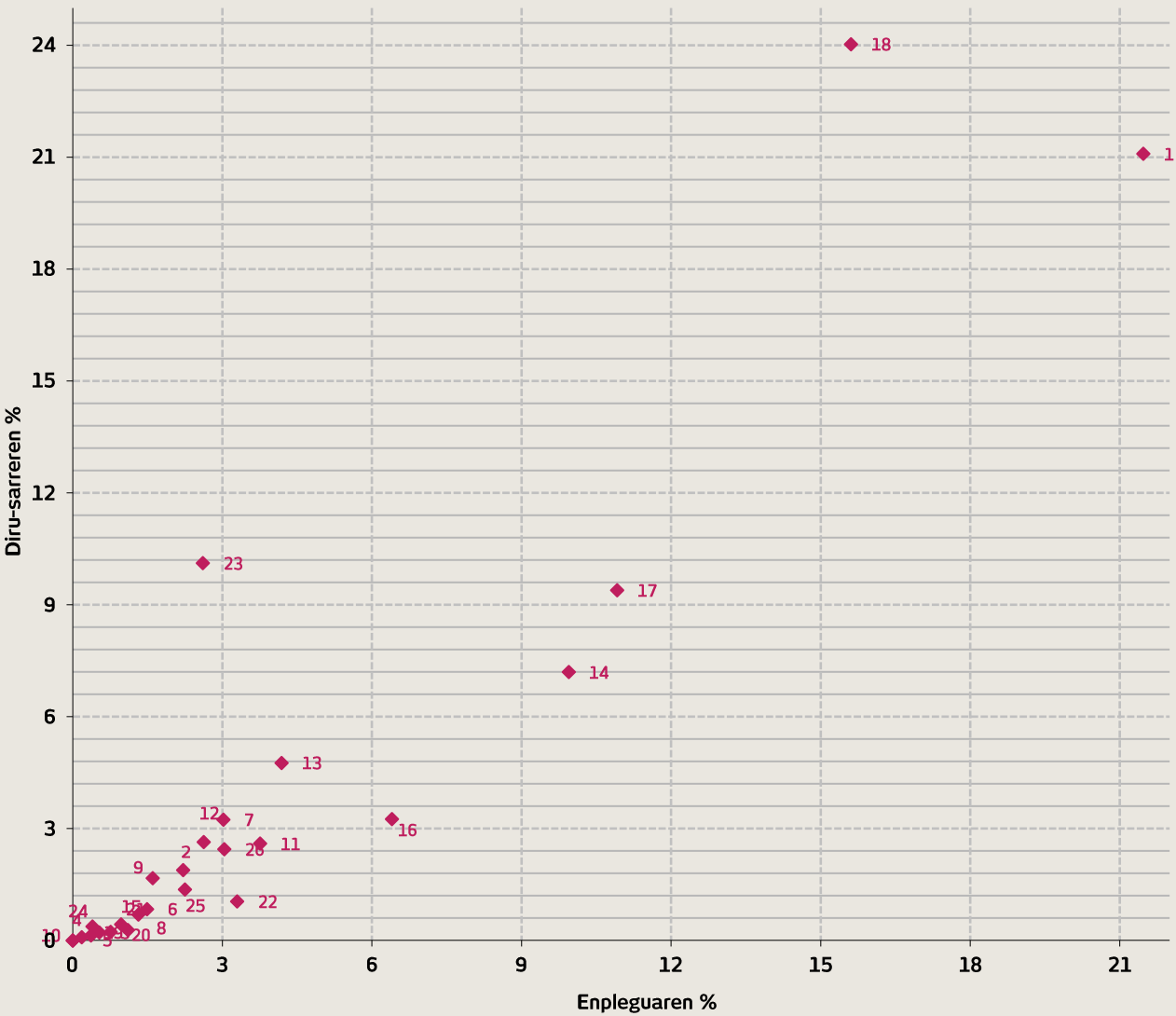
Sektorea (EJSN-2009)	Enpleguaren %	Sektorea (EJSN-2009)	Diru-sarreraren %
Elikagaien industria	21,5	Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa	24,0
Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa	15,6	Elikagaien industria	21,1
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	10,9	Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	10,1
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	9,9	Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	9,4
Material eta ekipa elektrikoaren fabrikazioa	6,4	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	7,2
Metalurgia	4,2	Metalurgia	4,8
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	3,8	Material eta ekipa elektrikoaren fabrikazioa	3,3
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	3,3	Papergintza	3,2
Gainerako jarduerak	3,0	Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,6
Papergintza	3,0	Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	2,6
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,6	Gainerako jarduerak	2,4
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	2,6	Edarien fabrikazioa	1,9
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	2,2	Industria kimikoa	1,7
Edarien fabrikazioa	2,2	Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1,4
Industria kimikoa	1,6	Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	1,0
Zuraren eta kortxoaren industria	1,5	Zuraren eta kortxoaren industria	0,8
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	1,3	Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	0,7
Beste manufaktura-industria batzuk	1,1	Produktu informatikoen, elektronikoaren eta optikoen fabrikazioa	0,4
Produktu informatikoen, elektronikoaren eta optikoen fabrikazioa	1,0	Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	0,4
Altzarien fabrikazioa	0,8	Beste manufaktura-industria batzuk	0,3
Ehungintza	0,5	Altzarien fabrikazioa	0,2
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	0,4	Ehungintza	0,2
Jantzigintza	0,4	Jantzigintza	0,1
Larrugintza eta oinetakogintza	0,2	Larrugintza eta oinetakogintza	0,1
Farmazia-produktuen fabrikazioa	0,0	Farmazia-produktuen fabrikazioa	0,0
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,0	Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,0
Industria, guztira	100,0	Industria, guztira	100,0

Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

Nafarroako industria-sektoreko jarduerarik garrantzitsuenak identifikatzen jarraitzeko, interesgarria da enplegua eta diru-sarrerak modu bateratuan aztertzea, jarduera-sektoreka. Zentzu horretan, jarduera hauek izan ziren esanguratsuenak: Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa; Elikagaien industria; Produktu metalikoen

fabrikazioa, makineriarena eta ekipoena izan ezik; eta Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa. Hauek izan ziren hurrengoak, baina hauek jardueran izandako pisua aurrez aipatutakoena baino nabarmen txikiagoa izan zen: Material eta ekipo elektriko fabrikazioa; Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa; Metalurgia; eta Papergintza.

19. grafikoa. Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2023

1 Elikagaien industria	14 Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik
2 Edarien fabrikazioa	15 Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa
3 Ehungintza	16 Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa
4 Jantzigintza	17 Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa
5 Larrugintza eta oinetakogintza	18 Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa
6 Zuraren eta kortxoaren industria	19 Bestelako garraio-materialen fabrikazioa
7 Papergintza	20 Altzarien fabrikazioa
8 Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa	21 Beste manufaktura-industria batzuk
9 Industria kimikoa	22 Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa
10 Farmazia-produktuen fabrikazioa	23 Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza
11 Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	24 Uraren bilketa, arazketa eta banaketa
12 Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	25 Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena
13 Metalurgia	26 Gainerako jarduerak

Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA

Nafarroako industria-sektorean garrantzirik handiena izan zuten jarduerak identifikatu ondoren, jarraian, enpresa eta langile kopuruak aztertuko ditugu, enpresaren tamainaren arabera. Jarduera-sektore anitzetako enpresen ehunaren ezaugarriak sakonago ezagutzeko aukera ematen du analisi honek.

EINek emandako informazioaren arabera, 2024an 2.282 enpresa zituen Nafarroak (2023an baino 13 gutxiago; urte hartan 2.295 enpresa zenbatu ziren), batez ere, jarduera hauetara bideratuak: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen izan ezik (% 20,7) eta Elikagaien industria (% 14,9). Horiek, guztira, 77.737 langile zituzten (2023an 73.400 langile). Aipatutako bi sektore horietakoak ziren Nafarroako industria-enpresen % 35,6.

Enpresa kopuru txikiagoarekin, hauek kokatu ziren distantzia apur batera: Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 7,0); Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 6,3); Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa (% 6,0); Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik (% 5,1); Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa (% 4,4); Edarien fabrikazioa (% 4,0); Beste produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 3,7) eta Uraren bilketa, arazketa eta banaketa (% 3,1). Gainerako jardueren partaidetza % 3koa baino txikiagoa izan zen.

102. koadroa. Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jarduera-sektorearen arabera, 2024

SEKTOREA (EJSN-2009)	1-5 langile	6-49 langile	50-99 langile	100- 249 langile	> 250 langile	Guztira	Industria osoaren %
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen izan ezik	222	227	14	6	3	472	20,7
Elikagaien industria	160	141	8	15	16	340	14,9
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	93	56	7	2	2	160	7,0
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	130	12	0	0	1	143	6,3
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	46	68	6	8	8	136	6,0
Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik	74	42	1	0	0	117	5,1
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	74	24	2	0	1	101	4,4
Edarien fabrikazioa	52	34	6	0	0	92	4,0
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	39	39	2	5	0	85	3,7
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	61	8	0	1	0	70	3,1
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	24	30	5	7	1	67	2,9
Altzarien fabrikazioa	44	20	1	1	0	66	2,9
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena; balorizazioa	26	29	1	0	2	58	2,5
Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa	16	21	5	4	7	53	2,3
Beste manufaktura-industria batzuk	36	15	1	0	0	52	2,3
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	12	23	7	3	2	47	2,1
Industria kimikoa	16	19	4	1	1	41	1,8
Jantzigintza	23	9	0	0	0	32	1,4
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	8	15	2	4	2	31	1,4
Ehungintza	20	6	1	1	0	28	1,2
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	9	14	1	2	0	26	1,1
Papergintza	3	9	1	2	2	17	0,7
Beste erauzketa-industria batzuk	9	7	0	0	0	16	0,7
Larrugintza eta oinetakogintza	8	4	1	0	0	13	0,6
Farmazia-produktuen fabrikazioa	2	1	0	1	2	6	0,3
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	2	2	0	1	0	5	0,2
Deskontaminazio-jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	4	1	0	0	0	5	0,2
Hondakin-uren bilketa eta tratamendua	2	0	1	0	0	3	0,1
Antrazitaren, harrikatzen eta lignitoaren erauzketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Petrolio gordinaren eta gas naturalaren erauzketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Mineral metalikoen erauzketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Erauzketa-industriari laguntzeko jarduerak	0	0	0	0	0	0	0,0
Tabakoaren industria	0	0	0	0	0	0	0,0
Koke-fabrikak eta petrolio-finketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Guztira	1.215	876	77	64	50	2.282	100,0

Iturria: EIN-Enpresen Direktorio Nagusia-DIRCE (enpresak jarduera nagusiaren eta soldatapekoen estratuen arabera) eta geuk egina.

2.3 ENPRESA NAGUSIAK

Amaitzeko, Foru Erkidegoko industria-enpresa nagusien analisi labur bat egingo dugu.

Camerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberek osatutako elkartea) datu-basearen arabera, 2024an 250 langiletik gorako 23 industria-enpresa zeuden; horietatik 9k 500 langile baino gehiago zituzten. Enpresa horiek zein diren, zein udalerritan dauden eta zein jarduera duten azaltzen da honako koadro honetan (EJSN-2009ren arabera).

Aipatzekoa da, azken urteotan, Nafarroak bere erakargarritasuna sendotu duela industria-sektorean atzerriko inbertsiorako, eta bereziki sektore hauek nabarmendu dira: automobilgintza, energia berriztagarriak eta nekazaritzako elikadura.

Zehazki, 1993az geroztik, Nafarroak jasotako inbertsio-fluxuen % 75 industria arlokoak izan dira, sektore horrek pisu handia baitu eskualdeko ekonomian.

103. koadroa. Nafarroako industria-enpresa nagusiak, 2024

Enpresa	Udalerrria	Enplegu- estratua	Jarduera
U V E SA	TUTERA	500 baino gehiago	Beste ganadu-ustiategi batzuk
CONGELADOS DE NAVARRA SAU	ARGUEDAS	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ULTRACONGELADOS VIRTO SAU	AZAGRA	500 baino gehiago	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
CEMENTOS PORTLAND VALDERRIVAS SA	IRUÑEA	500 baino gehiago	Zementuaren fabrikazioa
FAGOR EDERLAN TAFALLA S. COOP.	TAFALLA	500 baino gehiago	Burdinaren galdaketa
NORDEX ENERGY SPAIN SAU	BARASOAIN	500 baino gehiago	Motorren eta turbinen fabrikazioa, aireontzietara, autoetara eta ziklomotorretara bideratutakoak izan ezik
VOLKSWAGEN NAVARRA SA	ARAZURI	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunen fabrikazioa
KYB SUSPENSIONS EUROPE SA	ASIAIN	500 baino gehiago	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
ACCIONA GENERACION RENOVABLE SA	SARRIGUREN	500 baino gehiago	Beste mota batzuetako energia elektrikoaren ekoizpena
INDUSTRIAS ALIMENTARIAS DE NAVARRA SAU	ALESBES	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
IBERFRUTA-MUERZA SA	AZAGRA	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
APERITIVOS Y EXTRUSIONADOS SA	RIBAFORADA	251- 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
SMURFIT KAPPA NAVARRA SA	CORDOVILLA (GALAR)	251- 500	Paperaren eta kartoi ondulatuaren fabrikazioa - Paperezko eta kartoizko ontzien eta bilgarrien fabrikazioa
TIMAC AGRO ESPAÑA SA	ORKOEN	251- 500	2015 - Ongarrien eta konposatu nitrogenodunen fabrikazioa
MANUFACTURAS DEL ALUMINIO PAMPLONA SECTOR AUTOMOCIÓN	ORKOEN	251- 500	Burdinazkoak ez diren beste metal batzuen fundizioa
SAKANA SCI	LAKUNTZA	251- 500	Ingeniaritza mekanikoa, hirugarrenen kontura
ACCIONA BLADES SA	SARRIGUREN	251- 500	Motorren eta turbinen fabrikazioa, aireontzietara, autoetara eta ziklomotorretara bideratutakoak izan ezik
LIEBHERR INDUSTRIAS METALICAS SA	IRUÑEA	251- 500	Igotzeko eta manipulatzeko makineriaren fabrikazioa.
AZKOYEN SA	AZKOEN	251- 500	Beste erabilera orokor batzuetarako makineriaren fabrikazioa
GESTAMP NAVARRA SA	ORKOEN	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
TECNOCONFORT SA	IRUÑEA	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
M TORRES DISEÑOS INDUSTRIALES SA	ELORTZ	251- 500	Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala, eta haren makineria
EDITORIAL ARANZADI SAU	ZIZUR TXIKIA	251- 500	Liburuen edizioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

3. SIDERURGIA

3.1 IKUSPEGI OROKORRA

2024aren bereizgarriak mundu mailan gertatutako aldaketak izan ziren, siderurgia-sektorea nabarmen baldintzatu zuten eta. Alde batetik, hauteskundeak egin ziren AEBn, eta Trumpen gobernuak martxan jarritako muga-zergen politikak zuzeneko eragina du sektoreko enpresen emaitzetan 2025etik aurrera. Gainera, deskarbonizazioaren azelerazioak zuzeneko inpaktua du isurien murrizketan eta altzairuaren balio-katearen eraldaketan. Eta ezin dira ahaztu merkatu guztiei eragiten dieten tentsio geopolitikoak.

Testuinguru horretan, kontuan hartu behar da Europar Batasunak eragozpenak dituela Txinako eta AEBko merkatuen aldean, adibidez, energia-kostuen eta Europako erregulazioaren ondorioz. Horiek horrela, Europako Batzordeak proposatu du erreforma elektrikoak egitea, merkataritza-politika onuragarria diseinatzea eta trantsizio berdearen prozesuan sektorearen eta horren baitako enpresen lehiakortasuna ziurtatzeko inbertsioak egitea.

Hala ere, eta World Steel Associationek argitaratutako azken datuen arabera, 2024an 1.884,6 milioi tonakoa izan zen altzairuaren ekoizpena mundu mailan, hau da, urtetik urterako % 0,4ko beherakada. Kontsumoa, berriz, 1.742,4 milioi tonakoa izan zen, aurreko urtean baino % 2,0 baxuagoa.

Eremu geografikoei erreparatuta, altzairuaren ekoizpenaren bilakaera desberdina izan da. Ekoizpenak behera egin du ekoizle nagusia den Txinan, esate baterako. 2021 eta 2022an ere jaitsi egin zen, eta 2023a egonkorra izan zen. Aitzitik, 2024an altzairuaren ekoizpenak behera egin zuen berriro ere, baina 1.000 milioi tonako langatik gora jarraitzen du. Era berean, altzairuaren ekoizpena gutxitu egin zen 2024an siderurgikoak izan diren herrialdeetan; adibidez, AEBn eta Kanadan, eta Japonian. Eta gauza bera gertatu zen Italian eta Erresuma Batuan. Aldiz, altzairuaren ekoizpena hobetu egin zen Indian, Alemanian, Frantzia edota Espainian, 2024an. Azkenik, eta Europako herrialdeetako batzuen dinamismoak baldintzatuta, EB-27ko altzairuaren ekoizpena igo egin zen.

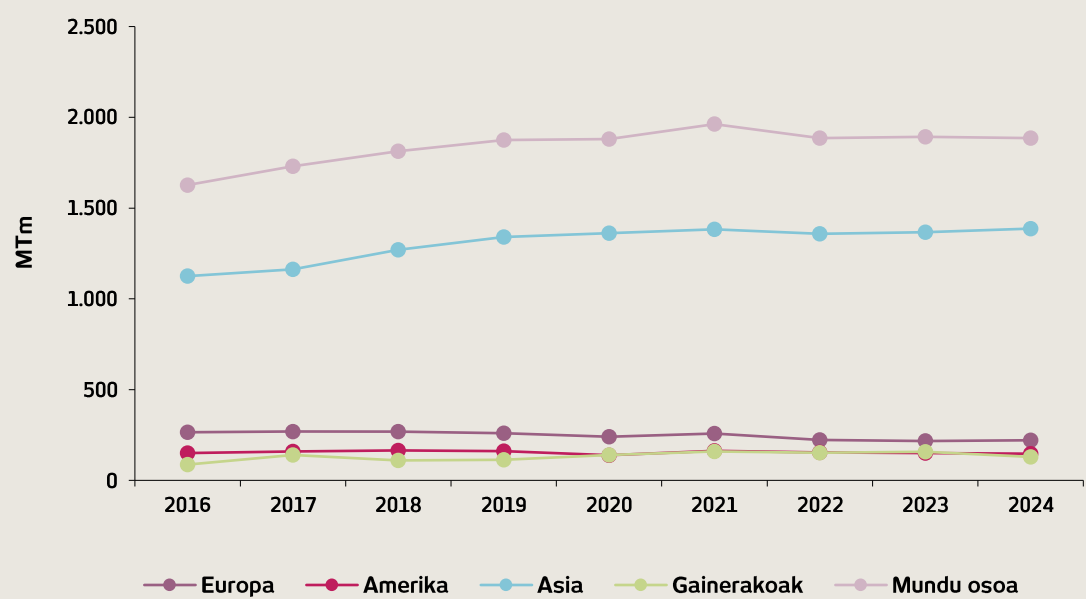
104. koadroa. Altzairu gordinaren ekoizpena

Herrialdea	2023			2024		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	93,5	1,0	4,9	91,8	-1,8	4,9
Japonia	87,0	-2,5	4,6	84,0	-3,4	4,5
Txina	1.019,1	0,1	53,9	1.005,1	-1,4	53,3
India	140,7	12,3	7,4	149,4	6,2	7,9
Alemania	35,4	-3,8	1,9	37,2	5,2	2,0
Italia	21,0	-2,8	1,1	20,0	-4,8	1,1
Frantzia	10,0	-17,4	0,5	10,8	7,6	0,6
Erresuma Batua	5,6	-6,7	0,3	4,0	-28,4	0,2
Espainia	11,4	-0,9	0,6	11,9	4,1	0,6
EB-27	126,3	-7,4	6,7	133,7	5,8	7,1
Mundu osoa	1.892,0	0,1	100,0	1.884,6	-0,4	100,0

Iturria: World Steel Association

Altzairu gordinaren mundu mailako ekoizpen-maparen banaketa ez zen ia aldatu 2024ko ekitaldian: Asiako kontinenteak munduko ekoizpenaren zatirik handiena eskaintzen jarraitzen du (munduko ekoizpenaren ia hiru laurden); atzetik ekonomia aurreratu handiak datoz, Europa, adibidez, altzairuaren mundu mailako ekoizpenaren % 11,7rekin; Amerikaren ekarpena % 7,8 da, ordea.

20. grafikoa. Altzairuaren mundu mailako ekoizpena

Iturria: World Steel Association.

Produktu siderurgikoen mundu mailako kontsumoari dagokionez, aurrez aipatu dugun moduan, kontsumoaren urterik urterako jaitsiera % 2,0 izan zen. Herrialdeen arabera azterketan ikusten da ezen, altzairuaren ekoizpenarekin gertatzen den bezala, Txina dela

altzairua kontsumitzen duen herrialde nagusia. Dena den, altzairuaren kontsumoa txikiagoa izan zen 2024an, 2023koaren aldean. Gainerako herrialdeen harira, kontsumoaren zifrak askoz txikiagoak izan ziren. Aurreko ekitaldiarekin konparatuz, altzairuaren kontsumoak behera egin zuen AEB eta Kanadan, Japonian, Indian, Alemanian eta Italian. Frantzia, Erresuma Batua eta Espainian, aldiz, kontsumitutako altzairu guztia gehiago izan zen, aurreko urtearen aldean.

105. koadroa. Siderurgia-produktuen kontsumoa

	2023			2024		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	103,4	-4,2	5,8	102,0	-1,4	5,9
Japonia	53,4	-2,9	3,0	51,4	-3,7	2,9
Txina	905,1	-2,3	50,9	856,6	-5,4	49,2
India	132,8	14,4	7,5	147,9	11,4	8,5
Alemania	28,3	-12,9	1,6	26	-8,1	1,5
Italia	23,5	-6,0	1,3	22,8	-3,0	1,3
Frantzia	11,2	-5,1	0,6	11,5	2,7	0,7
Erresuma Batua	7,7	-7,2	0,4	8,1	5,2	0,5
Espainia	12,7	1,6	0,7	13,5	6,3	0,8
EB-27	129,8	-9,0	7,3	130,1	0,2	7,5
Mundu osoa	1.778,1	0,0	100,0	1.742,4	-2,0	100,0

Iturria: World Steel Association

3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA

Unesiden arabera (siderurgia-enpresen batasuna), kontrako nazioarteko inguruneak baldintzatu egin zuen Espainiako siderurgia-industria 2024an, baita energia-kostu handiek ere. Ondorioz, industria nazionalak ez zuen oraindik pandemiaren aurreko egonkortasuna lortu. Horrez gain, Europar Batasunetik kanpoko hornitzaileen lehia desleialak are neurri handiagoan kaltetu ditzake sektoreko adierazle nagusiak. Horri guztiari Trumpen administrazioaren muga-zerga berriak batu behar zaizkio. Izan ere, 2025ari begira, "merkataritza-protektionismoa drastikoki gogortuko dute eta bloke estrategikoen arteko lankidetzaz printzipioak hautsi egingo dira", horren eraginez.

106. koadroa. Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*

(mila Tm)

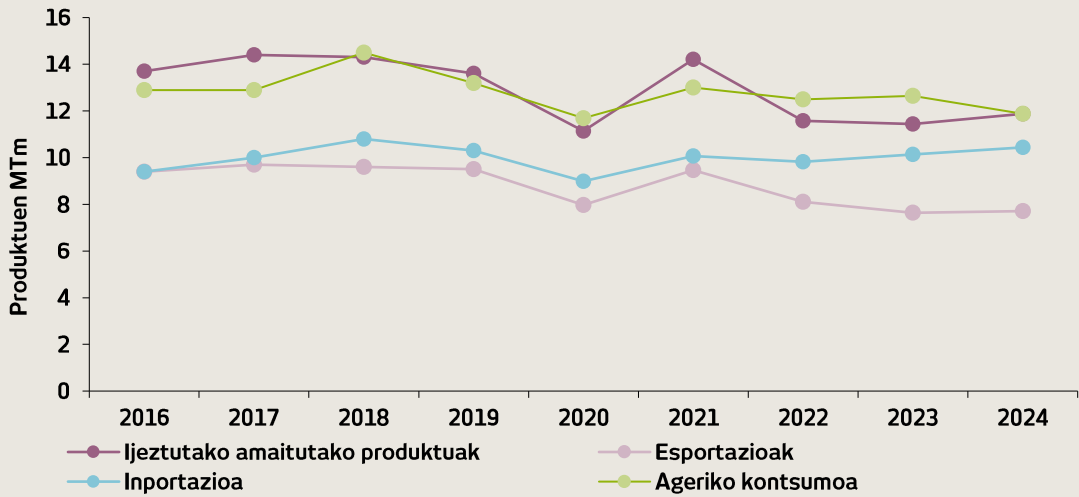
Urtea	Produkzioa	Esportazioak	Inportazioa	Ageriko kontsumoa
2017	14.441	9.710	9.972	12.331
2018	14.320	9.649	10.761	13.683
2019	13.588	9.494	10.286	13.181
2020	11.141	7.974	8.988	11.651
2021	14.205	9.461	10.070	13.008
2022	11.573	8.106	9.819	12.501
2023	11.445	7.636	10.144	12.652
2024	11.873	7.710	10.434	13.479

(*): Ekoizpena eta ageriko kontsumoa altzairu gordinari dagozkio, eta kanpo-merkataritza, berriz, siderurgia-produktu guztiei.

Iturria: Unesid.

Kopuru absolututan, Unesidek 2024ari buruz emandako datuekin bat etorritik, altzairu-ekoizpena 11.873 mila tonakoa izan zen, hots, 2023ko kopurua baino gehiago (427 mila tona gehiago). Hala ere, 2007ko kopurua baino askoz txikiagoa da. Urte horretan altzairuaren ekoizpenaren inoizko maximoa erregistratu zen: 18.999 mila tona. Kanpoko merkataritzaren harira, inportazioak 10.434 mila tonakoak izan ziren (2023an baino 290 mila tona gehiago), eta esportazioak, berriz, 7.710 mila tona (2023an baino 73 mila tona gehiago). Azkenik, ageriko kontsumoa 13.479 mila tonaraino igo zen, lau adierazleen urterik urterako igoerarik handiena (827 mila tona gehiago).

21. grafikoa. Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak

Iturria: Unesid.

Inportatutako lehengai nagusien bilakaera ikusita, aztertutako hiru lehengaietatik biren kontsumoak behera egin du. Aipatzekoa da koke bihur daitekeen harrikatzak beherakada nabaria izan duela. Horren kontsumoa 2023an kontsumitutakoaren bosten bat jaitsi da (-% 21,2). Burdin-mearen eta pelleten bilakaera ez zen hain negatiboa izan (-% 4,0), eta

txatarra egonkor mantendu zen (+% 0,7). Bestalde, lehengaien prezioak jaitsi egin dira hiru kasuetan: beherapen handiena koke bihur daitekeen harrikatzari dagokio (-% 16,0); ondoren, txatarraren prezioa dator (-% 6,7); eta azkenik, burdin-mea eta pelletak (-% 2,9).

107. koadroa. Inportatutako lehengaiak

Urtea	Koke bihur daitekeen harrikatza		Burdin-mea eta pelleta		Txatarra	
	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)
2015	1.720	102,0	6.288	50,7	5.144	292,2
2016	1.768	107,5	6.010	52,0	4.004	263,5
2017	1.767	207,3	6.572	76,3	4.242	321,0
2018	1.621	191,7	6.556	74,5	4.040	345,1
2019	780	188,2	5.557	91,6	4.024	304,4
2020	360	118,8	3.564	101,9	3.385	298,0
2021	1.421	177,9	5.650	155,3	4.122	444,3
2022	1.728	372,3	4.759	134,7	3.052	495,0
2023	2.014	274,9	5.013	105,3	3.203	423,3
2024	1.587	230,9	4.811	102,2	3.226	394,7
Hazkundera % 24-23	-21,2	-16,0	-4,0	-2,9	0,7	-6,7

Iturria: Unesid.

2024a urte zaila izan zen. Hala ere, Espainiako siderurgia-sektoreak erronkei aurre egin zien: gatazka geopolitikoak, trantsizio ekologikoa eta energia-sektorearen bultzada. Hala, sektorearen susperraldia sendotu egin zen eta sektoreko enpresen jasangarritasunaren eta lehiakortasunaren aldeko apustua egin zen.

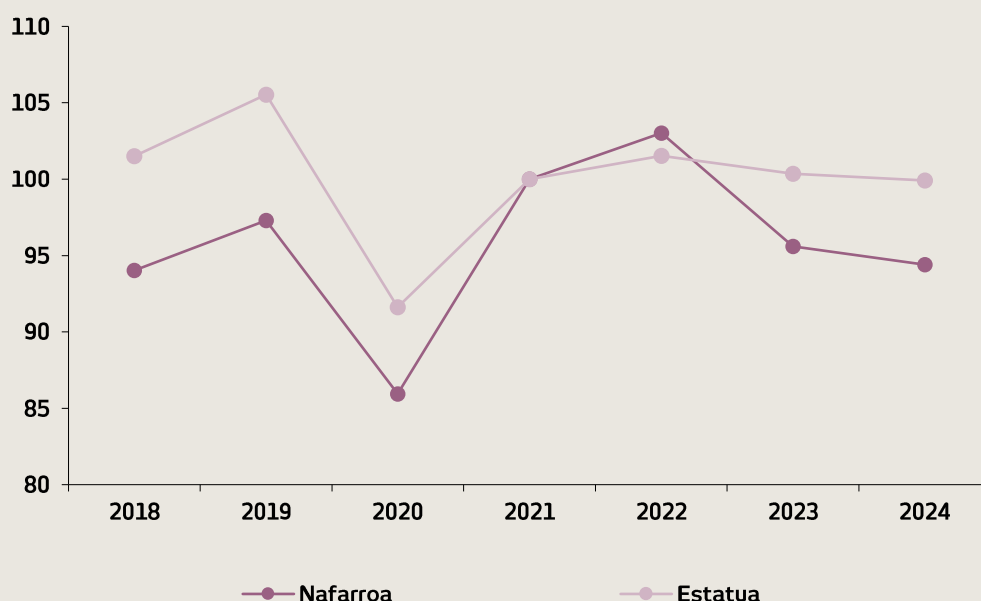
Testuinguru horretan, Unesideko enpresek 21.976 pertsonari ematen diote lana. Horrek esan nahi du urterik urteko % 0,4 gehiago izan zirela, aurreko ekitaldian baino 105 lanpostu gehiago. Nolanahi ere, enpleguarekin lotutako erronka nagusietako bat laneko absentismo handia da, zuzeneko eragina baitu enpresen eta sektorearen lehiakortasunean. Gainera, lan-erregulazioaren ondoriozko ziurgabetasuna gehitu behar da, zehazki, lanaldia murrizteko proposamena, bazkide diren enpresen etorkizuneko kontratazioa baldintzatu dezakeena.

Emakumezkoen enpleguari dagokionez, berdina izan zen sektorean 2024an eta 2023an (% 10). Nahiz eta emakumeen kopurua pixkanaka handitzen ari den, askoz txikiagoa izaten jarraitzen du, eta sektoreko enpresen beste erronka bat da, hain zuzen ere. Horretarako, alde batetik, bazkide diren enpresetan bakarka landu zituzten berdintasunerako planetan, eta bestetik, elkarrekin aritu ziren Unesiden bidez #MujeresDeAcero ekimenean. Badira hainbat urte emakumeen talentua erakartzen eta ikusgai egiten ari dela, eta halaber, emakumeen lidergoa eta garapen profesionala sustatu nahi da siderurgia-sektorean.

Energiaren harira, Unesidek kontsumitzaile elektointentsiboen estatutua berrikusteko eskatu zuen 2024an, industriaren kostu elektrikoak murrizteko neurri zehatzak lortzeko asmoz.

Ingurumenari erreparatuta, Carbon Border Adjustment (CBAM) inplementatzea izan zen bereizgarria. Karbonoaren prezioa berdintzea du xede, inportazioen eta karbonoan intentsibo diren ondasunen ekoizpen nazionalaren artean. Bestalde, siderurgia-sektoreak deskarbonizaziorako PERTE batean parte hartzea sustatu zuen Unesidek, eta EUROFERekin elkarlanean jardun zuen isuri industrialen zuzentaraua idazteko zereginen.

22. grafikoa. Metalurgiaren eta produktu metalikoen industria-ekoizpenaren indizea

*Oharra: Estatu osoko datuak metalezko produktuen IPlari bakarrik dagozkio.
Iturria: Nastat eta Industria Produkzioaren Indizea (EIN). Geuk egina.*

Azkenik, Estatuko eta Nafarroako Industria Produkzioaren Indizeari erreparatuta eta, siderurgia-sektoreari zeharka hurbiltzeko, metalurgia eta produktu metalikoen sektorea erreferentzia gisa hartuta, Nastatek Nafarroari buruz argitaratutako informazioan agerian geratu zen jarduerak behera egin zuela berriz (94,4) eta dinamismoa galdu duela ondoz ondoko bi ekitalditan. Alde horretatik, 2024an oraindik ez zen berreskuratu pandemia aurreko maila (2019an, 97,3). Estatu osoan, ekitaldia ez zen hain negatiboa izan (99,9). 2023arekin konparatuta (100,3) dinamismoa galdu zuen, ordea.

4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA

4.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Nekazaritzako Elikagaien Industrien Europar Batasuneko Konfederazioak argitaratutako azken txostenari jarraikiz, jarduera zertxobait suspertu zen 2024an, 2022ko hirugarren hiruhilekoan hasitako desazelerazioa eta gero.

108. koadroa. Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera

Urtea	Aldia	% Δ
2022	I. hiruhilekoa	0,5
	II. hiruhilekoa	0,4
	III. hiruhilekoa	-0,1
	IV. hiruhilekoa	-0,9
2023	I. hiruhilekoa	-0,4
	II. hiruhilekoa	-0,4
	III. hiruhilekoa	-0,2
	IV. hiruhilekoa	-0,2
2024	I. hiruhilekoa	1,7
	II. hiruhilekoa	0,2
	III. hiruhilekoa	-0,2
	IV. hiruhilekoa	0,1

Iturria: CIAA.

Europar Batasunean, manufaktura-industriaren baitako jarduera nagusia da elikagaien industria. 1.196.000 milioi eurotik gorako negozio-bolumena du eta manufaktura-industriaren % 15,7 ordezkatzeko du, Erresuma Batua dagoeneko EBkoa ez dela kontuan hartuta.

304.120 enpresa eta 4,7 milioi langile ditu. Enpresa txikiek eta ertainek ordezkatzeko dute elikagaien sektoreko negozio-bolumenaren % 40,1 eta sortzen dituen lanpostu guztien % 56,7. Enpresa horien % 95,9 ETEak dira, 50 langile baino gutxiagokoak, eta % 79,8k 10 langile baino gutxiago dituzte. Denak batera aintzat hartuta, 10 enpresatik 9 ETEak dira.

Espainiako elikagaien industriak laugarren postua du negozio-zifraren balioari dagokionez (168,2 bilioi euro), hauen atzetik: Alemania (265,8 bilioi), Frantzia (254,1 bilioi) eta Italia (179,4 bilioi).

4.2 SEKTOREA ESPAINIAN

Espainiako manufaktura-industria nagusi gisa nabarmentzen da oraindik ere nekazaritzako elikagaien sektorea. Garapen ekonomikoaren motorra da, eta enplegua eta aberastasuna sortzen ditu.

Europa mailan, nekazaritzako elikagaien sektoreko laugarren potentzia da Espainia, eta hamargarrena mundu mailan. Produktuen kalitateari eta desbentsa handiari esker, Espainiako nekazaritzako elikagaien sektoreak ospe handia du nazioarteko merkatuetan.

2024an, Espainiako nekazaritzako elikagaien sektoreak suspertzeko gaitasun nabaria erakutsi zuen, pandemia, inflazioa eta tentsio geopolitikoak nagusi izan diren urteen ostean. Erronka nagusietako bat lehortea da, oraindik ere jarraitzen duena. Ekoizpen-kostuak handitu ditu eta labore batzuk berreskuratzeko aukera mugatu du. Ureztatze-sistemek egoera larriagotu dute, premiazko modernizazioa behar baita klima-aldaketei aurre egiteko. Horrez gain, ekoizpen-sistemaren jasangarritasunak baditu beste mehatxu batzuk aurrean: landa-eremuko biztanleria aktiboaren zahartzea, emakumeak neurri txikian sartu izana (enpleguaren % 31 soilik lehen sektorean eta industrian) eta belaunaldi-erreleboa gertatzeko zailtasunak.

Eraldaketa digitala oraindik arrakala handiak dauden ardatz garrantzitsu bat da. Azpisektore batzuk aurrera doaz teknologien erabileran: Gauzen Internet (IoT), trazabilitatea, automatizazioa... Baina, oro har, teknologia neurri txikian sartu da oraindik. Horrek sektorearen lehiakortasuna mugatzen du, baita Europako arauzko eskakizun berriak betetzeko gaitasuna ere; adibidez, Itun Berdeak ekarritakoak edo NPB berria.

Berrikuntzari dagokionez, FoodTech *startup*en kopurua handitu egin da Espainian, eta EU-CAP Networken tankerako ekimenetan modu aktiboan parte hartzen du. Alabaina, nekazaritzako elikagaien sektoreko I+G-an egiten den inbertsioa oraindik ez da aski (BPGaren % 0,55, eta Europan, % 0,8). Inbertsio falta horrek eragotzi egiten du irtenbide teknologiko propioak izatea, laboreak genetikoki hobetzea edota ekoizpen-eredu jasangarriagoak sustatzea.

Estatistika Institutuak (EIN) prestatutako Industria Produizioaren Indizearen (IPI) arabera, eta aipatutako eraginen ondorioz, Espainiako elikagaien industriak nabarmen hobetu zuen jarduera 2024an aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zehazki, elikagaien sektoreko ekoizpenak % 1,4ko igoera izan zuen 2024an (2023an -% 2,5). Eta ekoizpenaren jaitsiera hori industria osoan islatu zen (% 0,5, eta 2023an -% 1,6).

109. koadroa. Industria Produktzioaren Indizearen (IPI) bilakaera

(% Δ)

Urtea	Elikagaiak*	Industria, guztira*
2019	1,3	0,6
2020	-4,7	-9,3
2021	4,0	7,3
2022	-0,4	2,5
2023	-2,5	-1,6
2024	1,4	0,5

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

Espainian, elikagaigintza eta edarigintza industria-sektoreko lehen manufaktura-adarra da, EINEK Enpresen Egiturazko Estatistikaren barruan emandako datuei jarraikiz. Negozioen zenbatekoa 178.923,3 M€ da. Hala, manufaktura-sektorearen % 25,7 biltzen du, biztanleria landunaren % 23,3rekin, eta balio erantsiaren % 20,4rekin. Espainiako BPGaren % 2,3 da (BEGd), 25.741 M€ baita (+% 4,9).

Halaber, 27.896 enpresako sareak osatzen zuen ekoizpena, EINEko Enpresen Direktorio Nagusiak emandako azken datuen arabera. Hala, manufaktura-industria osoaren % 17,9 ordezkatzeko zuten eta industria osoaren % 15,9. Enpresa horien % 96,1ek 50 langile baino gutxiago zituzten (26.806) eta % 77,3k 10 langile baino gutxiago (21.576).

Guztira, 561.700 pertsonak lan egiten zuten elikagaien, edarien eta tabakoaren industrian (% 0,4ko igoera, aurreko hiru hilabetearekin alderatuta). Manufaktura-industriaren % 21,4 ordezkatzeko zuten, eta ekonomia osoaren % 2,6. Emakumeen enplegu-tasa enplegu osoaren % 39,1 da, manufaktura-industria osoko handiena (% 28,7).

Etorkizunari begira, nolabaiteko ziurgabetasuna dator merkataritza-agertokian. AEBk % 15eko muga-zergak ezarri zien produktu garrantzitsuei; esate baterako, oliba-olioari eta oliba beltzei. Horren inpaktu negatiboa izan zuen Espainiako esportazioetan, eta hirugarren herrialdeekiko lehiari atea zabaltzen zion.

Azkenik, egungo egoeraren ondorioz, inbertsio-funts handiek nekazaritzako elikagaien sektoreara zuzendu dute haien begirada. Sektore honen tamaina eta lehiakortasuna handitzeko aukera bat da, eta horrek nekazaritzari ere eragingo dio. Hori dela eta, eragiketa korporatibo ugari izan ziren 2024an.

Horien artean, batetik, Palacios Alimentación beste esku batzuetara pasatu zela nabarmendu behar da. Inbertitzaile-talde batek, JB Capital funtsa buruan (Jaime Botínek sortua), Errioxako Palacios Alimentación etxearen zatirik handiena erosi zuen.

Gainera, espainiar okintza eta opilgintza izoztuan bi eragiketa korporatibo garrantzitsu egin ziren 2024an. Horrek sektorea erakargarria dela berresten du: 1.700 M€ inguru mugitu zituen eta fakturazioan bi digituko hazkundea izan zuen berriz 2023an. Eragiketarik garrantzitsuena haxe izan zen: CVC Capital Partners funtsak Grupo Monbake erosi zuen, eta konpainiari 1.000 M€-ko balioa eman zitzaion gutxi gorabehera, hainbat iturriren arabera. Sektorea garai onean dago, *foodservice* kanaleko kontsumoak bilakaera ona izan baitzuen. Halaber, *retaila* eta artisautzaren kanala ere tartean daude, eta herrialdean diharduten konpainien berrikuntza-maila handia da.

4.3 SEKTOREA NAFARROAN

Nafarroako ekonomiaren baitako sektorerik esanguratsuenetako bat izaten jarraitzen du nekazaritzako elikagaien industriak. Zehazki, EINek emandako 2023ko datuen arabera, elikagaien eta edarien industriak (nekazaritzako elikagaiak) sortzen du industria osoaren enpleguaren % 21,5 (Nafarroako industrian eragin handiena duten azpisektoreen artean lehena da, lbigailu motordunen, atoi en eta erdi-atoi en fabrikazioaren aurretik), eta industriako balio erantsi gordinaren % 21,1 (kasu honetan bigarrena da, balio erantsi gordinaren % 24,0 sortzen duen ibilgailu motordunen azpisektorearen atzetik).

110. koadroa. Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2024

Tamaina	Enpresa kopurua	%, guztizkoarekiko
1-5 langile	212	51,2
6-49 langile	175	38,3
50-99 langile	14	4,4
> 100 langile	31	6,2
Guztira	432	100,0

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

EINek emandako informazioaren arabera, 2024an nekazaritzako elikagaien industriara bideratutako 432 enpresa zeuden Nafarroan. Enpresa kopuruak -% 5,5 egin zuen behera 2023arekiko (457 enpresa).

Bestetik, enpresa horien tamaina langile kopuruaren arabera aztertuz gero, argi geratzen da enpresa txikiak eta ertainak nagusitzen direla enpresa-ehunean. Enpresen % 51,2k 6 langile baino gutxiago zituzten, % 38,3k 6 eta 49 langile artean eta, azkenik, gainerako % 10,5ak 50 enplegatu baino gehiago.

Sektoreko enpresa garrantzitsuenei dagokienez, ondorengo taulan ageri dira 250 langiletik gorakoak (guztira, 6 enpresa), eta zein herritan dauden, zein jarduera burutzen duten eta dagokien enplegu-estratua ere adierazten da.

Hautatu diren enpresen artean, 500 enplegu baino gehiago daude hirutan: Congelados de Navarra SA, Ultracongelados Virto SA eta UVE SA. Duela urtebete, bost enpresa izan ziren, ordea.

111. koadroa. Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2024

Enpresa	Udalerrria	Enplegu- estratua	Jarduera nagusia
CONGELADOS DE NAVARRA SAU	ARGUEDAS	500 baino gehiago	Kontserba begetalak
ULTRACONGELADOS VIRTO SAU	AZAGRA	500 baino gehiago	Kontserba begetalak
U V E SA	TUTERA	500 baino gehiago	Edozein motatako pentsu konposatuen elaborazioa
INDUSTRIAS ALIMENTARIAS DE NAVARRA SAU	ALESBES	250-500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
IBERFRUTA-MUERZA SA	AZAGRA	250-500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
APERITIVOS Y EXTRUSIONADOS SA	RIBAFORADA	250-500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

Sektorearen egituraren ezaugarri nagusiak aztertuta, industria honetako jardueraren aldagai nagusien bilakaera aztertuko dugu jarraian.

Aurrez aipatu dugun moduan, 2024an, guztira, 432 enpresa zituen sektoreak (2023an 457 enpresa). Hortaz, enpresa kopuruak -% 5,5 egin zuen behera 2023tik, eta are gehiago urrundu zen pandemiaren aurretik erregistratutako kopurutik: 546.

112. koadroa. Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera

Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua	% Δ	Batez besteko enplegua
2014	560	-1,1	11.999	5,1	21,4
2015	552	-1,4	12.457	3,8	22,6
2016	545	-1,3	12.989	4,3	23,8
2017	546	0,2	13.524	4,1	24,8
2018	539	-1,3	13.614	0,7	25,3
2019	546	1,3	15.016	10,3	27,5
2020	454	-16,8	--	--	--
2021	460	1,3	--	--	--
2022	455	-1,1	--	--	--
2023	457	0,4	--	--	--
2024	432	-5,5	--	--	--

Iturria: INE eta geuk egina.

Nafarroako nekazaritzako elikagaien sektorearen Industria Produkzioaren Indizearen analisiari dagokionez (adierazle gisa jardueraren bilakaera erabilita), enpresen jardueraren erritmoak ageriko hobekuntza izan zuela ikus daiteke. Hala, 2024an % 7,5ekoa zen, eta 2023an -% 2,1ekoa. Antzeko bilakaera erregistratu zen Nafarroako industria osoaren kasuan, IPIa % 2,0 hazi baitzen (2023an -% 5,5).

113. koadroa. Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera

(% Δ)

Urtea	Nekazaritzako elikagaiak	Industria, guztira*
2020	-6,7	-11,4
2021	3,6	10,5
2022	1,4	4,3
2023	-2,1	-5,5
2024	7,5	2,0

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Sektoreko kanpo-merkataritzaren bilakaeraren azterketak erakusten duenez, esportazioak nabarmen hazi ziren 2024arekin alderatuta. % 3,7 hazi ziren, 763,0 milioi eurora arte. Inportazioak, berriz, -% 17,3 murriztu ziren, 207,2 milioi eurora arte.

Kanpo-merkataritzaren bilakaera horri lotuta, sektoreko merkataritza-balantzaren superabita 555,8 milioi eurokoa izan zen 2024an, 2023koa (485,0 milioi euro) baino saldo handiagoa. Estaldura-tasa, berriz, % 368,2koa izan zen 2024an (2023an % 293,5ekoa).

114. koadroa. Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

(M euro)

Urtea	Esportazioak	% Δ	Inportazioak	% Δ	Merkataritza-balantza	Estaldura-tasa %
2014	512,9	4,0	203,5	-3,8	309,4	252,0
2015	538,8	5,1	217,8	7,0	321,0	247,4
2016	553,6	2,7	237,3	9,0	316,3	233,3
2017	567,4	2,5	238,2	0,4	329,2	238,2
2018	574,6	1,3	238,7	0,2	335,9	240,7
2019	616,1	7,2	259,6	8,8	356,5	237,3
2020	641,5	4,1	227,6	-12,3	413,9	281,9
2021	609,5	-5,0	225,3	-1,0	384,2	270,5
2022	645,9	6,0	250,2	11,1	395,7	258,2
2023	735,6	13,9	250,6	0,2	485,0	293,5
2024	763,0	3,7	207,2	-17,3	555,8	368,2

Iturria: Aduanen Zuzendaritza Nagusia.

Sektoreak Nafarroan duen jarduera aztertzen amaitzeko, sektoreko 24 enpresak osatutako laginaren jardueraren emaitzak agertzen dira jarraian, Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralak emandako datuen arabera.

Enpresen guztizkoak 2.927.757 mila euro fakturatu zituen 2023an, aurreko ekitaldian baino % 12,3 gehiago (2.607.920 mila euro 2022an).

115. koadroa. Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 24 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua

Kontzeptua	2022		2023		% Δ 23/22
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	2.607.920,00	100,0	2.927.757,00	100,0	12,3
Bitarteko kontsumoak	2.074.557,00	79,5	2.263.034,00	77,3	9,1
Balio erantsi gordina	533.363,00	20,5	664.723,00	22,7	24,6
Langile-gastuak	280.729,00	10,8	312.549,00	10,7	11,3
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	252.634,00	9,7	352.174,00	12,0	39,4
Amortizazioak eta hornidurak	110.481,00	4,2	151.343,00	5,2	37,0
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	142.153	5,5	200.831	6,9	41,3
Finantza-karga	-27.047,00	-1,0	-56.152,00	-1,9	107,6
Ohiko jardueren emaitza	169.200	6,5	256.983	8,8	51,9
Ezohiko jardueren emaitza	-56.806	-2,2	-35.601	-1,2	-37,3
Zergen aurreko emaitza	112.394	4,3	221.382	7,6	97,0
Zergak	12.050,00	0,5	19.268,00	0,7	59,9
Ekitaldiko emaitza garbia	100.344	3,8	202.114	6,9	101,4
Cash-flow	210.825	8,1	353.457	12,1	67,7

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Kostuen egituraren bilakaeraren azterketaren arabera (kostu-partiden partaidetza, fakturazioarekiko), bitarteko kontsumoen jaitsiera txiki bat ikus daiteke. 2023an % 77,3ko partaidetza izan zuten bitarteko kontsumoek (2022an % 79,5ekoa), termino nominaletan hazi arren (+% 9,1). Balio erantsi gordinak hazkunde nominala izan zuen (+% 24,6), eta hala islatu zen partaidetzaren pisuan ere (2023an % 22,7 eta 2022an % 20,5).

Langileen gastuei dagokienez, diru-sarreraren gainean duten pisua zertxobait jaitsi zen 2023an, % 10,7ra (2022an, % 10,8), nahiz eta termino nominaletan hazi (+% 11,3).

Finantza-karga aipatu behar da, fakturazioko partaidetza -% 1,9 izan baitzen (2022an, -% 1,0).

Ohiko emaitzak nabarmen handitu ziren, % 51,9 termino nominaletan, eta diru-sarreraren gaineko pisuak gora egin zuen 2023an, % 8,8raino, 2022an % 6,5 izan zela kontuan izanik. Eta, ezohiko emaitzak ere aintzakotzat hartuta, ekitaldiaren emaitza garbia areagotu egin zen: diru-sarreraren gaineko partaidetza % 6,9 izan zen 2023an (2022an, % 3,8). Gauza bera gertatu zen cash-flowarekin, % 12,1ean kokatu baitzen (2022an % 8,1ekoa izan zen), termino nominaletan % 67,7ko hazkunde nabarmena izan ondoren.

116. koadroa. Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 24 enpresatako laginaren errentagarritasuna

RATIOAK	2021	2022	2023
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	5,8	7,1	12,7
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	2,8	2,8	5,4
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	9,3	12,3	21,6
Zorpetze-ratioa	52,8	53,7	53,5
Apalankamendu finantzarioa*	3,0	4,2	7,3

(*): Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua.

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Azkenik, hazkunde argia izan zuten aztertutako lagineko enpresen errentagarritasun ekonomikoak eta errentagarritasun finantzarioak (zergen aurretik) ere.

Zehatzago esanda, errentagarritasun ekonomikoa % 12,7koa izan zen 2023an (2022an % 7,1koa). Errentagarritasun finantzarioa % 21,6koa izan zen (2022an % 12,3koa), zorpetze-kostua handitu egin zen (2023an % 5,4 eta 2022an % 2,8), eta zorpetze-ratioa pixka bat jaitsi zen (2023an % 53,5 eta 2022an % 53,7).

5. AUTOMOBILGINTZA

2024an, automobilgintzak bere krisian murgilduta jarraitu zuen. Pandemia inflexio-puntua izan zen erresilientzia handia erakustera ohiturik dagoen sektore honetan, eta pandemia hasi zenetik lau urte beterik, mehatxu berriek automobilgintzaren lehiakortasuna kolokan jarri zuten berriz ere.

Automobilgintzako fabrikatzaileek erronka berriak topatu zituzten, egiturazko eraldaketa sakon baten erdian. Tentsio politikoak larriagotuz eta hornidura-kateko asaldurekin, adimen artifiziala txertatu beharra dago ibilgailuetan eta, gainera, sektorea elektrifikatzeko lasterketa "zaharra" dago, eta oso erritmo desberdinean dabil herrialde batean edo bestean.

Txina horren adibide da. Automobilgintza dinamikoa du, eta inoiz baino mehatxu handiagoa da gainerako herrialde fabrikatzaileentzat, batez ere modelo elektrikoen eskaintzari dagokionez, kalitatea-prezioa erlazioa nekez hobetu baitaiteke. Testuinguru honetan, automobilgintzako fabrikatzaile gisa tradizio handi samarra izan duten herrialde ugari zailtasunak dituzte elektrifikaziorako bidean. Txina aipatzekoa da, aldaketetara bizkor egokitzen delako eta sektorearen arauak birdefinitu dituelako. Hala, oro har buruan jardun diren AEB eta Europako industrian inpaktu nabarmena izaten ari da.

Erantzun gisa, industria nazionalaren lehiakortasuna bermatzea argudiatuz, Trumpen Gobernuak hainbat neurri protekzionista aurkeztu ditu atzerriko marken sarrera gelditzeko, baita Europako markena ere. Oraindik kalibratzeko dago neurri horiek zer neurritan izango duten inpaktua. Kontuan hartu behar da, batetik, oraindik ez dela erabaki zer karga aplikatuko zaien AEBtik kanpo fabrikatutako ibilgailuei (hasiera batean, % 25), eta bestetik, logikoa denez AEBk nazioarteko eraikitzaileen salmentetan izango duen pisu espezifikoaren mende egongo dela.

Hala ere, jakinik Europako automobilgintza ekonomiaren funtsezko oinarria dela, bidegurutze batean dago, kontrako faktore askok bat egin duten honetan. Mundu mailako oztupoak aipatu dira jada, eta badira beste batzuk ere, nolana hikoak ez direnak. Esate baterako, ibilgailu elektrikoa ez dago oso sartuta merkatuan, eta isuriei buruzko erregulazioa gogorra da. Nolabait, horrek denak sektorearen aurrerabidea gelditu du. Horiek horrela, Europako Batzordea ohartu da zeinen egoera zailean dagoen sektorea. Horregatik, automobilgintzan berrikuntza, jasangarritasuna eta lehiakortasuna sustatzeko Ekintza Plana aurkeztu du 2025eko martxoan, Europak lidergoa berreskura dezan ibilgailu adimentsuagoak, garbiagoak eta konektatuagoak lortzeko trantsizioan.

5.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Egoera horretan, 2024ko ekitaldia amaitu zenerako, 92,5 milioi unitate ekoitzi ziren, 2023an baino zertxobait gutxiago (-% 1,0), eta COVIDaren aurreko balioak apur bat gaindituta (2019aren aldean, +% 0,7).

Espero bezala, Asiako erraldoiaren lidergoa indartu egin zen eraikitzaile gisa, ibilgailuen munduko ekoizpenaren herena hari egokitu baitzitzaion. Zehazki, urtea bukatu zenerako, Txinako ibilgailu-ekoizpenak 31 milioi unitateko langa gainditu zuen, urtetik urterako % 3,7ko igoerarekin. Hortaz, 2019ko kopuruekin konparatuz, % 21,5 gehiago izan ziren. Bilakaera horrek are garrantzi handiagoa du herrialde ekoizle gehienetan ekoizpen-erritmoa lasaitu zela ikusirik, eta bakar batzuek aise gainditu zituzten 2019ko kopuruak.

Illo horretan, Europan 17,2 milioi ibilgailu fabrikatu ziren guztira eta, beraz, presentzia galdu zuen munduko ekoizpen-taulan, % 4,8 ibilgailu gutxiago egin baitziren bertako lantegietan (2019aren aldean, -% 18,9). Hein handian, Europako eraikitzaile handien ekoizpena desazeleratu izanaren emaitza da beherapen hori: Alemania (4,06 milioi ibilgailu; -% 1,0), Espainia (2,37 milioi; -% 3,0), Turkia (1,36 milioi; -% 7,0), Frantzia (1,35 milioi; -% 9,8) edota Italia (0,59 milioi; -% 32,3). Italiaren posizioa asko ahuldu zen 2024an, ikusten denez. Aitzitik, kontrako noranzkoan ari da aurrera Txekiar Errepublika (1,45 milioi; +% 3,9), Europako fabrikatzaile handien artean 2023ko balioak hobetu zituen herrialde bakarra. Guztiarekin ere, murrizketak nagusi diren panorama honetan, Europaren partaidetza ekoizpen-mapan % 18,6koa izan zen (2019an, % 23), eta mundu mailan presentzia gehien ahuldu zaion kontinentea da, 2019ko egoerarekin alderatuta.

Asian, Txinaren berealdiko presentzia alde batera utzita, Japonia (8,23 milioi), India (6,01 milioi) eta Hego Koreako (4,12 milioi) ekoizpen-bolumenak azpimarratu behar dira. Bilakaerari erreparatuta, Japonia eta Hego Koreako ekoizpenak behera egin du -% 8,5 eta -% 2,7 hurrenez hurren, baina Indiako ekoizpen-erritmoa areagotu egin da (+% 2,8). Hala, hazkunde jarraituan dihardu bere ibilbidean. Orobat, Thailandia, Indonesia eta Irango ekoizpena nabarmendu behar da, multzo osoaren ekoizpena milioi bat ibilgailutik gorakoa baita jada, nahiz eta urtetik urterako beherakadak gertatu 2024an. Hala, munduan mihiztatutako 10 ibilgailutik ia sei (% 59,4) Asia-Ozeaniako ekoizpen-instalazioetatik datoz (2019an, % 53,7).

Amerikan, bestalde, AEB izan zen nagusi 10,56 milioi ibilgailuko ekoizpenarekin, aurreko urteko kopuruen oso antzera (-% 0,7). Dena den, COVIDaren aurreko balioetatik behera geratu zen oraindik (-% 3,0). Bigarrena Mexiko izan zen, 4,20 milioi unitaterekin eta urtetik urterako % 5eko hazkundearekin ekoizpenean (2019ko kopuruekin konparatuta, +% 4,7). Brasil izan zen hirugarren, ekoizpen-erritmoa nabariki azeleratu zuen-eta 2024an (+% 9,7), 2,54 milioi ibilgailu egiteraino. Hala ere, ez zituen 2019ko kopuruak gainditu (-% 13,4). Bestalde, Kanadako ekoizpena dezente txikiagoa izan zen 2024an (-% 13,6), eta 1,34 milioi

ibilgailurekin itxi zuen ekitaldia, 2019ko mailaren ia herena, hain zuzen. Dena den, munduko ekoizpenaren % 20,7 Amerikan izan zen 2024an, baina 2019koa (% 22) baino txikiagoa izan zen, orobat.

117. koadroa. Ibilgailuen ekoizpena. Herrialde nagusiak

(unitateak)

Herrialde nagusiak	2019	2022	2023	2024	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Txina	25.750.650	27.020.615	30.160.966	31.281.592	3,7	21,5
AEB	10.892.884	10.052.958	10.639.140	10.562.188	-0,7	-3,0
Japonia	9.684.507	7.835.539	8.998.538	8.234.681	-8,5	-15,0
India	4.524.366	5.457.242	5.852.143	6.014.691	2,8	32,9
Mexiko	4.013.137	3.509.101	4.001.964	4.202.642	5,0	4,7
Hego Korea	3.950.614	3.757.049	4.243.597	4.127.252	-2,7	4,5
Alemania ⁽¹⁾	4.663.749	3.480.357	4.109.371	4.069.222	-1,0	-12,7
Brasil	2.944.988	2.369.769	2.324.838	2.549.595	9,7	-13,4
Espainia	2.822.632	2.219.436	2.451.243	2.377.091 ⁽³⁾	-3,0	-15,8
Thailandia	2.013.710	1.883.515	1.834.986	1.468.997	-19,9	-27,1
Txekiar Errepublika	1.433.961	1.224.456	1.404.501	1.458.892	3,9	1,7
Turkia	1.461.244	1.352.648	1.468.393	1.365.296	-7,0	-6,6
Frantzia ⁽¹⁾	2.172.515	1.383.173	1.505.079	1.357.701	-9,8	-37,5
Kanada	1.916.585	1.233.360	1.553.758	1.342.647	-13,6	-29,9
Indonesia	1.286.848	1.470.146	1.395.717	1.196.664	-14,3	-7,0
Iran	821.060	1.064.215	1.089.827	1.077.839	-1,1	31,3
Eslovakia	1.107.902	982.194	1.080.000	993.000	-8,1	-10,4
Erresuma Batua	1.381.405	876.614	1.025.990	905.233	-11,8	-34,5
Italia	915.291	798.423	873.442	591.067	-32,3	-35,4
Asia-Ozeania	49.333.841	50.021.217	55.019.721	54.907.849	-0,2	11,3
Amerika	20.160.401	17.753.536	19.165.115	19.187.421	0,1	-4,8
Europa	21.234.501	16.013.183	18.097.233	17.231.668	-4,8	-18,9
Afrika ⁽²⁾	1.095.151	1.022.783	1.170.447	1.177.400	0,6	7,5
Mundua, guztira	91.823.894	84.830.376	93.452.506	92.504.338	-1,0	0,7

(1): Turismoak eta ibilgailu komertzial arinak bakarrik.

(2): Afrika, Egipto aintzat hartu gabe.

(3): ANFACen datua.

Iturria: OICA

Munduko ibilgailuen matrikulazioen bilakaera aztertuko dugu jarraian. Ekoizpenarenak baino emaitza hobeak izan ziren 2024koak, urtetik urterako igoera % 2,7 izan baitzen, 95,3 milioi unitateraino. Horrenbestez, COVIDaren aurreko datuetatik gora geratu ziren matrikulazio mailak (+% 3,5), ondoz ondoko bigarren urtez.

Ekoizpenean bezala, Txina izan zen lider erabatekoa ibilgailuen mundu mailako matrikulazioan. 2024an, Asiako erraldoiak 30 milioi unitate matrikulatuen langa gainditu zuen berriro, eta bere horretan jarraitzen du, beraz, hazkunde jarraituaren bideak, 2020an soilik eten baitzen pixka bat. Nolanahi ere, aise gainditu zituen 2019ko balioak (+% 21,9).

Bigarren gertatu zen AEB, matrikulazioen ia erdiarekin (16,34 milioi). Nahiz eta 2024an matrikulazioen urtetik urterako hazkundea % 2,1 izan zen, ez zen nahikoa izan pandemiaren aurreko merkatuaren tamaina berreskuratzeko (-% 6,6).

Asiako beste bi herrialde ere, India eta Japonia, rankingaren goialdean kokatu ziren, nahiz eta kontrako bilakaera izan zuten. Alde batetik, 5,22 milioi matrikulazio izan ziren Indian, urtetik urterako % 2,9ko igoerarekin. Gainera, nabarmenki gora egin zuen 2019ko matrikulazioen aldean (+% 36,9). Eta beste aldetik, 4,42 milioi matrikulazio izan ziren Japonian 2024an, % 7,5 gutxiago. Beraz, 2019ko matrikulazioen aldean, distantzia handi samarra suertatu zitzaion 2024an (-% 14,9). Alemaniako dinamika antzekoa izan zen, bosgarren lekuan 3,19 milioi matrikulazioarekin. Aitzitik, merkatuaren tamaina zertxobait txikiagotu zitzaion (-% 0,4), 2019ko erregistroak ikusirik atzerapen argi eta garbiarekin (-% 20,5).

Jarraian, Brasilek, Erresuma Batuak eta Frantziak osatutako hirukoteak 2 milioi matrikulaziotik gora izan zituzten, nahiz eta urtetik urterako bilakaerak desberdinak izan ziren (+% 14,1, +% 2,6 eta -% 2,4). Dena den, batek ere ez zuen susperraldi osoa lortu 2019ko kopuruen aldean (-% 5,5, -% 13,4 eta -% 21,8). Ondoren beste hauek datoz: Kanada (1,90 milioi; +% 8,2 2023aren aldean), Errusia (1,83 milioi; +% 39,2), Italia (1,79 milioi; -% 0,3), Hego Korea (1,63 milioi; -% 6,7) eta Mexiko (1,55 milioi; +% 9,8). Italiak (-% 15,9) eta Hego Koreak (-% 9,0) ez dituzte oraindik lortu COVIDaren aurreko balioak.

Hiru herrialde kokatu ziren milioi bat unitatetik 1,5 milioi bitartean. Zehatz-mehatz, Turkia (1,28 milioi; +% 0,1), Australia (1,22 milioi; +% 0,4) eta Espainia (1,21 milioi; +% 8,1). Multzo horretan, Espainiak soilik ez ditu oraindik erdietsi 2019ko kopuruak (-% 18,8).

118. koadroa. Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak

(unitateak)

Herrialde nagusiak	2019	2022	2023	2024	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Txina	25.796.931	26.863.745	30.093.698	31.436.193	4,5	21,9
AEB	17.488.154	14.230.324	16.009.268	16.340.472	2,1	-6,6
India	3.816.858	4.725.560	5.080.361	5.226.784	2,9	36,9
Japonia	5.195.216	4.201.320	4.779.086	4.421.494	-7,5	-14,9
Alemania	4.017.059	2.963.748	3.204.298	3.192.031	-0,4	-20,5
Brasil	2.787.850	2.104.461	2.308.689	2.634.904	14,1	-5,5
Erresuma Batua	2.736.559	1.943.572	2.307.438	2.368.574	2,6	-13,4
Frantzia	2.755.728	1.926.554	2.208.501	2.155.052	-2,4	-21,8
Kanada	1.976.440	1.562.965	1.762.238	1.906.866	8,2	-3,5
Errusia	1.778.841	808.604	1.317.438	1.833.852	39,2	3,1
Italia	2.132.630	1.505.052	1.797.977	1.793.038	-0,3	-15,9
Hego Korea	1.795.134	1.683.657	1.749.729	1.632.751	-6,7	-9,0
Mexiko	1.360.008	1.134.443	1.416.429	1.555.115	9,8	14,3
Turkia	491.947	831.220	1.284.046	1.285.789	0,1	161,4
Australia	1.062.867	1.081.429	1.218.450	1.222.785	0,4	15,0
Espainia	1.501.244	958.978	1.127.873	1.219.267*	8,1	-18,8
Europa	20.930.134	15.079.901	17.942.469	18.700.694	4,2	-10,7
Amerika	25.389.730	20.876.860	23.215.717	24.154.016	4,0	-4,9
Asia-Ozeania	44.545.103	45.838.945	50.641.764	51.406.410	1,5	15,4
Afrika	1.200.291	1.075.388	1.050.105	1.053.611	0,3	-12,2
Mundua, guztira	92.065.258	82.871.094	92.850.055	95.314.731	2,7	3,5

(*): ANFACen datua.

Iturria: OICA.

5.2 SEKTOREA ESPAINIAN

Europari buruz azaldu diren zailtasunak automobilgintza nazionalean ere islatzen dira. Nolanahi ere, posizio garrantzitsuan jarraitzen du mundu mailan bederatzigarren ekoizle gisa, baita Europan ere, bigarren ekoizle moduan.

Begirada 2035ean jarrita, isuririk ez egoteko helburuarekin, industria nazionala bere jardueran ari da gutxienez zailtzat jo behar den agertoki batean. Antza denez, lehengaien krisia kronifikatzen ari da (prezio aldakorrak eta hornidura falta). Eta, bitartean, erronkak gainjartzen doazkio sektoreari, hots, adimen artifiziala ibilgailuetan txertatzea, txinatar fabrikatzaileak bat-batean sartzea eta, ekuazioaren azken aldagai gisa, tentsio geopolitikoak, Trumpen Gobernuak muga-zergei buruz ezarritako politika berriarekin.

0

Ziurgabetasuna gailentzen den agertoki honetan, industria moldatzen doa. BPGaren % 7,4 dagokio¹, ia bi milioi enplegu sortzen ditu eta 16.000 milioi eurotik gorako ekarpena egiten du merkataritza-balantzan.

Hala ere, eta sektoreak aurrez aurre dituen zailtasun handiak gorabehera, milioi bat turismo baino gehiago matrikulatu ziren 2024ko ekitaldia amaitu zenerako, eta kontuan hartu behar da balio hori ez zela lortu pandemiaren geroztik. Zehazki, matrikulazio nazional guztiei erreparaturik, urtetik urterako aldakuntza % 8,1 handitu zen, turismoen portaera onaren ondorioz (+% 7,1). Izan ere, ia matrikulazio guztiak turismoenak izan ziren (% 83,4). Dena den, merkataritza-ibilgailu arinen eta ibilgailu industrialen igoera % 13 izan zen, bakoitza bere pisu erlatibo desberdin samarrarekin (% 13,6 eta % 3, hurrenez hurren). Hala ere, nahiz eta salmenten kopuruak hobetu, 2019ko balioak baino % 18,8 txikiagoak izan ziren.

Ekoizpenari dagokionez, ordea, ekitaldiaren emaitza negatiboa izan zen (-% 3), hau da, lehen atzerapausoa pandemiaren ostean. Beraz, 2020az geroztik ikusitako hazkunde jarraituaren bidetik aldendu da. Ia 2,4 milioi unitateko ekoizpen-panoraman, turismoak ia bi milioi unitate izan ziren, eta atzera egin ez zuen segmentu bakarra izan zen, hamarren bakar batzuegatik bada ere (+% 0,6). Merkataritza-ibilgailuen 408.264 unitate ekoitzi ziren, eta industrialenak, berriz, 49.996 unitate. Hortaz, urtetik urterako beherakada nabariak gertatu zitzaizkien (-% 15,4 eta -% 19,1, hurrenez hurren), eta horrek presentzia ahuldu die ekoizpen-mapa nazionalan.

Bestalde, esportazioen eta ekoizpenaren bilakaerak parekoak dira. Esportazioetan, turismoen portaera lau samarra izan zen (+% 0,3), jakinik sektorearen esportazio-jardueraren % 80,4 izan zirela. Aitzitik, beste bi kategorien kanpoko merkataritza-jarduerak atzera egin zuen nabarmen (biek -% 18).

¹ Sektorearen fakturazioaren partaidetza BPGan (ibilgailuen eta osagaien fabrikatzaileak). Automobilgintzarekin zerikusia duten gainerako sektoreen (banaketa, aseguruak, finantzariak, etab.) ekarpena balioetsirik, partaidetza % 10etik gorakoa da. ANFACen datuak.

119. koadroa. Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza

(unitateak)

Azpisektorea	Produkzioa			Esportazioak			Matrikulazioak*		
	2023	2024	%Δ	2023	2024	%Δ	2023	2024	%Δ
Turismoak eta lur orotakoak	1.907.072	1.918.831	0,6	1.702.678	1.708.283	0,3	949.359	1.016.907	7,1
Merkataritza-ibilgailuak	482.395	408.264	-15,4	458.054	373.758	-18,4	146.052	165.850	13,6
Industria-ibilgailuak	61.776	49.996	-19,1	50.735	41.543	-18,1	32.457	36.510	12,5
Guztira	2.451.243	2.377.091	-3,0	2.211.467	2.123.584	-4,0	1.127.868	1.219.267	8,1

(*): Ibilgailu industrialen matrikulazioen zifrak lur autobusen matrikulazioak ere aintzat hartzen ditu.

Iturria: Anfac.

Ekoizpen-jarduera energia-iturrien arabera aztertuz gero ikusten da motor alternatiboak dituzten turismoen partaidetzak aurrera egin zuela nabarmen: 2023ko % 23,4tik 2024ko % 35,2ra. Gasolina darabilten turismoen ekoizpenak % 10,9 behera egin zuen. Haatik, ekoizpen-maparen burua izan zen, nazio mailan egiten diren 10 turismoetatik ia seik gasolina darabilte eta. Bigarrenik, entxufatu ezin diren hibridoak daude, lantegi nazionaletan egindako lau turismotik bat izan baitziren, 2024an ekoizpena ia hirukoiztu eta gero. Gainerako motorizazioen partaidetza askoz txikiagoa izan zen, zehazki: entxufa daitezkeen hibridoak (guztizkoaren % 4,6 eta -% 47,0) eta bateria elektrikodunak (guztizkoaren % 4,6 eta -% 9,1). Guztien unitate gutxiago ekoitzi ziren, pgl/gas ibilgailuenak izan ezik (+% 46,2). Nolanahi ere, presentzia txikieneko segmentua dira (% 1,9).

Azterketa zabaldu eta ibilgailu guztietara eramanda, aipatzekoa da nolako pisu erlatiboa izan zuten diesel motorrek ekoizpenean, % 22,1eko kuotari eutsi zioten eta. Entxufatzen ez diren hibridoena antzekoa izan zen, gainera (% 19,6). Testuinguru honetan, gasolina darabilten motorrak gailentzen dira (% 48,2). Ibilgailu elektrifikatuen kuota % 8,5 da, ordea, eta ekoizpenak % 27,5 egin zuen behera 2023koaren aldean.

Horrenbestez, gasolina darabilten turismoen eta batez ere diesela darabiltenen ekoizpena murrizten ari da, nahiz eta ez den hain nabarmena ibilgailuen kopuru osoa ikusita. Horiek horrela, ekoizpen-egitura nazionala motor alternatiboetarantz abiatu da, entxufatu ezin ziren modelo hibridoek akuilatuta, ezbairik gabe, oraindik zaila baita guztiz elektrifikatutako modeloak hedatzea.

120. koadroa. Turismoen eta ibilgailuen ekoizpena, energia-iturriaren arabera, 2024*

(unitateak)

Energia-iturriak	Turismoak			Ibilgailuak guztira		
	2024	Kuota (%)	%Δ	2024	Kuota (%)	%Δ
Gasolina	1.125.559	58,7	-10,9	1.145.695	48,2	-14,7
Diesela	113.742	5,9	-42,2	524.363	22,1	-12,4
HEV (hibrido ez-entxufagarria)	466.460	24,3	193,9	466.460	19,6	58,8
PGL eta gasa	36.887	1,9	46,2	38.018	1,6	39,5
Elektrikoak	176.183	9,2	-33,0	202.555	8,5	-27,5
Hibrido entxufagarria-PHEV	87.768	4,6	-47,0	87.768	3,7	-27,8
Bateria elektriko BEV	88.415	4,6	-9,1	114.787	4,8	-27,2
Alternatiboak, guztira	679.530	35,2	52,1	707.033	29,7	38,8
Guztira	1.918.831	100,0	0,6	2.377.091	100,0	-3,0

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Anfac.

Matrikulazioen harira, entxufatu ezin diren ibilgailu hibridoek urtetik urterako portaera hobe izan zuten, gasdunekin batera. Era horretan, merkatu nazionalean sendotu dira % 38,6ko kuotarekin, turismoetan, eta % 32,4rekin, ibilgailu guztietan, urteko hazkundea ia % 30 izan ostean bi kategorietan.

Ekoizpenaren atalean adierazi denaren antzera, gasolina darabilen motorra daukaten turismoen matrikulazioak atzera egin du, eta batez ere diesela darabilten turismoenak (-% 2,3 eta -% 18,8), entxufa daitezkeen hibridoek gertatu zaien bezala (-% 5,8). Gainerako motorizazioen bilakaera gorantz doa, bakoitza bere modura. Horren guztiaren eraginez, entxufatu ezin diren hibridoak eta gasolina darabilten modeloak doaz aurrena, matrikulazioen % 38,6 eta % 37,2rekin, hurrenez hurren. Distantzia luzera daude diesela darabiltenak (% 9,5), elektriko hutsak eta entxufa daitezkeen hibridoak (biek ala biek partaidetzaren % 6 inguru).

Azterketa ibilgailu guztiak biltzeraino zabaldu da, eta, turismoen merkatuarekin alderatuz, modelo elektrifikatu gutxiago eta diesel motordun gehiago saldu dira, entxufatzen ez diren hibridoek deskarbonizaziorantzko trantsizioa bultzatzen jarraitzen duten testuinguru honetan.

121. koadroa. Turismoen eta ibilgailuen matrikulazioa, energia-iturriaren arabera, 2024*

(unitateak)

Energia-iturriak	Turismoak			Ibilgailuak guztira		
	2024	Kuota (%)	%Δ	2024	Kuota (%)	%Δ
Gasolina	378.680	37,2	-2,3	386.352	31,7	-1,7
Diesela	96.380	9,5	-18,8	278.744	22,9	1,9
Hibrido ez-entxufagarria-HEV	392.391	38,6	29,6	394.867	32,4	28,3
Elektrikoak	115.942	11,4	1,9	124.176	10,2	-0,4
Hibrido entxufagarria-PHEV	58.559	5,8	-5,8	59.708	4,9	-5,0
Bateria elektrikoa-BEV	57.376	5,6	11,2	64.406	5,3	4,3
Erregai-pila darabilen elektrikoa, FCEV	7	0,0	-12,5	62	0,0	195,2
Gasa	33.464	3,3	27,7	33.890	2,8	27,7
GNK	50	0,0	-63,8	1.002	0,1	-39,5
GNL	0	0,0	--	236	0,0	84,4
Alternatiboak, guztira	541.847	53,3	22,3	554.171	45,5	20,3
Guztira	1.016.907	100,0	7,1	1.219.267	100,0	8,1

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Anfac.

Gauzak horrela, motorizazio berrien aurrean eskaera zalantzaz beterik dagoela nabarmendu behar da, nahiz eta MOVES Plana abiarazi % 100 elektrikoak diren turismoak, entxufa daitezkeen hibridoak eta isuririk gabeko furgonetak erosteko, zeina indarrean dagoen 2021etik aurrera.

Orain, matrikulazioen banaketa aztertuko da marken arabera. Merkatuaren % 93 23 markaren artean banatuta dago, eta bakoitzak bere presentzia eta bilakaera ditu.

2024an, Toyota nagusitu zen berriz ere, eta merkatu nazionalako lidergoa sendotu zuen era horretan. Zehazki, 95.614 unitate saldu zituen, hau da, urtetik urterako % 19,7ko igoera nabaria eta % 33,4ko hazkunde metatua 2019ko datuen aldean. Bigarrena Volkswagen izan zen, 66.904 unitaterekin (urtetik urterako +% 4,8), eta duela zenbait urte ahuldutako presentzia indartu zuen hartara. Seatek (65.299 unitate, +% 11,5), Hyundaik (64.855 unitate, +% 10,1) eta Renaultek (64.236 unitate; +% 14,3) antzeko bolumenak saldu zituzten, eta halaxe osatzen da nazio mailan gehien saldu zuten bost marken rankinga.

Ondoren datoz beste hauek, bakoitza bere emaitzarekin: Kia (59.915 unitate; -% 9,6), Dacia (54.776; +% 12,1), Peugeot (51.767; -% 11,5), Mercedes (47.067; +% 9,5) eta BMW (45.249; +% 29,4). 2024ko ekitaldian, Kiaren balioak nabarmen murriztu ziren, Mercedes, Dacia eta, batez ere, BMWrenak ez bezala. Azken horren kasuan, urte amaiera oso ona izan zen eta kuota asko hobetu zuen.

Gainerako markei buruz, hauen bilakaera aipatzekoa da: Nissan (31.519 unitate eta +% 26,5), Volvo (18.178 eta +% 25,2) eta Tesla (16.680 eta +% 26,0). Aitzitik, Fordek eta Fiatek murrizketak metatzen jarraitzen dute (-% 16,6 eta % 36,9).

122. koadroa. Turismoen matrikulazioa marken arabera

(unitateak)

Marka nagusiak	2022	2023	2024	%Δ 24/23	%Δ 24/19
Toyota	73.505	79.883	95.614	19,7	33,4
KIA	63.345	66.245	59.915	-9,6	0,6
Volkswagen	58.853	63.871	66.904	4,8	-29,1
Seat	49.200	58.586	65.299	11,5	-41,7
Audi	35.137	40.663	38.770	-4,7	-24,1
Škoda	23.254	31.778	38.255	20,4	30,2
Cupra	13.476	18.947	22.431	18,4	--
<i>Volkswagen taldea</i>	<i>179.920</i>	<i>213.845</i>	<i>231.660</i>	<i>8,3</i>	<i>-19,2</i>
Hyundai	59.503	58.874	64.855	10,1	3,3
Peugeot	54.737	58.488	51.767	-11,5	-47,1
Citröen	43.161	42.213	38.475	-8,9	-42,7
Opel	26.583	27.522	25.719	-6,6	-62,8
Fiat	24.332	22.332	14.082	-36,9	-70,1
Jeep	8.806	11.078	10.286	-7,1	-44,5
<i>Stellantis Taldea:</i>	<i>157.619</i>	<i>161.633</i>	<i>140.329</i>	<i>-13,2</i>	<i>-53,2</i>
Renault	45.515	56.176	64.236	14,3	-25,7
Dacia	37.682	48.844	54.776	12,1	-1,6
Mercedes	36.480	42.972	47.067	9,5	-12,4
BMW	30.682	34.970	45.249	29,4	-3,5
Nissan	18.122	24.926	31.519	26,5	-38,9
MG	9.601	29.048	30.770	5,9	--
Ford	28.963	30.683	25.596	-16,6	-55,2
Volvo	11.099	14.516	18.178	25,2	9,5
Mazda	12.628	16.217	17.526	8,1	-24,3
Tesla	4.597	13.242	16.680	26,0	713,7
Marka nagusiak, guztira	769.261	892.074	943.947	5,8	-19,6
Gainerako markak	44.115	57.288	72.938	27,3	-13,5
Matrikulazioak, guztira	813.376	949.359	1.016.907	7,1	-19,2

(*) Taldeko marka nagusiak soilik daude sartuta.

Iturria: Anfac.

Matrikulazioen bilakaeran, kontrako emaitzak lortu zituzten Europako bi automobilgintza-talde handiek, Volkswagenek eta Stellantisek. Bien balioak nabariki erori ziren 2019aren aldean, zehazki, -% 19,2 eta -% 53,2.

Volkswagen taldeari dagokionez, marka nagusien multzoak salmentak areagotu zituen 2024an, 231.660 unitateraino (+% 8,3). Bereziki aipatzekoa da Škodaren (+% 20,4) eta Cupraren (+% 18,4) bilakaera, eta buruan jarraitzen dute Volkswagenek eta Seatek (biek partaidetzaren % 28). Bestalde, Stellantis taldearen bilakaera beheranzkoa izan zen, eta horren erakusle da matrikulazioak % 13,2 jaitsi izana. Beherapenak gertatu ziren taldeko marka guztietan, eta bereziki aipagarriak Fiaten matrikulazioak (-% 36,9). Dena den, jaitsiera nabarmena izan zen taldeari ekarpen handienetakoa egiten dioten marken artean, hots, Peugeotten (-% 11,5) eta Citröenen (-% 8,9).

Agertoki horretan, marka bakoitzaren pisua aldakorra da, eta Txinako marken gorakada nabarmena azpimarratu behar da. Hogei inguruk dihardute merkatu nazionalan, eta asko multzo handiagoen barruan daude. Merkatuan gehien sartu dena MG da, 2024an 30.770 unitate saldu zituen-eta. Oro har, Txinako modeloen matrikulazioa 47.500 unitate ingurukoa izan zela zenbatetsi da.

123. koadroa. Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak

(unitateak)

Herrialdea	2022	2023	2024	%Δ 24/23	%Δ 24/19
Frantzia	324.549	361.172	391.737	8,5	-10,5
Alemania	361.906	369.981	363.410	-1,8	-24,4
Erresuma Batua	229.534	281.450	268.116	-4,7	-18,1
Italia	241.534	253.784	261.775	3,1	4,5
Turkia	97.676	206.760	202.702	-2,0	470,0
Polonia	42.764	52.100	58.338	12,0	4,7
Belgika	61.140	67.164	55.574	-17,3	-36,6
Portugal	39.838	47.709	48.449	1,6	2,7
Herbehereak	46.498	48.251	48.049	-0,4	-10,3
Mexiko	21.474	34.967	37.230	6,5	29,6
10 herrialde nagusiak, guztira	1.466.913	1.723.338	1.735.380	0,7	-3,8
Gainerakoak	465.716	488.129	388.204	-20,5	-23,2
Esportazioak, guztira	1.932.629	2.211.467	2.123.584	-4,0	-8,1

Iturria: Anfac.

Azterketarekin aurrera egin asmoz, kanpoko merkataritza-jarduerari erreparatuko zaio. 2024an ia 2.124.000 ibilgailu esportatu ziren, hau da, aurreko ekitaldian baino % 4,0 gutxiago. Ondorioz, industria nazionala pandemiaren aurreko mailak baino beherago dago (2019aren aldean, -% 8,1). Europa produktu nazionalaren helmuga nagusi gisa sendotu zen, % 93,1eko kuotarekin. Ildo horretan, adibidez, Frantziak ekarpen handia egin zuen. Esportazioen lehen helmuga gisa sendotu zen (391.737 unitate eta urtetik urterako +% 8,5), Alemania zertxobait gaindituz (363.410 unitate, 2023an baino -% 1,8). Atzetik datoz Erresuma Batua (268.116 unitate, -% 4,7) eta Italia (261.775 unitate, +% 3,1), baita Turkia ere (202.702). Izan ere, nahiz eta urtetik urterako atzerapen txikia erregistratu (-% 2,0), hazkunde esponentziala lortu zuen Turkiak, COVIDaren aurreko balioekin konparatuta (+% 470). Bost herrialde horiek industria nazionalaren esportazio-jardueraren % 70 xurgatu zuten.

10 helmuga nagusien zerrenda osatzen duten gainerako herrialdeen artean, Polonia azpimarratu behar da, haren dinamismoagatik (+% 12). Aitzitik, Belgikan urtetik urterako beherapen nabaria gertatu zen (-% 17,3). Bilakaera lauagoak eduki zituzten Portugalek (+% 1,6) eta Herbehereek (-% 0,4) ekitaldiaren amaieran. Testuinguru horretan, Mexiko sartu da hamargarren lekuan, % 6,5eko hazkundearen ostean.

Nolanahi ere, 2024ko ekitaldiaren bukaeran, esportazioen balioa 55.118 milioi eurokoa izan zen, eta inportazioena, aldiz, 44.770 milioi eurokoa. Hala, esportazio-saldoa

(esportazioak ken inportazioak) 10.348 milioi eurokoa izan zen. Kopuru horiek guztiak 2023ko balioak baino txikiagoak dira.

Esportazioen balioaren % 66,6 turismo eta lur orotako ibilgailuei egokitu zitzaien, baita inportazioen balioaren % 48,9 ere. Hala, saldoa 14.804 milioi eurokoa izan zen. Bigarren kokatu ziren atalak eta osagarriak, % 18,4ko pisu espezifikoarekin esportazioetan eta % 27korekin inportazioetan. Modu horretan, merkataritza-balantzaren saldoa negatiboa izan zen: -1.911 milioi euro. Bestalde, merkataritza-ibilgailuen, ibilgailu industrialen eta autobusen partaidetza % 10 izan zen, bai esportazioetan, bai inportazioetan. Zehatz-mehatz, ekitaldi amaierako saldoa positiboa izan zen, 1.187 milioi euroekin. Azkenik, motorren eta abiadura-kaxen saldoa negatiboa izan zen, 3.732 milioi euroan, esportazioetan izan zuten pisua (% 4,7) inportazioetan izan zutena (% 14,1) baino askoz txikiagoa baitzen.

124. koadroa. **Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportaziok (ibilgailuak gehi osagarriak)**

(M euro)

Kontzeptua	Esportazioak			Inportazioak			Saldoa: Esportazioak - Inportazioak		
	2023	2024	%Δ	2023	2024	%Δ	2023	2024	%Δ
Turismoak eta lur orotakoak	37.498	36.704	-2,1	21.473	21.900	2,0	16.025	14.804	-7,6
Merkataritza-ibilgailuak, industria-ibilgailuak eta autobusak	7.077	5.684	-19,7	4.259	4.497	5,6	2.818	1.187	-57,9
Zatiak, piezak eta osagarriak	10.715	10.166	-5,1	13.131	12.077	-8,0	-2.416	-1.911	-20,9
Motorrak eta abiadura-kaxak	2.162	2.564	18,6	6.141	6.296	2,5	-3.978	-3.732	-6,2
Guztira	57.452	55.118	-4,1	45.004	44.770	-0,5	12.448	10.348	-16,9

turria: Anfac.

Ibilgailuen eraikitzaileena bezain testuinguru zailean dihardu automobilgintzako industria osagarriak, zeinaren ekarpena ibilgailuaren balioan % 75etik gorakoa den zabalki. 2024an, sektorearen baterako fakturazioa zertxobait uzkurту zen 41.238 milioi euroraino (-% 0,7). Hala ere, ondoz ondoko bigarren urtez gainditu zen 40.000 milioi euroko fakturazioa.

Proportzio berean gutxitu zen industria osagarriari esleitutako zuzeneko enplegua (-% 0,7), 203.250 enplegurekin. Zeharkako enpleguak batuz gero, bolumena 325.200 pertsonakoa izan zen.

Merkatu nazionaleko salmenta 16.174 milioi eurokoa izan zen, eta bi joera hartu zituen bere barruan, merkatu-segmentuaren arabera. Batetik, jatorrizko ekipoaren fakturazioa % 6,7 gutxiagotu zen, 9.419 milioi euroekin, eta bestetik, ordezk piezen merkatuak gora egin zuen % 7,3, 6.755 milioi euroraino. Horren guztiaren ondorioz, merkatu nazionala modu uniformeagoan banatzen da. Hala ere, segmentu nagusia hornidura-katea izan zen berriro (% 58,2).

Bestalde, esportazioak 25.065 milioi eurora iritsi ziren, aurreko urteko zenbatekoaren ia berdina (-% 0,3), eta fakturazio osoaren % 60. Automobilgintzako hornitzaile nazionalen merkatu nagusia Europar Batasuna izan zen, 16.655 milioi euroko bolumenarekin (% 66,3). Alemania eta Frantzia gailendu ziren, 3.956 milioi euroekin eta 3.842 milioi euroekin, hurrenez hurren. Ondoren Portugal kokatu zen (2.335 milioi euro), baita Italia (1.260 milioi euro) eta Polonia ere (1.063 milioi euro). EBtik at, Erresuma Batua (1.343 milioi euro), Maroko (1.284 milioi), AEB (1.021 milioi) eta Turkia (722 milioi) azpimarratzekoak dira.

Halaber, sektoreak berrikuntzaren aldeko apustuarekin jarraitzen duela nabarmendu behar da. Hartara, I+G+b-ko inbertsioa fakturazioaren % 3 da, eta 2024an 1.245 milioi euro izan ziren.

125. koadroa. Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak

(M euro)

Kontzeptua	2022	2023	2024	%Δ 24/23
Fakturazioa	37.668	41.529	41.238	-0,7
Merkatu nazionaleko salmentak	14.999	16.389	16.174	-1,3
- Ekipo originala	9.110	10.094	9.419	-6,7
- Ordezkoak	5.889	6.295	6.755	7,3
Esportazioak	22.669	25.140	25.065	-0,3
I+G+b inbertsioa	1.231	1.271	1.245	-2,0
Zuzeneko enplegua (langile kopurua)	203.000	204.650	203.250	-0,7

turria: Sernauto.

Azkenik, Sernautoren arabera, 2025erako aurreikuspenetan ikusi da urtea gogorra izango dela, baina fakturazioa mantenduko da 2024an lortu zenarekin konparatuz. Aurreikuspen hori bat dator ekoizpen-bolumen baxuek eragindako geldotzearekin, mundu mailako ziurgabetasun handiarekin, marjina txikiekin eta errentagarritasun baxuarekin. Dena den, aurreikuspenak bilakaeraren mende daude, ibilgailuen ekoizpenaren, merkatuaren eta munduko egoera geopolitiko eta ekonomikoaren bilakaeraren mende, alegia.

5.3 SEKTOREA NAFARROAN

Nafarroako automobilgintza eskualdeko ekonomiaren oinarri estrategiko bat da. Foru Erkidegoaren BPGari egiten dion ekarpena horren erakusgarri da, % 7 ingurukoa da eta. Gainera, lehen industria-sektorea eta lehen sektore esportatzailea da. Zehazki, ehuna 120 enpresak osatzen dute, gutxi gorabehera; 6.500 milioi euro inguru fakturatzen ditu eta 13.000 langile aritzen dira¹.

¹ ACNren datuak (Nafarroako Automobilgintzako Kluster Elkarteak).

Enpresa-ehun horren barruan, Volkswagen Nafarroaren instalazioa aipatu behar da. Volkswagen taldeak mundu osoan dituen 114 lantegietako bat da, eta aipatzeko moduko ekoizpen-bolumena du. Izan ere, laugarrena da taldearen barruan. Era horretan, Volkswagen Nafarroak pisu nabaria du eskualdeko ekonomian, bere jarduera eta enplegu-bolumenagatik ez ezik, baita hornitzaile-multzo handi baten trakzio-enpresa gisa duen zereginagatik ere.

Aurreko ekitaldian bezala, 2024an ere lantegia elektrifikatzeko prozesuarekin jarraitu zuen Volkswagen Nafarroak, eta ekoizpen-erritmo handiari eutsi zion orobat. Egunean 1.438 auto ekoitzirik, ekitaldia 274.688 unitateko ekoizpen osoarekin amaitu zuen. Horien % 90 baino gehiago esportatu egiten da, batik bat Europako herrialdeetara; adibidez, Alemania, Italia eta Frantziara.

Azterketan aurrera egiteko, eta ElNek argitaratutako informazioa kontuan izanik, Nafarroako 63 enpresaren jarduera nagusia automobilgintzaren barruan zegoen 2024an¹. Kopuru horrek aditzera ematen du atzera egin zela nabarmen, aurreko ekitaldiaren aldean: 10 enpresa galdu ziren. Gehienak epigrafe honen barruan aritzen ziren: Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa.

Zehatz-mehatz, 2024an, hiru enpresak jardun zuten ibilgailu motordunen fabrikazioan; eta 13raino egin zuten behera karrozeriak, atoiak eta erdiatoiak egiten dituztenek (-3). Jardueraren gehiengoa osagaien eta osagarrien fabrikazioan metatzen da, 47 enpresa egon baitziren aktibo, nahiz eta kopurua jaitsi (-7 unitate).

126. koadroa. Nafarroako enpresa aktiboak, jarduera nagusia automobilgintza dutenak, 2023 eta 2024

Enpresa aktiboak	kopurua	
	2023	2024
Ibilgailu motordunen fabrikazioa	3	3
Ibilgailu motordunen, atoiak eta erdi-atoiak karrozerien fabrikazioa	16	13
Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa	54	47
Guztira	73	63

Oharra: Jarduera nagusia (291-292-293 taldeak, EINS 2009).

Iturria: EIN.

Enpresa txikiak eta ertainak dira nagusi sektorean, eta horiek txikiagotu ziren gehien 2024an. Izan ere, 26 enpresak bost langileko edo gutxiagoko plantilla izan zuten 2024an; eta 21 enpresak, 6 eta 49 langile artekoa. Katetoria bietan, langile kopurua txikiagotu egin zen (-6 eta -3, hurrenez hurren). Aldiz, 50 eta 99 langile arteko bost enpresak sendotu egin ziren, baita hurrengo tartean dauden laurak ere, 100 eta 249 langile artean dituztenak.

¹ Jarduera nagusia: 291-292-293 taldeak, EINS 2009.

Azkenik, sektoreko gainerako kideak dira zazpi enpresarik handienak, 250 langile baino gehiago dituztenak. Unitate bat galdu zuten 2024an.

127. koadroa. Nafarroako enpresa aktiboak, 2023an eta 2024an jarduera nagusia automobilgintza dutenak, enplegu-estratuaren arabera

Enplegu-estratuak	kopurua	
	2023	2024
≤ 5	32	26
6-49	24	21
50-99	5	5
100-249	4	4
>250	8	7
GUZTIRA	73	63

Oharra: Jarduera nagusia (291-292-293 taldeak, EINS 2009).

Iturria: EIN.

Enpresa-ehunaren ezaugarriei dagokienez, Nafarroako automobilgintzan diharduten enpresetako asko mundu-mailan lehiatzen diren talde multinazional handien barruan daude. Testuinguru horretan, balio-katean duten pisua gero eta partaidetza handiagoa lortzen ari da. Multzo zabal horretan, lehen mailako (TIER 1) hornitzaileak daudela azpimarratu behar da; adibidez, ZF Aftermarket Ibérica eta KYB Suspensiones Europe. Ekarpenean handi samarra egiten dute sektoreko enpleguan.

128. koadroa. Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2024

Enpresa	Enplegua	Udalerrria
Volkswagen Navarra S.A.	4622(*)	Arazuri
ZF Aftermarket Iberica S.L.	500 baino gehiago	Corella
KYB Suspensions Europe, S.A.	500 baino gehiago	Asiain
Tecnoconfort S.A.	251-500	Iruñea
Gestamp Navarra	251-500	Iruñea
Benteler MPPV Automotive Manufacturing España SL	251-500	Arazuri
Faurecia Emissions Control Technologies	251-500	Orkoien
Navarra de Estampación e Inyección S.A	101-250	Agoitz
KYB Advanced Manufacturing Spain, SA	101-250	Orkoien
Grupo Antolin Navarra, S.A.	101-250	Iruñea
Iberica de suspensiones	101-250	Altsasu
Nano Automotive, S.L.	101-250	Tutera
Maier Navarra, S.L	101-250	Iraizotz
Cebi electromechanical Components Spain SA	101-250	Villatuerta

(*): Langile kopurua abenduaren 31n. Volkswagen Navarraren datua.

Iturria: Geuk egina, Nafarroako Enpresa Direktorioaren eta Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganberaren informazioa oinarri hartuta.

Sektorearen beste ezaugarri bat orientazio esportatzailea da. 2024ko ekitaldia 3.804,9 milioi euroko balioarekin itxi zen, eta, lehenago aipatu bezala, lehen sektore esportatzailea dela esan nahi du horrek: Nafarroako esportazio guztien % 37,6 dagokio.

Muga-zergetan pisu handiena duen hurrengo partida distantzia handira dago: erreaktore nuklearrak, galdarak, makinak, gailuak eta tresna mekanikoak; makina edo gailu horien zatiak. Horren partaidetza % 10,8 da.

Orobat, egiaztatu da automobilgintzarekin lotutako esportazioek Foru Erkidegoko esportazio guztiek baino portaera hobea izan zutela 2024an. Esportazio guztiek % 1,4 egin zuten behera; automobilgintzakoak, berriz, % 4,8 igo ziren. Horren guztiaren eraginez, sektoreak esportazioaren guztizkoan izandako pisu espezifikoak (% 37,6) handitu egin zen 2023aren aldean (ehuneko +2,2 puntu), 2022ko balioak lortzeraino.

Inportazioei buruzko kapituluak aipatu behar da sektoreak inportatutako zenbatekoak 1.000 milioi euroko atalasea gainditu zuela zertxobait 2024an, eta azken urteotan ikusi den hazkunde jarraitua hautsi egin zen. Hala, inportazioen maila % 11,8 txikiagotu zen 2024an, Nafarroako inportazio guztien ildo beretik. Behera egin zuten (-% 8,1), pisu erlatiboa ia % 17 izan zen. Gauzak horrela, inportazioak direla eta, sektorea bigarren izan zen, honako hauen inportazio-balioak gaindituta: erreaktore nuklearrak, galdarak, makinak, gailuak eta tresna mekanikoak; makina edo gailu horien zatiak. Partida horri inportazio-jardueraren % 20,7 egokitu zitzaion.

129. koadroa. Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, piezak eta osagarriak*

(M euro)

Kontzeptua	2020	2021	2022	2023	2024**
Automobilgintzako esportazioak (1)	3.569,1	3.739,2	4.051,7	3.629,9	3.804,9
Esportazioak, guztira (2)	8.917,7	9.620,8	10.769,5	10.256,2	10.112,0
(1)/(2)	40,0	38,2	37,6	35,4	37,6
Automobilgintzako inportazioak	942,5	992,8	1.223,7	1.237,2	1.091,0

(*): Muga-zergeren 87.kapituluak: Automobilak, traktoreak, zikloak eta lurreko gainerako ibilgailuak, piezak eta osagarriak.

(**): Aurrerapen-datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Kapitulua amaitzeko, Volkswagen Navarrak 2024an izandako zifra nagusiak aurkeztuko ditugu.

Hartara, bada azpimarratu beharreko datu garrantzitsu bat. Landabengo lantegiak 274.688 ibilgailuko ekoizpenarekin amaitu zuen 2024ko ekitaldia, aurreko urtean baino bolumen pixka bat handiagoarekin (+% 0,5), nahiz eta instalazioak egokitze lanekin jarraitu zuten bi auto % 100 elektriko ateratzeko: Škoda bat eta Volkswagen bat.

Lantegiko jarduera modeloen arabera xehatuz gero, emaitza hau izan zen: T-Cross PA modeloko 143.394 turismo, Taigoaren 99.507 unitate eta Polo PAREN 31.787 unitate. Azken horren ekoizpena Iruñean amaitu egin zen 2024an, 40 urteren ostean (1984tik hona, 8.422.161 unitate), orain Kariegan (Hegoafrika) ekoitziko dituzte eta.

Ekitaldiko emaitzak 77,6 milioi euroko mozkinak ekarri zituen zergen ostean; hots, aurreko urtean baino 7,9 milioi gutxiago. Ohikoa denez, diru-sarreraren % 95 autoen salmentaren emaitza izan zen, eta % 5, osagai, ordezkoen eta beste batzuen salmentaren emaitza. Era berean, cash-flow gordina 178,8 milioi eurokoa izan zen 2024an, aurreko balioetatik urruti (208,4 milioi euro), emaitza eta amortizazioak txikiagoak izan zirelako.

Inbertsioen 2024ko zenbatekoa 2023koa halako hiru izan zen, 235,4 milioi euroraino. Inbertsioaren zati bat, 187 milioi euro, etorkizuneko bi modelo elektrikoekin lotutako lanei egokitu zitzairen. Plantilla 4.622 pertsonakoa izan zen (2023an baino 21 gehiago), eta horrek berresten du Landabengo instalazioko enplegua egonkorra dela.

130. koadroa. Volkswagen Navarra SA enpresaren jarduera-magnitude nagusiak

(M euro)

Kontzeptua	2021	2022	2023	2024	% Δ 24/23
Ekoizpen-jarduera					
-Ekoizpena (ibilgailu kopurua)	221.122	288.088	273.273	274.688	0,5
Langile kopurua (abenduaren 31n)	4.625	4.546	4.601	4.622	0,5
Diru-sarrerak	2.954,4	4.177,3	3.967,3	4.048,7	2,1
Emaitza zergen ondoren	60,3	87,4	85,5	77,6	-9,2
Cash-Flow gordina	183,5	208,6	208,4	178,8	-14,2
Inbertsioak	72,4	30,3	75,2	235,4	213,0

Iturria: Volkswagen Navarra, SA

Enpresak argitaratutako informazioaren arabera, Volkswagen Nafarroaren igurikimenak instalazioa elektrifikatzeko prozesuarekin lotuta daude. Hala, 2026tik aurrera, auto elektrikoak eta errekontzakoak ekoitziko dituzte. 2025eko ekitaldian ekoizpena zertxobait txikiagotzea aurreikusten da, 220.000 eta 230.000 unitate artekoa izateko. Funtsean, ekoizpen-prozesuak elektrifikaziora egokitu behar izatea da arrazoa eta, amaitzen direnean, instalazioa jarduera-bolumen handiagoetara itzuliko da.

6. PAPERA

6.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Confederation of European Paper Industries-ek (CEPI) emandako datuetatik abiatuta, Paper eta Ore Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak (ASPAPPEL) emandako informazioaren arabera, 2024an 78.742 mila tonara igo zen ekoiztutako paper eta kartoi kopurua; hau da, aurreko urtean baino % 6,5 gehiago ekoiztu zen. Hala, eten egin zen aurreko bi ekitaldietan erregistratutako atzerako joera (2022an -% 6,2ko atzerakada eta 2023an -% 13koa).

131. koadroa. Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak)

Urtea	m Tm	% Δ
2019	89.581	-2,8
2020	85.208	-4,9
2021	90.531	6,2
2022	84.933	-6,2
2023	73.933	-13,0
2024*	78.742	6,5

(*): Behin-behineko datuak.
Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak, CEPIren (Confederation of European Paper Industries) datuetan oinarrituta.

Mundu mailako paperaren ekoizpena herrialdearen arabera aztertuta, eta kasu honetan eskura dugun azken informazioa 2023koa dela kontuan hartuta, Txinak eta Estatu Batuek bereganatu zuten ekoizpen osoaren erdia baino gehiago (% 55,8). Aldiz, Alemania, Italia eta Suedia nabarmendu ziren Europan, baina parte-hartze askoz ere txikiagoekin (% 5,7 eta % 2,3 azken bi kasuetan, hurrenez hurren).

132. koadroa. Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka

(m tona)

Herrialdea	2023*	% Δ
Alemania	18.640	-13,8
Austria	3.900	-15,8
Belgika	1.448	-18,1
Bulgaria	153	-34,6
Danimarka	68	-5,6
Eslovakia	902	-5,5
Espainia	6.049	-4,7
Finlandia	6.285	-12,8
Frantzia	6.144	-13,4
Grezia	366	16,6
Hungaria	783	-1,9
Italia	7.600	-13,9
Holanda	2.222	-23,0
Polonia	4.613	-11,6
Portugal	2.003	-17,1
Erresuma Batua	3.223	-6,8
Txekiar Errepublika	783	-16,5
Suedia	7.497	-12,2
Norvegia	804	-22,4
Suitza	874	-12,1
Brasil	10.934	-1,6
Kanada	8.143	-5,9
Txina	121.155	2,8
Estatu Batuak	61.780	-7,6
India	19.973	16,7
Japonia	22.022	-7,0
Errusia	9.195	-3,3

(*): Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2023ko informazioa baino ez dago eskuragarri.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Pastaren ekoizpenari dagokionez, 2023an Estatu Batuak, Brasil, Txina eta Kanada izan ziren eragile nagusiak, eta, guztira, ekoizpen osoaren ia bi heren hartu zituzten (% 66,1); Europan, berriz, Suediak eta Finlandiak % 7,2ra eta % 6,4ra mugatu zituzten beren partaidetzak, hurrenez hurren.

133. koadroa. Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera

(m tona)		
Herrialdea	2023*	% Δ
Alemania	1.918	-11,7
Austria	1.300	-16,6
Belgika	370	-22,9
Bulgaria	144	-26,5
Eslovakia	589	-22,8
Espainia	1.611	4,3
Finlandia	9.289	0,5
Frantzia	1.234	-20,8
Italia	108	-26,0
Holanda	30	0,0
Polonia	1.045	-11,2
Portugal	2.521	-6,2
Erresuma Batua	190	-2,6
Txekiar Errepublika	500	-18,7
Suedia	10.537	-7,4
Norvegia	724	-23,9
Suitza	81	-6,9
Brasil	24.251	-0,8
Kanada	12.420	-7,3
Txina	22.211	12,9
Estatu Batuak	37.379	-8,3
India	2.038	-4,5
Japonia	7.092	-6,1
Errusia	8.000	5,8

(*): Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2023ko informazioa baino ez dago eskuragarri.
Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

6.2 SEKTOREA ESPAINIAN

ASPAPELaren Txosten Estatistikoaren arabera, 2024an paperaren eta kartoiaren ekoizpena % 8,5 hazi zen Espainian, 6.561,5 mila tonara arte. CEPlaren eremuan izandakoa baino bilakaera dinamikoagoa izan zen (paperaren eta kartoiaren ekoizpena % 6,5 hazi zen).

Halaber, 2024an, Espainian, paperaren esportazioek (2.894,9 mila tona), inportazioek (3.064,3 mila tona) eta ageriko kontsumoak (6.730,9 mila tona) urte arteko igoerak izan zituzten (% 17,9, % 11,7 eta % 6,2, hurrenez hurren). Hala, 2024an Estatuko paperaren merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -169,4 mila tonara jaitsi zen (aurreko ekitaldian -287,4 mila tonakoa izan zen saldo negatiboa).

134. koadroa. Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira.

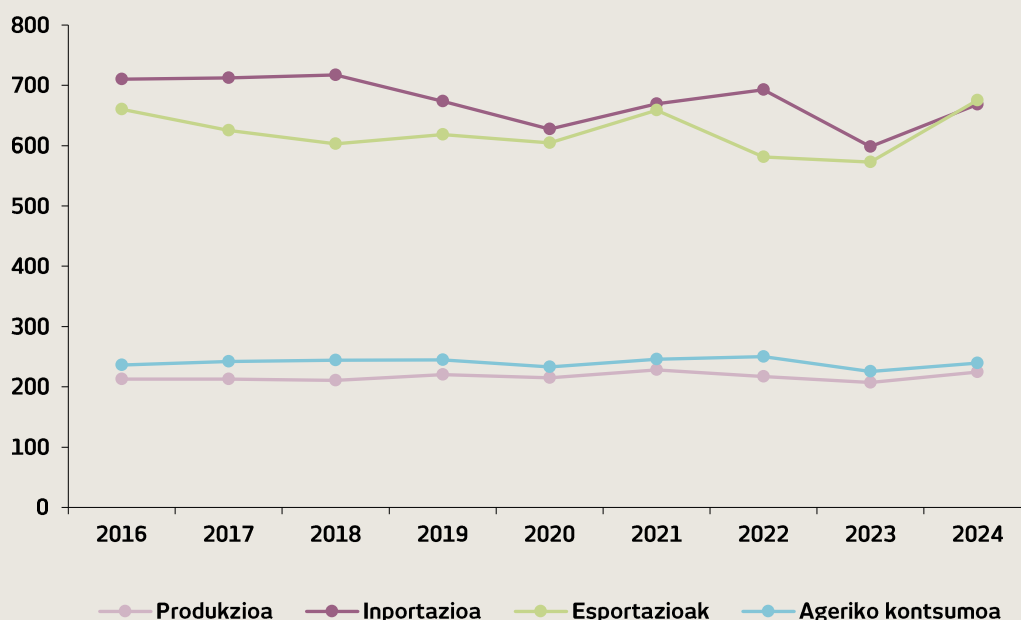
(m Tm)

Urtea	Produkzioa	Inportazioa	Esportazioak	Ageriko kontsumoa
2015	6.195,2	3.208,3	2.796,2	6.607,3
2016	6.218,6	3.256,0	2.830,1	6.644,5
2017	6.217,8	3.266,6	2.681,4	6.802,9
2018	6.156,6	3.288,4	2.584,9	6.860,1
2019	6.436,6	3.088,4	2.651,1	6.873,9
2020	6.268,5	2.877,3	2.592,9	6.552,9
2021	6.658,9	3.067,7	2.823,3	6.903,3
2022	6.342,4	3.176,9	2.492,6	7.030,9
2023	6.049,4	2.743,1	2.455,7	6.336,8
2024	6.561,5	3.064,3	2.894,9	6.730,9

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

23. grafikoa. Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian

(Indizea: 1985= 100)

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Geografikoki, aurreko ekitaldietan ikusitakoaren antzera, 2024an ere EB izan zen Estatuaren merkataritza-bazkide nagusia. EBtik egin ziren kanpo-erosketen % 86,1, eta EBra egin ziren kanpo-salmenten % 69,3. Zehazki, Frantziari dagokio inportazioen % 14,7, Alemaniari % 14,5 eta Portugalari % 12,7. Bestetik, Portugalari, Frantziari eta Italiari dagozkie esportazioen % 21,8, % 19,3 eta % 6,7, hurrenez hurren.

Paper mota desberdinak kontuan hartzen hasita, 2024an horiek guztiek handitu zuten beren ekoizpena modu orokortuan, bikoetarako eta larruetarako uhin-kartoietara

bideratutako paperaren salbuespen bakarrarekin (-% 1). Zehazki, bestelako ontzietarako eta kartoi iztukaturako produkzioa % 19,5 hazi zen, higieniko eta sanitarioena % 14,3, prentsa eta inprimaketa eta idazketarako produkzioa % 8,4, uhin-kartoiari dagokiona % 5,7 eta beste paper batzuei eta paper bereziei dagokiena % 1,1.

135. koadroa. Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23
Prentsa eta inprimatzea eta idazketa	722,5	8,4	760,4	10,2	893,0	29,1	590,0	-11,3
Higienikoak eta sanitarioak	925,5	14,3	196,7	23,8	252,4	20,2	869,9	14,6
Uhin-kartoirako	3.650,3	5,7	1.022,9	16,0	1.181,2	13,1	3.491,9	6,1
– Uhinetarako	1.639,4	6,9	273,9	4,4	439,2	15,2	1.474,2	4,2
– Test Liner eta Kraft Liner	1.658,5	6,0	727,7	21,2	672,9	11,9	1.713,3	9,6
– Bikoak eta larruak	352,4	-1,0	21,2	12,0	69,2	12,1	304,5	-2,8
Beste ontzi batzuk eta kartoi iztukatua	851,9	19,5	968,4	14,0	514,6	13,0	1.305,7	18,0
Beste paper batzuk eta bereziak	411,1	1,1	115,9	-28,9	53,7	-1,0	473,3	-8,2
Papera eta kartoia, guztira	6.561,5	8,5	3.064,3	11,7	2.894,9	17,9	6.730,9	6,2

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Arreta paper-orearen azpisektorean jarrita, 2024an ekoizpena % 5,3 hazi zen 1.696,3 mila tonaraino, eta, era berean, inportazioak (+% 23,3) eta ageriko kontsumoa (+% 20,4) ere handitu egin ziren, 1.296,2 eta 1.999 mila tonaraino, hurrenez hurren, eta esportazioak, berriz, jaitsi egin ziren (-% 0,8), 993,5 mila tonaraino.

Hala, orearen Estatuko merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -302,7 mila tonara igo zen 2024an (-49,5 mila tonako saldo negatiboa izan zuen 2023an), eta estaldura-tasa % 76,6koa izan zen (aurreko ekitaldian % 95,3koa).

Berreskuratutako paperaren ageriko kontsumoa % 7,7 hazi zen 2024an eta 5.200,2 mila tonatan kokatu zen.

136. koadroa. Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23	2024	% Δ 24/23
Ore birjinak, guztira	1.696,3	5,3	1.296,2	23,3	993,5	-0,8	1.999,0	20,4
Paper zaharra (ageriko bilketa)	4.456,3	5,1	1.554,4	4,7	810,4	-10,5	5.200,2	7,7

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Txosten honen aurreko edizioetan egindakoari jarraipena emanez, jarraian labur-labur aztertuko dugu berreskuratutako paperaren erabilera, adierazle hauen arabera: ageriko bilketa-tasa (paper zaharraren ekoizpena/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): % 71,6 2024an (% 73,3 izan zen 2023an); erabilera-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren ekoizpena): % 79,3 2024an (% 79,8 aurreko ekitaldian); eta birziklatze-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): % 83,6 2024an (% 83,5 urtebete lehenago).

6.3 SEKTOREA NAFARROAN

CEPIren eremuan (% 6,5) eta Estatuan (% 8,5) erregistratutako igoeren ildotik, Nafarroan ere gora egin zuen paperaren sektoreko paperaren eta kartoiaren ekoizpenak 2024an. % 18,7ko igoera erregistratu zen; hala, 530,6 mila tonara iritsi zen ekoizpena. Beraz, termino erlatiboetan, Foru Komunitateko dinamismoa handiagoa izan zen Estatukoa baino, eta, ondorioz, Nafarroako paperaren sektorearen partaidetza-kuotak gora egin zuen (2024an Espainiako ekoizpenaren % 8,1, eta aurreko ekitaldian, % 7,4).

137. koadroa. Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*)

(m Tm)

Kontzeptua	2022	2023	2024	% Δ 24/23
Papera eta kartoiak, guztira	519,8	447,0	530,6	18,7

(*): Orearen ekoizpenari buruzko informazioa ez dago eskuragarri, datuen konfidentzialtasuna dela eta.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak.

Kanpo-merkataritzako elkartrukeei dagokienez, eta kasu honetan aurkezten diren zifrak monetarioak direla aintzat hartuta, 2024an hazi egin ziren Nafarroako paperaren esportazioak. Hala, kanpora egindako salmentak % 0,6 igo ziren, 318.734 mila eurora arte. Aldiz, inportazioak -% 0,3 jaitsi ziren, 182.847 mila eurora arte. Gauzak hala, merkataritza-balantzaren saldo positiboa 135.887 mila eurora igo zen (2023an 133.279 mila eurokoa zen).

138. koadroa. Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

(m euro)

Urtea	Esportazioak	% Δ	Inportazioak	% Δ	Merkataritza-balantza	% Δ	Estaldura-tasa
2019	283.221	1,2	121.241	1,4	161.980	0,9	233,6
2020	238.022	-16,0	108.738	-10,3	129.283	-20,2	218,9
2021	280.865	18,0	120.982	11,3	159.883	23,7	232,2
2022	394.530	40,5	202.066	67,0	192.464	20,4	195,2
2023	316.728	-19,7	183.450	-9,2	133.279	-30,8	172,7
2024*	318.734	0,6	182.847	-0,3	135.887	2,0	174,3

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetan oinarrituta.

Azkenik, paperaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak ageri dira jarraian, modu sintetikoan, eta bakoitza non dagoen eta zer paper mota ekoizten duen adierazten da.

139. koadroa. Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak

Enpresak	Kokapena	Jarduera
Smurfit Westrock Navarra	Zangoza, Cordovilla	Orea, kraft papera, uhin-kartoiak eta zakuak
Essity Operations Allo (Sca Hygiene Spain)	Allo	Tisu papera
Papelera del Ebro	Viana	Paperaren eta enbalajeen fabrikazioa
Solidus Solutions San Andrés (Newark San Andrés)	Atarrabia	Paperaren eta kartoiaren fabrikazioa
Bertako	Uharte	Paperaren eta uhin-kartoiaren fabrikazioa
Sonoco Tudela (Papertech)	Tutera	Orearen, paperaren eta kartoiaren fabrikazioa
Papeles El Carmen	Altzuza	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Sofidel Spain (Ibertissue)	Buñuel	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Solidus Solutions Videcart (Videcart)	Atarrabia	Paperaren eta kartoiaren fabrikazioa

Iturria: "Sabi INFORMA" enpresen datu-basea.

7. ERAIKUNTZA

7.1 IKUSPEGI OROKORRA

2024. urtea nahiko ekitaldi positiboa izan zen eraikuntzaren sektorearentzat Estatu mailan, sektoreko adierazle nagusietan lortutako emaitzen arabera, bai ikuspegi makroekonomikotik, bai jarduerari berariaz lotutakoetan.

Lehenik eta behin, sektoreko adierazleen baitan, eraikuntzaren BEGaren urte arteko hazkundea nabarmendu behar da Nafarroan (+% 2,3) eta Espainian (+% 2,1), nahiz eta haren dinamismoa jarduera ekonomiko osoarena¹ (+% 2,7 eta +% 3,2) baino txikiagoa izan zen Nafarroan eta Espainian. Gainera, 2023arekin alderatua, handitu egin zen Nafarroan (ehuneko +1,4 puntu) eta balioa errepikatu zen Estatuan. Bilakaera horren arabera, bigarrenik, ikusten da eraikuntzak jarduera ekonomiko osoan duen pisua² sendotuz joan zela, eta Nafarroan zertxobait handiagoa (% 6,2) izan zela, Estatuan (% 5,9) baino. Eta, hirugarrenik, 2024an handitu egin zen eraikuntzaren arloko enplegua³. Portaera aldakorra izan zuen Nafarroan (-% 0,1 eta +% 1,1), baina Estatuan hobekuntza indartsua izan zuen (+% 3,8 eta +% 4,5).

140. koadroa. Eraikuntza-sektoreko adierazleen bilakaera

(ehunekotan)

Kontzeptua	Nafarroa		Espainia	
	2023	2024	2023	2024
Eraikuntza BEGa*	0,9	2,3	2,1	2,1
Eraikuntza enplegua*	-0,1	1,1	3,8	4,5
Eraikuntza BEGaren % (**)	6,2	6,2	5,8	5,9
Amaitutako etxebizitzak*	37,4	-33,1	-0,3	13,1
Hasitako etxebizitzak*	-9,1	13,7	0,3	23,4
Lizitazio ofiziala*	37,4	-25,3	-3,5	10,3

(*):Urte arteko aldakuntza-tasa

(**): Eraikuntzaren BEGaren ehunekoa guztizko BEGarekiko

Iturria: Guk geuk egina, EIN, Nastat eta Seopanen datuetatik abiatuta.

Eraikuntza-jardueraren hiru adierazle espezifikoek Estatuan bakarrik izan zuten balantze positiboa hiru kasuetan. Hala, etxebizitzak amaitzeko balantzeak hobekuntza izan zuen Espainian (+% 13,1), baina ez Nafarroan (-% 33,1). Hasitako etxebizitzek berriz gora egin zuten bai Nafarroan (+% 13,7), bai Estatuan (+% 23,4). Nolanahi ere, etxebizitza berrien bolumenak⁴ (hasitakoak edo amaituak) 2008ra arte lortutako balio maximoak baino askoz txikiagoak izaten jarraitu zuten. Beraz, etxebizitza berrien jardueraren berreskurapenak

¹ 2024ko BPGaren (Bolumen Kateatuaren Indizea) urte arteko aldakuntza-tasa (behin-behinekoa). Hiruhilekoko kontuak-Hiruhilekoko kontabilitatea, Nastat eta EIN, hurrenez hurren.

²Eraikuntza-sektorearen BEGa, ekonomia bakoitzak sortutako guztizko BEGarekiko.

³ Lanpostuak, lanaldi osoaren edo dedikazio osoaren baliokidetzan EINen; Nastatek lanpostu guztiak ematen ditu.

⁴ Xehetasun handiagoz aztertzen da dagokion atalean.

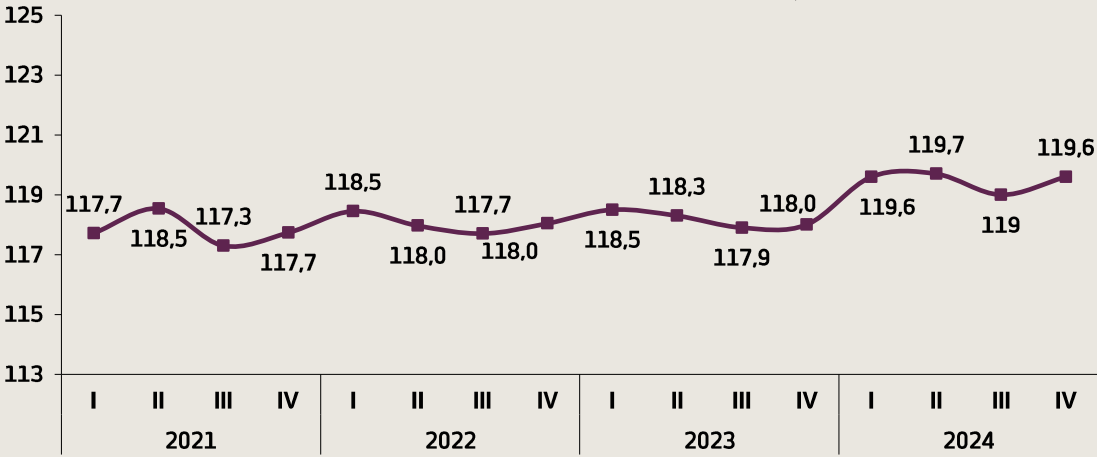
azken hamarkadako bolumen ikaragarri pobrea izan zuen abiapuntu, eta horrek egungo botila-lepoa sortzen lagundu zuen, erritmo biziagoan berreskuratu baitzen eskaera.

Halaber, lizitazio publikoa (eraikuntza eta obra zibila) ez da akuilu izan Nafarroako eraikuntzarentzat: esleipenak murrizketa handia (-% 25,3) izan zuen, Espainian ez bezala; hobekuntza izan baitzuen bertan (+% 10,3). Hala ere, Oficemenen arabera –ekoizpenaren adierazle aurreratu gisa–, zementuaren ustezko kontsumoak % 2,9 eta % 8,1eko hazkundea izan zuen Espainian eta Ipar Eremuan¹ (hori da Nafarroarentzako erreferentzia).

Kudeatzaileek beren negozioaren ibilbidearen (iragana eta etorkizuneko igurikimenak) gainean duten iritzia jasotzen duen eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatuaren arabera, maila altuan mantendu da 2024an zehar, aurreko urteetako balioen gainetik kasu guztietan. Hala, 118,0ko balioarekin itxi zen 2023 eta 2024ko lehen hiruhilekoan jauzi esanguratsu bat izan zen, konfiantza 119,6ra handituz. Bigarren hiruhilekoan iritsi zen bere punturik gorenera (119,7), hirugarrenean jaitsi egin zen apur bat (119,0) eta laugarrenean urte hasierako balioa errepikatu zen (119,6). Hortaz, konfiantzak hobera egin zuen urte arteko terminoetan (aldakorragoa hiruhileko arteko terminoetan). Horrek erakusten du pertzepzioa aurreko ekitaldietakoa baino optimistagoa dela.

24. grafikoa. Eraikuntza-enpresen konfiantza-indize harmonizatua. Nafarroa

(hiruhileko bilakaeraren indizea)

Oharra: Eraikuntzaren bilakaera modu sintetikoan eta indize baten bitartez ezagutzeko beharrari erantzuten dio Eraikuntzaren Koiunturaren Inkestak. Inkestaren helburua da jarduera-sektorearen ziklo ekonomikoa ezagutzea eta etorkizuneko portaerari buruzko seinaleak lortzea.

Iturria: Eraikuntzaren koiunturaren inkesta. Nastat (oinarria, 2013). Geuk egina.

¹ Ipar Eremua: Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa.

7.2 LIZITAZIOA, ETXEBIZITZA ETA ENPLEGUA

Adierazi dugun moduan, lizitazio ofizialaren eboluzioak¹ urte arteko hazkunde nabarmena izan zuen Estatu osoan 2024an (29.532,7 milioi euro, +% 10,3), ez ordea Nafarroan, jarduera lizitatzailerak atzerakada nabarmena izan baitzuen 2024an (445,8 milioi euro; -% 25,3).

Nafarroako emaitza negatiboa Administrazio Zentralaren murrizketa garrantzitsuari zor zitzaien (-% 78,6), zeina ezin baitzen konpentsatu Toki Administrazioaren (+% 37,9) eta Autonomia Erkidegoko Administrazioaren (+% 20,3) jardueraren gorakadarekin. Ondorioz, administrazio autonomikoa izan zen lizitazio ofizialaren ia erdia (% 48,7), tokiko administrazioarena % 37,1 izan zen eta administrazio zentralarena gainerako % 14,2a.

Alderaketa hori bera eginez gero Estatuan, joera antzekoa izan zuen Administrazio motaren arabera lizitazioaren bilakaeran, baina ñabardurekin. Hortaz, Administrazio Nagusiari esleitutako partidak behera egin zuen (-% 15,5) eta Erkidegoko Administrazioaren jarduera (+% 11,7) eta tokikoa handitu egin ziren (+% 38,3). Hala, 2024rako saldoa positiboa izan zen (+% 10,3). Hala, Estatuan, lizitazio ofiziala, alde batetik, toki-administrazioaren (% 41,8) eta, bestetik, administrazio zentralaren (% 29,0) eta autonomia-erkidegoaren (% 29,3) artean banatu zen, zati berdinetan.

141. koadroa. Lizitazio ofizialaren banaketa Administrazio motaren eta Obra motaren arabera, 2024

(M euro)

Eremua	Administrazio mota			Obra mota		Guztira
	Zentrala	Autonomikoa	Tokikoa	Etxegintza	Obra zibila	
Nafarroa	63,2	217,3	165,3	219,8	226,0	445,8
Δ % 24/23	-78,6	20,3	37,9	88,8	-52,9	-25,3
Espainia	8.552,3	8.648,8	12.331,6	12.530,3	17.002,4	29.532,7
Δ % 24/23	-15,5	11,7	38,3	22,9	2,5	10,3

Iturria: Seopan.

Halaber, lizitazioaren bilakaerak, jarduera-segmentuen arabera, jokabide oso desberdinak ekarri zituen. Nafarroako azterketarekin hasiz, 2024an behera egin zuen Foru Erkidegoko lizitazio-jarduerak (-% 25,3) Obra Zibilaren jarduerarengatik, asko gutxitu baitziren esleipenak (-% 52,9). Etxegintzak, ordea, hazkunde nabarmena izan zuen (+% 88,8) eta lizitazio-jarduera neurri batean Obra Zibilera bideratuta geratu zen (% 50,7).

Azterketa hori bera Estatura ekarrita, ikus daiteke lizitazioak hobera egin zuela bi segmentuetan, baina erritmo desberdinarekin. Etxegintza-segmentuaren lizitazioaren

¹ Emaitzak inplikaturako administrazio guztien jardueraren arabera dira, aurrekontuak onartzearen arabera eta, batzuetan, hauteskunde-erritmoak baldintzatuta. Gainera, erreferentzia-eremuaren dimentsioa zenbat eta handiagoa izan, orduan eta lauagoa da profil ebolutiboa.

hazkundeak (+% 22,9) Obra Zibileko hazkundea (+% 2,5) gainditu zuen nabarmen, baina azken hori jarduera lizitatzaillearen erdia baino gehiago (% 57,6) izan zen aldi berean.

Etxebizitza-parkearen bilakaera aztertuz gero, 136.187 etxebizitza hasi ziren 2024an Espainian (+% 23,4 urte arteko tasan) eta 2.681 Nafarroan (+% 13,7). Hala, hasitako etxebizitzek hazkundea izan zuten Nafarroan segmentu librearen bultzada garrantzitsuari esker (+% 37,1; zehazki, 2.235) eta horrek babestutako etxebizitzek izandako atzerakada konpentsatu zuen (-% 38,7; 446), etxebizitza librearen aldeko saldo argiarekin (guztizkoaren % 83,4). Kontrara, Estatuan dinamismo nabarmena izan zuen babes ofizialeko segmentuak (+% 94,8, 23.967 unitate), etxebizitza librearena baino askoz ere nabarmenagoa (+% 14,5, 112.220 unitate), hasitako obraren % 82,3 ordezkatzeko baitu, Nafarroan bezala.

Amaitutako etxebizitzei dagokienez, urte arteko % 13,1eko hazkundea izan zen 2024an Espainian (11.660 unitate gehiago), baina Nafarroan beherakada nabarmena izan zen (-% 33,1; 934 unitate gutxiago). Foru Erkidegoan amaitutako etxebizitzek urte arteko saldoa negatiboa izan zen, bai etxebizitza babestuaren (-% 37,9), bai librearen kasuan (-% 32,2). Estatuan, berriz, amaitutako etxebizitza libreen eta batez ere babestuen bolumena handitu egin zen 2023ko datuekin alderatuta (+% 7,6 eta +% 62,4, hurrenez hurren). Hala, aztertutako bi eremu geografikoetan etxebizitza libreak izan ziren nagusi jardueraren barruan (% 85 inguru bi kasuetan).

Dena den, aipatu behar da duela gutxiko ibilbideak etxebizitza babestuaren sustapena berretsi zuela, eraikitzen hasitako etxebizitzek multzoari egindako ekarpen-ratioa handiagoa izan baitzen Espainian (% 17,6 eta % 14,2) eta Nafarroan (% 16,6 eta % 14,7) amaitutako etxebizitzena baino.

142. koadroa. Hasitako eta amaitutako etxebizitzak

(etxebizitza kopurua)

Eremua	Kontzeptua	Hasitako etxebizitzak			Amaitutako etxebizitzak		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
Nafarroa	Babestuak	193	728	446	243	446	277
	Libreak	2.401	1.630	2.235	1.810	2.375	1.610
	Guztira	2.594	2.358	2.681	2.053	2.821	1.887
Espainia	Babestuak	13.022	12.304	23.967	9.610	8.847	14.371
	Libreak	96.996	98.040	112.220	79.935	80.473	86.609
	Guztira	110.018	110.344	136.187	89.545	89.320	100.980

Iturria: Nafarroako Gobernuak Sustapen Departamentua eta Etxebizitza eta Lurzoruaren Zuzendaritza Nagusia.

Materialen kostuaz eta prezioak artikulatzeko moduez eta horien berrikusketaz (obra zibila) gain, eskulana da sektorearentzako beste alderdi kezkarrietako bat. Nahiko pertsona izateko zailtasunari lan-indarraren zahartzea (65 eta 69 urte bitarteko langileen

kopurua asko handitu da) eta belaunaldi-txandarik eza gehitu behar zaizkio, bai profil kualifikatueta, bai kualifikatu gabekoetan.

Hala, 2024an, 1.404.150 langile zeuden afiliatuta Estatuan eraikuntza-sektorean, aurreko urtean baino % 1,8 gehiago. Nafarroan, bilakaera antzekoa izan zen (+% 1,1) eta 18.471 afiliatu izan ziren 2024an.

143. koadroa. Eraikuntzan lanean ari den biztanleria

						(Pertsonak)
Eremua	2022	2023	2024	2025 1. seihilekoa	% Δ 24/23	Δ% 25-24 (1. seihilekoa)
Nafarroa	17.977	18.278	18.471	19.106	1,1	4,2
Espainia	1.329.016	1.379.296	1.404.150	1.437.007	1,8	2,5

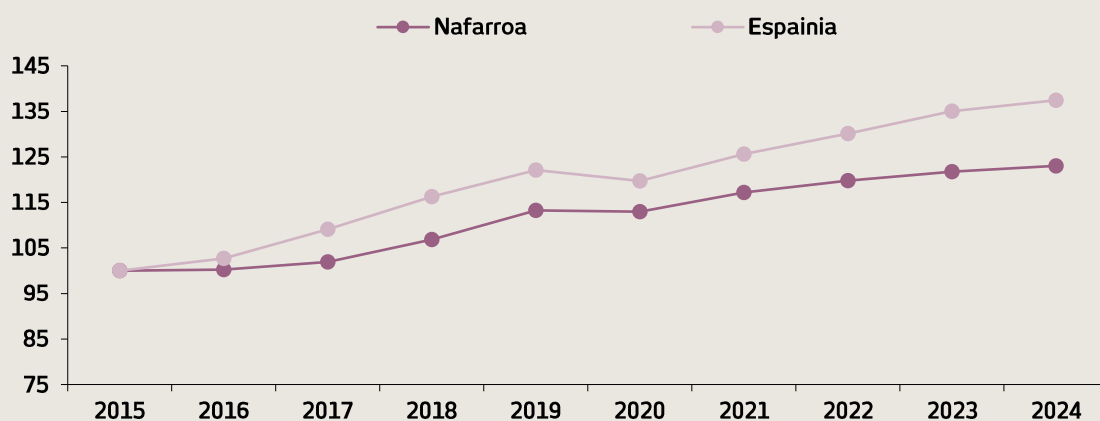
Iturria: Afiliazioa (hileko batezbestekoa) Gizarte Segurantzza.

2025eko lehen zatiaren balantzeak berretsi egin du eraikuntza-sektoreko enpleguaren hazkundera, bai Estatuan (+% 2,5; 2024ko lehen seihilekoarekin alderatuta), bai Nafarroan (+% 4,2).

Beraz, sektoreko enpleguaren bilakaerak beste susperraldi bat gehitu zuen 2015ean hasitako ibilbidean –2013ko eta 2014ko balio minimoetatik–, hobekuntza nabarmenxeagoa izan baitzen Espainian (137) Nafarroan (123) baino.

25. grafikoa. Eraikuntzan lanean ari den biztanleria

(2015 oinarria = 100)

Iturria: EIN. Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2020ko oinarria).

8. NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA

8.1 SARRERA

Epigrafe honetan 2024ko enpresa-ehunaren egitura aztertuko dugu Nafarroan eta Estatu osoan. Horretarako, sektore ekonomikoak eta soldatapekoen estratuak hartuko ditugu aintzat. Horrekin lotuta, kontuan izan behar da EINeko Enpresen Direktorio Nagusia (DIRCE) hartu dela informazio-iturri bakartzat, azterketa homogeneoagoa izateko. Ekitaldi bakoitzeko urtarilaren leko informazioa eskaintzen da bertan.

OHAR METODOLOGIKOA: iturri horri dagokionez, gogoratu behar da DIRCEren ustiapen estatistikoak aldaketa metodologiko batzuk izan dituela 2019/2152 EBS Erregelamendua eta haren 2020/1197 inplementazio-egintza indarrean sartu zirenetik. Izan ere, ekonomikoki aktibo dagoen enpresaren definizio berriak, 2022an ezarri zenak, enpresa aktiboen kopuru osoari eragiten dio. Hortaz, 2023ko eta 2024ko datuak ezin dira alderatu aurreko ekitaldietako datuekin. Hori dela eta, jarraian egingo dugun analisisa 2024ari eta aurreko ekitaldiarekin egindako urte arteko alderaketari bakarrik dagokio.

8.2 ENPRESEN KOPURUA

Ezarritako definizio berriaren arabera, 2024an ekonomikoki aktibo zeuden enpresen kopurua 40.934koa zen Nafarroan eta 3.255.276koa Estatuan. Bolumen horiek urte arteko aldaketak dakartzate Estatuan, -% 0,5 eta +% 1,5, hurrenez hurren.

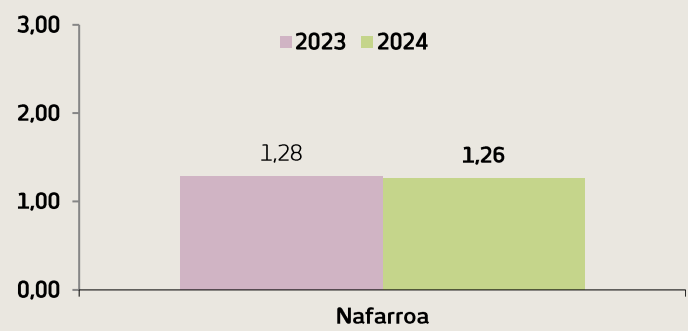
26. grafikoa Enpresa kopurua

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Estatuko guztizkoaren gaineko pisu erlatiboari dagokionez, 2024an Estatuko guztizkoaren % 1,26 ordezkatzen zuten Nafarroan ekonomikoki aktibo zeuden enpresek —aurreko ekitaldikoaren antzeko parte-hartzea—.

27. grafikoa Estatuko guztizkoaren gaineko pisua (%) (Estatua=100) 2023-2024

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

8.3 SEKTORE EKONOMIKOAK

Sektore ekonomikoen arabera azterketa egiteko, honela multzokatuko ditugu: industria, eraikuntza, merkataritza eta gainerako zerbitzuak. 2024an, aztertutako bi eremu geografikoetan, ekonomikoki aktibo zeuden enpresen % 60 inguru zegozkien gainerako zerbitzuei: Nafarroan % 58,8 eta Estatuan % 63,3.

144. koadroa Enpresak, sektore ekonomikoaren arabera. 2023-2024

Kontzeptua	Nafarroa			Estatua		
	2023	2024	Δ % 24/23	2023	2024	Δ % 24/23
Guztira	41.152	40.934	-0,5	3.207.580	3.255.276	1,5
Industria	3.728	3.694	-0,9	177.865	175.806	-1,2
Eraikuntza	5.351	5.317	-0,6	376.996	383.622	1,8
Merkataritza	8.069	7.872	-2,4	646.339	635.234	-1,7
Gainerako zerbitzuak	24.004	24.051	0,2	2.006.380	2.060.614	2,7

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Oro har, merkataritza izan zen hurrengoa. % 20 inguruko partaidetza izan zuen ekonomikoki aktiboak diren enpresen guztizkoaren gainean: Foru Erkidegoan % 19,2 eta Estatuan % 19,5. Bi kasuetan, eraikuntza gertu kokatzen da, Nafarroan % 13ko kuotekin, eta Estatuan, berriz, % 11,8koekin. Azkenik, eta distantzia nabarmenera, industria-sektoreak pisu erlatibo txikiagoa izan zuen bi kasuetan: % 9 Foru Erkidegoan eta % 5,4 Estatuan.

Modu horretan, Estatuarekin alderatuta, Nafarroan handiagoa zen industria-sektoreko eta eraikuntzako enpresa ekonomikoki aktiboen parte-hartzea. Aldiz, gainerako zerbitzuen parte-hartzea txikiagoa izan zen.

Parte-hartze horiek guztiak aurreko ekitaldian erregistratutakoen antzekoak dira.

Jarduerak gehiago banakatuta (EJSN-2009ren sailkapena), 2024an, handizkako eta txikizkako merkataritzak eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketak eskuratu zituzten pisu erlatibo handienak bi eremu geografikoetan, enpresa kopuruari dagokionez. Hala, 2024an jarduera horri zegozkion Nafarroako 7.872 enpresak erkidegoko guztizkoaren %19,2 ziren. Jarduera horrek antzeko partaidetza izan zuen Estatuan (%19,5).

145. koadroa Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2023-2024

Atal ekonomikoa	Nafarroa			Estatua		
	2023	2024	Δ % 24/23	2023	2024	Δ % 24/23
Guztira	41.152	40.934	-0,5	3.207.580	3.255.276	1,5
Erauzketa-industriak	21	20	-4,8	1.564	1.525	-2,5
Manufaktura-industria	2.741	2.660	-3,0	158.661	156.267	-1,5
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	821	866	5,5	10.838	11.050	2,0
Ur-hornidura, saneamendu-jarduerak, hondakinen eta deskontaminazioaren kudeaketa	145	148	2,1	6.802	6.964	2,4
Eraikuntza	5.351	5.317	-0,6	376.996	383.622	1,8
Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motoen konponketa	8.069	7.872	-2,4	646.339	635.234	-1,7
Garraioa eta biltegiaritzea	3.200	3.101	-3,1	198.091	205.574	3,8
Ostalaritza	3.080	3.049	-1,0	261.160	264.006	1,1
Informazioa eta komunikazioak	718	720	0,3	69.573	71.979	3,5
Finantza- eta aseguru-jarduerak	770	788	2,3	75.673	76.243	0,8
Higiezinekin lotutako jarduerak	1.434	1.383	-3,6	195.428	206.219	5,5
Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	5.290	5.268	-0,4	406.535	410.020	0,9
Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	2.245	2.265	0,9	192.787	198.940	3,2
Hezkuntza	1.459	1.487	1,9	109.329	112.522	2,9
Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetakoak	1.563	1.600	2,4	168.225	172.354	2,5
Arte-, jolas- eta entretenimendu-jarduerak	1.330	1.427	7,3	106.066	112.435	6,0
Beste zerbitzu batzuk	2.915	2.963	1,6	223.513	230.322	3,0

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Handizkako eta txikizkako merkataritzaren eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketaren ondoren, Nafarroan, honako hauek nabarmendu behar dira hurrenez hurren: eraikuntza eta jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak. Ildo beretik, eraikuntza-sektoreko 5.317 enpresa zeuden 2024an Nafarroan, hau da, erkidegoko enpresen %13 ziren arlo horretakoak. Eta jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetako 5.268 enpresa zeuden, Nafarroako guztizkoaren %12,9.

Estatuan, jarduera profesional, zientifiko eta teknikoaren eta eraikuntzaren posizio erlatiboak alderantzizkoak ziren. Horiek 410.020 eta 383.622 enpresa zituzten, hurrenez hurren, guztizkoaren % 12,6 eta % 11,8.

Era berean, banaketa horiek ere 2023an erregistratutakoaren oso antzekoak dira.

8.4 SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK

Soldatapekoen estratuen analisiari dagokionez, eta horiek gehiago banakatuta, 2024an, aztertutako bi eremu geografikoetan, soldatapekorik gabeko enpresak ziren enpresa ekonomikoki aktiboen erdiak, gutxi gorabehera: % 52,6 Nafarroan eta % 52 Estatuan (21.516 eta 1.692.479 enpresa, hurrenez hurren).

Bi eremu geografikoetan, 1 edo 2 soldatapeko pertsona zituzten enpresak izan ziren hurrengoak, % 30 inguruko partaidetzarekin: % 27,5 Foru Erkidegoan eta % 29,3 Estatuan. Eta, hurrengoak, 3 eta 5 soldatapeko artean zituzten enpresak, % 10 inguruko kuotekin: Nafarroan % 9,6 eta Estatuan % 9,7.

Hortaz, 2024an, soldatapeko langilerik gabeko eta soldatapeko 5 langile arteko enpresak ziren guztizkoaren % 90 inguru Nafarroan eta Estatuan.

146. koadroa Enpresak, soldatapekoen tarteen arabera. 2023-2024

Kontzeptua	Nafarroa			Estatua		
	2023	2024	Δ % 24/23	2023	2024	Δ % 24/23
Guztira	41.152	40.934	-0,5	3.207.580	3.255.276	1,5
Soldatapekorik gabe	21.911	21.516	-1,8	1.719.297	1.692.479	-1,6
1-2 soldatapeko	11.124	11.274	1,3	897.786	955.079	6,4
3-5 soldatapeko	4.001	3.911	-2,2	309.528	316.419	2,2
6-9 soldatapeko	1.707	1.741	2,0	128.079	131.903	3,0
10-19 soldatapeko	1.196	1.266	5,9	81.822	84.907	3,8
20 soldatapeko edo gehiago	1.213	1.226	1,1	71.068	74.489	4,8

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

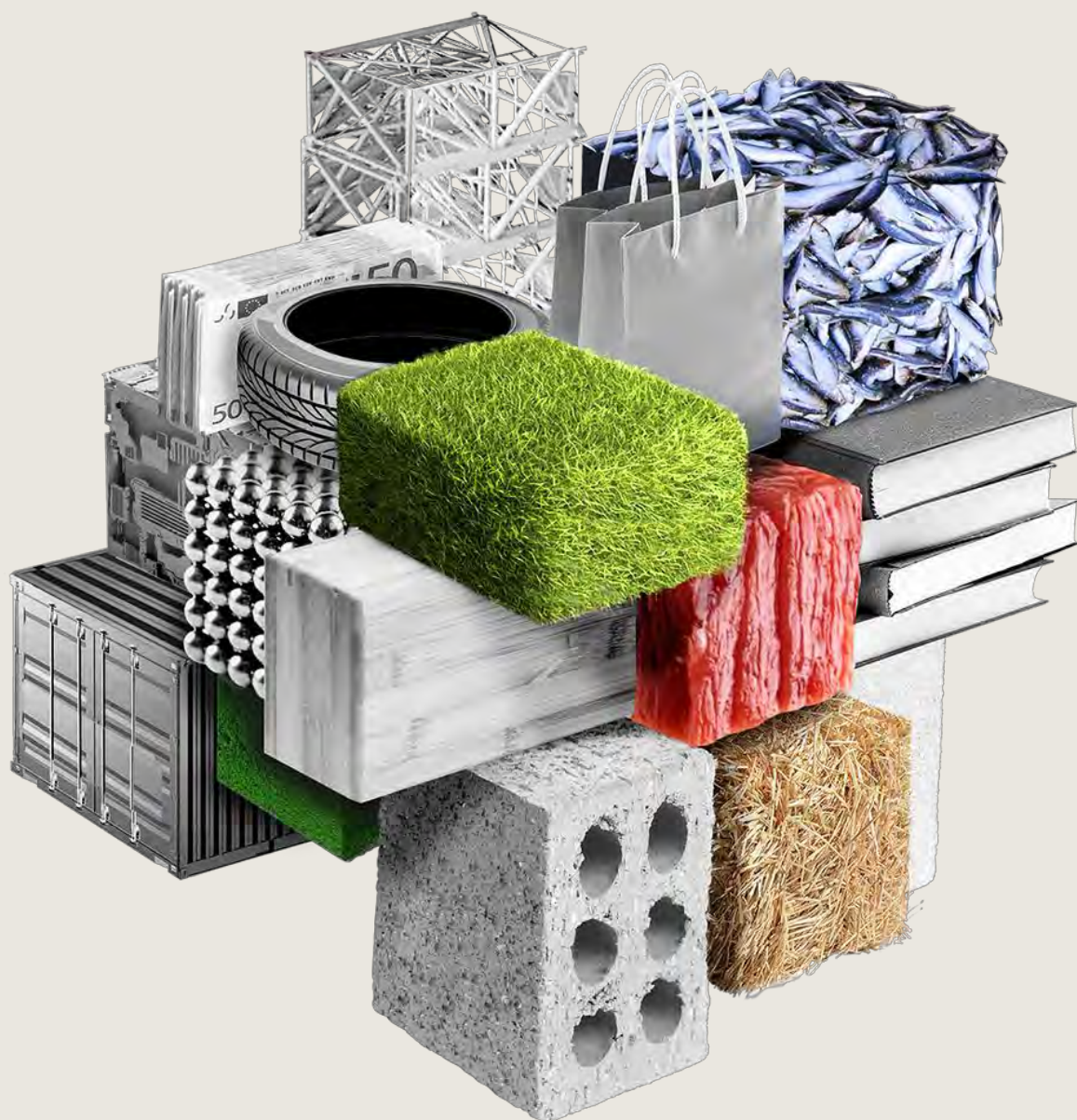
Soldatapekoen estratuak are gehiago banakatuz gero, enpresen tamaina «txikiari» buruz aurrez esandakoa baieztatzen da. Izan ere, Nafarroan 14 enpresak baino ez dituzte 1.000 eta 4.999 soldatapeko artean, eta 3k bakarrik dituzte 5.000 soldatapeko edo gehiago. Estatuan, zifra horiek 1.012 eta 198 enpresakoak dira, hurrenez hurren.

Azkenik, nabarmendu behar da kuota guztiak aurreko ekitaldian ikusitakoaren oso antzekoak direla.

147. koadroa Enpresak, soldatapekoen estratuen arabera. 2023-2024

Enplegu-estratua	Nafarroa			Estatua		
	2023	2024	Δ % 24/23	2023	2024	Δ % 24/23
Guztira	41.152	40.934	-0,5	3.207.580	3.255.276	1,5
Soldatapekorik gabe	21.911	21.516	-1,8	1.719.297	1.692.479	-1,6
1-2 soldatapeko	11.124	11.274	1,3	897.786	955.079	6,4
3-5 soldatapeko	4.001	3.911	-2,2	309.528	316.419	2,2
6-9 soldatapeko	1.707	1.741	2,0	128.079	131.903	3,0
10-19 soldatapeko	1.196	1.266	5,9	81.822	84.907	3,8
20-49 soldatapeko	734	751	2,3	45.896	48.362	5,4
50-99 soldatapeko	214	202	-5,6	12.646	13.079	3,4
100-199 soldatapeko	149	152	2,0	6.373	6.615	3,8
200-249 soldatapeko	26	24	-7,7	1.290	1.367	6,0
250-999 soldatapeko	74	80	8,1	3.710	3.856	3,9
1.000-4.999 soldatapeko	13	14	7,7	963	1.012	5,1
5.000 soldatapeko edo gehiago	3	3	0,0	190	198	4,2

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

5.ZERBITZUAK

1. IKUSPEGI OROKORRA

Estatuko BPGren hazkunde-erritmoa % 3,2ra handitu zen 2024an (2023an % 2,7), eta Foru Erkidegoan % 2,7ra handitu zen (aurreko urtean % 1,9).

Era berean, zerbitzuen sektore osoa aztertuz gero, 2024an indarra irabazi zuen Nafarroan eta Estatuan, (% 2,9 eta % 3,7ko hazkundea eta aurreko ekitaldian % 2,6 eta % 3,3koa, hurrenez hurren).

Dena den, txosten honen aurreko edizioetan aipatu izan dugun moduan, gogoan izan behar da hirugarren sektorearen heterogeneotasunak zaildu egiten duela sektorea bere osotasunean aztertzea. Halere, langile kopurua izan zen adierazlerik egonkorrenetako bat. Horrekin lotuta, aipatzekoa da 2024an zerbitzuen sektoreko okupazio-tasa % 3,1 igo zela Nafarroan eta % 2,2 Estatuan.

2. HEZKUNTZA

2.1 UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA

Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH)

2024/25 ikasturtean, Haur eta Lehen Hezkuntzako matrikulazioaren beheranzko joera sendotu zen, jaiotza-tasak behera egin izana ikasgeletan islatzen baita. Testuinguru horretan, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako (DBH) matrikulazioak bere horretan jarraitu zuen.

Hartara, hiru irakaskuntza-maila horien baterako balantzea eginez gero, 93.998 ikasle matrikulatu ziren 2024/25 ikasturtean, aurrekoan baino ia 1.000 ikasle gutxiago.

Informazioa etapen arabera banakatuz gero, azken ikasturtean 22.310 matrikula erregistratu ziren Haur Hezkuntzan, aurreko ikasturtean baino % 1,3 gutxiago. Matrikulazioaren beherakada hori ikastetxe pribatuetan ikusten da batez ere, % 2,7 ikasle gutxiago izan baitzituzten. Sare publikoan, aldiz, Haur Hezkuntzako 10 ikasletik zazpi daude, eta portaera lauagoa izan zen, hortaz (-% 0,6).

Hurrengo irakaskuntza-mailan, Lehen Hezkuntzan, 40.945 ikasle matrikulatu ziren Nafarroan, aurreko ikasturtean baino % 2,2 gutxiago. Etapa horretan, halaber, matrikulazio publikoa nagusitu zen (% 65,6). Nolanahi ere, ikasle-bolumenak behera egin zuen bi sareetan: publikoan % 2,5 gutxiago, eta pribatuan, % 1,6 gutxiago.

148. koadroa. Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera
Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH

Kontzeptua	22/23 ikasturtea	23/24 ikasturtea	24/25 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Haur Hezkuntza	22.723	22.596	22.310	-1,3
– Publikoa	15.614	15.708	15.606	-0,6
– Pribatua	7.109	6.888	6.704	-2,7
Lehen Hezkuntza	42.505	41.855	40.945	-2,2
– Publikoa	28.028	27.537	26.857	-2,5
– Pribatua	14.477	14.318	14.088	-1,6
DBH	29.702	30.496	30.743	0,8
– Publikoa	18.557	19.212	19.498	1,5
– Pribatua	11.145	11.284	11.245	-0,3

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

DBHn, ostera, matrikulazioa pixka bat igo zen (+% 0,8), eta ikasleen errolda 30.743 izan zen 2024/25 ikasturtean. Orobat, ikasle gehienak ikastetxe publikoetan daude (% 63,4), eta horietan soilik handitu zen matrikulazioa (+% 1,5). Aitzitik, sare pribatuak gelditze-sintomak erakutsi zituen (-% 0,3).

Hizkuntza-maparen harira, X ereduan (euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza) dihardu Haur Hezkuntzako ikasleen erdiak baino gehiagok (% 58,4). Atzetik D eredua datorkio (euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da), nahiko ordezkari handiarekin (% 26,9). Ikasleen % 13,6 A ereduan matrikulatuta zegoen (gaztelaniaz; euskara beste irakasgai bat baino ez da), eta B ereduak (elebiduna) oso presentzia txikia izan zuen (% 1,0).

Azterketa bera egin da Lehen Hezkuntzan, eta mapa oso antzekoa izan zen lehengo ikasturtean, ñabardura txikiekin. Hala, X eredu mantendu zen buruan (% 55,5), ondoren D eredu (% 26,2), gero A eredu (% 18,1) eta, azkenik, B eredu, oso-oso pisu txikiarekin (% 0,2).

DBHn, X ereduaren presentzia nabariki sendotu zen eskola-mapan; zehazki, horren barruan aritu ziren 10 ikasletik zazpi (% 69,2). D eredu dator ondoren, nolabaiteko partaidetzarekin (% 23,5), eta A eredu gero, askoz pisu txikiagoarekin (% 7,3).

149. koadroa. Euskalduntze maila Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH 2024/2025 ikasturtea

Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Haur Hezkuntza	13,6	1,0	26,9	58,4	100,0
Lehen Hezkuntza	18,1	0,2	26,2	55,5	100,0
DBH	7,3	0,0	23,5	69,2	100,0

A: Hezkuntza gaztelaniaz; euskara beste irakasgai bat baino ez da.

B: Irakaskuntza elebiduna.

D: Hezkuntza euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da.

X: Euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza.

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Erdi-mailako irakaskuntza

Orain, Nafarroako Heziketa-zikloetan eta Batxilergoan matrikulatu ziren ikasleen bilakaera jorratuko dugu. Berriz ere, matrikulazioa igo egin zen 2024/25 ikasturtean, eta Lanbide Heziketan bereziki ikusgarria izan zen. Bi mailak baturik, baterako balantzea 21.630 matrikulakoa izan zen, aurreko ikasturtean baino % 5,1 gehiago. Hala, kopuru absolututan, 1.049 ikasle gehiago izan ziren.

Heziketa-zikloekin hasita, 12.588 ikasle aritu ziren guztira 2024/25 ikasturtean, balioak nabariki handitu baitziren (+% 7,0) aurreko ikasturtearen aldean (+825 ikasle). Batik bat ikastetxe publikoek egin zioten ekarpena hazkundeari, matrikulazioak dezente gora egin baitzuen (+% 8,3). Dena den, ikastetxe pribatuek ere bilakaera ona izan zuten, baina neurritsuagoa (+% 2,6). Horren guztiaren eraginez, bistan da eskola-mapak sare

publikorantz jotzen duela, Heziketa-zikloetako 10 ikasletik ia zortzik horrelako ikastetxeetan dihardutelako (% 77,7).

Azkenik, Batxilergoko matrikulazioari dagokionez, 2024/25 ikasturtea 9.042 ikaslerekin amaitu zen, aurreko ikasturtean baino % 2,5 gehiago (+224). Irakaskuntza-maila horretan, bi sareek ikasleak irabazi zituzten (publikoak, +% 2,7, eta pribatuak, +% 2,3). Testuinguru horretan, 10 ikasletik ia seik ikastetxe publikoetan ikasten dute (% 59,3).

**150. koadroa. Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera
Heziketa-zikloak eta Batxilergoa**

Kontzeptua	22/23 ikasturtea	23/24 ikasturtea	24/25 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Heziketa Zikloak	11.188	11.763	12.588	7,0
– Publikoa	8.482	9.031	9.875	8,3
– Pribatua	2.706	2.732	2.803	2,6
Batzilergoa	8.866	8.818	9.042	2,5
– Publikoa	5.287	5.224	5.366	2,7
– Pribatua	3.579	3.594	3.676	2,3

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Hizkuntza-mapari begira, X ereduak gailurra jo zuen ozta-ozta Heziketa-zikloetan, 10 ikasletik bederatzirekin (%91,9). Gainerako % 8,1ak D eredura jo zuen, heziketa-eskaintzan ez baitaude beste ereduak.

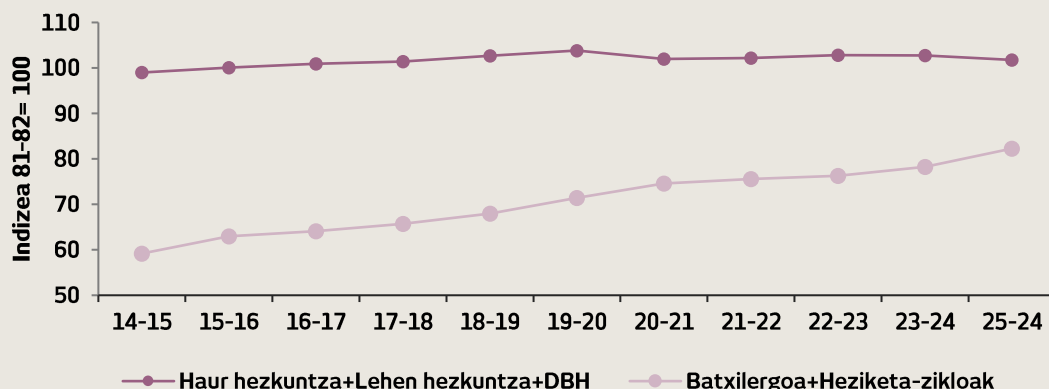
Batzilergoan ere X eredua nagusitu zen, ikasleen % 73,3rekin. Bestalde, D ereduak (% 23,4ko partaidetza) eta A ereduak (bazterrekoa, % 3,3) osatzen dute hizkuntza-maparen gainerakoa.

**151. koadroa. Euskalduntze maila Heziketa-zikloak eta Batxilergoa
2024/2025 ikasturtea**

Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Heziketa Zikloak	0,0	0,0	8,1	91,9	100,0
Batzilergoa	3,3	0,0	23,4	73,3	100,0

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

28. grafikoa. Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Denbora-ikuspegi zabalago batetik aztertuta, grafikoa ikusten den bezala, bi joera gainjarri ziren matrikulazioaren bilakaeran. Lehena Haur Hezkuntzako, Lehen Hezkuntzako eta DBHko matrikulazioarena da. Ibilbideak beherantz egin zuen zertxobait, eta baliteke bistakoagoa izatea aurrerantzean, jaiotza-tasak txikia izaten jarraitzen badu.

Bigarren joera Batxilergoari eta Heziketa-zikloei dagokie, eta, aurrekoak ez bezala, agertoki onuragarriagoa dakar. Horrela jarraitu dezake harik eta aldaketa demografikoaren inpaktua irakaskuntza-maila horietara iritsi eta belaunaldi laburragoak sartzen diren arte.

2.2 UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA

Jarraian, unibertsitateko ikasleen bilakaera jorratuko dugu. Matrikulazioa igo egin zen berriro ere 2024/25 ikasturtean, 18.728 ikasle izateraino, aurreko ikasturtean baino 550 ikasle gehiago.

Nafarroako Unibertsitateari dagokionez, pribatua da hura, eta 2024/2025 ikasturtean 9.811 ikasle jaso zituen erreferentziazkoa den Nafarroako campusaren (8.705 ikasle) eta Gipuzkoako campusaren (1.106 ikasle) artean. Bi campusetan igo zen matrikulazioa: % 5,6 Gipuzkoan (+59 ikasle) eta % 0,9 Nafarroan (+78). Ondorioz, Nafarroako Unibertsitatearen matrikulazio osoa % 1,4 handitu zen (+137).

152. koadroa. Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean

Lurralde historikoa	23/24 ikasturtea	24/25 ikasturtea ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtearekiko
Nafarroa	8.627	8.705	100,0	0,9
Ekonomia eta Enpresa Zientziak	1.362	1.338	15,4	-1,8
Medikuntza	1.182	1.184	13,6	0,2
Zuzenbidea	864	892	10,2	3,2
Hezkuntza eta Psikologia	904	844	9,7	-6,6
Zientziak	768	806	9,3	4,9
Farmazia eta Nutrizioa	776	786	9,0	1,3
Filosofia eta Letrak	576	574	6,6	-0,3
Arkitektura	624	674	7,7	8,0
Komunikazioa	652	656	7,5	0,6
Idazkaritza eta Administrazioa	537	533	6,1	-0,7
Erizaintza	260	289	3,3	11,2
Teologia	122	129	1,5	5,7
Gipuzkoa	1.047	1.106	100,0	5,6
Industria Ingeniaritza	1.047	1.106	100,0	5,6
Guztira⁽²⁾	9.674	9.811	100,0	1,4

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Horiez gain, doktoregoko 1.087 ikasle eta masterreko 602 ikasle daude Nafarroan eta Gipuzkoan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitatea.

Era horretan, Nafarroako campusari buruzko datuak ikusirik, matrikulazioa handitu zen 12 fakultateetatik zortzitan. Beraz, Ekonomia eta Enpresa Fakultateak (-% 1,8), Hezkuntza eta Psikologia Fakultateak (-% 6,6), Filosofia eta Letrak Fakultateak (-% 0,3) eta Idazkaritza eta Administrazio Fakultateak (-% 0,7) ikasleak galdu zituzten. Nolanahi ere, inpaktua desberdina da, bakoitzaren pisu erlatiboagatik: % 15,4, % 9,7, % 6,6 eta % 6,1, hurrenez hurren. Gainera, aipatu den lehenengoak egiten dio ekarpenik handiena campusari.

Horrenbestez, ikasturte-itxiera positiboa izan zuten Medikuntzan (+% 0,2) eta Zuzenbidean (+% 3,2) matrikulatutako ikasleek, pisu erlatibo nabariak dituzte-eta biek (% 13,6 eta % 10,2, hurrenez hurren). Proportzioaren % 10 baino gutxiago izan zuten Zientziek (+% 4,9), Farmaziak eta Nutrizioak (+% 1,3), Arkitekturak (+% 8,0) eta Komunikazioak (+% 0,6). Dena den, Erizaintza Fakultateko ikasleen artean ikusi zen urtetik urterako aldakuntzarik handiena (+% 11,2), nahiz eta txikiena den, Teologiarekin batera (+% 5,7). Izan ere, ikasleen % 3,3 eta % 1,5 han aritu ziren, hurrenez hurren.

Azkenik, matrikulen gorakada nabarmena gertatu zen Gipuzkoako campusean, Industria Ingeniaritzako Fakultatean (+% 5,6), hori baita eskaintza bakarra. Guztira, 1.106 ikasle izan ziren 2024/2025 ikasturtean.

Nafarroako Unibertsitate Publikoaren (NUP) matrikulazio-bilakaerari dagokionez, ikasleen matrikulazioaren goranzko joera sendotu egin zen 2024/2025 ikasturtean, gradu

guztietan gainera. Urtetik urterako igoera %4,9 izan zen, eta, ondorioz, 8.917 ikaslek osatu zuten errolda (+413).

153. koadroa. Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA)

Fakultateak eta Unibertsitate Eskolak	23/24 ikasturtea	24/25 ikasturtea ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtearekiko
Industria Ingeniaritza eta Telekomunikazioen GET	2.227	2.319	26,0	4,1
Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatea	2.147	2.207	24,8	2,8
Osasun Zientzien Fakultatea	1.240	1.396	15,7	12,6
Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea	1.092	1.145	12,8	4,9
Nekazaritza Ingeniaritza GET	850	873	9,8	2,7
Zientzia Juridikoen Fakultatea	672	692	7,8	3,0
Ekonomia eta Enpresa Zientzien/Zientzia Juridikoen Fakultatea ⁽²⁾	234	237	2,7	1,3
Nekazaritza Ingeniaritza/Ekonomia eta Enpresa zientzien GET ⁽³⁾	42	48	0,5	14,3
Guztira⁽⁴⁾	8.504	8.917	100,0	4,9

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren eta Zuzenbidearen Gradu Bikoitzean matrikulatutako ikasleak jasotzen ditu.

(3): Datuen Zientzien eta Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren Gradu Bikoitzeko ikasleak jasotzen ditu.

(4): Horiez gain, masterreko 2.148 ikasle eta doktoregoko 586 ikasle daude Nafarroan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitate Publikoa.

Hala, bilakaerarik nabariena Osasun Zientzien Fakultateak izan zuen (+% 12,6), baita Ingeniaritza Agronomo eta Ekonomia eta Enpresa gradu bikoitzak ere (+% 14,3). Dena den, baterako balantzea aztertzen denean, oso bestelako ekarpena egin zuten bata eta besteak (partaidetzaren % 15,7 eta % 0,5, hurrenez hurren).

Era berean, aipatzeko modukoa da nola igo zen ikasleen kopurua Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatean (+% 4,9) eta Industria Ingeniaritza eta Telekomunikazioko GETen (+% 4,1). Biek ala biek pisu espezifiko handia izan zuten, gainera (% 12,8 eta % 26,0, hurrenez hurren).

Neurri txikiagoan baina gorantz jardun zuten matrikulek Giza, Gizarte eta Hezkuntza Zientzien Fakultatean (+% 2,8 eta kuotaren % 24,8), Ingeniaritza Agronomoko GETen (+% 2,7 eta % 9,8) eta Zientzia Juridikoen Fakultatean (+% 3,0 eta % 7,8). Era berean, Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzako eta Zuzenbideko gradu bikoitzak ere matrikulazio gehiago izan zituen (+% 1,3), % 2,7ko partaidetzarekin.

3. GARRAIOBIDEAK

3.1 ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA

Errepide bidezko garraioarekin hasiko dugu garraioari buruzko kapitulua, eta Trafiko Zuzendaritza Nagusiak (DGT) emandako informazioa izango dugu kontuan. Hala, 2024an, 493.180 unitatek osatzen zuten Nafarroako ibilgailuen parkea, aurreko ekitaldian baino % 0,2 gehiagok (1.025 ibilgailu gehiago). Urte arteko igoera oso txikia izan zuen. Hala, etengabeko hazkunde-joera mantendu zen arren, bilakaera moteldu egin zen hein batean.

154. koadroa. Nafarroako ibilgailuen parkea

(unitate)

Urtea	Kamioiak eta furgonetak	Autobusak	Turismoak	Motozikletak	Traktore Industrialak	Beste batzuk	Guztira	% Δ
2015	77.178	812	303.975	32.166	4.267	17.795	436.193	0,9
2016	76.886	825	310.846	33.299	4.389	18.364	444.609	1,9
2017	74.845	848	322.140	34.327	4.432	18.875	455.467	2,4
2018	76.789	849	326.703	35.390	4.613	19.353	463.297	1,7
2019	76.530	822	331.837	36.620	4.592	19.981	470.382	1,5
2020	76.249	813	336.139	38.106	4.656	20.509	476.472	1,3
2021	76.242	831	340.073	39.671	4.578	21.098	482.493	1,3
2022	76.404	846	343.043	40.919	4.607	21.432	487.251	1,0
2023	77.385	847	344.790	42.472	4.715	21.946	492.155	1,0
2024*	78.047	831	343.061	43.972	4.943	22.326	493.180	0,2

(*): Behin-behineko datuak.
Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia

Parkearen bilakaera segmentuen arabera aztertuta, portaera desberdinak ateratzen dira. 2024an, automobilen portaera nabarmendu zen; % 69,6ko pisu espezifikoarekin, urte arteko aldakuntza negatiboa izan zuten lehen aldiz, hamarren batzuegatik bada ere (-% 0,5). Hala ere, emaitza horrek orain arte etenik gabe erregistratutako hazkundearen ohiko dinamika aldatu zuen. Bilakaera antzekoa izan zuten autobusek; atzerakada txikia (-% 1,9) izan zuten ibilbide aldakorragoaren barruan, baina, hala ere, parkean parte-hartzerik txikiena izan zuen segmentua izan zen (% 0,2).

Kamioei eta furgonetei dagokienez, % 15,8ko ekarpena egin zuten, eta % 0,9ko urte arteko hazkundera izan zen unitateetan ekitaldian zehar. Motozikleten (% 8,9ko parte-hartzea) eta industriako traktoreen (pisu espezifikorekin % 1) kasuan, berriz, hazkundera handiagoa izan zen (+% 3,5 eta +% 4,8, hurrenez hurren).

Erregai bakoitzaren pisuaren eta automobilen dagokienez ibilgailuen parkean duen bilakaeraren arabera, gasoliozko modeloak parkearen % 59,1 izan ziren, gasolinakoak % 39,6 eta beste erregai bidezkoak % 1,4. Azkenaldiko bilakaerak erakusten du erregai alternatiboek hazkunde txiki bat izan zutela eta 2024an lehen aldiz % 1etik gorakoak izan

zirela. Motozikletei dagokienez, gasolinaren modeloek hartu zuten parke ia osoa (% 98,9) eta gainerako aukerek ordezkariak eskasa izan zuten (% 0,2 gasolioak eta % 0,9 besteek), egonkortasuna nagusi den testuinguruan. Azkenik, zirkulazioan zeuden kamioi eta furgoneta gehienak gasoliozkoak ziren (% 91,2), % 8,4 gasolinarenak eta beste % 0,4 beste erregai batzuenak.

155. koadroa. Ibilgailuen, motozikleten, kamioien eta furgonetaren parkea erregai motaren arabera

(unitateak)

Urtea	Turismoak			Motozikletak			Kamioiak eta furgonetak		
	Gasolina	Gasolioa	Beste batzuk	Gasolina	Gasolioa	Beste batzuk	Gasolina	Gasolioa	Beste batzuk
2021	134.756	203.745	1.572	39.437	84	150	6.612	69.449	181
2022	137.442	203.442	2.159	40.581	83	255	6.536	69.658	210
2023	138.257	203.329	3.204	42.054	83	335	6.507	70.620	258
2024	135.710	202.659	4.692	43.510	86	376	6.555	71.161	331

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia (DGT)

Gainera, Espainiako ibilgailuen parkeak zahartzen jarraitu zuen etengabe eta 14,5 urteko antzinatasuna izan zuen (2023an 14,2koa eta 2022an 13,9). Nafarroa batez besteko nazionalaren gainetik geratu zen adierazle horren kasuan, eta 15,6 urteko antzinatasunera iritsi zen (2023an 15,2 urte). Datozen urteetako erronka nagusia da joera hori iraultzea eta jasangarriagoak eta seguruagoak diren ibilgailu berriak sartzea parkean.

Ibilgailuen parkeak DGTren etiketen¹ arabera duen banaketari dagokionez, 0 etiketa zuten ibilgailuak ibilgailu guztien % 1,4 soilik ziren Nafarroan eta ECO etiketadunak % 4,4. Bestalde, C eta B etiketa zuten ibilgailuak ziren parkearen gehiengoa, % 36,4 eta % 34,8ko parte-hartzearekin hurrenez hurren. Ingurumen-etiketarik gabeko ibilgailuak % 23 izan ziren guztira.

Nafarroako motorizazio-indizeak aztertuz eta 1.000 biztanleko ibilgailuen adierazletik hasiz, 2024an behera egin zuen apur bat adierazle horrek eta 1.000 biztanleko 733 ibilgailu izatetik 727 izatera igaro zen. Estatuan, beheranzko joera hori bera egiaztatu zen, baina ratioa Nafarroakoa baino altuagoa izan zen: 740 ibilgailu 1.000 biztanleko.

Ibilgailu bakoitzeko biztanleen ratioaren kasuan, 1,9koa da ibilgailu bakoitzeko. Tasa hori laugarren urtez jarraian egonkortu zen Nafarroan eta zazpigarren urtez jarraian Estatuan.

¹ 0 etiketa: bateriadun elektrikoak (BEV), autonomia handiko elektrikoak (REEV), elektriko hibrido entxufagarriak (PHEV) 40 km-ko autonomiarekin edo erregai-pila darabilten ibilgailuak. Eco etiketa: PHEV 40 kilometrotik beherako autonomiarekin, hibrido ez entxufagarriak (HEV), gas natural eta gas bidez sustatutako ibilgailuak (GNC eta GNL) edo petrolio-gas likidotuak (GLP). C etiketa: Azken EURO isuriak betetzen dituzten barne-konbustio ibilgailuak. B etiketa: EURO isuriak azken zehaztapenak ez, baina aurrekoak betetzen dituzten barne-konbustio ibilgailuak.

156. koadroa. Motorizazio-indizeak

Urtea	Ibilgailuak/1.000 biztanle		Biztanleak/Turismoa	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2015	681	673	2,1	2,1
2016	694	690	2,1	2,2
2017	708	707	2,0	2,0
2018	715	722	2,0	1,9
2019	719	732	2,0	1,9
2020	721	733	2,0	1,9
2021	729	742	1,9	1,9
2022	734	751	1,9	1,9
2023	733	744	1,9	1,9
2024	727	740	1,9	1,9

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia eta guk geuk egina.

Azterketarekin jarraituz eta ibilgailuen trafikoak Nafarroako autopistetan izandako bilakaera aztertuz, 2024an 21.796 ibilgailu igaro ziren egunean sare horretatik, 2023an baino % 3,1 gehiago. Ibilgailu arinak trafikoaren % 80,4 izan ziren eta % 3,0 handitu zuten jarduera. Ibilgailu astunen kopurua antzekoa da, % 3,6ko urte arteko aldakuntza izan baitzuten. Hori horrela, Nafarroako autopistek 17.524 ibilgailu arin eta 4.272 ibilgailu astun jaso zituzten batez beste egunean.

157. koadroa. Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*

Urtea	Ibilgailu arinak	% Δ	Ibilgailu astunak	% Δ	Ibilgailuak guztira	% Δ
2015	14.535	4,1	3.642	6,3	18.177	4,5
2016	15.200	4,6	3.718	2,1	18.918	4,1
2017	15.712	3,4	3.830	3,0	19.542	3,3
2018	16.106	2,5	4.240	10,7	20.346	4,1
2019	16.849	4,6	4.305	1,5	21.154	4,0
2020	12.403	-26,4	3.899	-9,4	16.302	-22,9
2021	15.672	26,4	4.217	8,2	19.889	22,0
2022	16.764	7,0	4.190	-0,6	20.954	5,4
2023	17.020	1,5	4.125	-1,6	21.145	0,9
2024	17.524	3,0	4.272	3,6	21.796	3,1

(*): Eguneko ibilgailuen batezbestekoa. Behin-behineko datuak.

Iturria: AUDENASA.

Azterketa merkantzien trafikora bideratuz eta erkidego barruko eta kanpoko garraioa kontuan hartuz, 2024an balantzea positiboa izan zen bi adierazleentzat, bai Nafarroan, bai Espainian.

Zehazki, eta Nafarroatik hasita, ekitaldia garraiatutako 48.938 mila tonarekin itxi zen, 2023an baino % 3,7 gehiago. Erkidego arteko garraioak zein erkidego barrukoak egin zuen ekarpena. Erkidego artekoa izan zen nagusi (% 61,8) eta % 5,4 handitu zen. Erkidego barrukoak, berriz, % 38,2ko pisua izan zuen, baina dinamismo txikiagoarekin (+% 1,0).

Estatu osoan, erkidego barruko zein erkidego arteko garraioak egin zuen gora (+% 2,9 eta +% 4,8) eta 1.293.661 mila tonako trafikoa izan zen guztira, 2023ko balioak baino % 3,5 gehiago. Nafarroan ez bezala, Estatuan erkidego barruko trafikoa izan zen jarduerarik handiena izan zuena (% 69,2) eta erkidego barruko garraioari esleitutako merkantzien bolumena askoz ere txikiagoa izan zen (% 30,8).

158. koadroa. Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*

(m Tm)

Eremua	Nafarroa			Espainia		
	2023	2024	% Δ	2023	2024	% Δ
Eskualde barruko garraioa	18.519	18.707	1,0	870.695	895.803	2,9
Eskualde arteko garraioa	28.676	30.231	5,4	379.735	397.858	4,8
Guztira	47.195	48.938	3,7	1.250.430	1.293.661	3,5

(*): Zifrak urte bakoitzaren osotasunari dagozkio.

Iturria: Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agendako Ministerioaren Estatistika Buletina.

3.2 AIRE BIDEZKO GARRAIOA

Iruñeko aireportuan 220.394 bidaiari izan ziren guztira 2024an, 2023an baino % 11,5 gehiago. Termino absolutuetan ia 23.000 bidaiari gehiago dira.

Hortaz, bidaiarien kopuruak gora egin zuen laugarren urtez jarraian, baina hazkunde hori ez zen nahikoa izan 2019an lortutako bolumena (243.500) berreskuratzeko. Aireportuaren historiako urterik onenetako bat izan zen hura. Beharrezkoa da nabarmentzea 2017an Alemaniako Lufthansa konpainiarekin hasitako konexioek ekarpen handia egin zutela jardueran eta konexioak 2020ko martxoan eten zirela pandemiaren ondorioz.

Horrez gain, 2024an 5.839 operazio erregistratu ziren, 2023an baino % 8,9 gehiago (2019arekiko -% 4,8). Azken ekitaldian merkantzien trafikorik ez zen izan ia.

159. koadroa. Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (m)		
	Guztira	% Δ	Espainiako %	Guztira	% Δ	Espainiako %	Guztira	% Δ	Espainiako %
2018	6.427	13,1	0,28	205,5	24,1	0,08	29,3	301,8	0,003
2019	6.136	-4,5	0,26	243,5	18,5	0,09	22,2	-24,3	0,002
2020	3.538	-42,3	0,32	84,1	-65,5	0,11	0,0	-99,8	0,000
2021	5.244	48,2	0,35	112,5	33,9	0,09	2,3	5.065,9	0,000
2022	5.869	11,9	0,26	172,5	53,3	0,07	7,2	217,0	0,001
2023	5.360	-8,8	0,22	197,6	14,5	0,07	0,3	-96,3	0,000
2024	5.839	8,9	0,23	220,4	11,5	0,07	0,0	-100,0	0,000

Iturria: AENA.

Informazioa jatorriaren eta bidaiarien arabera aztertuz, ia estatuko bidariak soilik erregistratu ziren 2024an, aireportuko 10 erabiltzailetik 9 izan baitziren (% 96,7). Gainera,

posizio hori indartu egin zen 2024an, nazioarteko bidaiarien bolumena jaitsi egin zelako (-% 16,3) eta segmentu nazionalak gora egin zuelako (+% 12,9).

Premisa horiek izan ziren hegazkinen trafikoan ere. Noaingo aireportuko trafikoa nazionala izan zen (% 91,7): bertako hegaldiak gora egin zuten (+% 11,6) eta nazioartekoek ia proportzio berean egin zuten behera (-% 13,6).

160. koadroa. Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (Tm)		
	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa
2018	6.427	5.396	1.031	205,5	159,9	45,6	29,3	0,005	29,3
2019	6.136	5.006	1.130	243,5	187,9	55,6	22,2	2,288	19,9
2020	3.538	3.260	278	84,1	78,5	5,6	0,0	0,044	0,0
2021	5.244	4.931	313	112,5	110,1	2,4	2,3	0,475	1,8
2022	5.869	5.359	510	172,5	165,3	7,2	7,2	0,680	6,5
2023	5.360	4.800	560	197,5	188,9	8,6	0,3	0,268	0,0
2024	5.839	5.355	484	220,4	213,2	7,2	0,0	0,002	0,0

Iturria: AENA.

Azkenik eta aireportuaren etorkizunari dagokionez, 2025ean linea erregular berri bat jarri zuen martxan Binter konpainiak eta astearte eta larunbatetan egiten ditu hegaldiak Tenerife Iparraldera. Kanarietako konpainiak Noainen duen presentzia indartu du horrela, helmuga berri bat gehitu baitio orain arte Kanaria Handiarekin zituen hiru konexioei (asteazkena, ostirala eta igandea).

Helmuga berriak eskaintzen jarraitzeko eta Iruñeko Aireportuaren konektagarritasuna handitzeko, Nafarroako Gobernuak 4 milioi euro inbertituko ditu lehen fasean, 2026an bi helmuga berri izateko estatuan eta beste bi nazioartean. Hortaz, alde batetik, Bartzelonako bidaiak berreskuratuko lituzke eta helmuga berri bat izango luke Levanten edo Espainia hegoaldean. Eta, bestetik, nazioarteko helmuga berriak izan nahi ditu, agian Frantzia, Alemanian edo Italian.

4. TURISMOA

4.1 NAZIOARTEKO EGOERA

2024an turisten nazioarteko fluxua 1.445,1 milioi pertsonara iritsi zen; hau da % 10,7ko urte arteko hazkundera izan zuen eta pandemia aurreko urteetako mailara iritsi zen ia (-% 1,3). Munduko turismogune nagusia izaten jarraitzen zuen Europak (747,3 milioi; guztizkoaren % 51,7). Urte arteko hazkundera munduko batezbestekoa baino txikiagoa izan zen (+% 5,5), baina 2019ko zifra gainditu zuen (+% 0,7).

Asia eta Pazifikoa (315,9 milioi turista; % 21,9) izan zen bigarren merkatua, urte arteko hazkunde handia erregistratu baitzuen (+% 32,9). Hala ere, hazkunde hori ez zen nahikoa izan 2019ko maila berreskuratzeko (-% 12,9). Amerikako kontinenteak ere hobekuntza nabarmena erregistratu zuen urte arteko tasan (+% 6,7), eta hirugarren merkatua izan zen (213,5 milioi turista; guztizkoaren % 14,8). hala ere, ez zituen 2019ko zifrak berreskuratu (-% 2,6). Azkenik, Ekialde Ertainaren eta Afrikaren (94,8 eta 73,6 milioi turista, guztizkoaren % 6,6 eta % 5,1, hurrenez hurren) urte arteko balantzea desberdina izan zen (+% 1,4 eta +% 12,2), baina, nolanahi ere, hobekuntza izan zuten biek 2019arekin alderatuta; bereziki Ekialde Ertainak (% 32,4), laugarren turismogunea bihurtu baitzen, Afrikaren aurretik.

161. koadroa. Nazioarteko turistak

Turistak, milioitan

Eremua	2019	2023	2024	Kuota 2024 (%)	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Guztira	1.464,8	1.305,3	1.445,1	100,0	10,7	-1,3
-Europa	742,4	708,4	747,3	51,7	5,5	0,7
-Asia eta Pazifikoa	362,7	237,7	315,9	21,9	32,9	-12,9
-Amerika	219,3	200,1	213,5	14,8	6,7	-2,6
-Ekialde Ertaina	71,6	93,5	94,8	6,6	1,4	32,4
-Afrika	68,8	65,6	73,6	5,1	12,2	6,9
Europa*	742,4	708,4	747,3	51,7	5,5	0,7
-Hego Europa/Mediterraneo	304,2	308,5	328,4	22,7	6,5	7,9
-Mendebaldeko Europa	205,2	207,9	209,7	14,5	0,9	2,2
-Erdialdeko/Ekialdeko Europa	150,9	113,7	123,4	8,5	8,5	-18,2
-Ipar Europa	82,1	78,3	85,8	5,9	9,6	4,6
-Horietatik EB-27koak	539,2	525,6	551,1	38,1	4,9	2,2

(*): 2024ko behin-behineko datuak.

Iturria: Turismoaren Mundu Erakundera

Europako azpi-eskualde guztiek bilakaera positiboa izan zuten aurreko urtearekin alderatuta. Hego Europa/Mediterraneo izan zen liderra turismoan (328,4 milioi etorrera) eta hazkunde nabarmena izan zuen aurreko urtearekin zein 2019arekin alderatuta (+% 6,5 eta +% 7,9). Atzetik gelditu ziren Mendebaldeko Europa eta Erdialdeko/Ekialdeko Europa (209,7 eta 123,4 milioi etorrerarekin, hurrenez hurren). Hala ere, azken hori izan zen 2019az geroztik hazkunderik okerrrena izan zuen Europako azpi-eskualdea (-% 18,2). Azkenik,

Europa Iparraldea pisu erlatibo txikiagoa duen turismogune gisa mantendu zen arren (85,8 milioi), geroz eta erakargarritasun handiagoa du, eta hobekuntza-erritmo handia erregistratu zuen (+% 9,6 eta +% 4,6 urte arteko tasan eta 2019arekiko, hurrenez hurren).

Hortaz, 2020 eta 2022 artean izandako beherakada nabarmenaren ostean, 2024an indartu egin zen nazioarteko turismoaren susperraldia, eta merkatuetako suspertze-erritmoak oso desberdinak izan ziren. Halaber, Europako merkatuak nazioarteko turismoaren turismogune nagusi gisa zuen nagusitasuna berretsi zuen eta Afrikak pixkanakako hazkundearekin jarraitu zuen. Izan ere, Afrikan turismogune berri interesgarriak daude eta eskari-merkatu esanguratsua (gastatzeko gaitasuna), hau da, Europakoa erakartzeko gai dira.

4.2 TURISMOA ESPAINIAN

Eskari turistikoa

Estatuko zein nazioarteko eskari turistikoak hazkunde nabarmena izan zuen 2024an, eta agerian geratu zen mundu osoko turismoarentzat, eta bereziki Europakoarentzat, Espainiak duen erakargarritasun handia. Baina, batez ere, agerian geratu zen sektorearen erresilientzia: emaitza oso positiboekin amaitu zuen urtea eta pandemiako biurtekoaren (2020-2021) efektua gainditu zuen. Emaitza horiek bat datoz enpleguaren datu positiboekin (EB-27 eta batez ere Espainia¹) sustatutako eskari handiarekin. Izan ere, egungo joera sozialaren baitan, turismo-jarduera eguneroko jarduera erregularra bihurtu da, eta dagoeneko ez da ezohiko zerbait.

Espainiako turismoaren BPG² % 6,5 hazi zen, Espainiako ekonomiak izan zuen hazkundearen antzera³, eta horrek agerian utzi zituen jardueraren dinamismoa eta ekarpen esanguratsua⁴. Emaitza horren oinarrian nazioarteko osagarriaren bilakaera positiboa dago: 93.759.297 bisitari atzerritar izan ziren eta hobekuntza nabarmena izan zen aurreko urtearekin (+% 10,1) zein pandemia aurreko mailekin alderatuta (+% 12,3). Izatez, Espainiak 8,6 eta 10,3 milioi bidaiari irabazi zituen 2023rekin eta 2019arekin alderatuta, hurrenez hurren. Irabazi hori hobekuntza partekatuan oinarritu zen.

Erresuma Batuak berretsi egin zuen merkatu igorle gisa duen lidergoa (guztizkoaren % 19,6), nahiz eta 2019tik susperraldirik txikiena izan duen merkatua izan (+% 2,1).

¹ Kontsumoa sostengatzeko argudio nagusia pertsonen eta familien enpleguaren eta diru-sarreraren ibilbidea da. Pandemiaren biurtekoak eta 2022ko inflazioaren inpaktuak murriztu egin zuten jardura turistikoaren goranzko joera, baina berriro berretsi zen joera hori 2023ko eta 2024ko emaitzetan.

² Exceltur; <https://www.exceltur.org/pib-turistico-espanol/>

³ Prezio arruntetan % 6,2, Excelturren zifrarekin alderatu ahal izatea bermatzeko. EIN (Espainiako Hiruhilekoko Kontabilitate Nazionala).

⁴ Excelturren arabera, turismoak % 12,3 eta % 11,6ko ekarpena egin zion BPGri eta Espainiako ekonomiaren enpleguari 2023an.

Bestalde, urte arteko hobekuntza handia izan zuen Frantziak –eta, batez ere, 2019arekin alderatuta (+% 9,8 eta +% 15,9)– eta bigarren postua indartu zuen (guztizkoaren % 13,8). Alemania 12 milioi bisitarira iritsi zen ia (% 12,7) urte arteko hobekuntzaren eta 2019aren gaineko hobekuntzaren ondorioz (+% 8,6 eta +% 7,0). Hiru merkatu horiek jasotako nazioarteko turismoaren % 46,1 pilatu zuten, baina, hala ere, 2019an erregistratutakoa baino txikiagoa izan zen ratioa (% 48,3) eta agerian geratu zen beste merkatu batzuek jarduera hobea izan zutela.

Italiak, Herbehereek, Estatu Batuek, Belgikak eta Irlandak % 10etik gorako hazkundea izan zuten 2023arekin alderatuta eta % 20tik gorakoa 2019arekin alderatuta. Horrek esan nahi du hobera egin zutela haien kuota bateratuak (% 19,4tik % 21,7ra) zein merkatu bakoitzarenak, bereizita. Hobekuntza-ibilbide hori Portugalen ere igarri zen (+% 6,5 urte artekoa eta +% 22,9 2019arekin alderatuta), baina ez ordea Eskandinaviako herrialdeetan. 2024an goranzko joera izan arren (+% 6,9), pandemia aurreko mailak berreskuratu ez zituen jatorrizko merkatu bakarra izan zen (-% 7,3).

162. koadroa. Espainiara datozen bidaiariak¹, jatorriaren arabera

Eremua	2019	2023	2024*	Kuota 2024 (%)	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Erresuma Batua	18.012.484	17.262.287	18.382.262	19,6	6,5	2,1
Frantzia	11.147.397	11.768.264	12.922.998	13,8	9,8	15,9
Alemania	11.158.022	10.989.659	11.939.029	12,7	8,6	7,0
Italia	4.534.515	4.849.748	5.497.603	5,9	13,4	21,2
Herrialde eskandinaviarrak	5.530.112	4.795.675	5.126.210	5,5	6,9	-7,3
Herbehereak	3.684.260	4.320.630	4.785.046	5,1	10,7	29,9
AEB	3.324.870	3.835.884	4.266.938	4,6	11,2	28,3
Belgika	2.525.887	2.758.684	3.060.120	3,3	10,9	21,2
Portugal	2.428.790	2.802.774	2.983.889	3,2	6,5	22,9
Irlanda	2.177.592	2.476.105	2.768.496	3,0	11,8	27,1
Suitza	1.811.865	2.002.197	2.123.049	2,3	6,0	17,2
Europako gainerako lekuak (Errusia barne)	7.755.501	7.895.219	9.126.271	9,7	15,6	17,7
Amerikako gainerakoak	3.767.277	4.634.740	5.162.033	5,5	11,4	37,0
Munduko gainerakoak	5.650.583	4.777.183	5.615.353	6,0	17,5	-0,6
Guztira	83.509.153	85.169.049	93.759.297	100,0	10,1	12,3

(*): 2024ko datuak behin-behinekoak dira. 2023an eta 2024an ez zen Errusiako daturik izan.

Iturria: EIN. Herrialdeen arteko bidaiarien mugimenduaren estatistika (Frontur).

¹ Frontur-ek (Atzerritarren mugimendu turistikoaren estatistika), garraibideen eta bidaiatzeko motibazioaren arabera, Espainian bizi ez diren eta ostatu mota guztiak erabiltzen dituzten bidaiarien fluxua jasotzen du, honako hauek barne: bigarren etxebizitzak, etxebizitza partikularrak, eta horiez gain, hotel-sareak, landa-ostatuak, apartamentu turistikoak edota campingak.

Erantsitako datuak eskari turistikoaren bilakaera jasotzen du eta turismoarentzako erregulatutako establezimenduetan¹ ostatu hartu zuten estatuko² zein nazioarteko³ bidaiariak barne hartzen ditu. Bidaiarietan eta gaudietan izandako bilakaerak berretsi egiten du 2024ko ekitaldiko dinamismoa: % 3,7ko eta % 4,4ko urte arteko hazkundeak izan baitzen, hurrenez hurren. Hazkunde hori kontuan hartutako bost ostatu motetan islatu zen, eta bereziki adierazgarria izan zen apartamentu turistikoetan izandako bidaiarien gorakada (+% 5,1) eta hoteletan egindako gaudiak (+% 5,0). Merkatu-kuotari dagokionez, emaitza ez da aldatzen eta bidaiarien eta gaudien hiru laurden baino gehiago (% 77,4 eta % 71,8, hurrenez hurren) hoteletakoak izan ziren. Apartamentu turistikoak izan ziren bigarren aukera (% 9,4 eta % 14,2).

163. koadroa. Eskari turistikoaren bilakaera Espainian

Eremua	2019	2023	2024*	2024 (%)	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Bidaiariak (mila)	135.008	144.832	150.262	100,0	3,7	11,3
-Hotelak	108.716	111.992	116.315	77,4	3,9	7,0
-Landa-turismoa	4.421	4.648	4.786	3,2	3,0	8,3
-Apartamentu turistikoak	12.479	13.421	14.102	9,4	5,1	13,0
-Kanpinak	8.304	10.016	10.248	6,8	2,3	23,4
-Aterpetxeak	1.087	4.755	4.810	3,2	1,2	342,5
Gaudiak (mila)	469.813	484.989	506.375	100,0	4,4	7,8
-Hotelak	342.996	346.515	363.726	71,8	5,0	6,0
-Landa-turismoa	11.726	12.613	12.685	2,5	0,6	8,2
-Apartamentu turistikoak	71.383	70.155	71.766	14,2	2,3	0,5
-Kanpinak	40.721	47.076	49.281	9,7	4,7	21,0
-Aterpetxeak	2.988	8.630	8.916	1,8	3,3	198,4
Batez besteko egonaldia					<i>Ehuneko aldea</i>	<i>Ehuneko aldea</i>
-Hotelak	3,2	3,1	3,1	--	0,0	0,0
-Landa-turismoa	2,7	2,7	2,7	--	0,0	0,0
-Apartamentu turistikoak	5,7	5,2	5,1	--	-0,1	-0,6
-Kanpinak	4,9	4,7	4,8	--	0,1	-0,1
-Aterpetxeak	2,7	1,8	1,9	--	0,1	-0,8

(*): Behin-behineko datuak.
Iturria: EIN.

Hoteletako batez besteko egonaldia 3,1 egunekoa izan zen eta apur bat handiagoa apartamentu turistikoetan (5,1 egun) eta kanpinetan (4,8 egun). Hortaz, balioak aurreko urtekoen antzekoak izan ziren. Emaiza horiek erakusten dute lurralde bakoitzean desberdina izan zela presentzia, eta erakargarritasun turistikoaren eta prezioaren

¹ Turismoarentzako harrera-establezimenduetan egindako estatistikei egiten diete erreferentzia; besteak beste, hoteletan, landa-turismoan, apartamentu turistikoetan, kanpinetan eta aterpetxeetan. Panel horretan ez dira etxebizitza turistikoak sartzen. Izan ere, EINek egin behar duen eta oraindik esperientazio fasean dagoen beste estatistika batean sartzen dira horiek.

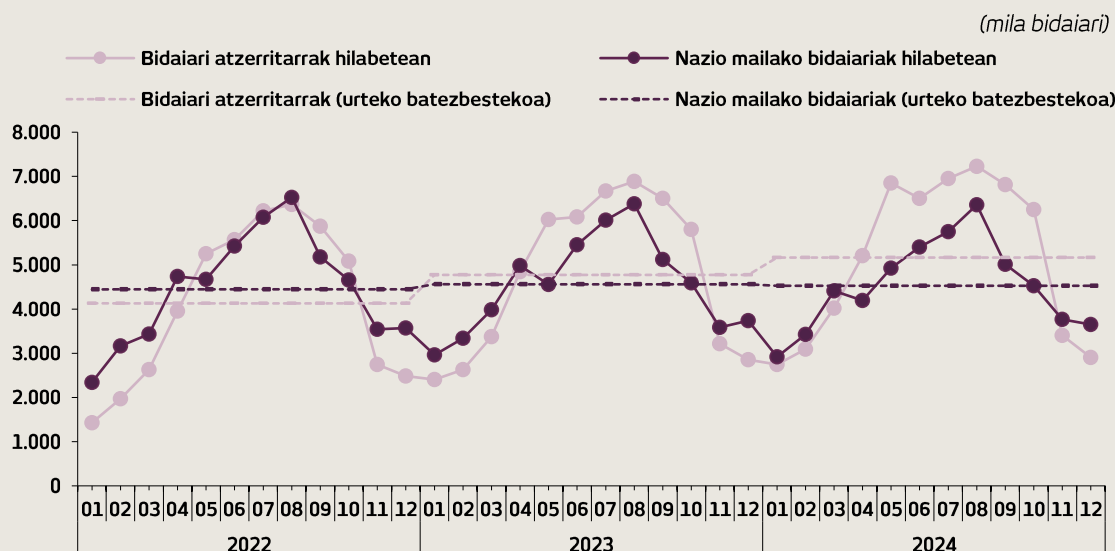
² Jatorrizko merkatua Espainia duten fluxu turistikoak, kontuan hartutako ostatuaren establezimenduen panelean. Jatorria-helmuga Espainia duten fluxu turistikoaren zati bat oporretako etxebizitzetan eta senideen eta lagunen ostatuaren bitartez bideratzen da, Familiaturaren arabera.

³ Fronturren datuek nazioarteko bidaiariei egiten diete erreferentzia.

araberakoa izan zela: hotelak kostaldean eta hirietan (barrualdea) eta kanpinak (batez ere) opor-inguruneetan eta udan.

Jarduera turistikoak oso sasoikoa izaten jarraitzen du eta urteko erdiko hilabeteetan erregistratu ziren balio maximoak: atzerriko bidaiarien kasuan apirila eta urria bitartean (6.543.782 hilabeteko batezbestekoa) eta nazionalen kasuan maiatzetik urrira (5.327.410 hilabeteko batezbestekoa). Bi kasuetan, gainditu egin zen urteko hilabeteko batezbestekoa (5.164.095 eta 4.526.929 bidaiari, batez beste). Urteko hilabete nagusia abuztua da eta balio maximoak erregistratu ziren bai nazioarteko turismoan, bai estatukoan (7.229.711 eta 6.356.384 bidaiari, hurrenez hurren).

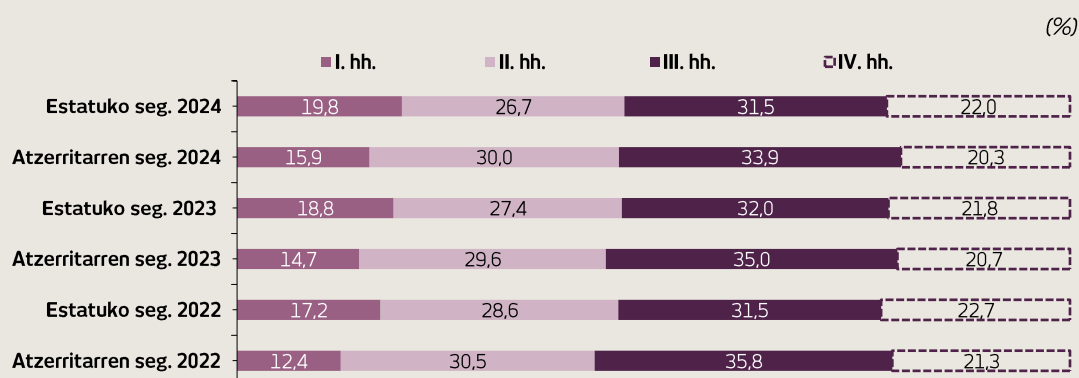
29. grafikoa. Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabetea (Espainia, 2022-2024)
Hotel-establezimenduak

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Baina badirudi bidaiarien fluxuetan izandako aldaketa-elementuek leundu egin dutela pixkanaka sasoiko profil hori; izan ere, pertsonak bidaia gehiago egiten dituzte, normalean batez besteko egonaldi laburragoak, eta bidaiaren arrazoiak eta helmugak areagotzen ari dira. Hiruhilekoko ehuneko egiturak erakusten du bi merkatu-segmentuetan (estatuko eta nazioarteko bidaiariak) garrantzi nabarmena izan zutela bigarren eta hirugarren hiruhilekoek, apur bat gehiago atzerriko segmentuan (% 63,9) estatukoan baino (% 58,2). Lehen eta laugarren hiruhilekoaren ekarpenarekin irabazi zen diferentziala, eta pisu erlatibo handiagoa izan zuen estatuko segmentuan (% 19,8 eta % 22,0) nazioartekoan baino (% 15,9 eta % 20,3).

30. grafikoa. Hoteletan egondako bidaiarien hiruhilekoko egitura (Espainia, 2022-2024)

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Azkenik, EINen *Ostatu turistikoei eta egonaldi laburreko beste ostatu batzuei*¹ buruzko estatistika esperimentalaren datuen arabera (plataforma digitalen eskuragarritasunaren bitartez jaso dira datuak), 2024an 170 milioi gaualdi izan ziren, aurreko urtean baino % 25,8 gehiago (2019an baino +%61,5 gehiago). Horrez gain, osatu hartu zuten pertsonen jatorriaren araberrako egiturari ez da aldaketarik izan 2018tik (informazioa orduan hasi ziren jasotzen), eta bi heren atzerriko segmentuarenak dira (2024an % 64,5).

Eskaintza turistikoa

Eskaintzaren hazkundera, hoteletakoak zein hoteletatik kanpokoak, sustatu du bidaiarien eta gaualdien fluxuaren hazkunderaren zati bat. Zehazki, hotelen sarean 119 establezimendu berri eta 41.570 plaza gehiago izan ziren, eta hotelez kanpoko sarean egokitzapen batzuk izan ziren. Hala, landa-turismoko establezimenduen kopuruak behera egin zuen (-252), baina igo egin ziren, aldiz, eskaintako plazak (+1.254 plaza). Apartamentu turistikoaren kasuan, behera egin zuten, bai kopuruan (-350), bai plazen eskaintzan (-7.100). Azkenik, areagotu egin zen eskaintza bai kanpinetan, bai aterpetxeetan, establezimenduen kopuruari nahiz plazei dagokienez.

Espainiako hotelen sareak 1,6 milioi plaza inguru eskaini zituen 2024an eta apartamentu turistikoek eta kanpinek beste milioi bateko ekarpena egin zuten (0,504 eta 0,510 milioi plaza hurrenez hurren). Hiru ostatu-sare horiek bi milioi ostatu-plaza baino gehiago eskaini zituzten (egunean) 2024an. Zifra hori are gehiago indartu zen landa-turismoaren eta

¹ Estatistika esperimental horren helburu nagusia da *Ostatu turistikoak eta egonaldi laburreko beste ostatu batzuk* taldeko okupazioari buruzko inkesta tradizionalen informazioa osatzea, talde hori baita plataforma digitaletan presentzia handiena duena eta ekonomia kolaboratiboaren fenomenoak (plataforma horien jatorria) inpaktu handiena duena. Estatistika esperimental. Alojamentu turistikoetako okupazioaren estimazioa, plataforma digitaletatik abiatuta. EIN

aterpetheen eskaintza gehituta: 2,4 milioi plazatik gora izan baitziren egunean, 2019an baino 100.000 plaza gehiago.

Ostatuaren segmentuarekin zuzenean lotutako enpleguak¹ urte arteko hazkunde nabarmena izan zuen eta eskainitako plazei dagokiena gainditu zuen kasu guztietan. Hiru sektore nagusietatik, hotelen sarea izan zen hazkunderik handiena erregistratu zuena (+% 7,1), 244.306 enplegarekin; 2023an eta 2019an baino 16.202 eta 24.831 gehiago, hurrenez hurren. Landa-turismoarekin lotutako enplegua izan zen hazkunderik handiena izan zuen bigarren sektorea (+% 5,5, +1.408 enplegu) eta, gero, apartamentu turistikoekin lotutakoa, profil txikiagoarekin (+% 2,9, +884 enplegu). Azkenik, kanpinetan eta aterpetxeetan ere urte arteko hazkundera izan zen enpleguan (+% 6,8 eta +% 3,6), baina hobekuntza bateratua (+732) ez zen gainerako alojamenduek egindako ekarpen garbira iritsi.

164. koadroa. Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa)

Eremua	2019	2023	2024*	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Establezimendu kopurua					
-Hotelak	14.897	14.526	14.645	0,8	-1,7
-Landa-turismoa	17.217	16.921	16.669	-1,5	-3,2
-Apartamentu turistikoak	132.539	132.162	131.812	-0,3	-0,5
-Kanpinak	774	831	856	3,0	10,6
-Aterpetxeak	243	1.203	1.209	0,5	397,5
Eskainitako plaza kopurua					
-Hotelak	1.517.583	1.536.124	1.577.694	2,7	4,0
-Landa-turismoa	165.949	165.438	166.692	0,8	0,4
-Apartamentu turistikoak	507.816	511.470	504.370	-1,4	-0,7
-Kanpinak (partzelaka)	502.002	503.102	510.300	1,4	1,7
-Aterpetxeak	25.537	69.269	69.784	0,7	173,3
Langileak					
-Hotelak	219.475	228.104	244.306	7,1	11,3
-Landa-turismoa	25.512	25.735	27.143	5,5	6,4
-Apartamentu turistikoak	28.499	30.553	31.437	2,9	10,3
-Kanpinak	7.233	8.322	8.885	6,8	22,8
-Aterpetxeak	1.840	4.734	4.903	3,6	166,5

Oharra: Aterpetxeetako 2019ko datua tentuz hartu behar da.

(*): 2024ko behin-behineko datuak.

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

¹ Alojamendu turistikoen enpresa-kudeaketan, beste edozein jardueratan bezala, jarduera batzuk guztiz azpikontratatzeko dira, hortaz, horiekin lotutako enplegua ez da alojamenduaren edo sektorearen enplegu gisa agertzen. Horren adibide da arropa garbitzeko jarduera, geroz eta gehiago egiten baita kanpo-kudeaketarekin.

165. koadroa. Eskaintza turistikoaren bilakaera Espainian

Eremua	2019	2023	2024	% Δ 24/ 23	% Δ 24/19
Plazak establezimendu bakoitzean					
-Hotelak	101,9	105,8	107,7	1,9	5,7
-Landa-turismoa	9,6	9,8	10,0	2,3	4,2
-Apartamentu turistikoak	3,8	3,9	3,8	-1,1	0,7
-Kanpinak	648,6	605,2	596,1	-1,5	-8,1
-Aterpetxeak	105,1	57,6	57,7	0,2	-45,1
Enplegua establezimendu bakoitzean					
-Hotelak	14,7	15,7	16,7		
-Landa-turismoa	1,5	1,5	1,6		
-Apartamentu turistikoak	0,2	0,2	0,2		
-Kanpinak	9,3	10,0	10,4		
-Aterpetxeak	7,6	3,9	4,1		

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Eskaintza kopuruaren eta sortutako enpleguaren arabera batez besteko dimentsioarekin lotutako ratioen bilakaerak ustez aurkakoak diren bi emaitza erakusten ditu. Alde batetik, eskaintza dimentsioaren adierazlea –eskaintza plazen ratioa establezimendu guztien gainean– hobea izan zen hotelen sarean (+% 1,9) eta landako turismoan (+% 2,3), baina behera egin zuen apartamentu turistikoetan (-% 1,1) eta kanpinetan (-% 1,5) eta mantendu egin zen aterpetxeetan (+% 0,2). Horrek erakusten du eskaintza egonkortu egin zela apur bat.

Bestalde, enpleguaren arabera dimentsioaren adierazleak –enplegatutako pertsonen ratioa establezimendu guztien gainean– hobera egin zuen kasu guztietan, dagoeneko adierazi dugun bilakaera positiboarekin bat etorritik. Hala, hotelen sarearen batez besteko enplegua 17 pertsonakoa izan zen eta kanpinena 10,4 pertsonakoa. Gainerako formatuetan, batez besteko balioak askoz ere baxuagoak izan ziren. Kontuan izan behar da ostatu mota bakoitzari atxikitako enplegua egindako eskaintza guztiaren arabera dela¹, eta, hortaz, horrek eragina du enpleguaren denboraren arabera behar (urte osoan zehar) eta enplegu osoan (bolumena).

Okupazio maila eta prezioen bilakaera

2024an, bidaiarien fluxuak eta gaurdierak plazen eskaintza baino dinamismo handiagoa izan zuten argi eta garbi. Hortaz, okupazioaren mailak balio oso altuak izan zituen kontuan hartutako establezimenduen artean; izan ere, 2023ko eta 2019ko erregistroak gaitzen zituen. Hala, hotelen okupazio maila % 60ra hurbildu zen, eta atzetik geratu ziren kanpinak

¹ Hoteletan eta landa-ostatuatan jatetxe-zerbitzua eskaintzeko probabilitatea handiagoa da (baita bertan lo egiten ez duten pertsonentzat ere) apartamentu turistikoetan baino. Kanpinetako plazen kopuruaren arabera enplegu-ratioa ezin da beste ostatu batzuetako zerbitzuekin alderatu, dituen ezaugarriak direla eta.

(% 44,9), apartamendu turistikoak (% 37,5) eta, azkenik, % 20,2ko okupazioarekin, landa-eremuko ostatuak.

Prezioen hazkundea neurritsuagoa izan zen 2024an alojamenduen sare osoan eta horrek ez zuen turisten eskaria geldiarazi –edo ez behar beste–, horregatik egin zuen hobera okupazioak. Horri dagokionez, hoteletako plaza bakoitzeko batez besteko prezioa¹ 121 eurokoa izan zen. Balearrak (145,6 euro), Kanariak (135,1 euro), Katalunia (131,3 euro) eta Madril (137,1 euro) batezbestekoaren gainetik geratu ziren eta EAE, berriaz, apur bat azpitik (116,1 euro).

166. koadroa. Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuaren sareetan (urteko batezbestekoa)

Eremua	2019	2023	2024*	24/23	24/19
Okupazio maila plaza kopuruko				<i>(aldea ehuneko puntutan)</i>	
-Hotelak	58,4	58,5	59,8	1,3	1,4
-Landa-turismoa	18,7	20,1	20,2	0,1	1,5
-Apartamentu turistikoak	37,1	36,4	37,5	1,1	0,4
-Kanpinak (partzelaka)	39,7	43,6	44,9	1,3	5,2
-Aterpetxeak	31,0	32,6	33,0	0,4	2,0
Prezio-indizea*					
-Hotelak	2,1	8,7	7,1		
-Landa-turismoa	1,4	5,3	4,5		
-Apartamentu turistikoak	0,6	8,5	7,0		
-Kanpinak	2,5	4,9	5,1		
-Aterpetxeak	E.d.	E.d.	daturik ez		

(*) Oinarria = 2008 hoteletarako eta oinarria = 2002 besteetarako. 2024 urtea: behin-behineko datuak. Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

4.3 TURISMOA NAFARROAN

Eskari turistikoa

2024ko Nafarroako turismo-jardueraren zifrek erakusten dute jarduera egonkortu egin zela, bi milioi bidaiari eta lau milioi gaualdi baino gehiago izan baitziren. Urte arteko hazkundea % 6,7 eta % 5,1ekoa izan zen, hurrenez hurren, eta % 43,1 eta % 31,4 hazi zen 2019ko zifrekin alderatuta. Hala ere, jarduera establezimendu motaren arabera bereiziz gero, ñabardurak daude emaitzetan.

Hotel-establezimenduen nagusitasuna mantendu zen beste urte batez: bidaia eta gaualdien ekarpenen erdia egin zuen (% 51,2 eta % 47,5), urte arteko jardun positiboarekin, are gehiago gaualdien kasuan (+% 1,4 eta +% 4,2 bidaiarietan eta gaualdietan). 2024an, urteko arteko hazkunderik handiena apartamentu turistikoetako bidaiarietan eta gaualdietan (+% 34,6 eta +% 27,8, hurrenez hurren) eta aterpetxetakoetan izan zen

¹ ADR, EINek argitaratua hotel-establezimenduentzat soilik.

(+% 25,7 eta +% 26,3). Hala ere, parte-hartze oso desberdina izan zuten bidaiarietan (% 8,4 eta % 23,2), baina antzekoagoa gaualdietan (% 11 eta % 14).

Azkenik, landa-ostatuak (-% 1,9 eta +% 9,5 bidaiarietan eta gaualdietan) eta kanpinen (-% 12,0 eta +% 7,1) jarduerak urte arteko beheraka izan zuten: bi kasuetan, bidaiarien % 8ko ekarpena egin zuten eta pisua nabarmen hobeia izan zen gaualdiei dagokienez, kanpinen kasuan batez ere (% 10,5 eta % 17,0).

Batez besteko egonaldiak askotariko bidaiariak eta Nafarroak turismogune gisa dituen motibazioak islatzen ditu. Hoteletan bi egun ingurukoa izan zen (1,88) eta soilik aterpetxeetako ratioa izan zen baxuagoa (1,22), bidaiarien idiosinkrasia propioarengatik. Kontrara, handiagoa izan zen landa-ostatuak (2,56), apartamentu turistikoetan (2,64) eta kanpinetan (3,90). Lehen biek galera-profila izan zuten, baina kanpinek ez, indartu egin baitziren.

167. koadroa. Bidaiarien sarrera, gaualdiak eta batez besteko egonaldia Nafarroan, establezimendu turistiko motaren arabera. 2024⁽¹⁾

Kontzeptua	Bidaiariak				Gaualdiak (mila)				Batez besteko egonaldia			
	2024	%	% Δ 24/23	% Δ 24/19 ⁽²⁾	2024	%	% Δ 24/23	% Δ 24/19 ⁽²⁾	2024	% Δ	24/23	% Δ 24/19 ⁽²⁾
Hotelak	1.064.490	51,2	1,4	-0,5	1.999,2	47,5	4,2	-0,1	1,88	2,8	0,4	
Landa-turismoa	172.679	8,3	-1,9	25,8	442,1	10,5	-9,5	-1,7	2,56	-7,8	-21,8	
Ap. turistikoak	175.523	8,4	34,6	127,2	463,5	11,0	27,8	116,8	2,64	-5,0	-4,6	
Aterpetxeak	482.835	23,2	25,7	--	589,7	14,0	26,3	--	1,22	0,5	--	
Kanpinak	183.301	8,8	-12,0	8,8	715,3	17,0	-7,1	32,5	3,90	5,6	21,7	
Guztira	2.078.828	100,0	6,7	43,1	4.209,8	100,0	5,1	31,4	2,03	0,3	2,8	

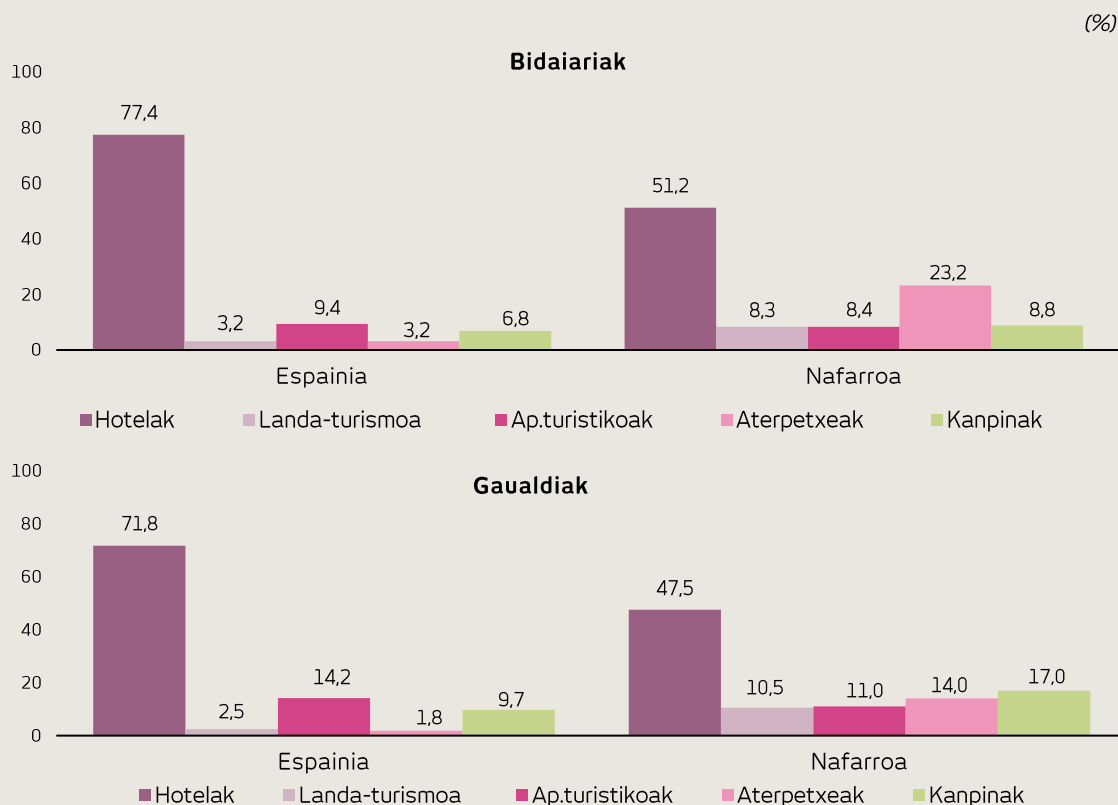
(1): 2024ko behin-behineko datuak.

(2): 2021eko aldaketa metodologikoen ondorioz ezin da alderaketa eraginkorrik egin aurreko urteekin
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua

Erantsitako grafikoei Nafarroako eta Espainiako jardura turistikoaren konposizioa jasotzen dute, kontuan hartutako establezimendu moten arabera¹. Espainian, hotelen prebalentzia izan zen nagusi, merkatuaren hiru laurden hartzen baitzuten. Nafarroan erdia izan zen. Kuota-desberdintasun hori aterpetxeek hartu zuten beren gain, eta garrantzi erlatibo nabarmenagoa izan zuten Nafarroan, Done Jakue Bideak lurraldean duen garrantziarengatik. Horrez gain, landa-turismoak eta kanpinek garrantzi erlatibo handiagoa izan zuten, naturguneekin lotutako ostatu motak direlako.

¹ Ez dira sartzen plataformekin lotutako apartamentu turistikoak, EInen estatistika erregularrean sartuta ez daudenak eta estatistika esperimental gisa jasota daudenak.

31. grafikoa. Bidaariak eta gaualdiak Nafarroan eta Espainian. 2024*

(*): 2024ko behin-behineko datuak. Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Nafarroako hoteletan milioi bat bidaiari baino gehiago izan ziren eta ia bi milioi gaualditara iritsi ziren. Zifra horiek urte arteko hobekuntza erregistratu zuten (+% 1,4 eta +% 4,2), baina 2019an baino baxuagoak izan ziren (-% 0,5 eta -% 0,1). Jardueraren hiru laurden Espainiako turismoarena izan zen, bidaiari eta gaualdi guztien % 70,4 eta % 73,5, eta urte arteko portaera nahiko laua izan zen (+% 0,1 eta +% 2,5). Datua 2019ekoarekin alderatuta, berriz, negatiboa izan zen (-% 4,8 eta -% 5,0). Izatez, nazioarteko segmentuan izandako urte arteko hobekuntzari (+% 4,6 eta +% 8,2) eta 2019arekin alderatuta izandako hobekuntzari esker (+% 11,5 eta +% 16,9), Nafarroako hotelen jarduera turistikoaren balantze orokorra positiboa izan zen 2024an.

Jatorri nazionaleko turisten kasuan, Madril eta Katalunia izan ziren bidaiarien (% 14,6 eta % 11,6) eta gaualdien (% 16,1 eta % 12,5) ekarpenik handiena egin zuten erkidegoak: Madrilek jarduera hobe (+% 1,9 eta +% 5,1 bidaiarien eta gaualdien urte arteko tasan) izan zuen Kataluniak baino (-% 4,5 eta +% 1,1). Izatez, merkatu hori eta EAEkoa (-% 3,3 eta -% 11,5) izan ziren bilakaerarik okerreina izan zutenak, baina beste autonomia-erkidego batzuetako turismo-fluxuarekin konpentsatu zen.

168. koadroa. Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gualdiak eta batez besteko egonaldia, jatorriaren arabera

Eremua	Bidaiariak (kop.)				Gualdiak (mila)				Batez besteko egonaldia		
	2024	% 2024	%Δ 24/23	%Δ 24/19	2024	% 2024	%Δ 24/23	%Δ 24/19	2024	Aldea 24/23	Aldea 24/19
GUZTIRA	1.064.490	100,0	1,4	-0,5	1.999,1	100,0	4,2	-0,1	1,84	0,0	0,0
Estatukoak guztira	749.554	70,4	0,1	-4,8	1.468,5	73,5	2,5	-5,0	1,88	0,0	-0,1
Madril	155.798	14,6	1,9	0,7	322,1	16,1	5,1	1,6	2,00	0,0	-0,1
Katalunia	122.960	11,6	-4,5	-1,7	250,8	12,5	1,1	1,1	2,00	0,1	0,0
EAE	100.162	9,4	-3,3	-11,4	156,4	7,8	-11,5	-20,4	1,56	0,1	0,1
Nafarroa	75.419	7,1	1,9	-12,3	139,4	7,0	13,5	-6,8	1,83	-0,1	-0,2
Beste autonomia-erkidego batzuk	295.215	27,7	1,9	-4,2	599,8	30,0	3,6	-5,6	2,00	0,0	-0,1
Atzerrikoak, guztira	314.936	29,6	4,6	11,5	530,7	26,5	8,2	16,9	1,79	0,2	0,2
EB (Espainiarik gabe)	209.946	19,7	5,2	6,1	336,9	16,9	8,1	10,3	1,60	0,0	0,0
Europako gainerakoak	11.691	1,1	-6,7	-5,1	20,3	1,0	-7,3	3,3	1,78	0,0	0,2
Munduko gainerakoak	93.299	8,8	4,7	29,2	173,5	8,7	10,4	34,4	2,00	0,2	0,2

*Oharra: 2024ko behin-behineko datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua*

Atzerriko jarduera turistikoaren bilakaerak urte arteko dinamismoa berretsi zuen bidaiariei eta gualdiei dagokienez. Gehienak Europar Batasunekoak (Espainia kenduta) izan ziren, bidaiari eta gualdi guztien % 19,7 eta % 16,9 eta atzerriko segmentuaren bi heren (% 66,7 eta % 63,5).

Horrez gain, munduko beste lekuetako 93.299 bidaiari eta Europako beste lekuetako 11.691 bidaiari izan ziren, hau da, nazioarteko bidaiari eta gualdi guztien % 33,3 eta % 36,5. Horrek agerian uzten du Nafarroak eta zehazki Iruñeak duten trakzio-faktore bereizgarria, Sanferminak direla eta.

2024an, EB eta Munduko Gainerakoak izan ziren merkaturik dinamikoenak: bidaiarien (+% 5,2 eta +% 4,7) eta gualdien (+% 8,1 eta +% 10,4) urte arteko fluxuak nabarmen egin zuen hobera, batez ere Munduko Gainerakoak segmentuan 2019ko datuekin alderatuta (+% 29,2 eta % 34,4).

Batez besteko egonaldiaren adierazlea egonkor mantendu zen eta 1,84 gualdikoa izan zen pertsona bakoitzeko. Zifra hori apur bat handiagoa izan zen segmentu nazionalen (1,88) atzerrikoan baino (1,79) eta Madril, Katalunia eta Munduko Gainerako tokietakoek batez besteko ratioa hobetu zuten, bi gualdi egin baitzituzten pertsonako.

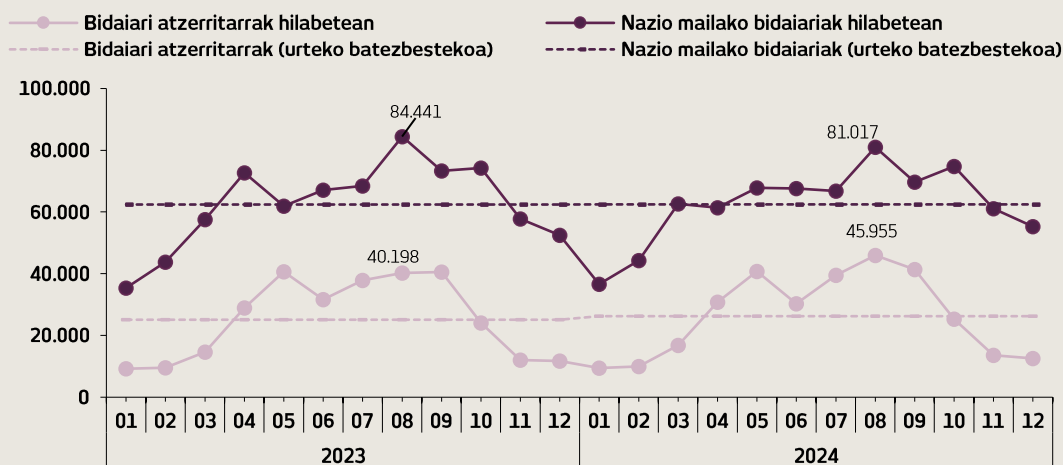
Nafarroako hoteletan izandako bidaiarien fluxuaren hileroko eboluzioak berresten du sasoikako profila izan zela abuztu inguruan: orduan izan ziren balio maximoak, bai

bidaiarietan, bai gaudietan, turista nazionalen zein atzerrikoen kasuan. Hala ere, badira salbuespenak.

Segmentu nazionalarentzat, bidaiarien fluxurik handieneko hiru hilabeteak abuztua (81.017), iraila (69.705) eta urria (74.826) izan ziren eta nabarmen gainditu zuten hileko batezbestekoa (62.466). Horien atzetik egon ziren maiatza (67.844), ekaina (67.654) eta uztaila (66.828), balio txikiagoekin. Bestalde, Aste Santua egun desberdinetan izan zen 2023an (apirilaren 2tik 9ra) eta 2024an (martxoaren 24tik 31ra) eta horrek azaltzen du 2024ko apirilean segmentu nazionallean izandako urte arteko galera (-% 15,3). Martxoan izandako hobekuntzak ez zuen galera hori konpentsatu (62.647 bidaiari, +% 8,9 urte arteko tasa).

Nazioarteko segmentuari dagokion hileko profilak ere patroia hori bera errepikatu zuen hein handi batean, baina bidaiarien fluxua segmentu nazionalakoa baino txikiagoa izan zen. Hortaz, maiatzean (40.802), uztailan (39.520), abuztuan (45.955) eta irailean (41.358) izan zen bidaiarien bolumenik handiena eta kolektibo horrek 2024an izan zuen hileko batez besteko balioa gainditu zuen nabarmen (26.246 bidaiari).

2. grafikoa. Bidaiari kopuruaren hileko bilakaera, hoteletan (Nafarroa, 2023-2024)*

(*): 2024ko behin-behineko datuak.

Iturria: EIN. Hoteletako okupazioaren galdetegia

Eskaintza turistikoa

2024an Nafarroan eskuragarri zegoen eskaintza turistikoa bilakaerak azaltzen ditu, hein batean, lortutako emaitzetako batzuk; izan ere, kontuan hartutako formatuen zati handi bat bere eskaintza egokitzen joan da 2019tik. Hala, Nafarroak lau hotel berri izan zituen 2024an 2023arekin alderatuta eta 99 establezimendu zituen aktibo, 2019an baino bost gutxiago (104 establezimendu). Hala ere, eskaintako plazen bolumena berreskuratu

zuen (2019an eta 2024an 8.383 eta 8.310) eta batez besteko dimentsioa handitu egin zen apur bat (81 plazatik 84 plazara establezimendu bakoitzeko). Eskaintzaren bilakaera horrek eta bidaiarien eta gaudien fluxuan izandako portaera nahiko lauak azaltzen dute 2024an izan zen okupazio maila egonkorra (% 51 ingurukoa izan zen) eta enplegu zuzenaren egokitzapena (beheranzkoa).

169. koadroa. Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019, 2021, 2023 eta 2024⁽¹⁾

Kontzeptua	2019	2021	2023	2024 ⁽¹⁾
Hotelak				
Irekitako establezimendu kopurua	104	86	95	99
Plaza kopurua	8.383	7.201	7.939	8.310
Okupazio maila (plazen %)	51	37	50	51
Langileak	1.237	889	1.153	1.193
Ostatuak eta pentsioak				
Irekitako establezimendu kopurua	169	150	172	166
Plaza kopurua	3.499	3.255	3.601	3.470
Okupazio maila (plazen %)	28	24	30	30
Langileak	236	179	212	209
Landa-turismoa				
Irekitako establezimendu kopurua	804	752	708	654
Plaza kopurua	6.157	5.891	5.693	5.467
Okupazio maila (plazen %)	19	19	22	21
Langileak	979	931	910	891
Aterpetxeak				
Irekitako establezimendu kopurua	--	53	84	91
Plaza kopurua	--	2.569	3.438	3.463
Okupazio maila (plazen %)	--	17	41	45
Langileak	--	91	203	279
Kanpinak				
Irekitako establezimendu kopurua	19	18	18	20
Plaza kopurua	11.140	10.313	10.767	12.255
Okupazio maila (plazen %)	11	13	16	17
Langileak	137	127	144	183
Apartamentu turistikoak				
Irekitako establezimendu kopurua	454	521	748	1.020
Plaza kopurua	2.114	1.906	2.854	3.287
Okupazio maila (plazen %)	27	27	34	38
Langileak	426	380	536	493

Oharra: urteko batezbestekoak

(1): 2024ko behin-behineko datuak.

(2): Aterpetxeetako 2019ko datuak ezin dira alderatu 2021etik aurrerako datuekin

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN)

Ostatuen eta pentsioen eskaintzak hobera egin zuen 2019 eta 2023 artean, baina behera egin zuen 2024an: sei establezimendu galdu ziren eta establezimenduen kopurua (166) eta estimatutako plazen kopurua (3.470) 2019koaren antzekoa izan zen. 2024an lortutako okupazio maila (% 30) 2023koaren berdina izan zen eta 2019ko balioa hobetu zuen, baina, hala ere, enpleguaren bolumena txikiagoa izan zen.

Eskaintzaren egokitzapenik garrantzitsuen landa-turismoan izan zen: 654 establezimendu zeuden eta 5.467 plaza eskaini zituzten. Batez besteko dimentsioa

zortzi plazakoa izan zen establezimendu bakoitzeko. Horri dagokionez, ostatu mota horiekin lotutako enplegu zuzena galdu egin zen, baina batez besteko enpleguak hobera egin zuen (1,22tik 1,36ra 2019 eta 2024 artean). Hala ere, okupazio maila hotelenaren erdia baino txikiagoa izan zen.

Aterpetxeen eta apartamentu turistikoan ibilbideak etengabeko hazkundera izan du eta azken urtean 91 eta 1.020 establezimendu zeuden, 3.463 eta 3.287 plazarekin, hurrenez hurren. Bi kasuetan, okupazio maila (% 45 eta % 38) 2023koa baino hobea izan zen (% 41 eta % 34). Aterpetxeetan enplegua handitu zen, baina ez apartamentu turistikoetan.

170. koadroa. Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR). Hotelen sektorea Euroak

Kontzeptua	Eguneko batez besteko tarifa (ADR)					Logelako diru-sarrerak (RevPAR)				
	2022	2023	2024	% Δ 24/23	% Δ 24/19	2022	2023	2024	% Δ 24/23	% Δ 24/19
Urtarrila	56,76	65,63	64,19	-2,2	9,0	16,93	21,80	22,04	1,1	7,4
Otsaila	62,08	64,38	68,53	6,4	13,3	24,94	27,43	28,16	2,7	18,7
Martxoa	60,44	68,18	76,47	12,2	22,9	27,68	33,08	36,85	11,4	18,2
Apirila	69,82	78,78	72,36	-8,1	8,4	37,61	47,42	39,45	-16,8	11,1
Maiatza	71,86	79,25	77,54	-2,2	17,3	41,76	47,88	48,73	1,8	27,8
Ekaina	71,56	77,87	74,86	-3,9	16,2	42,01	46,34	43,79	-5,5	15,8
Uztaila	97,37	110,97	115,23	3,8	26,5	58,15	65,98	71,70	8,7	37,0
Abuztua	77,78	85,42	95,05	11,3	37,7	53,74	60,25	72,73	20,7	51,8
Iraila	75,48	80,43	77,05	-4,2	18,1	46,81	54,27	50,23	-7,4	21,7
Urria	74,86	81,34	77,08	-5,2	15,8	44,71	49,34	47,07	-4,6	24,3
Azaroa	70,10	74,14	71,36	-3,7	10,9	33,23	35,87	38,78	8,1	20,5
Abendua	68,51	76,1	73,26	-3,7	12,1	25,70	29,17	30,24	3,7	20,6
Urteko batezbestekoa	66,71	78,5	78,6	0,1	17,8	35,29	43,1	44,1	2,3	25,1

Oharra: 2024ko behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN)

Azkenik, eta adierazle ekonomikoei dagokienez, 2024ko Eguneko Batez Besteko Tarifaren (ADR) hileko batez besteko balioa¹ jaitsi egin zen (-% 0,1) eta Eskuragarri dagoen Logela bakoitzeko Diru Sarreraren adierazleak gora egin zuen apur bat (% 2,3). Halaber, bi adierazleak 2019koak baino nabarmen hobeak izan ziren (+% 17,8 eta +% 25,1). Horrez gain, bi adierazleen balio maximoa uztailan izan zen (115,2 eta 71,7 euro), Sanferminetan, eta, gero, otsailan, martxoan (Aste Santua izan zen) eta abuztuan.

¹ Gutxi gorabeherako erreferentzia da, ez baitator bat ekitaldiko balio osoarekin, hilero ez zaiolako ekarpen bera egiten urteko balioari.